

KULA'DA KIRSAL YERLEŞMELER VE EĞİTİMİN DAĞILIMI

Taner DEMİRELLİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İlköğretim Ana Bilim Dalı

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Lütfi ÖZAV

Afyonkarahisar

Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

AĞustos 2007

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

KULA'DA KIRSAL YERLEŞMELER VE EĞİTİMİN DAĞILIMI

Taner DEMİRELLİ

İlköğretim Anabilim Dalı
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı

Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ağustos 2007

Danışman: Prof. Dr. Lütfi ÖZAV

Manisa'ya bağlı bir ilçe olan Kula, Ege Bölgesi'nin İç Batı Anadolu Bölümü'nde yer almaktadır. İlçe ile ilgili olarak kırsal yerleşmeler ve eğitim alanında detaylı bilimsel araştırmalar yeterince yapılmamıştır. Bu durum araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır.

Araştırmada Kula'daki kırsal yerleşmeler ve eğitim faaliyetleri nedensellik, sebep-sonuç, dağılım gibi bilimsel ilkeler dikkate alınarak açıklanmaya çalışılmıştır. Kula'nın genel özellikleri de ele alınarak, kırsal yerleşmeler ayrı ayrı incelenmiştir. Özellikle 2006-2007 Eğitim-Öğretim yılında Kula'da eğitimin dağılımı, bilimsel araştırma yolları kullanılarak incelenilmeye çalışılmıştır.

İlçe ile ilgili inceleme yapılırken basılı kaynaklar, istatistik verileri ve yerinde yapılan gözlemlerden yararlanılmıştır. 2006-2007 Eğitim-Öğretim yılı bilgi ve istatistikleri Kula İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden temin edilmiştir. Kırsal yerleşmeler ise tek tek gezilerek incelenmiştir.

Yapılan çalışma sonucunda Kula'da eğitimin istenilen ölçüde gelişmediği belirlenmiştir. Kırsal yerleşmelerde ise çeşitli sorunların yaşandığı görülmüştür. Araştırma sahasının topografik yapısı ve kırsal yerleşmelerin fazla sayıda ve dağınık olması hem ilköğretimi zorlaştırmakta hem de ortaöğretime talebi düşürmektedir.

ABSTRACT**THE VILLAGES AND THE DISTRIBUTION OF
EDUCATION IN KULA**

Prepared by: Taner DEMİRELLİ

Science Branch Of Social Knowledge Teaching
Institute Of Social Sciences Of Afyonkarahisar Kocatepe University

August 2007

Consultant: Prof. Dr. Lütfi ÖZAV

Kula is a district of Manisa. It is in the middle-west Anatolian Region in Turkey. There hasn't been made enough detailed scientific research in the field of education and the villages about the district. This case forms the main purpose of the research.

In the research, villages and education in Kula has been tried to be explained considering scientific principles such as causality, cause-result and the dispersion principles. Considering the general characteristics of Kula and the villages have been mainly examined. Especially in 2006-2007 educational year, the dispersion of education Kula has been tried to be examined by using scientific research methods.

While examining the district, printed sources, statistics information and the observations that are made in suitable places have been used. Information and statistics about 2006-2007 educational year has been provided from the Kula District Administration of Education. The villages have been examined by walking around them.

As a result of the research, it has been found out that the education in Kula hasn't developed as much as people expected. It has been seen that there were some problems in the villages. The topographic structure of the research field and large amount of dispersed village settlement has been got difficult the primary education and decrease the demand for the secondary education.

TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Lütfi ÖZAV .....

Jüri Üyeleri :

İlköğretim Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Taner DEMİRELLİ'nin "Kula'da Kırsal Yerleşmeler ve Eğitimin Dağılımı" başlıklı tezi .../.../..... tarihinde yukarıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca değerlendirilerek kabul edilmiştir.

ÖZGEÇMİŞ

Taner DEMİRELLİ

İlköğretim Ana Bilim Dalı
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı

Yüksek Lisans

Eğitim

Lisans : 2000 Celal Bayar Üniversitesi Demirci Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler
Öğretmenliği Bölümü

Lise : 1996 Uşak Orhan Deniz Anadolu Lisesi, Sosyal Bilimler Bölümü

İş/İstihdam

2000 – Sosyal Bilgiler Öğretmeni. Uşak-Eşme Karahmetli İlköğretim Okulu

Kişisel Bilgiler

Doğum Yeri ve Yılı: Kula 02.05.1978

Cinsiyeti: Erkek

Yabancı Dil: İngilizce

ÖNSÖZ

Kula’da Kırsal Yerleşmeler ve Eğitimin Dağılımı adlı bu araştırma Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bilim dalında hazırlanmış bir yüksek lisans tezidir. Tarihi oldukça eskilere giden Manisa’nın Kula ilçesi ve çevresindeki bazı köylerle ilgili çeşitli araştırmalar yapılmış olsa da, bunlar bir arada değildir. Bu nedenle yöreyi bir bütün olarak tanımak mümkün olmamaktadır. Araştırma konusunun seçiminde daha önce bu konu üzerinde bir bütün olarak bilimsel çalışma yapılmamış olması yönlendirici olmuştur.

Bu çalışmada genelde, Kula’nın çeşitli yönlerden özellikleri incelenmiş, özelde, Kula’da kırsal yerleşmeler ve eğitim faaliyetlerinin dağılışı değerlendirilmiştir. İlçenin günümüzdeki eğitim durumu ile kırsal yerleşmeleri araştırma teknikleri açısından değerlendirilmiş ve bu konularla ilgili bilgiler ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Araştırma konusunun seçiminde ve çalışmanın bütün aşamalarında yardımlarını ve desteklerini hiç esirgemeyen hocalarım Prof. Dr. Lütfi ÖZAV, Yrd. Doç. Dr. Hasan KARA ve Yrd. Doç. Dr. M.Zahit YILDIRIM’a, kırsal yerleşmeleri birlikte dolaşarak bilgi topladığımız hocam Şaban ÇETİN’e şükranlarımı sunmayı borç bilirim. Ayrıca çalışmada kaynak sağlayan Kula Kaymakamlığı, Kula Belediye Başkanlığı ve Kula İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü görevlilerine teşekkür ederim.

Özverili bir araştırma neticesi olan bu çalışmadan yararlanılacağını ümit ediyorum.

Taner DEMİRELLİ

Uşak – Ağustos 2007

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI.....	vi
ÖZGEÇMİŞ	vii
ÖNSÖZ.....	viii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ	xiv
GRAFİKLER LİSTESİ	xv
HARİTALAR LİSTESİ	xvi
RESİMLER LİSTESİ.....	xvii
KISALTMALAR	xviii
I. PROBLEM	1
II. AMAÇ.....	1
III. ÖNEM	1
IV. VARSAYIMLAR	2
V. SINIRLILIKLAR	2
VI. YÖNTEM	2
GİRİŞ.....	3

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL ÖZELLİKLERİYLE KULA

I. TARİHİ	6
A) KULA ADININ KAYNAĞI.....	6
B) TÜRKLER'DEN ÖNCEKİ DÖNEM.....	7
C) TÜRKLER DÖNEMİ	9
D) KURTULUŞ SAVAŞI'NDA KULA	10
II. FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ	12
A) ARAZİNİN JEOLojİK YAPISI.....	12
B) KULA VOLKANLARI	13
C) YERYÜZÜ ŞEKİLLERİ	16

1. Dağlar ve Tepeler	16
2. Akarsular	16
3. Platolar	17
4. Ovalar.....	17
D) İKLİMİ	18
1. Sıcaklık.....	19
2. Yağış	20
3. Rüzgârlar	21
E) BİTKİ ÖRTÜSÜ.....	22
III. BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ.....	23
A) TARİH BOYUNCA NÜFUSUN GELİŞİMİ	23
B) YERLEŞME ÖZELLİKLERİ	27
IV. EKONOMİK ÖZELLİKLERİ	30
A) TARIM	32
B) HAYVANCILIK	36
C) DİĞER EKONOMİK FAALİYETLER	37
V. KÜLTÜR VE TURİZM	40
A) İLKE AYAK İZLERİ.....	41
B) EMİR KAPLICALARI.....	43
C) KULA EVLERİ.....	45
D) TARİHİ YAPILAR	48
E) PERİBACALARI	50
F) KULA ACISU MADEN SUYU	51
G) JEOPARK PROJESİ	51

İKİNCİ BÖLÜM

KIRSAL YERLEŞMELER

I. MANİSA İLİNDE YERLEŞİM BİRİMLERİ.....	54
II. KULA'NIN KIRSAL YERLEŞMELERİ.....	57
1. AHMETLİ KÖYÜ.....	57
2. AKTAŞ KÖYÜ	57
3. AYAZÖREN KÖYÜ.....	58

4. AYVATLAR KÖYÜ.....	59
5. BALIBEY KÖYÜ	60
6. BAŞIBÜYÜK KÖYÜ.....	60
7. BATTALMUSTAFA KÖYÜ	61
8. BAYRAMŞAH KÖYÜ	62
9. BEBEKLİ KÖYÜ.....	62
10. BÖRTLÜCE KÖYÜ.....	64
11. ÇARIKBALLI KÖYÜ.....	65
12. ÇARIKMAHMUTLU KÖYÜ	66
13. ÇARIKTEKKE KÖYÜ	67
14. ÇİFTÇİ İBRAHİM KÖYÜ	68
15. DEREKÖY	69
16. EMRE KÖYÜ	70
17. ENCEKLER KÖYÜ.....	72
18. ERENBAĞI KÖYÜ.....	73
19. EROĞLU KÖYÜ	73
20. ESENYAZI KÖYÜ	75
21. EVCİLER KÖYÜ.....	76
22. GÖKÇEÖREN KASABASI	77
23. GÖKDERE KÖYÜ.....	79
24. GÖLBAŞI KÖYÜ	80
25. GÜVERCİNLİK KÖYÜ.....	81
26. HACITUFAN KÖYÜ.....	82
27. HAMİDİYE KÖYÜ.....	82
28. HAYALLI KÖYÜ.....	83
29. İBRAHİMAĞA KÖYÜ.....	84
30. İNCESU KÖYÜ	84
31. KALINHARMAN KÖYÜ	85
32. KARAOBA KÖYÜ	86
33. KAVACIK KÖYÜ	87
34. KENGER KÖYÜ	87
35. KONURCA KÖYÜ.....	89

36. KÖREZ KÖYÜ	90
37. NARINCALIPITRAK KÖYÜ	90
38. NARINCALISÜLEYMAN KÖYÜ.....	91
39. ORTAKÖY	92
40. PABUÇLU KÖYÜ	93
41. SANDAL KASABASI	93
42. SARAÇLAR KÖYÜ.....	95
43. SARNIÇ KÖYÜ	95
44. SÖĞÜTDERE KÖYÜ	96
45. ŞEHİTLİOĞLU KÖYÜ.....	97
46. ŞEREMET KÖYÜ	98
47. ŞERİTLİ KÖYÜ.....	99
48. ŞEYHLİ (ŞİHLİ) KÖYÜ	99
49. TATLIÇEŞME KÖYÜ	100
50. YAĞBASTI KÖYÜ.....	101
51. YENİKÖY.....	102
52. YEŞİLYAYLA KÖYÜ.....	102
53. YURTBAŞI KÖYÜ.....	103
III. KIRSAL YERLEŞMELERİN GENEL ÖZELLİKLERİ	104
A) JEOMORFOLOJİK ÖZELLİKLERİ	104
B) ARAZİ DURUMU	106
C) GÖÇLER VE NÜFUS ÖZELLİKLERİ	110

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EĞİTİMİN DAĞILIMI

I. GEÇMİŞ DÖNEMDE EĞİTİM	116
II. GÜNÜMÜZDEKİ EĞİTİM DURUMU	116
III. İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ	118
IV. EĞİTİM KURUMLARI.....	119
A) İLKÖĞRETİM OKULLARI	119
1. Kula Anaokulu.....	119
2. Atatürk İlköğretim Okulu.....	119

3. Bebekli 75. Yıl İlköğretim Okulu.....	120
4. Çarıkballı İlköğretim Okulu	120
5. Dört Eylül Ahmet Ve Sabahat Özmen İlköğretim Okulu	120
6. Encekler İlköğretim Okulu.....	121
7. Fatih İlköğretim Okulu	121
8. Gökçeören Ulupınar İlköğretim Okulu.....	121
9. Kenan Evren İlköğretim Okulu	122
10. Mehmet Ve Hüseyin Tosun İlköğretim Okulu.....	123
11. Naci-Hakkı Ulusoy İlköğretim Okulu	123
12. Rafet Üçelli İlköğretim Okulu.....	123
13. Sandal Cumhuriyet İlköğretim Okulu.....	123
14. Vali Muzaffer Ecemiş İlköğretim Okulu	124
15. Yunus Emre İlköğretim Okulu	125
16. Zafer İlköğretim Okulu	125
17. Özel Ufuk İlköğretim Okulu	126
B) ORTAÖĞRETİM OKULLARI	126
1. Selim-Sabahat Palanduz Anadolu Lisesi	126
2. Hacı Ömer Özboyacı Endüstri Meslek Lisesi	126
3. Gökçeören Lisesi	127
4. Halit Tokul İmam Hatip Lisesi.....	128
5. Kula Lisesi.....	128
6. Ticaret Meslek Lisesi.....	128
C) DİĞER EĞİTİM KURUMLARI.....	129
1. Celal Bayar Üniversitesi Kula Meslek Yüksek Okulu	129
2. Hüseyin Sencer Pratik Kız Sanat Okulu	129
3. Halk Eğitim Merkezi	129
4. Kütüphane	130
V. ÖĞRENCİ SAYILARI.....	130
VI. ÖĞRETMEN SAYILARI	136
VII. TAŞIMALI EĞİTİM	138
SONUÇ VE ÖNERİLER	143
KAYNAKÇA.....	149

TABLOLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Kula ve Yakın Çevresindeki Meteorolojik Değerler	19
Tablo 2. Kula'nın Aylık Ortalama Sıcaklık Değerleri.	19
Tablo 3. Kula'nın Aylık Ortalama Yağış Değerleri.....	20
Tablo 4. Temettüat Defterlerine Göre Kula Nüfusu (1844-1845).	24
Tablo 5. Kula İlçe Nüfusunun Değişimi (1927-2000).	25
Tablo 6. Kula'da Mahallelere Göre Konut Alanları ve Bina Yoğunlukları.	30
Tablo 7. Kula İlçesinde Arazinin Kullanılış Şekline Göre Dağılımı.	33
Tablo 8. Kula İlçesinde Yıllara Göre Tarım Arazisi Kullanım Alanları (1999-2005)....	35
Tablo 9. Kula Hayvan Varlığında Meydana Gelen Değişimler.....	37
Tablo 10. Kula'nın Turizm Değerleri ve Turizm Çeşitleri.....	41
Tablo 11. Manisa İli Yerleşim Yerlerinin İlçelere Dağılımı.	54
Tablo 12. Kula'da Kırsal Yerleşmelerin Yüzölçümü Büyüklüğüne Göre Dağılışı (2005).	107
Tablo 13. Kula İlçesinin Köylere Göre Arazi Dağılımı.	108
Tablo 14. Kula ve Köylerinin Nüfus Miktarları (1980-2000).	112
Tablo 15. Kula'da Kırsal Yerleşmelerin Nüfus Büyüklüğüne Göre Dağılışı (2000). ..	114
Tablo 16. Kula İlçe Merkezinde Nüfusun Okuma-Yazma Durumu (1990-2000).....	117
Tablo 17. Kula İlçe Merkezinde Nüfusun Okur-Yazar ve Mezuniyet Durumları (2000).	118
Tablo 18. Öğrencilerin 8 Yıllık İlköğretim Okullarına Dağılımı (2006-2007).	131
Tablo 19. İlköğretim Okullarında OKS Sonuçları (2002-2005).	132
Tablo 20. Öğrencilerin Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okullarına Dağılımı (2006-2007).	133
Tablo 21. Öğrencilerin Ortaöğretim Kurumlarına Dağılımı (2006-2007).	134
Tablo 22. Liselerde ÖSS Sonuçları (2002-2005).....	135
Tablo 23. Kula Meslek Yüksek Okulu'nda Öğrenci Dağılımı (2006-2007).	135
Tablo 24. Öğretmenlerin İlköğretim Okullarına Dağılımı (2006-2007).	136
Tablo 25. Öğretmenlerin Ortaöğretim Kurumlarına Dağılımı (2006-2007).	137
Tablo 26. Uygulandığı İlk Yıllarda Kula'daki Taşınmalı Eğitim Değerleri.	140
Tablo 27. Kula'da Taşınmalı Eğitimin Dağılımı (2006-2007).	141

GRAFİKLER LİSTESİ

	Sayfa
Grafik 1. Kula'nın Aylara Göre Ortalama Sıcaklık ve Yağış Değerleri.	21
Grafik 2. Kula İlçe Nüfusunun Değişimi (1927-2000).	26
Grafik 3. Kula İlçesinde Arazinin Kullanılış Şekline Göre Dağılımı.	34
Grafik 4. Manisa İli Yerleşim Yerlerinin İlçelere Dağılımı.	55
Grafik 5. Kula'da Kırsal Yerleşmelerin Yüzölçümü Büyüklüğüne Göre Oransal Olarak Dağılışı (2005).....	107
Grafik 6. Kula'da Kırsal ve Kentsel Nüfus Durumu (1927-2000).	110
Grafik 7. Kula'nın Köylerinde Nüfusun Değişimi (1980-2000).	113
Grafik 8. Kırsal Yerleşmelerin Nüfus Büyüklüğüne Göre Dağılışı (2000).....	114
Grafik 9. Öğrencilerin 8 Yıllık İlköğretim Okullarına Dağılımı (2006-2007).	131
Grafik 10. Öğrencilerin Ortaöğretim Kurumlarına Dağılımı (2006-2007).	134
Grafik 11. Öğretmenlerin Eğitim Kurumlarına Dağılımı (2006-2007).....	137
Grafik 12. Kula'da Taşınmalı Eğitimin Dağılımı (2006-2007).....	140

HARİTALAR LİSTESİ

	Sayfa
Harita 1. Araştırma Sahasının Lokasyon Haritası.....	4
Harita 2. Kula Jeoloji Haritası.	12
Harita 3. Kula Volkanları Haritası.	13
Harita 4. Kula'daki Mahalleler ve Şehrin Gelişim Aşamaları.....	29
Harita 5. Kula İlçe Haritası.	56
Harita 6. Kula ve Yakın Çevresinin Üç Boyutlu Haritası	106
Harita 7. Kula ve Çevresinin Arazi Kullanım Haritası.....	109

RESİMLER LİSTESİ

	Sayfa
Resim 1. Kula İlçe Merkezinden Bir Görünüm.	6
Resim 2. Vadiler Boyunca Akan Lavlar.....	14
Resim 3. Kula Divlit Volkan Konisi.	15
Resim 4. Kula'daki Çeşitli El Sanatları.....	31
Resim 5. Kula'daki İlkel İnsan Ayak İzleri.	42
Resim 6. Emir Kaplıcalarından Bir Görünüm.	44
Resim 7. Tarihi Kula Evlerinden Bir Dış Görünüm.....	46
Resim 8. Tarihi Kula Evlerinden Bir İç Görünüm.	47
Resim 9. Kula Peribacaları.	50
Resim 10. Bebekli Köyünden Bir Görünüm.....	63
Resim 11. Çarıkbalı Köyünden Bir Görünüm.	66
Resim 12. Eroğlu Köyü ve Umurbaba Dağı.	74
Resim 13. Evciler Köyünden Bir Görünüm.	76
Resim 14. Gökçeören Kasabasından Bir Görünüm.	79
Resim 15. Kenger Köyü ve Göleti.	88
Resim 16. Konurca Köyünden Bir Görünüm.	89
Resim 17. Engebeli Arazide Dağınık Bir Köy Yerleşmesi (Bebekli Köyü).	105
Resim 18. Kenan Evren İlköğretim Okulu.	122
Resim 19. Sandal Cumhuriyet İlköğretim Okulu.....	124
Resim 20. Zafer İlköğretim Okulu.	125
Resim 21. Hacı Ömer Özboyacı Endüstri Meslek Lisesi.	127
Resim 22. Taşımali Eğitim Öğrencilerinin Yemek Salonundan Bir Görünüm.	139

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.g.m.	: Adı Geçen Makale
C.	: Cilt
cm.	: Santimetre
°C	: Santigrat Derece
da.	: Dekar
DİE	: Devlet İstatistik Enstitüsü
DMİGM	: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü
H.	: Hicri
ha.	: Hektar
İ.O.	: İlköğretim Okulu
km.	: Kilometre
km ² .	: Kilometrekare
m.	: Metre
M.	: Miladi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
mm.	: Milimetre
M.Ö.	: Milattan Önce
M.S.	: Milattan Sonra
OKS	: Ortaöğretim Kurumları Sınavı
Ort.	: Ortalama
ÖSS	: Öğrenci Seçme Sınavı
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
Üniv.	: Üniversite
vb.	: Ve Benzeri
Yoğ.	: Yoğunluk

I. PROBLEM

Kula yöresi tarihi ve coğrafi yönlerden araştırılması gereken bir sahadır. Yerleşmenin tarihi Kula'da çok eskilere dayanmasına rağmen yeterince araştırılmamıştır. Araştırma sahası coğrafi olarak çok farklı bir arazi yapısına sahiptir. İnceleme alanı ekonomik yönden yeterince gelişmemiştir. İçinde bulunulan ekonomik koşullar nedeni ile yöre büyük miktarda göç vermiştir. Özellikle kırsal kesimde yerleşmeler çok dağınık ve az nüfusludur. Bu nedenle okullar kapatılmış ve taşınmalı eğitim yapılmaya başlanmıştır. Bu durum ise eğitim faaliyetlerinde kaliteyi düşürmektedir. Bunların nedenlerinin ortaya konarak sorunların çözülmesi gerekmektedir.

II. AMAÇ

Tez konusu seçilirken yörenin fiziki coğrafya özelliklerinin yanında, beşeri ve ekonomik özelliklerini tespit eden ve eğitimin bunlarla ilişkisini açıklayan bir kaynak oluşturmak amaçlanmıştır. Bu araştırmanın amacı yörenin mevcut durumunu ortaya koymak, tespit edilen sorunlar ve bunlarla bağlantısı olan diğer olayları ortaya koyarak çözüm önerileri sunmaktır.

Yörede daha önce yapılan çalışmalara baktığımızda, araştırma sahasında böyle kapsamlı bir çalışmanın yapılmadığını görmekteyiz. Bunun için çalışmamız araştırma sahasındaki bu eksikliği tamamlayarak inceleme alanının çeşitli sorunlarını ortaya koyacak ve çözümü için öneriler sunacaktır.

III. ÖNEM

“Kula'da Kırsal Yerleşmeler ve Eğitimin Dağılımı” adlı bu çalışma özellikle geleceğe yönelik oluşumlara ışık tutacaktır. Tarihi ve coğrafi açıdan oldukça ilginç özelliklere sahip olan sahanın tanıtılmasıyla ilgili önemli bir kaynak oluşacaktır.

Bu açıdan sosyal bilimlerin temel ilkelerine bağlı kalınarak hazırlanan bu çalışma, Kula ilçesinin fiziki, beşeri, ekonomik özellikleri ile kırsal yerleşmelerinin ve eğitim özelliklerinin toplandığı bir kaynak olacaktır.

IV. VARSAYIMLAR

Bir kısmı engebeli, bir kısmı da volkanik arazi olan Kula'nın sahip olduğu topografya şartları, su sıkıntısıyla birlikte tarımsal toprakların yeterince işlenememesine ve tarımsal üretim miktarlarının düşmesine neden olmaktadır. Tarımsal gelirlerin az olması köylerden göçü hızlandırmıştır. Kırsal yerleşmelerin dağınık olması ve ekonomik sıkıntı eğitimi de zorlaştırmaktadır. Ortaöğretime olan ilgi kırsal kesimde düşük seviyededir. Bütün bu sorunların çözülmesi ve Kula'nın ekonomik olarak kalkınması için yöredeki eşsiz turizm değerlerinin en iyi şekilde tanıtılarak turizmin canlandırılması gerekmektedir.

V. SINIRLILIKLAR

Kula'da daha önce böyle bir çalışmanın yapılmamış olması önemli bir eksiklik oluşturmuştur. Bilgilerin dağınık halde bulunması ve kırsal yerleşmelerle ilgili herhangi bir çalışmanın olmaması araştırmayı zorlaştırmıştır. Geçmişe ait ekonomik göstergelerin ve istatistikî verilerin olmayışı karşılaşılan bir diğer önemli sorundur. Araştırma sahası ile ilgili kaynak elde etmede çok fazla sıkıntı çekilmiştir.

VI. YÖNTEM

Araştırma sahası ve konusu seçilirken, söz konusu alan ve konu ile ilgili önceden bu tür bir araştırmanın yapılmamış olması göz önüne alınmıştır. Çalışmada ilk olarak araştırma sahasını kapsayan yazılı kaynaklar taranmış ve dokümanter veriler elde edilmiştir. Literatür taraması yapıldıktan sonra alan araştırmalarına geçilerek, yörede gezi, gözlem ve mülâkatlar uygulanmıştır. Kaymakamlık, belediye, ilçe nüfus, ilçe milli eğitim ve ilçe tarım müdürlüklerinin istatistik bilgilerinden yararlanılmış, üniversitelerde yapılmış araştırmalar değerlendirilmiştir. Dokümanter veriler elde edildikten sonra araştırmanın yazım aşamasına geçilmiştir. Bu aşamada sosyal bilimlerde kullanılan bilimsel araştırma yöntemlerinden olan dağılım, korelasyon, neden-sonuç ilkeleri ile grafik, harita, tablo gibi ifade tekniklerine bağlı kalınmıştır.

GİRİŞ

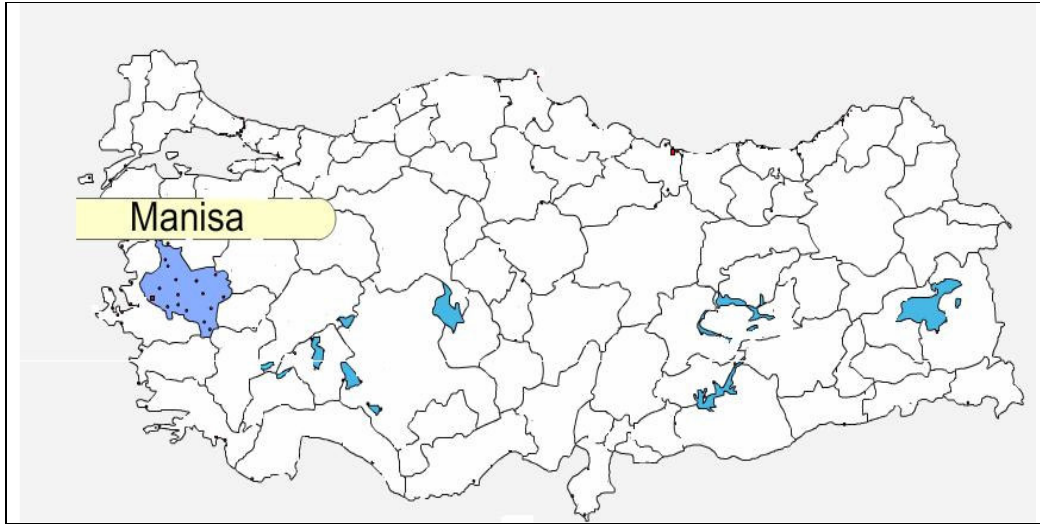
Kula, Ege Bölgesi'nin İç Batı Anadolu Bölümü'nde Manisa iline bağlı bir ilçedir. Coğrafi konumu bakımından 38° 33' kuzey enlemi ile 28° 39' doğu boylamı üzerinde yer almaktadır. Kula'nın kapladığı alan 960 km².dir¹. Etrafı tepelerle çevrili çanak şeklinde olan Kula doğusunda Eşme ve Uşak, batısında Salihli, kuzeyinde Demirci ve Selendi, güneyinde de Alaşehir ilçelerinin toprakları ile çevrilidir. Deniz seviyesinden 720 m. yükseklikte olan Kula, il merkezine 118 km., İzmir'e 140 km., Uşak'a 75 km., Ankara'ya ise 438 km. uzaklıktadır. İlçe Ankara-İzmir karayolu üzerindedir.

İlçe merkezi, 200 m. yüksekliğindeki, dik yamaçlı Divlit dağının güneyindeki küçük bir ovaya yerleşmiş bulunmaktadır. Kuzeyindeki Kula Divlit dağı başta olmak üzere, batıya doğru uzanan Kara Divlit, Kaplanalan ve diğer tepeler, vaktiyle meydana gelmiş olan volkanik patlamalar sonucunda yayılan lavlardan teşekkül etmiştir. Ağaçsız bir zemin teşkil eden bazalt tipindeki lavların yer yer mürekkep siyahını andıran koyu renkleri, bütün bölgeye çok farklı bir görünüm kazandırmıştır. Bu coğrafi özellik, en eski devirlerden beri bölgedeki yer isimlerinin teşekkülünde de etkili olmuştur. Nitekim, ünlü Amasyalı Coğrafyacı Strabon (M.Ö. 54-M.S. 24) görünümünden dolayı yöreyi “Yanık Yöre” anlamında Katakekaumene tabiriyle isimlendirmiştir². Bunun yanı sıra Karataş, Yanıktaş ve Karatepe gibi mahalli isimlerin oldukça yaygın olması da bunu doğrulamaktadır.

Çalışma alanı, genel yapısı itibariyle dağınık bir görünüm vermekle birlikte küçük ovalara da rastlanmaktadır. Bitki örtüsü yönünden yer yer ormanlar görülmektedir. İlçenin önemli akarsuyu Gediz nehridir. Yörenin en yüksek dağı Kula ile Eşme sınırında yer alan Umurbaba dağıdır. Bu dağın yüksekliği 1554 m.dir. İlçe merkezinin nüfusu, 2000 nüfus sayımına göre, 24.217'dir. Akdeniz iklimi ile karasal iklim arasında bir geçiş özelliği gösteren bölgede yazları sıcak ve kurak, kışları ise yağışlı ve serin geçer.

¹ Ahmet Nural ÖZTÜRK, *2000 Yıl Önce Strabon'un Adını Koyduğu Yöre Kula Katakekaumene (Yanık Yöre)*, Öğrenci Basımevi, İzmir, tarihsiz, s.73.

² Turan GÖKÇE, “XVI. Yüzyılda Kula”, *Manisa Araştırmaları*, C.I, Celal Bayar Üniv. Manisa Yöresi Türk Tarihi ve Kültürünü Araştırma ve Uygulama Merkezi, Manisa, 2001, s.1.

Harita 1. Araştırma Sahasının Lokasyon Haritası.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL ÖZELLİKLERİYLE KULA

I. TARİHİ

A) KULA ADININ KAYNAĞI

Kula, Türkiye'nin en genç yanardağlarının yoğun halde bulunduğu bir coğrafya üzerinde kurulmuştur. 2000 yıl kadar önce bu bölgeyi dolaşan ünlü tarihçi Strabon, Kula bölgesine Katakekaumene (Yanık Yöre) adını vermiş ve daha sonra pek çok araştırmacı bu bölgeyi ziyaret etmiştir. Kula adının kaynağı hakkında pek çok araştırmacı derin incelemelerde bulunmuşlarsa da kesin bir sonuca varamamışlardır. Bu konuda öne sürülen açıklama ve rivayetler şunlardır;

Öztürk'ün belirttiğine göre; Ducange Kula kelimesini, Rumların bütün Acrapollara verdikleri bir isim olarak tarif eder. Von Diest, Kula'nın eski Lidya şehirlerinden Koloe olduğunu ileri sürmüştür. Ramsay'a göre Kula tamamıyla Türkçe'dir. Türkler Kale anlamına gelen bu adı, önemli bir askeri bölge olan ve Bizanslıların Opsikion dedikleri büyük müstahkem şehre vermişlerdir³.

Resim 1. Kula İlçe Merkezinden Bir Görünüm.

Bir rivayete göre de; havası, suyu iyi ve şifalı olduğundan Sardes (Sart) Kralı Giges'in hasta olan kızının hava değişimi için buraya bir kule yaptırdığı ve buranın zamanla gelişip bugünkü durumunu aldığı ve Kule kelimesi yerine Kula isminin

³ ÖZTÜRK, *a.g.e.*, s.105.

zamanla yerleştiği söylenmektedir⁴. Kula ismi Yakup Bey'in vakfiyesinde ise Küldi şeklinde yazılmıştır. Bizans tarihlerinde de Küle yazılmaktadır⁵.

Kula pek çok tarihi olaya sahne olmuş, çevresiyle birlikte çok önemli bir yerleşim alanı olmuştur. Önceleri nüfus Maionia (bugünkü Menye), Tabala (Davala), Satala (Sandal), Kollyda (Gölde), Saittai (Encekler)'de toplanmış, yörenin Türklerin eline geçmesi ile birlikte bu merkezler önemini yitirerek bugünkü Kula önem kazanmaya başlamıştır.

B) TÜRKLER'DEN ÖNCEKİ DÖNEM

Bölgede yapılan kazılarda Katekekaumene (Yanık Yöre) sınırı içinde Demirköprü Barajı yakınındaki volkan tepelerinden Çakallar Divlit'te ilkel insan ayak izlerine rastlanılmış olması insanların bu bölgede binlerce yıldır yaşamış olduklarının bir kanıtıdır. Bunun yanı sıra ilçenin kuruluşu eski Kula evlerindeki mermer kabartmalarında bulunan bir kitabeye göre M.Ö. 56 yıllarına dayanmaktadır. M.Ö. I. yüzyılda basılmış ve yöreyi komşu ülkelere tanıtan birkaç paranın bulunmuş olması, Kula'nın M.Ö. I. yüzyılda var olduğunu göstermektedir⁶.

Coğrafi konumuna bağlı olarak, Batı Anadolu'yu İç Anadolu'ya bağlayan yollar üzerinde önemli bir geçit noktası teşkil eden Kula civarının, en eski devirlerden bu yana iskâna sahne olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim, ilçe merkezinin batısında Sandal köyü civarında bulunan Satala, daha batıda şimdiki Gökçeören kasabasında bulunan Maionia, kuzeybatısında Gölde köyünde Kollyda, kuzeydoğusunda Gediz vadisinin doğusunda Yurtbaşı (Davala) köyünde Tabala, kuzeyde bulunan Encekler köyünde Saittai antik şehirleri bunu kanıtlamaktadır. Kula'daki yerleşim zamanla civarındaki yerleşim alanlarının önemini yitirmesi sonucunda gelişmiştir⁷. Kula civarında kurulmuş olan çok sayıdaki antik köy daha çok Gediz (Hermos) nehrine yakın yerlerde yer almaktaydı. Bu yöredeki küçük yerleşimlerin birçoğunun adı bilinmektedir. Örneğin, Şehitlioğlu köyünde Thermai Theseos, Gölde (Kollyda) arazisindeki Dima (Hamidiye Mağazadamları), Kerbia (Hamidiye'nin güneyi), Dora (Ayvatlar), Taza (Şeremet

⁴ www.kula.gov.tr, 10.12.2006.

⁵ ÖZTÜRK, *a.g.e.*, s.107.

⁶ www.kula.gov.tr, 10.12.2006.

⁷ GÖKÇE, *a.g.m.*, s.2.

Kavaklı mahallesi), Iaza (Ayazören), Koresa (Ayazören ya da Körez yakınlarında) köyleri bunlardan bazılarıdır. Iaza adlı köy, bu küçük yerleşimlerin en önemlilerinden biriydi. Civardaki diğer bir küçük yerleşim de bugünkü Saraçlar civarında yer alan Nisyra isimli köydü. 1987 yılında burada bulunan bir yazıt Nisyra'nın tarihinin Hellenistik döneme kadar gittiğini göstermektedir. Burçak ovasında ise olasılıkla Philadelphia (Alaşehir) arazisinde kalan Sasotra (Başbüyük) ile kuruluşları Helenistik devre kadar giden Tetrapyrgia ile Kastollos köyleri yer alıyordu⁸.

Gediz (Hermos) vadisindeki şehirleşmenin tarih içinde gittikçe artan bir şekilde devam ettiği, bununla birlikte en yoğun şehirleşmenin Helenistik ve özellikle Roma devirlerinde gerçekleştiği söylenebilir. Bu dönemde bazı eski dönem köylerinin büyüyerek şehirleştiği bir çok durumda da yeni şehirlerin kurulduğu görülmektedir. Öte yandan epigrafik çalışmalarda saptanan arazi, tanrı ya da kişi adlarında görülen Lydia ya da eski devirlere giden kimi dil özellikleri bu yerleşimleri kuranların burada M.Ö. 3. binlerden beri yaşamakta olan yerel halkın kalıntıları olduğuna işaret etmektedir⁹.

Kula'nın Bizanslıların elinde iken ismi Opsikion'dur. Bu, Kula'nın 20 km. batısındaki Maionia (Menye) ile beraber bir piskoposluk teşkil etmesinden anlaşılmaktadır. Kula ve çevresinin, Kral Yolu üzerinde bulunması yörede canlı bir ticaret hayatının meydana gelmesini sağlamıştır. Salihli-Sart'tan başlayan yol Gökçeören (Menye), Sandal, Gölde üzerinden geçerek Gediz'e, oradan da Uşak'a doğru giderdi. Önemli bir yerleşim merkezi olan Gökçeören (Menye) daha sonra önemini yitirmiş, merkez önce Kollyda (Gölde) sonra da Kula olmuştur. Kula'dan çeşitli tarihlerde Manisa müzesine götürülen mermer kabartmalar, lahitler incelendiğinde, bunların Bizans, Lidya ve Friky devirlerine ait olduğu anlaşılmaktadır. Bu da bize, Kula ve çevresinin çok eski bir yerleşim alanı olduğunu ve pek çok tarihi olaya sahne olduğunu göstermektedir. Kula'nın Musalca mevkiinde görülen mezar kalıntıları ve tuğla parçaları, burada eski bir Lidya şehrinin varlığını gösteren belirtilerdir¹⁰.

Lidya Krallığı'nın yıkılmasından sonra İran (Pers)'lilerin egemenliğine giren Kula ve çevresi eski önemini yitirmiş, bu durum Makedonya Kralı Büyük İskender'in Asya seferine kadar sürmüştür. Kula ve çevresi Makedonya Krallığı'nın yıkılması

⁸ Hasan MALAY, "Katakekaumene'de Yerleşimler, Yerel Dinler ve Tapım Merkezleri", *Geçmişten Geleceğe Yanık Ülke Kula Sempozyumu-Bildiriler*, Kula, 2006, s.11.

⁹ Cumhuriyet TANRIVER, "Antik Devirde Hermos (Gediz) Vadisinde Şehirleşme", *Geçmişten Geleceğe Yanık Ülke Kula Sempozyumu-Bildiriler*, Kula, 2006, s.188.

¹⁰ www.kula-bld.gov.tr, 25.12.2006.

sonunda kurulan Bergama Krallığı idaresine M.Ö. 189'da girmiştir. Bergama Devleti'nin son kralı ölürken ülkeyi Romalılara vasiyet ettiğinden, M.Ö. 133 tarihinde Bergama, Kula ve çevresi Romalıların eline geçmiştir. Romalılar yörede dini merkezler ve tedaviehaneler meydana getirmişlerdir. Kula'nın kuzey batısında Gediz nehrinin yakınındaki Emir Hamamları (kaplıca) Romalıların hastaları tedavi için kullandıkları bir merkezdi. Roma İmparatorluğu'nun M.S. 395 tarihinde Doğu ve Batı olmak üzere ikiye ayrılmasıyla Kula ve çevresi Doğu Roma İmparatorluğu'nun (Bizans) sınırları içinde kalmıştır¹¹. Bu dönemde Kula yöresinde bulunan önemli Bizans şehirleri şunlardır; Satala (Sandal), Tabala (Yurtbaşı/Davala), Bağis (Sirge), Silandos (Selendi), Saittai (Encekler) ve Maionia (Gökçeören/Menye). Bizanslılar bugünkü Kula'ya da Opsikion diyorlardı. Kula, M.Ö. I. yüzyıla ait olan birkaç para sayesinde adını komşu yerlere duyurmuştur. Bu paraların üzerinde Apollon Tanrısı ve Tanrıça Artemis'i temsil eden bir resim ve etrafında bir çelenk bulunmaktadır¹².

C) TÜRKLER DÖNEMİ

Malazgirt Savaşı'ndan sonra XI. yüzyılın ikinci yarısında Türkmen aşiretlerinin Kula ve çevresine kadar kısa zamanda yayıldıkları görülmüştür. Anadolu Selçuklu hükümdarı Alaeddin Keykubat zamanında 1233 yılında Kula ve çevresi tamamen Türklerin eline geçmiştir. Anadolu Selçuklu Devleti'nin parçalanmasından sonra yöre Germiyanogulları topraklarına dahil olmuştur. Germiyan Beyi Süleyman Şah Karamanoğulları'nın saldırılarından korunmak için kızı Devlet Hatun'u Osmanlı hükümdarı I. Murat'ın oğlu Yıldırım Bayezit ile evlendirmiştir. Kızının çeyizi olarak başkent Kütahya, Simav ve Tavşanlı'yı Osmanlılara vererek kendisi 1381 yılında Kula'ya çekilmiş ve burayı başkent yapmıştır. Süleyman Şah zamanında Kula'da imar ve kültürel faaliyetlerin arttığı gözlenmektedir. Süleyman Şah, beyliği süresince bilim adamlarını korumuştur. Kula'da Gürhane Medresesi Süleyman Şah tarafından yaptırılmıştır. Süleyman Şah'ın türbesi Kula'da Çarşı Camii yakınında bulunmaktadır¹³.

II. Yakup Bey'in kız kardeşine çeyiz olarak verilmiş olan yerlerden bazılarını geri alması üzerine Yıldırım Bayezit, 1390'da Kula da dahil olmak üzere

¹¹ ÖZTÜRK, *a.g.e.*, s.113.

¹² ÖZTÜRK, *a.g.e.*, s.115-116.

¹³ www.kula-bld.gov.tr, 25.12.2006.

Germiyanogulları Beyliği'nin bütün topraklarını Osmanlı ülkesine dahil etmiştir. 1402 yılında Ankara Savaşı'nda Yıldırım Bayezit'in yenilmesi üzerine, tüm Germiyan toprakları Timur tarafından Germiyanoglu II. Yakup Bey'e iade edilmiştir. Böylece Kütahya ile birlikte Kula da tekrar Germiyanogulları Beyliği'nin idaresi altına girmiştir. Bir süre sonra II. Yakup Bey 1428 yılında bizzat Edirne'ye kadar giderek, kız kardeşinin torunu olan Sultan II. Murat ile görüşüp kendisinin erkek çocuğu olmadığı için, memleketini ölümünden sonra padişaha terk etmek istediğini söyleyerek Kütahya'ya dönmüş ve bir yıl sonra (1429) vefat etmiştir. II. Yakup Bey'in ölümünden sonra Kütahya, Şehzade Sancağı ve Anadolu Eyaleti merkezi olmuştur. Bundan sonra Kula, Kütahya ilinin bir kazası olarak Osmanlı idaresine katılmıştır¹⁴.

1866 yılında belediye teşkilatı kurulan Kula, XIX. yüzyılın ikinci yarısında Manisa'ya bağlanmıştır. 1867 Vilayet Nizamnamesi'nden sonraki düzenlemeyi gösteren ve 1878 yılı bilgilerini içeren ilk Aydın Vilayeti salnamesine göre Saruhan Sancağı şu 11 kazadan oluşmaktadır; Manisa, Alaşehir, Demirci, Akhisar, Gördes, Kırkağaç, Salihli, Turgudlu, Eşme, Kula ve Bergama. Ancak 1883 yılı bilgilerini içeren salnamede Bergama'nın yerini Soma almıştır. Saruhan Sancağı'nın 11 kazadan oluşan idari yapısının bu tarihteki şekli 1953 yılında Eşme ilçesinin yeni kurulan Uşak iline bağlanmasına kadar değişmemiştir¹⁵.

D) KURTULUŞ SAVAŞI'NDA KULA

Yunan ordusu, Paris Barış Konferansı'nda İzmir'e çıkartma imkanını tanıyan yetkiyi alınca, 15 Mayıs 1919 tarihinde bunu gerçekleştirdi. İzmir'in Yunanlılar tarafından işgali ve Yunan ordusunun iç kısma doğru ilerlemeye başlaması, halkta genel bir telaş ve şaşkınlık yaratmıştır.

İzmir'in işgalinden bir hafta sonra XVII. Kolordu Kumandanlık Vekaleti göreviyle Anadolu'ya gecip Yunanlılar'a karşı ilk direnme hareketlerini örgütlemeye çalışan Albay Bekir Sami Bey'in Kula'ya gelmesi ile Batı Anadolu'da Kuvay-i Milliye Hareketi canlandı. Teşkilatlanmayı Kula'dan yürüten Albay Bekir Sami Bey'in 21 Mayıs'tan itibaren Batı Anadolu'daki ilk bir aylık çalışmaları Kuvay-i Milliye'nin doğmasında son derece yararlı olmuştur. Bu sırada Kula'da Redd-i İlhak ve İstihlas-ı

¹⁴ GÖKÇE, *a.g.m.*, s.4.

¹⁵ *Manisa 2000*, T.C. Manisa Valiliği Yayınları, İzmir, 2000, s.48.

Vatan cemiyetleri kurulmuştur. Bu cemiyetlerde çalışan vatansever şahsiyetler, kendi aralarında para topluyorlar, ilgili yerlere ve yabancı konsolosluklara telgraflar çekerek Yunanlıların yaptığı zulümleri bir bir bildiriyorlardı. Cemiyet üyeleri toplantılar yaparak ne şekilde hareket edeceklerini belirliyorlar ve çevredeki çetelerle işbirliği yaparak Yunanlıların Türk halkına giriştiği zorbalıkları önlemeye çalışıyorlardı¹⁶.

Yunan birlikleri muharebe yapmaksızın Kırkağaç, Soma, Salihli ve Alaşehir'den sonra 28 Haziran 1920'de Kula'yı işgal ettiler. Bu işgallerden sonra diğer yerlerde olduğu gibi Kula'da da gönüllülerden, efelerden meydana gelen müfrezeler zaman zaman Yunan kuvvetleriyle çarpışmışlardır. İhsanoğlu çetesi ve Parti Pehlivan, Kula ve çevresinde faaliyet göstermiş, kadın, çocuk ve yaşlıları Yunanlıların saldırılarından korumaya çalışmışlardır. Parti Pehlivan ve arkadaşları Kurtuluş Savaşı boyunca çete savaşına devam etmişlerdir. Kula'da kurulmuş olan Redd-i İlhak, İstihlas-ı Vatan cemiyetlerinden ayrı, gizli olarak faaliyet gösteren Cemiyet-i İslamiye adlı bir cemiyet daha kurulmuştur. Cemiyet-i İslamiye, Ankara'daki T.B.M.M. Hükümeti ile devamlı ilişki içerisinde hareket ediyordu. Kula'daki Rumların oluşturdukları çetelerin hareketleri izleniyor, elde edilen bilgiler Türk kuvvetlerine bildiriliyordu¹⁷.

30 Ağustos 1922 Dumlupınar Başkumandanlık Meydan Savaşı sonucu, düşman kuvvetleri geri çekilmeye başlamıştır. 4 Eylül 1922 tarihinde I. Kolordu Kula'ya, II. Kolordu da Alaşehir'in doğusuna vardılar.

Türk kuvvetlerinin hareketini geciktirmek için Yunanlılar geniş ölçüde tahripler yapmakta idiler. Yalnız yolları, iâşe maddelerini değil, köyleri, şehirleri yakıyorlardı. Yollarda halktan öldürülenler, binalarına doldurulup topluca yakılanlar, kuyulara doldurulan cesetler görülüyordu. Bozgun Yunan askeri Alaşehir'e doğru istasyona yetişmek için kaçarken Alaşehir yanıyordu. Bir grup Yunanlı da Kula'yı yakmak üzere yola çıkmıştı. Bunu haber alan ve Menye (Gökçeören)'de oturan Kula eşrafından Çınaroğlu Şevket, civar köylerden de temin ettiği kırk atlı ile Konurca köyü mevkiinde mevzilenmiştir. Yunanlılar uzaktan bunları görünce Türk askeri buraya kadar gelmiş diyerek korkup geri dönmüşler, böylece Kula yakılmaktan kurtulmuştur. 4 Eylül 1922 sabahı Kula'ya gelen 11. Süvari Tümeni şehri Yunan işgalinden kurtarmıştır. Kula'da tutunamayan Yunan askerleri ile bunların koruyucusu olan Lüfaz Müfrezesi ilçenin

¹⁶ www.kula-bld.gov.tr, 25.12.2006.

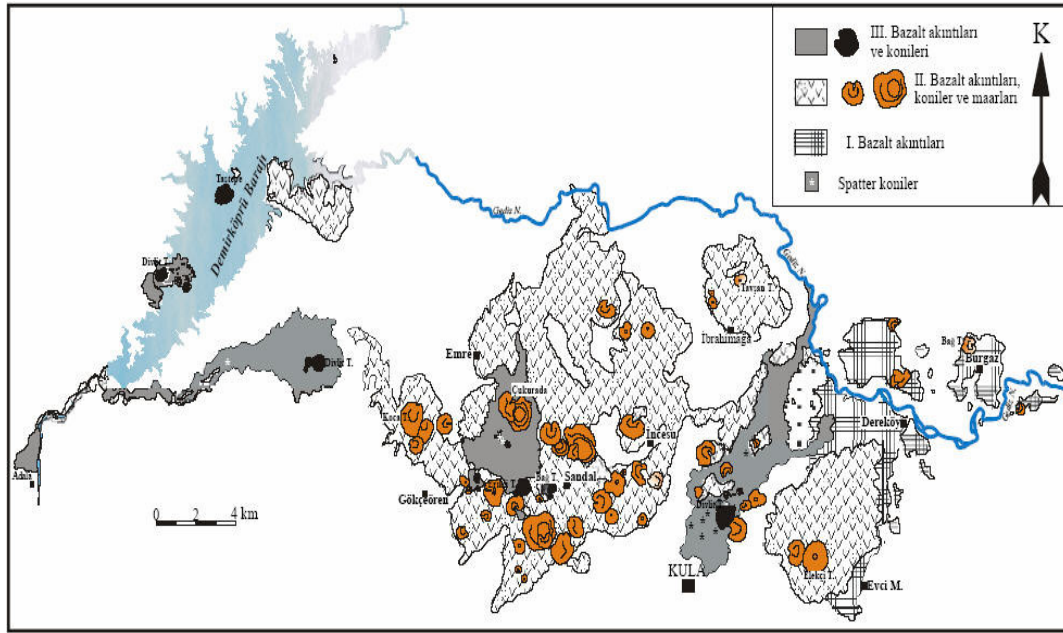
¹⁷ ÖZTÜRK, a.g.e., s.137.

güneyine çekilmek zorunda kalmıştır. 9 Eylül 1922 tarihinde süvarilerimiz, İzmir'e girmişler ve Batı Anadolu'yu Yunan işgalinden kurtarmışlardır¹⁸.

II. FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

A) ARAZİNİN JEOLJİK YAPISI

Yöre, III. Jeolojik Zaman arazisi olup, volkanik yapıya sahiptir. Araştırma alanında toprak örtüsünün geliştiği yerlerde rendzina, kireçsiz kahverengi topraklar, kireçsiz kahverengi orman toprakları ve kahverengi orman toprakları bulunmakta olup, bunlar genellikle AC horizonlu, kalınlığı fazla olmayan topraklardır¹⁹.

Harita 2. Kula Jeoloji Haritası.

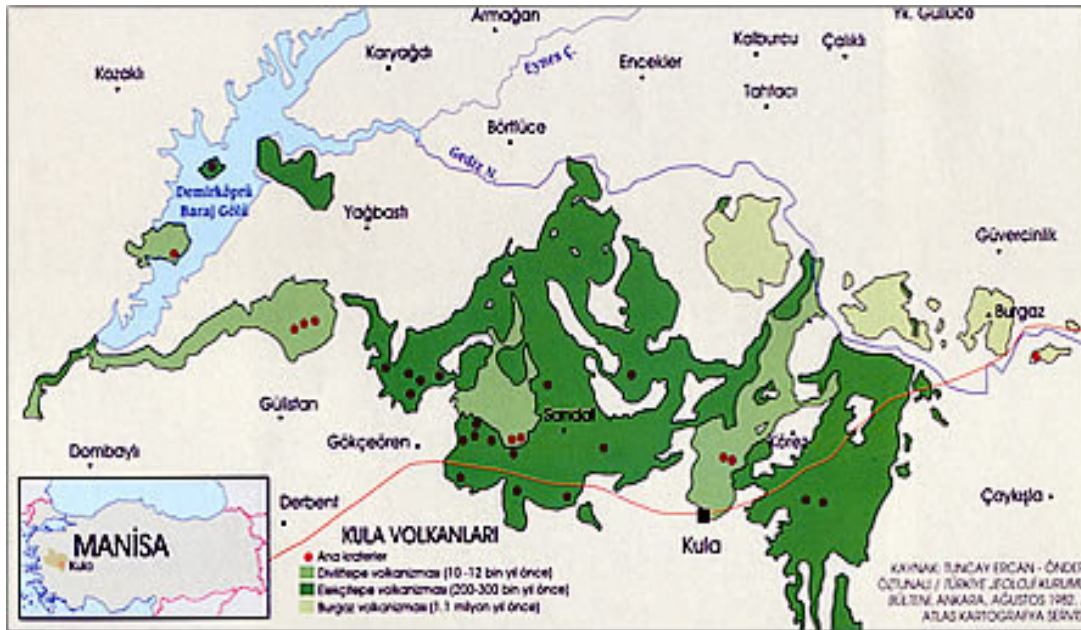
Araştırma sahasındaki alüvyal topraklar ise Gediz ırmağı ve yan kollarındaki eski menderes kuşaklarında görülür. Bunlar alanın yüksek verim gücüne sahip topraklarını oluşturmaktadırlar.

¹⁸ www.kula.gov.tr, 10.12.2006.

¹⁹ Semra SÜTGİBİ, "Kula ve Çevresinde Arazi Kullanımı", *Geçmişten Geleceğe Yanık Ülke Kula Sempozyumu-Bildiriler*, Kula, 2006, s.169.

B) KULA VOLKANLARI

Kula'daki genç volkanlar, Doğu ve İç Anadolu'dakiler kadar geniş ölçülü ve yüksek dağlar halinde oluşmuş bulunmamakla beraber, yeni püskürme yeri olmaları ve biçimleri bakımından önemlidirler. Bu volkanların en genç olanları Üçüncü Jeolojik Zaman sonu ile Dördüncü Jeolojik Zamanda meydana gelmişlerdir. Kula çevresindeki tüm volkanik şekiller, 600-700 m. yüksekliğinde bir plato yüzeyi üzerinde gelişmiştir. Kula yöresi genç tektonik hareketlerle ve faylarla kırılmış olan bir bölge olduğundan, buradaki tektonizma, faylara bağlı volkanik etkinliklerin ve şekillerin oluşmasına neden olmuştur. Bu sönmüş volkanizma alanında, türlü dönemlerde püskürmeler olmuş, sıra sıra cüruf tepeleri, koyu renkli bazalt lavları akıntı yerleri belirmiş, lavlar eski vadileri doldurmuştur.

Harita 3. Kula Volkanları Haritası.

Dördüncü Jeolojik Zaman (Kuaterner) volkanizma etkinlikleri sırasında çıkan akıcı bazalt lavları ve tüflerden oluşan yüzey şekli, Kula çevresine yangından yeni çıkmış gibi bir görünüm verdiğinden, Antik çağda Amasyalı coğrafyacı ve tarihçi Strabon Kula ve çevresini Yunanca Katakekaumene (Yanık Yöre) olarak isimlendirmiştir. Burada genişliği 15 km., uzunluğu 50 km.yi bulan alanda 68 civarında

genç volkan konileri vardır. Konilerin bazıları çok küçük olduğu halde, bazılarının taban genişlikleri 1,5 km. yükseklikleri de 150-200 m. dolaylarındadır²⁰.

Resim 2. Vadiler Boyunca Akan Lavlar.

Kula volkanlarının, üç ayrı evrede oluştuğu belirlenmiştir. Yaklaşık 1-2 milyon yıl önce Kula bölgesinde, en eski volkanik evrede bazaltik lavlar oluşmuştur. Bu volkan konileri zamanla bozulmuş ve şekilleri yuvarlaklaşmıştır. Daha sonra bir suskunluk dönemi başlamış ve günümüzden yaklaşık 200.000-300.000 yıl önce ikinci volkanik evre ile yöre bir kez daha kızgın lav akıntıları, cürufklar ve çeşitli bazaltik lavlarla kaplanmıştır. Volkan konileri ve kraterler, birinci evreye kıyasla daha az aşınmış ve daha iyi korunmuşlardır. Kula volkanlarının üçüncü ve en yeni evresi ile oluşan volkan konileri, kraterler ve lav akıntıları ise tamamen güncel görünümündedirler. Lav akıntıları eski vadiler içinde ırmak gibi akarak, kilometrelerce yol kat etmişlerdir. Yeni oluşmuş gibi tazedirler ve üzerlerinde bitki örtüsü bile henüz tam gelişmemiştir. Lavlardan alınan örneklerden bunların 20.000 yıllık oldukları belirlenmiştir²¹. Bu özellikleri ile Kula yanardağları, uluslararası bilimsel ve akademik çevrelerin ve insanların ilgi kaynağı olmaktadır.

²⁰ Süleyman KARAKÜR, *Kula'nın Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası*, Uşak Üniv. Basılmamış Lisans Bitirme Tezi, Uşak, 2007, s.9.

²¹ ÖZTÜRK, *a.g.e.*, s.18.

Resim 3. Kula Divlit Volkan Konisi.

Üçüncü dönem konileri neredeyse hiç değişmemişlerdir. Lavların yüzeyi canlı ve kabarıktır, yani aşınma ve bitki örtüsü yoktur. Fakat taze lavlar özerinde yosuna rastlanır. İkinci dönemin konileri ise daha yatıktır. Kraterler neredeyse ortadan kaybolmuştur. Yamaçlarda bitki örtüsü vardır. Lav akıntıları da aşınmıştır. Hatta bazıları ekilmiştir. Son döneme ait olan volkan konileri yöre halkı tarafından “Divlit” olarak adlandırılmıştır. Kula Divlit, Sandal kasabasında Kara Divlit, Kenger köyünde Kaplanalan Divlit ve Demirköprü Barajı kenarında Çakallar Divlit bu son evreye ait en yeni şekillerdir. Bazı araştırmacılar ise buna Kula’daki Karatepe’yi de dahil etmektedir ve son iki dönemdeki lavlara yeni bir isim vererek “Kulait” demişlerdir²². Meydana gelen bu koniler tek bir patlama sonucu oluşmuştur. Sadece bir krateri vardır. Parazit konileri yoktur. Krater genellikle doruğun üstündedir. Eski konilerde yamaçlar ve tepeler aşınma uğramıştır. Kraterler ya yarım ay şeklinde açılmış ya da tamamen kaybolmuştur. Üçüncü döneme ait olan Kula Divlit güneyden bakıldığında koni şeklinde görülmektedir. Çevreden 165 m. yükseklikte, ilçe merkezinden 200 m. yukarıda, deniz seviyesinden de 852 m. yüksekliktedir (Resim 3).

²² ÖZTÜRK, a.g.e., s.22.

C) YERYÜZÜ ŞEKİLLERİ

1. Dağlar ve Tepeler

Umurbaba Dağı: Kula'nın güneydoğusunda bulunan dağ, Kula-Eşme ilçe sınırını oluşturmaktadır. Yörenin en yüksek dağıdır. Deniz seviyesinden 1554 m. yükseklikindedir.

Yağcı Dağı: Kula-Demirci sınırında bulunan dağ, deniz seviyesinden 1515 m. yükseklikindedir²³. Yöredeki diğer başlıca tepeler şunlardır: Üşümüş, Sarıkız, Soğanlı, Danayiyen, Tepesidelik, Kaysan, Konurcadede, Höyük, Elmalidere, Çatalyanık, Kazkaya, Yeşilaba, Yalnızçam, Dallı, Kaztepe, Kuşaklı, Kalafat, Karakız, Dağdip, Karadinek, Bellek, Asar, Göztepe, Taytepe, Kavtepe, Namazla ve Bölme tepeleri.

2. Akarsular

Gediz Nehri: Kula'nın en önemli akarsuyu Gediz'dir. Doğu-batı doğrultusunda akar. Ege Bölgesi'nin Büyük Menderes'ten sonra en büyük akarsuyudur. Uzunluğu 350 km.dir. Gediz nehri Murat ve Şaphane dağlarından gelen çeşitli kollarla büyür. Önce kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda akar. Kula'nın doğusunda Söğüt çayı, kuzeybatısında Selendi ve Hacılar çayları Gediz nehriyle birleşir. Batıya doğru yönelir²⁴. Bölgedeki şiddetli ve sürekli kış yağışları nehri kabartır, bazen taşkınlıklara yol açar. Öte yandan, Kula'daki diğer derelerde de olduğu gibi, Gediz'in de suları yazın azalır. Bu azalma, özellikle yaz sonlarında büsbütün belirir. Bunun sonucunda Gediz bazı kesimlerde geniş yatağını kaplayan çakıl ve kum yığınları arasında adeta kaybolmuş ince su şeridi haline gelir ve yer yer kurur.

Selendi Çayı: Gediz nehrinin kuzeyden aldığı bir koldur. Manisa ilinin doğu sınırındaki Salhane dağlarından çıkar. Dağlık bir alanda derin vadiler kazarak Selendi platosunu sular ve Tahtacı köyü civarında Gediz'e kavuşur. Hem değirmen çevirmede güç olarak, hem de içme ve sulama suyu olarak kullanılır²⁵.

²³ Hüseyin ŞAHİN, *Tarihin Güzel Mirası Kula*, Ezgi Yayınları, Kula, 2006, s.8.

²⁴ ŞAHİN, *a.g.e.*, s.9.

²⁵ ÖZTÜRK, *a.g.e.*, s.78.

Söğüt Çayı: Gediz'e ufak bir kol halinde ulaşan bu çay, yol üzerindeki bahçeleri sulayacak kadar ise de, yaz mevsiminde suları genellikle azalır. Özellikle bazı yerlerde kaybolup tekrar çıkması dikkati çeker. Dereköy civarında güneyden Gediz'e dökülür.

Hacılar Çayı: Gediz'e dökülen çaylardan biridir. Değirmen çevirebilecek suya sahiptir. Yolu üstündeki bahçelerin sulanmasında kullanılır.

Bunlar dışında Kula'da çok sayıda kuru dereler ve çaylar da vardır. Bunlar; Gönen ve Eğneş çayları ile Boylar, Akçeşme, Karani, Kuru, Arpaderesi, Kızıldam, Kaslak, Yardere, Horlak ve Güllegızı dereleridir.

3. Platolar

Demirci dağının geniş etekleri, Manisa ilindeki platoların bulunduğu alandır. Gediz nehrinin kollarıyla sıklıkla yarılmış olan bu alanlar, kuzeydoğuda 1000 m.nin üzerine çıkarken, güney ve güneybatıda yavaşça alçalmaktadır. Gediz vadisi yakınlarında dik kenarlarla sona eren bu geniş yaylaların tümüne Kula-Gördes platoları adı verilmektedir.

Özellikle Kula yöresinde çeşitli volkanik oluşumlarla kaplı olan bu platonun, daha yaşlı olan eski formasyonları, neojen oluşumlarla örtülüdür. Bunların arasında Kuaterner'in başlarına kadar süren volkanik hareketler sırasında, üç aşamada oluşmuş lavlar ortaya çıkmaktadır. Birinci aşamada yüzeye çıkan bazalt lavları platoların yüzeyini örtmüştür. İkinci ve üçüncü aşamada ise püskürmeyle çıkan akıcı bazalt lavları vadileri doldurmuştur. Vadileri dolduran yeni lavlar, henüz doğal örtünün beslenebileceği kadar ayrışmamış olduğundan, buralar genellikle çıplak ve bir yangın alanı görünümündedir. Lavların çıktığı volkan konilerinden 68 tanesi tespit edilmiştir²⁶.

4. Ovalar

Kula'da önemli düzlük olarak, ilçe merkezinin hemen doğusundan başlayıp Yurtbaşı Köyü'ne kadar uzanan ve halk arasında Burçak ovası, Söğüt çayı ovası gibi isimler verilen Kula ovası bulunmaktadır. Bu ova 16 km. uzunluğunda ve 5 km.

²⁶ *Manisa 2000*, T.C. Manisa Valiliği Yayınları, İzmir, 2000, s.11.

genişliğindedir. Bu ovanın güneyini Başbüyük köyü, kuzeyini de Kalınharman köyü sınırlandırmaktadır.

Kula ovasının doğu kısmında akan Söğüt çayı, ovanın kuzeyinden geçen Gediz nehri ile birleşmektedir. Bu iki akarsuyun kenarında bulunan alanlarda sulu tarım yapılabilmektedir. Ancak ovanın diğer kesimlerinde sulama sistemi olmadığı için kuru tarım yapılmaktadır.

Doğusu hafif engebeli bir yapıya sahip olan Kula ovasının batısında, Karatepeler adı verilen yan yana iki tane volkan konisi bulunmaktadır. Bu volkan konilerinden Söğüt çayına kadar olan kısım biraz eğimlidir. Bu ova yöredeki önemli tarım alanlarından birisidir.

D) İKLİMİ

Kula ve çevresi, Köppen'in iklim sınıflamasına göre yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlı olan mezotermal iklim tipine, Thornthwaite'ın iklim sınıflamasına göre ise yarı-nemli mezotermal, yaz mevsiminde su eksiği, kış mevsiminde su fazlası olan iklim tipine dahil edilmektedir²⁷.

Manisa il geneline baktığımızda, ortalama sıcaklık açısından Kula'nın, diğer ilçelerin çoğundan daha düşük bir sıcaklığa sahip olduğunu görürüz. Yıllık yağış miktarı olarak da yöre, yine diğer ilçelerin çoğundan daha fazla yağış almaktadır (Tablo 1). Bunun nedeni, Kula'nın diğer birçok ilçeden ortalama yükseltisinin daha fazla olmasıdır.

Ege Bölgesi'nin İç Batı Anadolu Bölümü'nde yer alan Kula'nın yükselti değerleri, Asıl Ege Bölümü'nden fazla, buna karşılık İç Batı Anadolu Bölümü'nün ortalama yükseltisinden daha azdır. Bu durum deniz etkisinin Kula'ya kadar sokulamamasına neden olmuş ve yörenin Akdeniz iklimi ile Karasal iklim arasında bir geçiş özelliği göstermesi sonucunu doğurmuştur. Nitekim yörede yazların sıcak ve kurak geçmesi, Akdeniz ikliminin yaz şartlarına uymakta ise de kışların soğuk geçmesi ve kar örtüsünün belli bir müddet yerde kalması Karasal iklim özelliklerini göstermektedir.

---

²⁷ SÜTGİBİ, a.g.m., s.169.

Tablo 1. Kula ve Yakın Çevresindeki Meteorolojik Değerler.

Yerleşim Yeri	Enlemi	Boylamı	Ortalama Sıcaklık (°C)	En Yüksek Sıcaklık (°C)	En Düşük Sıcaklık (°C)	Ortalama Bağıl Nem (%)	Ortalama Yağış Miktarı (mm)	Ortalama Karla Örtülü Gün Sayısı	Hakim Rüzgâr Yönü
Alaşehir	38°21'	28°31'	18,7	42,2	-8,0	64	487,8	2,4	K
Köprübaşı	38°45'	28°24'	17,8	42,4	-9,0	65	469,9	0,4	G
Kula	38°33'	28°39'	16,7	42,0	-11,0	54	596,7	2,7	B
Salihli	38°29'	28°08'	18,2	43,2	-10,2	63	490,6	1,7	B
Sarıgöl	38°15'	28°42'	18,5	41,5	-8,0	52	486,6	1,4	K
Selendi	38°45'	28°52'	15,6	42,0	-8,4	61	519,8	1,2	B

Kaynak: *Manisa 2000*, T.C. Manisa Valiliği Yayınları, İzmir, 2000, s.22.

1. Sıcaklık

Kula'da en düşük sıcaklıklara Ocak ve Şubat aylarında rastlanmaktadır. En yüksek sıcaklıklar ise Temmuz-Ağustos aylarında görülmektedir. Yörede aylık sıcaklık ortalamaları 7,1°C ile 27°C arasında değişir. Yıllık ve günlük ortalama sıcaklık farkları fazla değildir. En soğuk ay ile en sıcak ay ortalaması arasındaki fark 20°C kadardır. İlçede en yüksek sıcaklık 42°C ile Temmuz ayında, en düşük sıcaklık ise -11°C ile Ocak ayında ölçülmüştür.

Tablo 2. Kula'nın Aylık Ortalama Sıcaklık Değerleri.

Kula	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık Ort.
Ort. Sıc. (°C)	8,6	9,1	7,1	12,3	20,9	27,3	27,0	25,0	23,0	18,1	12,7	9,7	16,7

Kaynak: DMİGM Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

Mevsimplere göre ortalama sıcaklık değerlerine baktığımızda; kış mevsiminin ortalama sıcaklığı 9,1°C, ilkbahar ortalama sıcaklığı 13,4°C, yaz mevsimi ortalama sıcaklığı 26,4°C ve sonbahar ortalama sıcaklığı da 17,7°C'dir²⁸. Buna göre en yüksek sıcaklık ortalamasının yaz mevsiminde, en düşük sıcaklık ortalamasının kış mevsiminde olduğu görülmektedir. Sonbahar mevsimi ise ilkbahar mevsiminden daha sıcaktır.

2. Yağış

Batı Anadolu bölgesi, Akdeniz yağış rejiminin özelliklerini taşımaktadır. Buna bağlı olarak Kula'da yağışlar genellikle kış aylarında görülür. Sonbahar ve ilbaharda da yöre yağış alır. Yağışlar alçak yerlerde kışın dahi yağmur halindedir. Yükseltisi 500 m.den yukarı olan yerlerde ise yağışlar kış aylarında zaman zaman kar şeklinde görülür. Yaz aylarında ise hemen hemen hiç yağış düşmemekte ve ciddi bir kuraklık hüküm sürmektedir.

Tablo 3. Kula'nın Aylık Ortalama Yağış Değerleri.

Kula	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık Ort.
Ort.Yağış (mm)	96,6	83,2	64,1	45,9	51,1	25,9	14,0	5,3	13,8	43,3	63,4	90,1	596,7

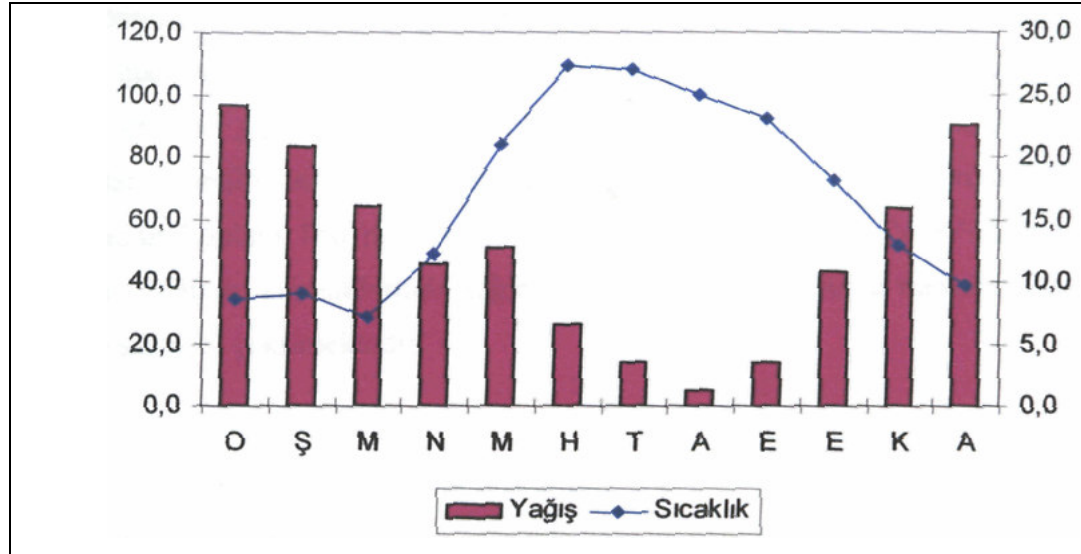
Kaynak: DMİGM Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

Kula'da yıllık yağış ortalaması 500-600 mm. arasında değişmektedir. Yağış rejimi düzenli değildir. Bölgeye düşen yağışların % 45,2'si kış mevsiminde düşer. Bunu % 26,9 ile ilkbahar ve % 20,1 ile sonbahar izlemektedir. En az yağış düşen yaz mevsiminde ise toplam yağışın % 7,5'i düşmektedir²⁹.

Ortalama yıllık yağışın 596,7 mm. olduğu sahada en yağışlı ay 96,6 mm. ile Ocak ayıdır. En az yağış alan ay ise 5,3 mm. ile Ağustos ayıdır (Tablo 3). Ortalama yağışlı gün sayısı 67,7'dir. Çalışma sahasında ortalama bağıl nem % 54 ve ortalama bulutlu gün sayısı 4 gündür.

²⁸ Manisa 2000, T.C. Manisa Valiliği Yayınları, İzmir, 2000, s.22.

²⁹ KARAKÜR, a.g.e., s.11.

Grafik 1. Kula'nın Aylara Göre Ortalama Sıcaklık ve Yağış Değerleri.

Yörede kış aylarında kar yağışları da görülmektedir. Aralık ve Mart aylarında nadiren görülen kar yağışları Ocak ve Şubat aylarında fazlaşmaktadır. Karla örtülü gün sayısı ortalama 2,7 ve en yüksek kar kalınlığı ise 38 cm.dir. Manisa genelinde ilkbahar ve sonbahar aylarında görülen kırılgılı gün sayısı, yılda 52,7 günle en fazla Kula'da gerçekleşmiştir³⁰.

3. Rüzgârlar

Kuzeybatıdan esen şiddetli ve sert bir rüzgâr olan Karayel, Kula'da kışın en çok görülen rüzgârdır. Güneybatıdan gelen lodos estiğinde ise ılıman bir hava görülür. Önceleri kuru esen, ardından da yağmur getiren bir rüzgârdır. Poyraz; kuzeydoğudan esen, kış aylarında estiğinde yağmur ve kar getiren, soğuk ve sert bir rüzgârdır. Yaz aylarında estiğinde kurudur ve serinlik getirir. İmbat, batıdan esen bir rüzgârdır. Yaz aylarında serinletici etkisi hissedilir.

Yörenin rüzgâr frekansı, jeomorfolojisine uyum göstermektedir. Kula'daki hakim rüzgâr yönü batıdır. İlçede en hızlı rüzgâr olarak lodos, 8 Bofor şiddetinde esmiştir. Kula'daki ortalama rüzgâr hızı ise 1 Bofor'dur³¹.

³⁰ ÖZTÜRK, a.g.e., s.77.

³¹ Manisa 2000, T.C. Manisa Valiliği Yayınları, İzmir, 2000, s.22.

E) BİTKİ ÖRTÜSÜ

Akdeniz iklimi ile karasal iklim arasında geçiş özelliği gösteren Kula'da maki topluluklarının yanı sıra yer yer ormanlık alanlar da yer almaktadır. Kula çevresinde baltalık, bozuk baltalık ve bozuk palamut orman alanları görülür. Ağaç türleri genelde meşedir. Saçlı meşe, mazı meşesi, kermez meşesi, palamut meşesi en çok görülen meşe türleridir. Bazı yerlerde, özellikle kuzey yamaçlarda dere içlerinde gürgen ve kavaklar bulunmaktadır. Seri ağaççıklardan alıç, dere içlerinde fındık, böğürtlen, yabancı gül; otsu bitkilerden sığırkuyruğu, ısırgan, sütleğen, eğrelti ve çayır otlarına rastlanır. Genellikle ormanlık alanlarda kızılçam, karaçam görülür. Bu arada böğürtlen, pırnal (pıynar) meşesi, karaçalı ve çayır otları da görülmektedir.

Kula'nın etrafındaki bütün tepeler ormandan yoksun ve çıplaktır. Meşe ve palamut ormanları Erenbağı, Bayramşah, Şihli, Eroğlu, Başbüyük ve Bebekli köylerinde, çam ormanları ise Börtlüce, Encekler ve Şehitlioğlu köyleri civarında görülmektedir. Ancak araştırma alanında bulunan kızılçam ve meşe toplulukları çoğunlukla kesintisiz topluluklar olmayıp, tarım alanları tarafından bölünmüş durumdadır. Kula sınırları içerisinde yaklaşık 20.000 hektarlık alan ormanlıktır³². Uzun yıllar devam eden düzensiz müdahaleler, tarla açma, gelişigüzel yerleşme, düzensiz otlatma gibi nedenlerle hem ormanların bütünlüğü, hem de özelliği bozulmuştur. Sonuçta ilçenin pek çok yerinde, ağaç formundaki meşelerin yerini çalı formunda meşeler almış, bir kısmı da yok olmuştur. Araştırma alanının bazı kesimlerinde, bitki örtüsünün sınırlı olarak gelişmesinde jeolojik yapının da etkisi olmuştur. Bilindiği gibi, yörede volkanizma faaliyetleri meydana gelmiştir. Volkanizmanın son etkinliğine ait koniler dik, lav akıntıları tazedir ve toprak oluşumu olmadığından bu alanlar bitki örtüsünden genellikle yoksundur.

Yöredeki çalı formasyonu içinde meşelerin dışında, karaçalı, melengiç, ahlat ve alıçlar da bulunmaktadır. Bu alanlar tahribatın en fazla olduğu yerlerdir ve birçok kesimde tarım alanları ile bütünlükleri bozulmuştur. Son yıllarda gerek vatandaşlarca ve gerekse belediyenin öncülüğünde çam fidanı dikimi ile ilçenin yeşil bir kuşak içine alınması çalışmaları başlatılmış, çam ağaçlarından oluşan koruluklar ve çam ormanı alanları meydana getirilmeye başlanılmıştır.

---

³² ŞAHİN, *a.g.e.*, s.9.

III. BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

A) TARİH BOYUNCA NÜFUSUN GELİŞİMİ

Cumhuriyet öncesi döneme ait nüfus bilgileri daha çok tarihçilerin bazı tahminlerine kaynaklık eden tahrir defterleri, mühimme defterleri, seyahatnameler, vakfiyeler ve salnameler gibi belgelere dayanmaktadır.

Kula kasabasını teşkil eden mahalleler ve nüfus durumu ile ilgili mevcut en eski kayıtları ihtiva eden tahrir defteri, XV. yüzyıl sonları ile XVI. yüzyıl başlarındaki durumu yansıtmaktadır. Buna göre, II. Bayezit döneminde (1481-1512) üç mahalleden ibaret olan Kula'nın nüfusu yaklaşık 1.150'dir. Cami-i Seyfeddin ile birlikte mahalle sayısının dörde çıkmış olduğu ve ilk defa "Cemaat-i Kefere" adı altında kaydedilmiş bulunan gayr-i müslim zümrenin ilave edildiği 1520'deki Kula nüfusu 1.990'dan ibarettir. Ancak XVI. yüzyıl defterlerinde Kula'da tespit edilen gayri müslimlerin, esasen, Germiyanoglu Yakup Çelebi (1387-1428) devrinden itibaren burada buldukları anlaşılmaktadır. Defter kayıtlarında belirtilmemiş olmakla beraber, gerek isimler, gerekse sonraki yüzyıllara ait kaynaklarda yer alan bilgiler, bunların tamamının Rum olduğunu ortaya koymaktadır. 1530 yılında nüfus 2.029 olmuştur. Aradan geçen yaklaşık otuz yıl zarfında teşkil edilmiş olan üç yeni yerleşim ünitesinin ilavesiyle mahalle sayısı yediye çıkmış olan Kula'da nüfus % 26.74'lük bir artışla 1571'de yaklaşık 2.730 olarak tespit edilmiştir³³.

XVI. yüzyıl boyunca, Kula nüfusunda görülen bu büyümede iki faktör esas rol oynamıştır. Bunlardan birisi, esasen Anadolu'yu da içine alan Akdeniz dünyasında görülen nüfus patlamasının burada da yaşanmış olmasıdır. İkincisi de yeni gelen unsurların iskânıyla birlikte meydana gelen büyümedir.

1844-1845 yıllarına ait olan temettüat defterlerine göre, Kula'nın mahallelerindeki hane sayılarının 5 katsayısı ile çarpımı sonucu ulaşılan tahmini nüfus 5600'dür (Tablo 4). Nitekim, araştırmacılar tarafından, XIX. asrın ilk yarısında "dört-beş bin nüfuslu bir şehir" olarak tasvir edilen Kula'nın toplam nüfusu, aynı asrın sonlarına doğru önemli bir artış göstermiştir. 1890'lara doğru 5.655'i Müslüman, 345'i gayr-i müslim olmak üzere toplam 6.000 nüfusu bünyesinde barındıran Kula, 1892'de

³³ GÖKÇE, *a.g.m.*, s.25-32.

4.964'ü erkek, 5.074'ü kadın toplam 10.041 kişinin yaşadığı bir şehir haline gelmiştir. 1907-1908 yılına ait Aydın Vilayeti salnamesi ise kasaba nüfusunu 11.384 olarak belirtmekte, bunlardan 2582'sinin de Rum olduğunu göstermektedir³⁴.

Tablo 4. Temettüat Defterlerine Göre Kula Nüfusu (1844-1845).

Mahalle Adı	Hane Sayısı	Tahmini Nüfus
Cami-i Atik	78	390
Cami-i Cedid	101	505
Bey	64	320
Taş	96	480
Seyyid Ali	274	1370
Uşşaki	65	325
Mehamid	98	490
Kızılkaya	179	895
Hacı Abdurrahman	165	825
Toplam	1120	5600

Kaynak: Zeki ARIKAN, “Tarih İçinde Kula”, *Geçmişten Geleceğe Yanık Ülke Kula Sempozyumu-Bildiriler*, Kula, 2006, s.53.

Elmacı, 1901 yılında Kula ve çevresinde incelemeler yapan Alfret Philippon'un, Kula civarında yaşayan Rumlarla ilgili olarak şunları belirttiğinden bahsetmektedir; “Kula, Gölde, Hamidiye ve Menye Rumların başlıca oturdukları yerlerdir. Rumlar, Türk halkı ile iç içe uzun yıllar yaşamıştır.” Kula'daki Rumlar Türkçe konuşurlar, ticaretle uğraşırlar ve genellikle de dışarıda çalışırlardı. Ailelerini çekinmeden Kula'da bırakıp başka yerlere çalışmaya giden Rumlarla, Türk halkı uzun yıllar kardeşçe yaşamıştır³⁵. Ancak Yunan ordusunun İzmir'i işgal etmesiyle birlikte, Kula'daki Türk halkıyla uzun yıllar kardeşçe, yan yana yaşayan Rumlardan bazıları toplantılar yaparak, çeteler oluşturarak bir anda Yunan ordusunun öncü kuvveti oluvermişlerdi. Bunun yanında bu olaylara karışmayan Rum ahali de vardı³⁶. Kurtuluş

³⁴ GÖKÇE, *a.g.m.*, s.36-37.

³⁵ Emin ELMACI, “Milli Mücadele'de Ege'nin Kurtuluşu ve Kula”, *Geçmişten Geleceğe Yanık Ülke Kula Sempozyumu-Bildiriler*, Kula, 2006, s.482.

³⁶ ÖZTÜRK, *a.g.e.*, s.143.

Savaşı'nın ardından yöreden ayrılan Rum nüfusu ile birlikte Kula nüfusunda diğer Batı Anadolu kentlerinde olduğu gibi belirgin bir nüfus azalması yaşanırken, kozmopolit yapının da çözülmesiyle hem ekonomik hem de sosyal hayat durağan bir yapıya bürünmüştür.

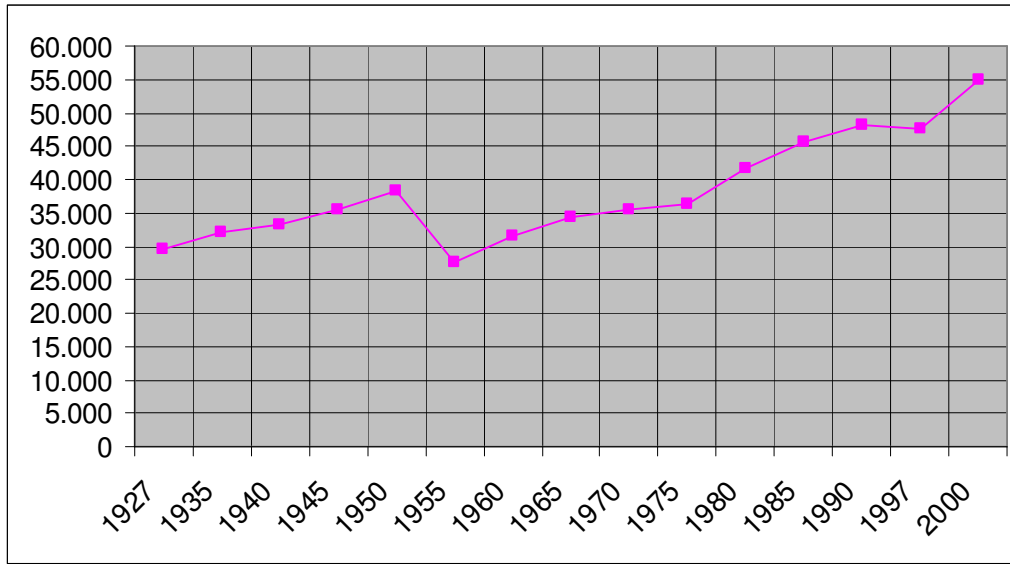
Tablo 5. Kula İlçe Nüfusunun Değişimi (1927-2000).

Sayım Yılları	Şehir Nüfusu	Kır Nüfusu	Toplam	Kırsal Nüfus (%'si)	Şehirsal Nüfus (%'si)
1927	8.683	20.976	29.659	-	-
1935	8.613	23.627	32.240	2,4	-0,1
1940	8.751	24.573	33.324	0,7	0,3
1945	9.180	26.252	35.432	1,3	0,9
1950	8.566	29.625	38.191	2,4	-1,3
1955	7.649	20.035	27.684	-7,5	-2,2
1960	8.532	23.084	31.616	2,8	2,2
1965	8.599	25.850	34.449	2,2	0,1
1970	9.891	26.429	36.350	0,4	2,8
1975	10.807	29.175	39.982	1,9	1,7
1980	12.780	28.766	41.546	-0,2	3,4
1985	15.019	30.512	45.531	1,1	3,2
1990	17.208	30.924	48.132	0,2	2,7
2000	24.217	28.679	52.986	-0,7	3,4

Kaynak: DİE Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

Kula'da Cumhuriyet döneminin ilk nüfus sayımının yapıldığı 1927'de nüfusun 11.384'ten 8.683'e düşmüş olduğu dikkati çekmektedir. Aradan geçen zaman zarfında yaşanan I. Dünya Savaşı ve özellikle Yunan işgaline maruz kalınan Milli Mücadele yıllarındaki olumsuz gelişmelerin tabii bir sonucu olan bu düşüşün yanında, asıl dikkat çekici husus, 1945'de 9.180, 1950'de 8.630 olarak tespit edilmiş olan Kula nüfusunun, sonraki yıllarda da önemli bir artış kaydetmemiş olmasıdır. Bunun en büyük sebebi, zamanla Batı Anadolu bölgesindeki anayol şebekesine uzak kalması ve komşu ilçelere nazaran gerekli ekonomik büyümeyi gerçekleştiremeyişidir. Bunun yanında,

demiryolunun Kula'dan geçmesinin engellenmesi, 1951 yılında Kula Mensucat fabrikasının İzmir'e taşınması, tarım alanının azlığı ve el sanatlarının eski önemini yitirmesi sonucu işsizliğin baş göstermesi göçleri gündeme getirmiştir. Böylece bir kısım halk daha cazip iş sahaları bulmak amacıyla İstanbul ve İzmir'e göç etmişler, bu da nüfusun azalmasına neden olmuştur³⁷. Kula nüfusu açısından bu durgun dönem İzmir-Ankara karayolunun hizmete geçmesi ve kent yaşamını hareketlendirmesine kadar devam etmiştir. Bu yolun etkisiyle 1960 sonrasında Kula nüfusu kısmen canlanmıştır. 1960 yılından sonra Kula nüfusu devamlı artış göstererek, 1960'da 8.532, 1970'de 9.891, 1980'de 12.780 ve 1990'da da 17.208'e yükselmiştir (Tablo 5).

Grafik 2. Kula İlçe Nüfusunun Değişimi (1927-2000).

İlçe merkezinde nüfus, 1990 yılından sonra önceki yıllara nazaran ciddi bir gelişme kaydetmiştir. 2000 yılında bir önceki döneme göre yaklaşık % 40 gibi önemli bir artış ile 24.217'ye ulaşmıştır. Aynı sayım aralığında yıllık nüfus artışı ise ortalama % 3,4 olarak gerçekleşmiştir. Merkez nüfusunun bu kadar artışını, yöre ekonomisinde meydana gelen gelişmelere, özellikle deri sanayisindeki gelişmelere bağlamak mümkündür. Bu sayım aralığında, ilçenin kırsal kesimlerinden şehre doğru önemli göçler yaşanmıştır. Özellikle kırsal yerleşmelerde tarımda meydana gelen olumsuz gelişmeler, tarımdan elde edilen gelirlerin her geçen yıl düşmesi, tarımsal arazinin

³⁷ ÖZTÜRK, a.g.e., s.80.

parçalanması ve yaşanan ortamın ihtiyaçlara cevap verememesi gibi nedenlerin şehre olan göçü artırdığı anlaşılmaktadır.

Cumhuriyet'ten bu yana yapılan nüfus sayımlarında Kula nüfusuna baktığımızda, düzenli bir nüfus artışı gözlenirken, sadece 1955 nüfus sayımında Kula'nın büyük bir nüfus kaybına uğradığı görülmektedir (Tablo 5, Grafik 2). Bunun en önemli sebebi, 1951 yılında Kula Mensucat Fabrikası'nın İzmir'e nakledilmesi sonucu, bu fabrikada çalışan çok sayıda işçinin de aileleriyle birlikte Kula'dan İzmir'e göç etmesidir. Öte yandan, daha önce Kula'ya bağlı bir belde olan Selendi'nin 1954 yılında ilçe yapılarak Kula'dan ayrılması da bu nüfus azalmasındaki bir diğer etkidir.

B) YERLEŞME ÖZELLİKLERİ

Herhangi bir eski yerleşmenin üzerine kurulmamış olup, tipik bir Anadolu-Türk kasabası olarak gelişmiş bulunan Kula, doğa ve mimarinin bütünleşmesiyle oluşmuş geleneksel yapısını günümüze kadar koruyabilmiş nadir iskân yerlerinden birisidir. İlk kurulan mahalleler yaygın olarak bir mescidin bulunduğu merkeze açılan ve bir kısmı çıkmaz olan sokaklardan ibaret olup, bugüne intikal etmiş bulunan örneklerinden de anlaşıldığı üzere, genellikle bir arabanın güçlüğüle geçebileceği genişliktedir. Önemli bir kısmı parke taş döşeli sokakların en önemli özelliklerinden birisi de, suyun toplanıp akabileceği şekilde ortaya doğru eğimli bir biçimde düzenlenmiş olmalarıdır. Şehri teşkil eden her bir mahallede, söz konusu sokaklar üzerinde dizilmiş olan evlerin ilk dikkati çeken özelliklerinden birisi, kendisini sokaktan ayıran yüksek duvarları ve bunun üzerinde sokağa uzanan kafesli çıkmalarının olmasıdır. İçe dönük tarzda inşa edilmiş olan geniş avlulu evler, açık sofaları, köşkleri, vitraylı alçı kafa pencereleri, tavanları, nakışlı dolapları, ahşap ya da alçı bezemeli ocakları, minderli, yastıklı rahat sekileri ile Anadolu Türk evinin hemen bütün özelliklerini yansıtmaktadır.

Kula; cami, mescit, han, hamam, çarşı-pazar gibi fiziki dokuyu teşkil eden mimari unsurlar itibariyle, büyük ölçüde XIV. yüzyılının ikinci yarısı ile XV. yüzyılda imar ve inşa edilmiştir. Bugünkü Kurşunlu Cami'nin mimarı olan Hoca Seyfeddin, aynı zamanda tesis etmiş olduğu muallimhane, zaviye ve köprü ile Kula'nın imarında esas rol oynayan tarihi şahsiyetlerden birisi olmuştur. O dönemlerde çarşı-pazarında yaklaşık

339 dükkanı barındıran Kula'nın hakim üretim sektörünün halıcılık başta olmak üzere dokumacılık ve dericilik olduğu anlaşılmaktadır³⁸.

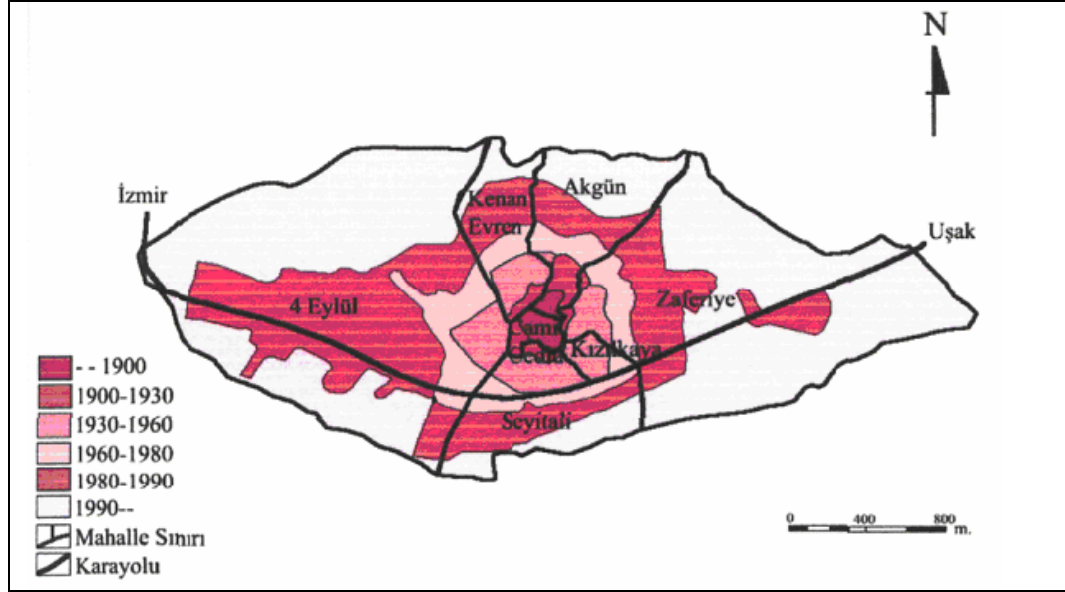
Tahrir defterlerine göre, II. Bayezid döneminde (1481-1512) Kula; Uşaklı, Mescid-i Mihmad ve Cami adlı üç mahalle ve 214 haneden ibaret küçük bir kasaba görünümündedir. 1520 yılında Cami-i Seyfeddin adıyla yeni bir ünitenin ilave edilmesi ile mahalle sayısı dörde çıkmıştır. Bu dönemde hane sayısı da 273'tür. Aynı tarihte, Kula'ya ayrıca şehirde meskûn gayr-i müslim nüfusu bünyesinde barındıran bir de "Cemaat-i kefere-i nefsi Kula"nın dahil edilmiş olduğu görülmektedir. 1530'dan sonra yaklaşık 40 yıl zarfında Sinan Beg, Hoca Bali ve Hızır Bali adlı üç yeni yerleşim ünitesinin kurulmasıyla 1571'de Kula yedi mahalle ve bir Cemaat-i Kefere'den ibaret bir kasaba-şehir görünümüne kavuşmuştur. 1671 yılında Kula'ya gelen Evliya Çelebi'nin Seyahatname'sinden Kula'da 8 mahalle, 1200 ev, 24 cami, 3 hamam, 6 han, 200 dükkan ve 11 sıbyan mektebi olduğu anlaşılmaktadır.

Türk öncesi yerleşmeye dair herhangi bir ciddi ize tesadüf edilmeyen Kula'nın en eski mahallesinin Uşaklı olması, şehrin çekirdeğini teşkil eden ilk iskân yerini ortaya koyan beşeri unsurun, Uşak'tan gelerek buraya yerleşmiş olduklarını düşündürmektedir. Diğer üç mahalle ise klasik Anadolu-Türk şehrinin genel karakteristiğine uygun olarak, bir cami veya mescid etrafında gelişmiştir. Bunlardan, Uşaklı ile birlikte şehrin en eski kesitlerinden birisini teşkil eden Cami mahallesi, yakın zamanlara kadar Cami-i Atik veya Eski mahalle olarak adlandırılmakla beraber, bugün Akgün mahallesinin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Kurşunlu Cami etrafında gelişen mahalle, bugünkü çarşı içinde aynı adla anılan meydan etrafında bulunmakta idi. Yine aynı adlı mescid etrafında gelişmiş olan Mihmad mahallesi ise, Cami-i Seyfeddin mahallesinin uzantısı olarak gelişmiş olup, bugün Mahamit mahallesi olarak bilinmektedir. 1571 tarihli defterde tespit edilmiş olan Sinan Beg mahallesi ise, yakın zamanlara kadar Bey mahallesi adıyla varlığını devam ettirmiş olmakla beraber, bugün Kenan Evren mahallesi hudutları dahilinde bulunmaktadır. "Cemaat-i Kefere" adı altında, ancak 1520'den itibaren tespit edilebilen Kula'nın gayr-i müslim nüfusunun, adları Zaferiye ve Akgün olarak değiştirilmiş olan, eski Kuzguncuk ve Hızır İlyas mahallelerinde yaşadıkları anlaşılmaktadır³⁹.

³⁸ GÖKÇE, *a.g.m.*, s.37.

³⁹ GÖKÇE, *a.g.m.*, s.24-25.

1864 yılına kadar Kula Kazası Naibi Müdürlüğü unvanı ile Kütahya'ya bağlı olan Kula bu tarihte mülki teşkilatlanma yapılarak Aydın Vilayeti'nin Saruhan Sancağı'na bağlı bir kaza merkezi olmuştur. 1904 yılında Selendi bucağı da dahil olmak üzere 98 adet köyü mevcut idi. Selendi bucağı 1954 yılında ilçe olmuş ve bazı köylerin bu ilçeye bağlanması neticesinde Kula'ya bağlı 2 belde ve 49 köy kalmıştır. Günümüzde ise 2 belde ile 51 köy bulunmaktadır.

Harita 4. Kula'daki Mahalleler ve Şehrin Gelişim Aşamaları.

Kaynak: Arife KARADAĞ, "Kent Coğrafyası Yaklaşımıyla Kula'da (Manisa) Bir Kentsel Kimlik Araştırması", *Geçmişten Geleceğe Yanık Ülke Kula Sempozyumu Bildiriler*, Kula, 2006, s.468.

Kula'da belediye teşkilatı 1866 tarihine kadar uzanmaktadır. İlk belediye binası 1902 yılında faaliyete geçmiştir. Belediye teşkilatı kurulduğunda merkezde 8 mahalle ve 1200 hane bulunduğu tespit edilmiştir. 1970'li yıllara kadar Kula'da 11 mahalle bulunmaktadır. Bunlar; Akgün, Camiatik, Uşaki, Bey, Taş, Camicedit, Mahamit, Kızılkaya, Seyitali, Hacıabdurrahman ve Zaferiye mahalleleridir. 1970'li yıllarda Camiatik ve Uşaki mahalleleri Akgün mahallesine, Hacıabdurrahman mahallesi Zaferiye mahallesine, Mahamit mahallesi de Camicedit mahallesine dahil edilerek birleştirilmiştir. 1982 yılında Bey ve Taş mahalleleri birleştirilerek Kenan Evren mahallesi adı altında yeni bir mahalle oluşturulmuş, Kenan Evren mahallesi de 1990 yılında Dört Eylül ve Kenan Evren mahalleleri olarak ikiye ayrılmıştır. Bugün Kula'da

Akgün, Kenan Evren, Dört Eylül, Camicedit, Kızılkaya, Seyitali ve Zaferiye olmak üzere 7 mahalle ve muhtarlık bulunmaktadır. 1965 yılında İzmir-Ankara karayolunun hizmete girmesi ve yöredeki sosyo-ekonomik gelişmeler sonucunda şehir doğu-batı yönünde büyüme eğilimleri göstermektedir (Harita 4).

Tablo 6. Kula'da Mahallelere Göre Konut Alanları ve Bina Yoğunlukları.

Mahalle Adı	Nüfus	Toplam Al. (ha.)	Boş Al. (ha.)	Konut Al. (ha.)	Bina Sayısı	Bina Yoğ.	Konut Yoğ.
Akgün	2.735	41,0	1,6	36,05	622	17,25	27,46
Cami Cedid	1.006	10,5	-	7,0	210	30,0	35,42
Dört Eylül	10.270	153,5	13,33	144,94	611	4,21	19,46
Kenan Evren	3.547	49,25	1,87	33,95	680	20,02	31,07
Kızılkaya	1.067	11,5	-	6,8	223	32,8	54,55
Seyitali	2.955	43,75	1,25	18,79	500	26,6	50,98
Zaferiye	4.969	44,75	4,65	56,41	1.314	23,3	36,69
Toplam	26.549	354,25	22,7	303,94	4.160	13,68	36,51

Kaynak: Kula İlçe Nüfus Müdürlüğü, Belediye Fen İşleri (2003).

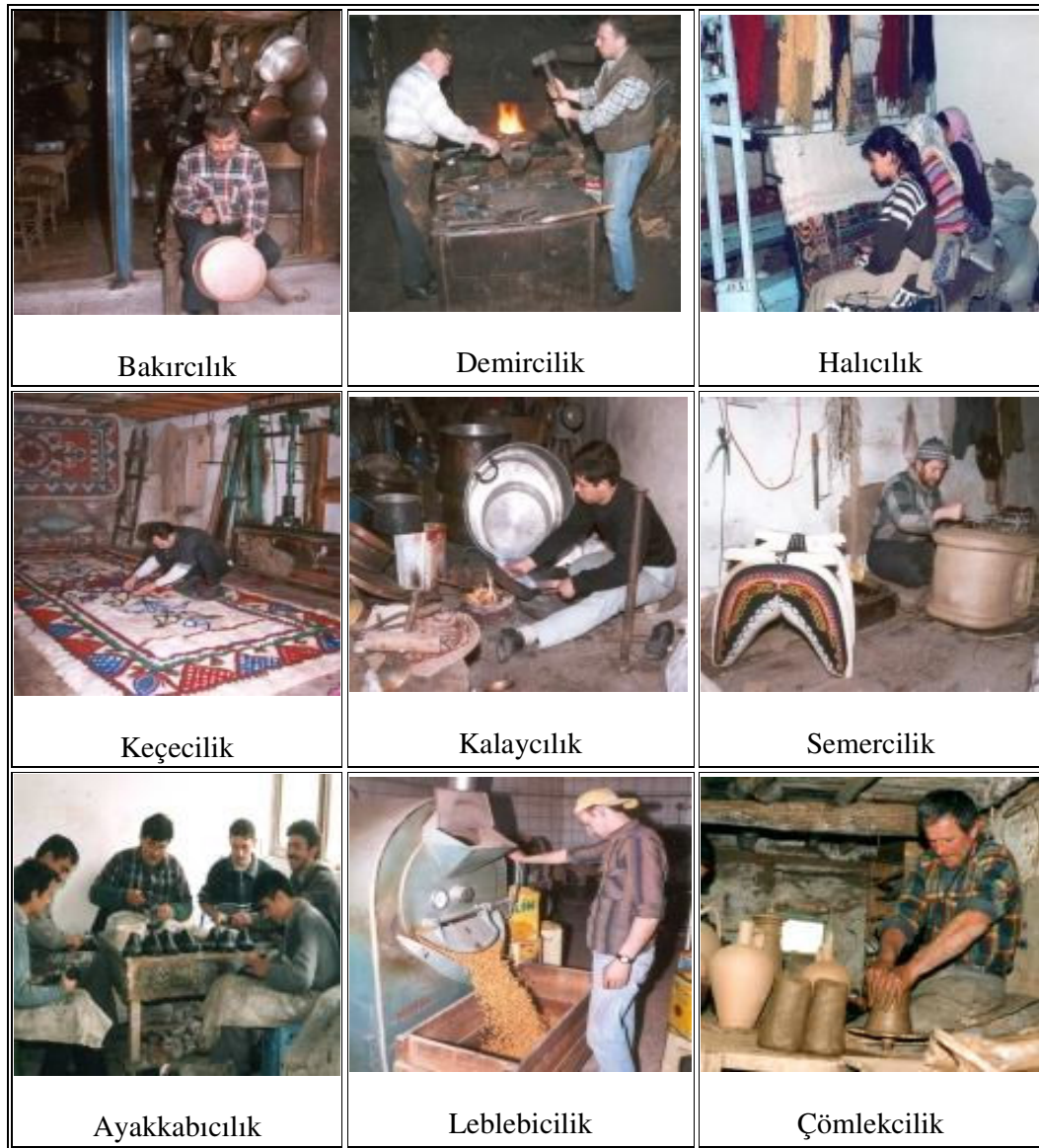
Son dönemlerde özellikle 2000 yılından sonra Kula'da Seyitali, Dört Eylül, Kenan Evren ve Zaferiye mahallelerinde yapılarda yoğunlaşma görülmektedir. En düşük konut yoğunluğunun olduğu mahalle, alansal olarak büyük olan ve gelişmeye müsait olan Dört Eylül mahallesidir. Bu mahallenin konut alanının diğer mahallelere göre fazla olması da dikkat çekici bir özelliğidir. Buna karşın Kızılkaya mahallesi hem merkeze yakın olma özelliğinden hem de alansal olarak daha dar olmasından dolayı konut yoğunluğunun en fazla olduğu mahalledir (Tablo 6).

IV. EKONOMİK ÖZELLİKLERİ

Arıkan, Kula ile ilgili önceki devirlere ait şu bilgileri vermektedir: *Kula'da yün, pamuk, afyon, hububat belli başlı gelir kaynaklarını oluşturmaktadır. Ticaret, Rumların elindedir. Türkler, kervan ticaretinden başka iyi bir geleceği olan halıcılıkla uğraşırlar.*

Bu halılar Amerika'ya kadar yollanmaktadır. Yörük kadınları da çadırlarının altında halı dokurlar. Yün bolluğu, boya veren bitkilerle desteklenmektedir. Kırmızı, sarı, siyah renkler, elde edilen aşı boyası, kök boya ve palamut buradaki yerel sanatın ilkel maddesini oluşturmaktadır⁴⁰. Bu özelliklerin birçoğunu Kula'da bugün de görebilmekteyiz.

Resim 4. Kula'daki Çeşitli El Sanatları.

⁴⁰ Zeki ARIKAN, "Tarih İçinde Kula", *Geçmişten Geleceğe Yanık Ülke Kula Sempozyumu-Bildiriler*, Kula, 2006, s.51.

Günümüzde ilçe merkezinde halkın ana geçim kaynağını tarım, hayvancılık, dokumacılık, tabaklık (derilerin temizlenip hazırlanması), leblebi ve ayakkabı imalatı oluşturmakta, bunun yanında halıcılık, keçecilik, semercilik, kalaycılık, bakırcılık ve demircilik gibi küçük el sanatları az da olsa yapılmaktadır (Resim 4). Zaten eskiden beri Anadolu'daki şehir ve kasabalarda yaşayan halk, şehir merkezlerindeki ana uğraşlarının yanında tarımsal etkinliklerini de daima sürdürmüşlerdir. Başka bir deyimle kırsal kesimle bağlar hiçbir zaman tam olarak kopmamıştır. Diğer taraftan Kula, elinde bulunan bazı kıymetli doğal ve kültürel değerlerini günümüze kadar gereğince değerlendirememiş, bunun aksine kan kaybetmiş ve aynı nedenlerle de zayıf kentsel ekonomisinin kaderini hâlâ yenememiştir.

A) TARIM

Ege Bölgesi'ndeki Gediz havzası topraklarının % 72,3'ü (12.451 km².) Manisa il sınırları içinde yer almaktadır. Gediz havzasındaki toprak sınıfı itibariyle Kula, Demirci, Selendi, Gördes ve Akhisar ile Saruhanlı'nın bir kısmı kireçsiz kahverengi ve kireçsiz kahverengi orman, Gölarmara, Salihli, Turgutlu, Merkez ve Akhisar'da da kırmızı Akdeniz ve regosal topraklar bulunmaktadır.

Kula, genel yapı itibarı ile dağlık ve volkanik bir topografik yapıya sahiptir. İlçenin ortalama rakımı 700 m. civarındadır. Yer yer küçük ovalar bulunmaktadır. Bu ovaların projelendirilmiş bir sulama imkanı bulunmamaktadır. Yörede tarımsal faaliyetler özellikle Gediz ve Söğüt çayının yatağı boyunca uzanan verimli topraklar üzerinde yoğunluk kazanmakla birlikte, etek düzlüklerinde ve yer yer doğal bitki örtüsünün tahrip edildiği alanlarda da sürdürülmektedir.

Daha önceki tarihlerde de olduğu gibi, Saruhan Sancağı'nda XX. yüzyılın başlarında temel gelir kaynağı tarımdı. 1908 Aydın Vilayeti salnamesine göre Kula kazasında buğday, arpa, darı, susam, nohut, afyon, burçak, tütün, palamut, üzüm ve armut üretilmekteydi⁴¹. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de Kula'da kırsal kesimin ana geçim kaynağını tarım ve hayvancılık oluşturmaktadır. Çoğunlukla buğday, arpa, nohut, mercimek ile tütün, haşhaş, susam gibi endüstriyel ürünler yetiştirilmektedir⁴². Evciler, Dereköy, Ortaköy, Kalınharman ve Yurtbaşı gibi akarsu kenarındaki köylerde tarla ve

⁴¹ *Manisa 2000*, T.C. Manisa Valiliği Yayınları, İzmir, 2000, s.49.

⁴² www.kula.gov.tr, 10.12.2006.

sera sebzeçiliği, Balıbey, Başbüyük, Bebekli köylerinde ise seralarda çilek yetiştiriciliği yapılmaktadır. Kula arazisi tütün yetiştirmeye çok elverişlidir. Özellikle Gökçeören ve Sandal çevresi kaliteli tütünlerin yetiştirildiği alanlardır. Meşe palamudu köyler için önemli bir gelir kaynağıdır. Kavak yetiştiriciliği yapanlar da vardır.

Tablo 7. Kula İlçesinde Arazinin Kullanılış Şekline Göre Dağılımı.

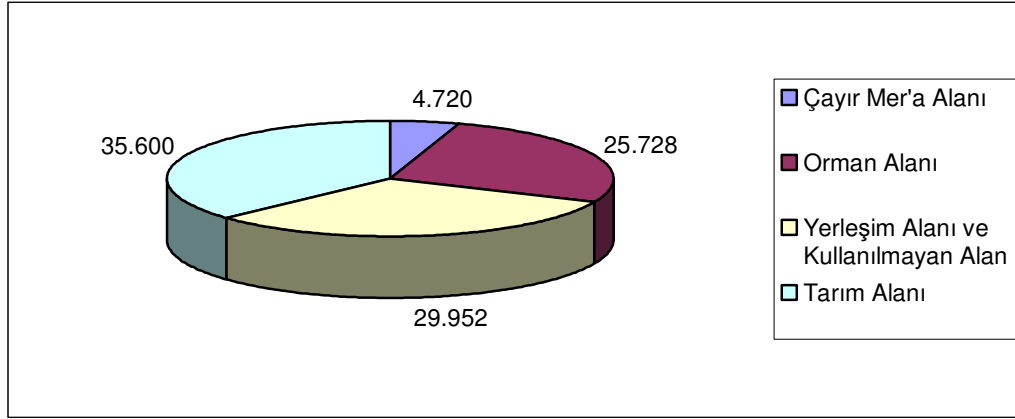
Arazinin Cinsi	Miktarı (ha.)	Yüzdesi
Çayır-Mera Alanı	4.720	4,9
Orman Alanı	25.728	26,8
Yerleşim Alanı ve Kullanılmayan Alan	29.952	31,2
Tarım Alanı	35.600	37,0
a) Sulanabilir Alan	1.000	1,0
b) Sulanmayan Alan	34.600	36,0
İlçenin Yüzölçümü	96.000	100,0

Kaynak: Kula İlçe Tarım Müdürlüğü.

Kula İlçe Tarım Müdürlüğü verilerine göre, 35.600 ha. tarım alanının 34.600 ha. sulanmayan alan yani kuru tarım alanı, 1000 ha. da sulanabilir alanlardan oluşmaktadır (Tablo 7). Sulu tarım arazilerinin çok az yer tutmasında, yöredeki yağış değerlerinin düşük olması nedeniyle yer altı ve yer üstü su kaynaklarının yetersizliğinin yanı sıra, tarım alanlarının yörenin topografyasına bağlı olarak küçük parçalı ve dağınık olması sonucunda büyük çaplı sulama projelerinin uygulama gücü de etkili olmuştur. Yöredeki sulama faaliyetleri Kula ve Kenger Göletleri ile Gediz ve Söğüt çaylarının kenarında arazisi bulunan çiftçilerin kendi imkanları ile yapılmaktadır. Sulamanın yapılabildiği bu alanlarda mısır, yonca ve sebzelerin yetiştirildiği görülmektedir.

Bir yerde, öncelikle fiziki coğrafya koşullarının belirlediği arazi kullanım özellikleri, sosyal ve ekonomik gelişmişliğe bağlı olarak insanlar tarafından değiştirilmekte ve çeşitlendirilmektedir. Kula ve çevresindeki arazi kullanımında da benzer süreçler etkili olmuştur. Kula ilçesi sınırları içinde arazi kullanım özelliklerine bakıldığında, mevcut alanın % 37'sinin tarım, % 49'unun çayır ve mera, % 26,8'inin orman, % 31,2'sinin de yerleşim alanı ve kullanılmayan alanlardan oluştuğu görülmektedir. Bununla ilgili dikkat çekici olan bir özellik, 1999 yılında tarım

alanlarının, toplam arazinin % 19,7'sini oluştururken, 2006 yılında bu değer % 37'ye çıkmış olmasıdır⁴³. Yani Kula'da tarım alanları 1999-2006 yılları arasındaki dönemde neredeyse iki kat artış göstermiştir. Bu da bize bu alanda arazi kullanımında önemli değişmelerin olduğunu kanıtlamaktadır. Bu dönüşümün büyük bir kısmı da orman ya da doğal vejetasyon alanlarından olmuştur. Özellikle çalı vejetasyonu tahrip edilerek, bu alanlar tarıma açılmıştır.

Grafik 3. Kula İlçesinde Arazinin Kullanılış Şekline Göre Dağılımı.

Kula ve çevresinde tarımsal faaliyetlerle ilgili en önemli problemlerden birisi, bu faaliyetlerin büyük bir kısmının tarım için uygun olmayan VI. ve VIII. sınıf arazilerde sürdürülüyor olmasıdır. Bu alanlardan VI. sınıf araziler eğimin fazla olduğu, otlak ve mera olarak ayrılan araziler, VIII. sınıf araziler ise doğal bitki örtüsü alanları olarak ayrılan arazilerdir⁴⁴. Dolayısıyla eğimi fazla olan bu alanlarda sürdürülen tarımsal faaliyetler sonucunda toprak erozyonu da hızlanmaktadır. Çünkü eğimli arazilerde tıraçlama yöntemi uygulanmadığı gibi, bir de arazi eğim yönünde sürülmekte ve yağışlar zaman zaman sağanak tipinde olmaktadır.

Yörede eskiden haşhaş üretimi ve pamukçuluk yapılmakta, üzüm bağları geniş yer tutmaktaydı. İlkçağlardan itibaren bağcılık Katakekaumene'nin en önemli geçim kaynağı idi. Nitekim Roma'nın ünlü yazarları bu bölgenin yüksek kaliteli şarabından söz etmektedir⁴⁵. Bölgede birçok volkan konisinin "Bağtepe" adını taşıması da bağcılığın günümüzde olmasa da geçmişte çok yaygın olduğunu ortaya koymaktadır.

⁴³ SÜTGİBİ, a.g.m., s.167.

⁴⁴ SÜTGİBİ, a.g.m., s.174.

⁴⁵ MALAY, a.g.m., s.30.

Ancak bu kadar yaygın olan üzüm bağları, Filoksera denilen bir hastalığın yaygınlaşmasından sonra sökülüş ve bunların yerine kavaklar dikilerek bağcılık eski önemini yitirmiştir.

Tablo 8. Kula İlçesinde Yıllara Göre Tarım Arazisi Kullanım Alanları (1999-2005).

Cinsi	Yıllara Göre Tarım Arazisi Kullanım Alanı (ha.)						
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Tarım Alanı	18.897	18.227	18.227	18.586	35.600	35.600	35.600
I - Tarla Alanı	17.425	16.924	16.925	17.137	33.904	33.865	33.740
a - Hububat Alanı (buğday, arpa, mısır, vb.)	10.890	10.855	10.882	8.149	18.629	19.380	18.827
b - Baklagil Alanı (bakla, nohut, kara mercimek)	1.810	2.157	2.037	2.937	6.560	6.560	6.560
c - Endüstri Bitkileri (tütün, haşhaş, susam)	4.687	3.874	3.616	5.396	6.385	5.400	5.400
d - Tarla Sebzeciliği (soğan, karpuz, kavun)	26	26	26	16	1.550	1.565	1.565
e - Yem Bitkileri (yonca, fiğ, korunga)	12	12	364	639	780	960	1.388
II - Bağ-Bahçe Alanı	1.472	1.303	1.302	1.218	1.551	1.610	1.725
a - Kavaklık	-	55	50	46	100	100	100
b - Zeytinlik	193	208	210	205	210	210	210
c - Bağ Alanı	384	385	386	388	380	380	380
d - Meyve Alanı (elma, erik, kiraz, kayısı, çilek)	332	330	331	337	336	385	510
e - Sebze Alanı (biber, domates, fasulye, vb.)	563	325	325	242	525	525	525
III - Nadas Alanı	-	-	-	231	65	55	55
IV - Kullanılmayan Tarım Arazisi	-	-	-	-	80	80	80

Kaynak: Kula İlçe Tarım Müdürlüğü İstatistikleri.

Araştırma sahasındaki tarım alanlarının, yaklaşık yarısında (% 46,79) buğday ekimi yapılmaktadır. Kula ve çevresinde buğday ekiminin bu kadar geniş alan kaplaması, burada etkili olan iklim koşullarının buğday ekimi için uygun olması ile ilgilidir. Buğdaydan sonra en fazla ekimi yapılan ürünler tütün, kara mercimek, fiğ, nohut ve karpuzdur. Ancak bunlar arasında tütün, son yıllarda devletin sınırlama politikaları ile daha az ekilmeye başlamıştır. Diğer taraftan yörede son yıllarda meyve alanlarının da artış gösterdiği görülmektedir (Tablo 8). Özellikle kiraz ve ceviz dikim alanları önemli oranda artış göstermiştir. Meyve alanı 2000 yılında 330 ha. iken, 2005 yılında 510 ha. olmuştur. Bu artışta devletin son yıllarda verdiği destekleme primlerinin payı olmuştur. Yıllara göre tarım arazisi kullanımı tablosuna bakıldığında nadas alanı ve kullanılmayan tarım arazisi miktarlarında da ani artışlar görülmektedir. Bunun temel sebebi, arazinin verimsizliği nedeniyle boş bırakılması ve köylerden kentlere göç edilmesi sonucu tarım arazilerinin boş kalmasıdır.

Traktörün tarıma girmesi, tarım makinelerindeki modernizasyon, sulama yapılması, tarımla ilgili kuruluşların faaliyete başlaması, kaliteli tohum ve fidanların üretime aktarılması, gübre kullanımı, hastalık ve zararlılarla etkin ve bilinçli mücadele, yerli hayvan ırklarının ıslah çalışmaları, koruyucu veteriner hekimliği hizmetleri, suni tohumlama çalışmalarının yapılması, çiftçinin eğitilmesi Kula'da tarım ve hayvancılığın gelişmesini sağlamıştır. Bunlara paralel olarak bitkisel ve hayvansal ürünlerde önemli verim artışları olmuştur.

B) HAYVANCILIK

Kula'nın doğal çevre özellikleri hayvancılığa çok elverişlidir. Hayvancılık sektöründeki yüksek potansiyel ekonomiye de olumlu şekilde yansımıştır. Her türlü hayvancılığın yapıldığı yörede, özellikle küçükbaş hayvancılık yaygındır. Hayvanlar arasında en fazla koyun beslenmektedir. Keçi sayısı geçmişte fazlayken, günümüzde oldukça azalmıştır. Bu sayının düşüş sebebi, orman tahribatı açısından alınan koruyucu önlemler ile orman köyelerine yönelik olarak uygulanan halıcılık ve diğer hayvancılık projeleridir. Gerek makineli tarımın gelişmesi, gerekse ahır hayvancılığında kültür ırklarının yaygınlaşması sonucu mera hayvancılığında da gerileme görülmektedir. Diğer taraftan, et tavukçuluğu yapılan tavuk çiftlikleri ile arıcılık yapan aileler de

bulunmaktadır. 1970'lerden sonra insan beslenmesinde beyaz ete olan talebin artması ve tavukçuluğun teşvik primiyle desteklenmesi sonucu tavuk üretiminde önemli artışlar olmuştur.

Tablo 9. Kula Hayvan Varlığında Meydana Gelen Değişimler.

Yıllar	Hayvan Çeşitleri					
	Sığır	Tek Tırnaklı	Koyun	Keçi	Kanatlılar	Arı (Kvn S.)
1967	15.163	6.978	52.468	27.581	-	-
1980	16.401	3.640	62.898	30.207	35.682	-
2006	14.045	565	26.950	11.300	18.000	1950

Kaynak: Kula İlçe Tarım Müdürlüğü İstatistikleri.

Çalışma sahasında 2006 yılı itibari ile 14.045 sığır, 38.250 küçükbaş, 18.000 kanatlı, 1.950 arı kovani ve 565 tane tek tırnaklı hayvan mevcuttur (Tablo 9). Yıllara göre hayvan sayılarına bakıldığında zaman zaman dalgalanmalar görülmektedir. Son yıllarda hayvan sayılarında önemli azalmalar olmuştur. Bölgedeki sığır sayısı 1967 yılında 15.163 iken, 1980'de bu sayı 16.401'e yükselmiş ancak 2006 yılında 14.045'e kadar düşmüştür. Bu düşüş üretimi etkilememektedir. Çünkü düşüşle birlikte hayvan türlerinin ıslahına gidilmiştir. Bu da verimin artmasına neden olmuştur. Aynı durum küçükbaş hayvan üretiminde de görülmektedir. Yine kanatlı hayvan sayısında da 1980'den sonra azalma görülmüştür. Tek tırnaklı hayvan sayısında ise sürekli olarak bir düşüş görülmektedir. Bunun nedeni, bu hayvanların (at, eşek, vb.) yük hayvanı olarak kullanımındaki azalmadır. Ayrıca tarımda makineleşme ve traktör kullanımının artması ile çiftçinin sosyo-ekonomik durumundaki iyileşme sonucunda da tek tırnaklı hayvan sayıları azalmıştır.

C) DİĞER EKONOMİK FAALİYETLER

Sanayi açısından bakıldığında, Manisa genelinde günümüzdeki anlamıyla ilk modern ve büyük ölçekli özel sektör sanayi tesisi 1934 yılında Kula'da kurulan, Kula Mensucat Fabrikası'dır. Halı ve pamuklu dokuma alanında faaliyet gösteren bu tesis,

Kula'nın ulaşım imkansızlıkları nedeniyle 1951 yılında İzmir'e taşınmıştır. Bu durum ilçenin ekonomik hayatında bir gerilemeye neden olmuştur. İlçe nüfusu önemli ölçüde azalmış, fabrika ile birlikte ilçenin dokuma sanatkârlarından büyük bir bölümü de büyük şehirlere göç etmiştir. 1970'lerden itibaren ise Ankara-İzmir karayolunun Kula'dan geçişi ilçeye yeni bir canlılık getirmiştir. Bundan sonra Kula ekonomisi dışa açılmaya başlamıştır. 8 tane iplik fabrikası açılmış olup, buna paralel olarak da dokuma atölyeleri çoğalmıştır. Bugün iplik fabrikalarında halı, battaniye ve kumaş iplikleri üretilmekte, dokuma atölyelerinde de bu iplikler kumaş ve battaniye olarak dokunmaktadır. Diğer taraftan Türk deri mamullerinin Avrupa'ya ihraç edilişi Kula Tabakhanesi'ni de geliştirmiştir. Burada koyun ve keçi derisi işlenmekte ve giysilik deri üretimi yapılmaktadır. Leblebicilik ve ayakkabıcılık da üretimi ve işgücü ile Kula ekonomisinin önemli iş kollarıdır. Yörede halıcılık da çok eski tarihlerden beri yapılmaktadır. Ayrıca tarıma dayalı sanayi faaliyetlerinin özellikle un ve yem sanayisinin gelişmiş olduğu görülmektedir.

Kula'da önemli sanayi kuruluşları olan sanayi siteleri yer almaktadır. Bunlar Leblebiciler Sitesi, Ayakkabıcılar Sitesi, Deri Organize Sanayi Bölgesi ve Küçük Sanayi Sitesi'dir. Küçük Sanayi Sitesi 1992 yılında kurulmuştur. Sitenin içinde 196 iş yeri, sosyal tesisler ve çıraklık okulu bulunmaktadır. İş yeri türleri bakımından demirciler, oto tamircileri, marangoz ve metal işleri yapan kuruluşlar yer alır. Bu sitede yaklaşık 700 kişi çalışmaktadır⁴⁶.

Dağlık ve engebeli bir arazi yapısına sahip olan Kula, 960 km².lik alana sahip olmasına rağmen bu toprakların az bir kısmı tarıma elverişlidir. Bundan dolayıdır ki ilçe merkezinde Cumhuriyet'in ilk yıllarından beri ticaret yapıla gelmiş ve giderek de gelişmiştir. Başlangıçta tarım ürünlerinin pazarlanmasına dayanan ticari hayat zamanla sanayinin gelişmesi ve nüfusun artışına bağlı olarak çeşitlilik kazanmıştır. Manisa ili ilçeleri arasında Kula, ticari faaliyet bakımından önemli ve geniş bir etki alanına sahiptir. Bunda ticaret faaliyetlerinde görülen çeşitlilik ve önemli ulaşım güzergâhı üzerinde bulunmasının etkisi küçümsenmeyecek kadar büyüktür. Kula'da toplam çalışan nüfusun yaklaşık % 20'si ticaret faaliyetleri ile uğraşmaktadır. Günümüzde Kula esnafı Selendi, Eşme, Salihli, Sarıgöl, Alaşehir gibi ilçelere giderek buralarda da alışveriş yapmaktadır.

⁴⁶ Arife KARADAĞ, "Kent Coğrafyası Yaklaşımıyla Kula'da (Manisa) Bir Kentsel Kimlik Araştırması", *Geçmişten Geleceğe Yanık Ülke Kula Sempozyumu-Bildiriler*, Kula, 2006, s.466.

Yörede XIX. yüzyılda bir zımpara madeni bulunduğunu ve bunun uzun süre işletildiğini dönemin belgeleri ortaya koymaktadır. Günümüzde ise ilçenin kuzeyinde Divlit sönmüş yanardağının lavları (cüruf) briket yapımında ve çimento yapımında katkı maddesi olarak kullanılmaktadır. Mermer yatakları ile yer ve duvarlara döşenen kayrak taşı diğer yer altı kaynaklarını oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra ilçeye 12 km. mesafede Acısu mevkiinde çıkan maden suyu günlük 240.000 şişe kapasiteyle özel sektörcce işletilmektedir. Emir Hamamları ise önemli bir jeotermal kaynaktır. Pabuçlu köyü civarında da manganez yatakları bulunmaktadır.

Ayrıca Kula'da unutulmaya yüz tutmuş çeşitli el sanatlarıyla uğraşarak geçimini sağlayan az sayıda da olsa zanaatkarlar bulunmaktadır. Bunlardan birisi tarihi geçmişi eskilere dayanan bakırcılık sanatıdır. 1980 yıllarına kadar önemini korumuş, bakırcılar çarşısındaki dükkanlarda çok sayıda usta tarafından sürdürülmüştür. Bugün ise az sayıdaki işyerinde bakırcılık yapılmaktadır. 1960'lı yıllarda alüminyum, plastik ve daha sonra da çelikten imal edilmiş fabrikasyon türü mutfak gereçlerinin piyasaya hakim olması ile bu sanat önemini yitirmiştir. Kula bakır işleri "dövme çekici" tekniğiyle ün salmıştır. Bir diğer sanat dalı olan demircilik, demirci arastası (çarşı) denilen caddede yapılmaktadır. Mesleklerini icra eden demircilerin sayısı azalmış ve makineleşmişlerdir. Eskiden el emeği ile bir çok zirai alet yapılmaktaydı. Ancak günümüzde bunlar artık fabrikalarda imal edilmektedir. Diğer taraftan hâlâ demircilerin el emeği ile yaptıkları tahra, balta, keser gibi aletler çevre il ve ilçelerde aranılan malzemelerdir. 30-40 yıl öncesine kadar, elektrik kaynaklarının kullanılmadığı yıllarda kaynak işleri kara kaynak tabir edilen şekilde yapıldığı ve etrafa kıvılcım yaydığından demirci dükkanları bir-iki m. çukurda olur ve böylelikle dışarıya kıvılcım sıçraması önlenmiş olurdu⁴⁷.

Helvacılık da Kula'da yüzyıllardır yapılmaktadır. Çöğenli helva, köpük helva, susamlı helva, taş helva, tahin karması gibi helva çeşitleri üretilmektedir. Tarihi ata sanatı olan keçecilik ise günümüzde keçeci arastasında birkaç iş yerinde sürdürülmektedir. Makineleşmenin olmadığı ve her şeyin el emeği, göz nuru ile imal edildiği zamanlarda, bunlara benzer çeşitli el sanatları ile hem Kula'da hem de diğer yerlerde birçok insan geçimini sağlarken, artık günümüzde bu el sanatlarının pek önemi kalmamıştır ve yok olmakla karşı karşıyadır.

⁴⁷ www.kuladokya.com, 26.12.2006.

Kula, halıları ile de ünlü bir şehirdir. Kula'da XVII. yüzyılın sonlarından itibaren yaygınlaşmaya başlayan halıcılık, XVIII, XIX ve XX. yüzyıl boyunca gelişimini sürdürmüştür. Şeritler halinde kenar bordürleri, küçük çiçekler, ince şerit çerçeveler Kula halılarının karakteristiğini oluşturmaktadır. Günümüzde Bahçeli Kula, Selvili Kula, Vazolu Kula, Göllü Kula, Manzaralı Kula, Yılanlı Kula gibi desenlerle tanınan bu halılar gelişimini bugüne kadar sürdürmüştür⁴⁸.

Yün malzemeye ve Türk düğüm tekniğiyle dokunan Kula halılarında 1900 yıllarından itibaren pamuk yaygınlaşmıştır. Yine, 1950 senelerinde sentetik boya çoğalmıştır. Geçmiş yılların kırmızı, mavi, lacivert, siyah ve beyaz renkleri bugün köylerde dokunan örneklerde devam etmekle birlikte, fabrika ve özel imalathane halılarında pastel renkler hakim durumdadır. Kula'da halıcılık 1950 yıllarından sonra eski önemini yavaş yavaş yitirmiştir.

V. KÜLTÜR VE TURİZM

Türkiye'nin tarihi özelliklerini günümüze kadar yitirmeden getirebilmiş yurt köşelerinden birisi de Kula'dır. Tarihi ve turistik yerleri çok olan ilçede Roma dönemine ait Emir Kaplıcaları, ilkel insan ayak izleri, Süleyman Şah Türbesi, Kurşunlu Camii, Gürhane Medresesi, yeni oluşan peri bacaları, Emre köyünde bulunan Tapduk Emre ve Yunus Emre türbeleri, yine Emre köyündeki Carullah Bin Süleyman Camii turistlerin yoğun ilgilerini çeken yerlerdendir. İlçede bulunan Kenan Evren Etnoğrafya Müzesi, tarihi dar sokakları, eski çeşmeleri, volkanik dağları, maden suları, halı ve kilimleriyle Kula gezilip görülmeye değer bir yerdir (Tablo 10). Ayrıca Türk sivil mimarisinin önemli bir bölümünü meydana getiren Kula evleri de vardır. Bunlar planları, mimari biçimleri, cephe düzenleri, kullanılmış olan malzemeleri ve süsleme özellikleri ile geleneksel Türk evi örneklerini oluşturmaktadır. Bir dönem yaklaşık 3.000 Rum nüfusun yaşadığı Kula'da, o dönemlerden kalma kiliseler de bulunmaktadır. Türk ve Rum evlerinin yan yana, uyumlu bir birliktelik oluşturmaları, turizmin temel taşlarından olan barış ve dostluk temasını güçlendirmektedir.

⁴⁸ www.kula-bld.gov.tr, 25.12.2006.

Tablo 10. Kula'nın Turizm Değerleri ve Turizm Çeşitleri.

Turizm Çeşitleri	Turizm Değerleri
Tarih/Kültür/İnanç Turizmi	- Tarihi Kula evleri - Yunus Emre ve Tapduk Emre Türbeleri - İlk insan ayak izleri - Antik kentler - Tarihi arastalar (çarşı), yaren ekipleri ve sokaklar - Tarihi camiler, kiliseler, türbeler - Tarihi çeşmeler, hamamlar, köprüler, hanlar - Kenan Evren Etnografya Müzesi, Türk Evi - Kula helvası, leblebisi, yemekleri - El sanatları (halıcılık, keçecilik, ayakkabıcılık, bakırcılık, dokumacılık vb.)
Ekoloji/Doğa/Gençlik/Spor Turizmi	- Jeolojik yer şekilleri - Kula Volkanları - Peri Bacaları
Termal/Sağlık/Emekli Turizmi	- Kula Maden Suyu - Emir Kaplıcaları

Kaynak: Ferlâl ÖRS, “Kula'nın Turizm Amaçlı Tanıtımı ve Bir Proje Önerisi”, *Geçmişten Geleceğe Yanık Ülke Kula Sempozyumu-Bildiriler*, Kula, 2006, s.304.

Tarihi ve doğal güzelliklerinin yanı sıra Kula, kültürel değerleriyle de unutulmayacak bir şehirdir. Geçmişten beri, Osmanlılardaki Lonca teşkilatına benzer bir özelliği olan ve gençlerin gelenek-göreneklere uygun bir şekilde yetişmelerini sağlayan yaren toplulukları vardır. Ayrıca Kula'ya has oğlak dolması, güveç, tas kebabı, keşkek, topalak, çiçek dolması, su böreği, şekerli pide, hoşmerim tatlısı, vb. yemek çeşitleri ile çok zengin ve özgün bir mutfağa sahiptir.

Ankara-İzmir karayolu üzerinde bulunan Kula'da her iki istikamete seyahat eden araçlar, ilçe sınırları içerisinde bulunan konaklama ve dinlenme tesislerinde mola vermektedir. Bu tesisler de ilçe tanıtımında büyük bir hizmet vermektedir. Ayrıca buralarda satılan yöreye özgü isim yapmış ürünler sayesinde, yöre insanına da ekonomik getiri sağlamaktadır.

A) İLKEL AYAK İZLERİ

Ünlü tarihçi Strabon'un 2000 yıl önce yöreyi dolaşarak Katakakaumene (Yanık Yöre) adını verdiği ve Küçük Asya'nın en genç volkan konileri ile lav akıntılarının

bulunduğu Kula yöresinde ilkel insan ayak izlerine rastlanılmıştır. İlkel insan ayak izleri Demirköprü Barajı yanındaki Çakallar Divlit Tepe konisinin yakınında bulunmaktadır (Resim 5). Burada ilkel insan ayak izlerinin yanında hayvanların ayak izlerine, insanların taşıdığı yük izlerine ve insanların yere oturma izlerine de rastlanılmaktadır. Ayak izlerine rastlanan ilkel insanların adımlarının uzunluğu 75-80 cm. kadardır. İzlerden ikisi yan yana yürümüş iki insana aittir. Bunlar tepeden aşağıya doğru yürümüşlerdir. Bir de küçük çocuk izi olup, bu da tepeye doğru ters yönde yürümüşdür⁴⁹.

Resim 5. Kula'daki İlkel İnsan Ayak İzleri.

İlkel insan ayak izlerinin oluşumu ve günümüze kadar ulaşabilmesi şöyle gerçekleşmiştir. Divlit Tepe konisi önce ince taneli kül ve tüfler püskürtmüş ve suskunluk dönemine geçerek sönmüştür. Çevreye saçılan bu ince taneli volkanik ürünler daha sonra yağın yağmurların etkisiyle kalın bir çamur tabakasına dönüşmüştür. İşte bu esnada bölgede yaşayan ilkel insanlar bu çamurlar üzerinde çıplak ayaklarla yürümüşlerdir. Kısa bir süre sonra volkan yeniden faaliyete geçmiş ve bu kez

⁴⁹ www.kula-bld.gov.tr, 25.12.2006.

püskürttüğü siyah renkli bazaltik cüruflar, çamurlar üzerindeki ayak izlerini örterek yaklaşık 5-10 m. kalınlıkta bir örtü oluşturmuş ve bu değerli izlerin günümüze kadar korunmalarını sağlamışlardır. İzler oluştuktan sonra, Divlit Tepe yanardağından çıkan ve briket imalinde, inşaat işlerinde kullanılan bazaltik cüruflar, 1968 yılında sahadan dozerle kazılıp alınırken ayak izleri meydana çıkmıştır. İlkel insan ayak izlerinin yakınındaki volkanik lavlardan alınan örneklerin laboratuvarlarda yapılan yaş belirleme ölçümlerine göre 20.000 yıllık oldukları belirlenmiştir. Bu izler bize Kula ve çevresinde Eski Taş Devri'ndeki ilkel insanların yaşadığını göstermektedir. Dünyada ülkemizden başka Fransa'da, İtalya'da ve Macaristan'da olmak üzere 4 yerde ilkel insan fosil ayak izleri bulunmaktadır⁵⁰.

Kula'daki insan ayak izlerinin yerinde korunması daha doğrudur. Ancak izlerin yerinde korunması konusunda birçok güçlüklerle karşılaşmıştır. İlk bulunduğu yıl olan 1968'de, sayıları 93 olan ayak izlerinden bugün çok az bir kısmı arazide korunabilmiştir. İzlerin bir kısmı araştırmacılar tarafından götürülmüş, bir kısmı köylüler ve çobanlar tarafından alınmış, büyük bir kısmı da cüruf işletmeciliği ve doğanın aşındırması nedeniyle zarar görmüştür. Bu nedenle Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü çalışanları, ayak izlerinden yaklaşık 60 tanesini çıkarıp, müdürlüğe ait Tabiat Tarihi Müzesi'ne taşıyıp sergilemişlerdir. Divlit Tepe volkan konisi yakınındaki bu değerli ayak izlerinin korunması amacıyla Türk Tarih Kurumu ve Eski Eserler Genel Müdürlüğü tarafından bölge sit alanı ilan edilmiş ve cüruf alınması yasaklanmıştır.

B) EMİR KAPLICALARI

İlçe merkezinin 19 km. kuzeydoğusunda Gediz nehri ile Kula-Selendi karayolunun yakınında bulunan Şehitlioğlu köyünün batısında yer almaktadır. Kaplıcaya su veren büyük kaynaklardan birinin sıcaklığı 59°C, diğerinki ise 50°C'dir. Yeni tesisin yakınında bulunan tarihi hamam kalıntılarından, buranın tarihi dönemlerde de bir kaplıca merkezi olduğu anlaşılmaktadır. M.Ö. 140 yılına ait olan yazıtlarda kaplıcaların kullanıldığı, sağlık amacıyla bu bölgede yöre zenginlerinin yerleştiği ve "Thermai Thesos Kaplıcaları" diye anıldığı yazılmaktadır⁵¹. Eski bir terapi ve tedavi

⁵⁰ ÖZTÜRK, *a.g.e.*, s.104.

⁵¹ Güner BORAN ve diğerleri, "Yanık Ülke (Kula) Ayak İzleri, Peri Bacaları ve Evleriyle Bir Jeopark", *Geçmişten Geleceğe Yanık Ülke Kula Sempozyumu-Bildiriler*, Kula, 2006, s.511.

merkezi olan bu yer büyük bir depremle yıkılarak toprak altında kalmıştır. Romalılar devrinde hastane ve dini bir merkez olarak kullanılması ve etrafındaki kayalara oyulmuş kabartmaların çizdiği tasvirler hamamların tarihi ve turistik önemini vurgulamaktadır.

Kaplıcanın güney kısmındaki dağ eteğinde antik, oymalı kabartmalar vardır. Bu kabartmalar 1,5 m. yüksekliğinde kayalara işlenmiştir. Günümüzde hayli tahrip gören bu kabartmalar 1842 yılından beri bilinmektedir. Buradaki üç kabartma şöyle yorumlanmaktadır: Soldaki kabartmada Tanrı Attis bir çam ağacının altında yere çökmek üzeredir. Ortadaki kabartmada yine Attis, kaval ve değnek tutan bir çoban kılığında ayakta durmaktadır. Sağdaki kabartmada ise Attis bir sedire uzanmıştır. Onun sağındaki, belki Attis'i kanlar içinde bulan bir rahiptir. Soldaki yas tutan kadın olasılıkla Kybele'dir. Sedirin arkasında ve ortadaki çırpınan bir kadın ise Attis'in sevgilisi olabilir. Araştırmacılar, bu sahnelerin mitolojideki ünlü Attis hikayesini anlattığı kanısındadırlar⁵². Bu mitolojik öyküdeki olaylarla, Thermai Theseos'daki kabartmalarda tasvir edilen sahneler geniş ölçüde benzeşmektedir. Ama bu kabartmaların hangi devirde ve kim tarafından yaptırıldığı bilinmemektedir.

Resim 6. Emir Kaplıcalarından Bir Görünüm.

⁵² MALAY, *a.g.m.*, s.24.

Günümüzde Emir Hamamları Kula Belediyesi tarafından işletilmektedir. Ana kaynağın çıkış noktasının hemen altında büyük hamam vardır. Küçük hamamın yanındaki iki ayrı kaynak asıl kaynağın kaçakları durumundadır. Sodyum bikarbonatlı ve karbondioksitli olan kaplıca sularından deri hastalıkları, romatizmal ağrılar, kalp ve damar hastalıkları, kırık-çıkık ve kadın hastalıklarının tedavisinde, az miktarda içildiğinde de sindirim sistemi ve karaciğer üzerindeki olumlu etkilerinden yararlanılmaktadır. Tesislerde hamamlardan ayrı olarak sıra halinde tamamı banyolu 36 oda ile kahvehane olarak kullanılan büyükçe bir bina bulunmaktadır.

C) KULA EVLERİ

Kula evlerinin hepsinde küçük de olsa bir avlu yer alır. Avlu en az 3 m. yükseklikte bir duvarla çevrelenmiştir. XVIII. yüzyıl ve XIX. yüzyılın ilk yarısındaki örneklerde eve giriş, çoğunlukla avludaki çift kanatlı ahşap bir kapı ile sağlanır. XIX. yüzyılın ikinci yarısından sonra yapılan iç veya orta sofalı plan tipindeki evlerde kapı doğrudan hayata açılır, ayrıca bir de avlu kapısı bulunur. Kula evleri genellikle iki katlıdır. Zemin katta ahır, kiler, mutfak gibi mekanlar yer alır. Tuvalet ve bazen fırın, çoğunlukla avlunun bir köşesinde yer alır. İç sofalı evlerde tuvalet evin içine alınmıştır. Bazı örneklerde zemin katının altına bodrum katları yapılmıştır ki, büyük küplerin bulunduğu bu mekanlar yiyeceklerin korunduğu, soğutucu görevini üstlenen yerlerdir. Açık sofalı evlerin bazılarında zemin kat ile üst kat arasında bir ara kat yer alır. Basık ve süslemesiz tutulan bu katın odaları kışın oturmak için kullanılmaktadır.

Evin plan tipini belirleyen üst katta günlük yaşamın geçtiği oturma mekanları bulunur. Açık sofalı evlerde genellikle üst katın bir cephesi sokağa, bir cephesi de avluya bakar. Hayat denilen bölümün sokağa bakan cephesi kapatılarak buraya ahşap kafesli ya da parmaklıklı pencereler yerleştirilmiştir. Evlerde hayatın bir ucunda yer alan köşk uygulaması yaygındır. Burası özellikle yazın oturulan, etrafı açık ve manzaralı, havadar yerlerdir. Üst katlardaki odalardan bir veya ikisi baş odadır. Bunlar daha özenle süslenmişlerdir ve genellikle sokak tarafındadırlar. Türk evlerinde çeşitli amaçlara göre düzenlenen ayrı ayrı odalara rastlanmaz, her oda yemek yeme, yatma,

oturma ve benzeri eylemleri karşılar. Kula evlerindeki odalar da muhtelif şekillerde kullanılmıştır. Bununla birlikte baş oda genellikle misafirler için ayrılmıştır⁵³.

Resim 7. Tarihi Kula Evlerinden Bir Dış Görünüm.

XVIII. yüzyıl ve XIX. yüzyılın ilk yarısındaki örnekler, diğer merkezlerdeki Türk evlerinde de görüldüğü gibi genellikle seki üstü ve seki altı olmak üzere iki bölüme ayrılmıştır. Seki altında yüklük, gözenekler, dolap ve banyo yer alır. Seki üstünde sedirler, raf, ocak ve dolaplar bulunur.

Kula evlerinde odalar, hayata ve sokağa açılan pencereleri sayesinde bol ışık alırlar. Hayata açılan pencereler genellikle üçer tanedir. Üst katlardaki pencereler çift sıralı düzenlenmiştir. Alt sırada ahşap parmaklıklı veya kafesli, ahşap kepenkli düşey dikdörtgen pencereler, üst sırada duvarın iç ve dış yüzünü sınırlayan alçı şebekeli tepe pencereleri yer alır. Oda kapıları tek kanatlıdır. XIX. yüzyılın ikinci yarısından sonraki evlerde ise seki üstü ve seki altı ayırımından vazgeçilmiştir. Pabuçluk, gözenekler ve tepe pencereleri ortadan kalkmıştır. Yüklükler kapaklıdır ve tavana kadar yükselirler. Duvarlara çiçeklik denilen işleme açılmıştır. Kapılar pahlı köşelerden alınmış, çift

⁵³ www.kuladokya.com, 26.12.2006.

kanatlı uygulamalar başlamıştır. Kapı açıklığını üstten sınırlandıran kemerlere de bu dönem örneklerinde rastlanmaz. Erken örneklerde odalar düz ahşap tavanla örtülürken geç dönemde bağdadi kubbe, bağdadi haç tonozla örtülebilmektedir⁵⁴.

Resim 8. Tarihi Kula Evlerinden Bir İç Görünüm.

Geleneksel Türk evlerinin birçok örneğinin bulunduğu Kula'da, bu evlerin en güzellerinden bazıları şunlardır: Hacı Reçep, Gödeliler, Bekir Beyler, Bozerler, Beyoğlu, Zabunlar, Hacı Yusuf ve Gülmezler evleri. Ayrıca 7. Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in Kula'da doğduğu, Osmanlı Devleti Türk yapı sanatı özelliklerini taşıyan iki katlı bahçeli ev, müze olarak düzenlenmiştir. Bu evde etnoğrafik eserler sergilenmektedir. Aynı sokakta bir başka Türk evi ise restorasyonu tamamlanarak gezi evi olarak hazırlanmıştır.

Tarihi çok eskilere dayanan, Türklerin fethinden sonra da tam bir Türk şehri haline gelen Kula'da geleneksel Türk evi örnekleri büyük bir güzellik oluşturmaktadır. Ancak iki, üç katlı, çok odalı olan bu yapılarda, genellikle yaşlı bir kişi veya çiftin yaşadığı, üst katların boş olduğu görülmektedir. Terkedilmişlik de, yapıların yıpranıp

⁵⁴ www.kula-bld.gov.tr, 25.12.2006.

yok olmasına neden olmaktadır. İlçede bu evlerin bulunduğu kısım sit alanı ilan edilmesine rağmen halen koruma amaçlı imar planı içerisinde 800 tarihi eski Kula evi bulunmakta olup, en küçük onarımları dahi yapılamayan bu tarih ve kültür mirasımız her gün biraz daha yok olmaktadır. Koruma amaçlı imar planı her bina ayrı ayrı ele alınarak yeniden yapılmalı, mutlaka korunması gerekli olanlar belirlenmeli, diğerlerinin onarım ve yeniden yapılaşmasına izin verilmelidir. Korunmaya alınanlar ise devletçe restore edilmeli veya restore edenlere kredi desteği sağlanarak bu kültür mirasımız yaşatılmalı, yok olmaktan kurtarılmalıdır.

Diğer taraftan, tarihi çevrenin kanun, yasak ve yaptırımlarla korunamayacağı, bunun ancak özendirilerek, halkın bilinç, duyarlılık, sevgi ve isteğini geliştirerek başarılabileceği, bu açıdan en önemli sorun olan ekonomik faktörlerin ortadan kaldırılmasında turizmin araç olabileceği düşünülmektedir. Tarihi evlerin konaklama amaçlı değerlendirilmesi ile hem yapıların yaşatılarak korunması, hem de sağlanan gelirle evlerin düzenli bakımının yapılması ve oturanların yaşam düzeyinin yükseltilmesi mümkün olabilecektir.

D) TARİHİ YAPILAR

Eski bir yerleşim birimi olan Kula ve çevresinde birçok tarihi yapı bulunmaktadır. Bunların belli başlıları şunlardır⁵⁵;

Kurşunlu Camii: Saruhanoğullarından Hoca Seyfettin Bey tarafından XV. yüzyılda yaptırılan cami, Kula ilçe merkezinde kendi adı ile anılan meydanda bulunmaktadır. Yapım yılı 1496 olan caminin civarında vakfiyesi mevcuttur. İlk olarak 1969 yılında tadilat gören camide 2006 yılında tekrar restorasyon çalışmaları yapılmıştır. Hoca Seyfettin Bey ile oğlu Ahmet Çelebi'nin mezarları, yaptırdıkları Kurşunlu Camii'nin avlusundadır.

Eski Camii: Akgün Mahallesi'nde eğimli bir arazi üzerinde yapılmış olan cami, Kula'nın en eski camisidir. Caminin inşa tarihi bilinmemekle birlikte 1520 tarihlerindeki Kütahya Sancağı tapu tahrir defterlerinde Kula'daki dört mahalleden birisi "Köhne Camii Mahallesi" olarak geçmektedir. Bilindiği gibi köhne kelimesi eski anlamını ifade etmektedir. Buna göre bu caminin 1520 yılından önce yapılmış olması olasıdır.

⁵⁵ www.kula-bld.gov.tr, 25.12.2006.

Bunların dışında, yine Osmanlı Devleti zamanında inşa edilmiş olan Soğukkuyu, Hacı Abdurrahman, Zincirli, Paşa, Karakavuk camileri de bulunmaktadır. Kula'nın Gökçeören (Menye) kasabasındaki Mustafa Bey Camii (1563) ile Emre köyünde bulunan Carullah Bin Süleyman (1548) Camii de Kula'nın tarihi camilerindedir.

Tapduk Emre ve Yunus Emre Türbeleri: Yunus Emre'nin hocası olan Tapduk Emre'nin Türbesi, Kula'nın Emre köyündedir. Emre köyü Kula'nın kuzeybatısında, Kula'ya 25 km. uzaklıktadır. Yunus Emre'nin ise Anadolu'nun birçok yerinde mezarı vardır. Ancak son yıllarda ortaya çıkan birçok belge Yunus Emre'nin de, hocasının mezarının yanında yani Kula'da olduğunu ortaya koymuştur.

Yunus Emre'nin mezarı, Emre köyünde bulunan türbenin kapısının önündedir. Mezarın üzeri açıktır. Türbenin içinde ise Yunus Emre'nin hocası olan Tapduk Emre ile onun ailesine ait 10 mezar bulunmaktadır⁵⁶. Emre köyünde, Yunus Emre ile ilgili gelenekler, onun şiirleri ve menkıbeleri her yıl Ağustos ayı içerisinde geleneksel olarak düzenlenen Yunus Emre anma törenleriyle yaşatılmaya çalışılmaktadır.

Tarihi camilerin ve türbelerin dışında Kula'da başka tarihi zenginlikler de yöre halkı ve turistler tarafından ziyaret edilmektedir. Bunların başlıcaları da şunlardır⁵⁷;

Yeni Hamam: Kenan Evren Mahallesi'nde Yunus Emre Caddesi ile Adnan Menderes Bulvarı arasındadır. Soyunmalık, ılıkılık ve sıcaklık olmak üzere üç kısımdan meydana gelen tarihi hamamın günümüzde yaklaşık iki metrelik kısmı toprak seviyesinin altında kalmıştır. Sungur Bey tarafından 1351 yılında yaptırılmıştır. Selçuklu mimari tarzında inşa edilen ve 12 kurnalı olan hamam Bursalı Mehmet Bin Mustafa tarafından 1494 yılında tamir edilmiştir. Çiçin Hamamı olarak da anılmaktadır. Günümüzde kullanılmamaktadır.

Sungur Bey Hanı: Kula'nın Türklerin eline geçmesinden hemen sonra inşa edilen bu han bugün tamamen ortadan kalkmıştır. Şans eseri kitabesi günümüze kadar gelebilmiştir. Kitabeye göre han 1356-1357 yıllarında Sungur Bey tarafından yaptırılmıştır.

Bahas Köprüsü: Kurşunlu Camii'ni de yaptıran Saruhanoğlu Hoca Seyfettin Bey, Gediz kenarında bir de köprü yaptırmıştır. Kula'ya 13 km. uzaklıkta, Gediz nehri üzerinde, Selendi ile Emir Hamamları yolu üzerinde yapılmış tek geçit yoludur.

⁵⁶ www.kuladokya.com, 26.12.2006.

⁵⁷ ÖZTÜRK, a.g.e., s.65-70.

Burgaz Kalesi: Kula'nın 15 km. doğusunda, Gediz nehrinin kuzeyinde yükselen Burgaz tepeleri üzerinden, aşağıdaki Ankara-İzmir karayoluna bakmaktadır. Burası Lidya krallığının önemli merkezlerinden olan Tabala şehrinin bulunduğu bir yerdir. Bugün Yurtbaşı (Davalı) köyünde bulunan bu harabe kalıntıları, Sart'daki harabelerin kalıntıları ile benzerlik göstermektedir.

Çoğu Türkler devrine ait olan bu mimari eserlerin yanı sıra Kula'dan Manisa Müzesi'ne götürülmüş olan, yöredeki İlk Çağ yerleşmelerine ait stel, kabartma, lahit gibi çeşitli tarihi eserler de bulunmaktadır.

Resim 9. Kula Peribacaları.

E) PERİBACALARI

Kula peribacaları Ankara-İzmir karayolu yakınında, Kula'ya 16 km. uzaklıkta, Güvercinlik köyü Burgaz mahallesi civarındadır. Karayolundan geçerken görülebilen Gediz nehrinin kuzey yamacındaki peribacaları, Kula'nın volkanik bir jeolojik yapıya sahip olmasından dolayı meydana gelen yağmur ve rüzgar erozyonunun ilginç ve doğal oluşumlarıdır. Kuladokya olarak da adlandırılan buradaki peribacaları görkemli bir peyzaj görünümü oluşturmuştur. Peribacalarının doğal olarak korunabilmesi için burada 37,5 hektarlık alan doğal sit ilan edilmiş ve korunmaktadır.

F) KULA ACISU MADEN SUYU

Acısu maden suyu Kula-Selendi karayolu üzerinde, Kula'ya 14 km. uzaklıkta yer almaktadır. İçme suyu olarak kullanılması faydalıdır. 18°C sıcaklıktaki suyun karaciğer, mide, bağırsak ve safra kesesi üzerinde olumlu etkileri vardır. Sindirimi kolaylaştırıcı özelliği de mevcuttur. Kula maden suyu 1970 yılında Kula Belediyesi tarafından yapışlet-devret modeli ile Zabunoğlu Kollektif Şirketi'ne kiralanarak, kaynağın yanında bir şişeleme tesisi kurulmuş ve halen aynı firma tarafından işletilmektedir. Kaynaktan alınan suyun analizi sonucunda sodyumlu, magnezyumlu, bikarbonatlı su sınıfına girdiği belirlenmiştir⁵⁸. İşletmenin saatte 30.000 şişeleme kapasitesi vardır. Şişeleme tesisinde 20-30 kişi istihdam edilmektedir. Sürekli olarak teknolojik gelişmeleri izleme ve büyüme hedefine sahip olan işletme, AB mevzuatına uygun olarak planlarını yaptığı yeni fabrikasında 2008 yılında üretime geçecektir.

Gediz nehri kıyısında bulunan bir diğer su kaynağı olan Soğucak suyudur. Bölgede tatlı ve acısu tabir edilen birçok su kaynağı mevcuttur. Bu bölge güzel bir mesire ve piknik alanıdır. Yaklaşık 35 yıldır faaliyetlerini sürdüren Kula Maden Suyu, Kula'nın adını çevreye duyurmaktadır. Ancak tarihi Kula evlerinin tanıtımı için daha önce etiketlerde yer alan Kula evleri projesinin tekrar edilmesi veya Kula'nın diğer tarihi ve doğal güzelliklerinin şişelerin üzerindeki etiketlerde yer alması Kula'nın daha iyi tanıtılmasını sağlayacaktır.

G) JEOPARK PROJESİ

Bilim adamları tarafından Kula çevresi için çeşitli jeopark projeleri hazırlanmıştır. Bu projelerin uygulamaya konmasıyla hem Kula turizm sayesinde ekonomik yönden gelişecek hem de yöredeki tarihi ve doğal güzellikler daha iyi korunabilecektir. Yerkürenin geçirdiği, jeolojik olayların belgesi olan jeositlerin topluca bulunduğu yerler, gelişmiş ülkeler tarafından jeopark adı altında değerlendirilmektedir. Diğer bir ifade ile jeopark, aynı veya farklı türden jeositlerin topluca bulunduğu, yaya gezme mesafesinden küçük olmayan alandır. Jeosit ise, güncel veya eski herhangi bir jeolojik süreci, olayı veya özelliği ifade eden kaya, mineral, fosil topluluğu, yapı, yer

⁵⁸ www.kula-bld.gov.tr, 25.12.2006.

şekli veya arazi parçasıdır⁵⁹. Yeryüzünde bu özellikte sınırlı sayıda alan vardır ve mutlaka korunmaları gerektiğine inanılmaktadır.

Kula ilçesi ve çevresindeki 1.1 milyon yıl ile yaklaşık 25.000 yıl arasındaki üç farklı dönemde yeryüzüne çıkarak topografya oluşturan volkanik yer şekilleri önemli bir jeopark ve jeoturizm potansiyeli ortaya koymaktadır. Bunlar; volkan konileri, kraterler, genç bazalt lavları, bazalt platoları, volkan külleri ve diğer volkanik şekil ve malzemeler sunarlar. Bazalt lavları çıktıkları her dönemde Gediz vadisine ulaşarak, Gediz nehrini ötelemiş, Gediz ise her defasında vadisini dolduran bazaltları yararak daha aşağı seviyelere inmiştir⁶⁰. Ülkemizin birçok yerinde eskiden aktif volkan oldukları bilinen, ancak bugün sönmüş olarak nitelenen dağlar bulunmaktadır. Kula yöresini ilginç kılan ise çok sayıda volkan konilerinin belirli bir bölgeye toplanmış olmasıdır. Bu, dünyadaki benzer örneklerinin pek az olduğu bir durumdur ve bölgeyi fevkalade ayrıcalıklı kılmaktadır. Demirköprü Barajı'nın hemen batısında, son volkanik evreye ait volkan külleri altında ortaya çıkarılan üst Paleolitik döneme ait insan ayak izleri, bölgenin jeopark potansiyelini arttıran önemli bir diğer unsurdur. Bunların yanı sıra Ankara-İzmir karayolu üzerindeki volkanizmaya bağlı olarak oluşan peri bacaları, Gediz kanyonu, jeotermal sular, Antik Roma hamamı ve antik yerleşim alanları ile tarihi Kula evleri, Hoca Seyfettin Köprüsü, tarihi camiler, türbeler ve kiliseler Kula'nın zenginlikleridir.

Halen Türkiye'de tescil edilmiş bir jeopark yoktur. Yukarıda değinilen bütün değerler dikkate alındığında Kula bölgesi dünya mirası için çok iyi potansiyel bir jeopark alanıdır. Kula'nın jeopark olarak ilan edilmesi ile bölge bir jeoturizm merkezi haline gelecektir. Böylelikle Kula ve çevresi hak ettiği öneme ve refaha sahip olacaktır. Turizm sayesinde bu proje ile yerel geleneksel el sanatlarının ve tarihi evlerin de korunması teşvik edilecektir.

⁵⁹ Nizamettin KAZANCI, "Jeoparklar ve Nitelikleri", *Geçmişten Geleceğe Yanık Ülke Kula Sempozyumu-Bildiriler*, Kula, 2006, s.73.

⁶⁰ F. Sancar OZANER, "Kula Çevresindeki Volkanik Şekillerin Jeopark/Jeoturizm Potansiyeli", *Geçmişten Geleceğe Yanık Ülke Kula Sempozyumu-Bildiriler*, Kula, 2006, s.85.

İKİNCİ BÖLÜM

KIRSAL YERLEŞMELER

I. MANİSA İLİNDE YERLEŞİM BİRİMLERİ

Yerleşmeler coğrafi açıdan kır ve şehir yerleşmeleri olarak incelenmektedir. Araştırma sahasında kırsal yerleşmeler çoğunluğu meydana getirmektedir. Kırsal yerleşmeler tarım ve hayvancılığın birlikte yapıldığı ya da birinin diğerine göre ön plana çıktığı yerleşmelerdir⁶¹. Yerleşim birimindeki insanların çoğu geçimini tarım ve hayvancılıktan sağlıyorsa bu yerleşme kırsal yerleşmedir. Buna karşılık nüfusun çoğu geçimini sanayi ve hizmet sektöründe çalışarak sağlıyorsa kent yerleşmesi olarak tanımlanır. Bu durumda Kula ilçe merkezi şehrsel özellik kazanırken, diğer 53 yerleşim birimi kırsal yerleşme özelliği göstermektedir.

Tablo 11. Manisa İli Yerleşim Yerlerinin İlçelere Dağılımı.

Yerleşim Yeri	Belediye Sayısı	Köy Sayısı	Köy Bağlı Sayısı	Toplam Yerleşim
Merkez	13	85	11	109
Ahmetli	2	14	2	18
Akhisar	10	86	51	147
Alaşehir	7	65	86	158
Demirci	5	95	29	129
Gölmarmara	1	15	1	17
Gördes	4	50	55	109
Kırkağaç	5	28	18	51
Köprübaşı	1	27	19	47
Kula	3	51	95	149
Salihli	9	72	68	149
Sarıgöl	1	29	24	54
Saruhanlı	14	29	1	44
Selendi	1	44	117	162
Soma	5	53	9	67
Turgutlu	3	37	9	49
İl Toplamı	84	780	595	1459

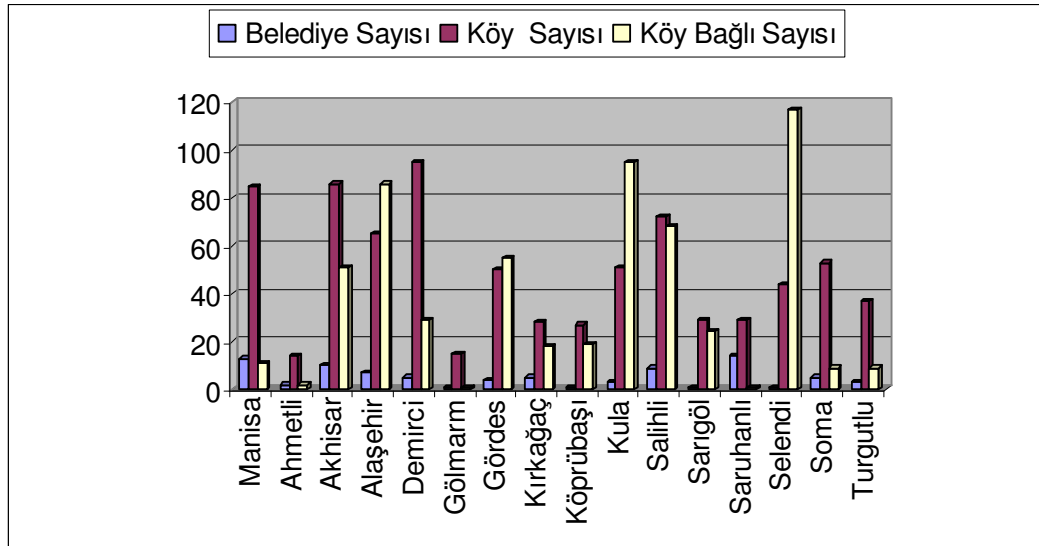
Kaynak: *Manisa 2000*, T.C. Manisa Valiliği Yayınları, İzmir, 2000, s.65.

⁶¹ İbrahim ATALAY, *Türkiye Coğrafyası*, Ege Üniv. Basımevi, İzmir, 1994, s.308.

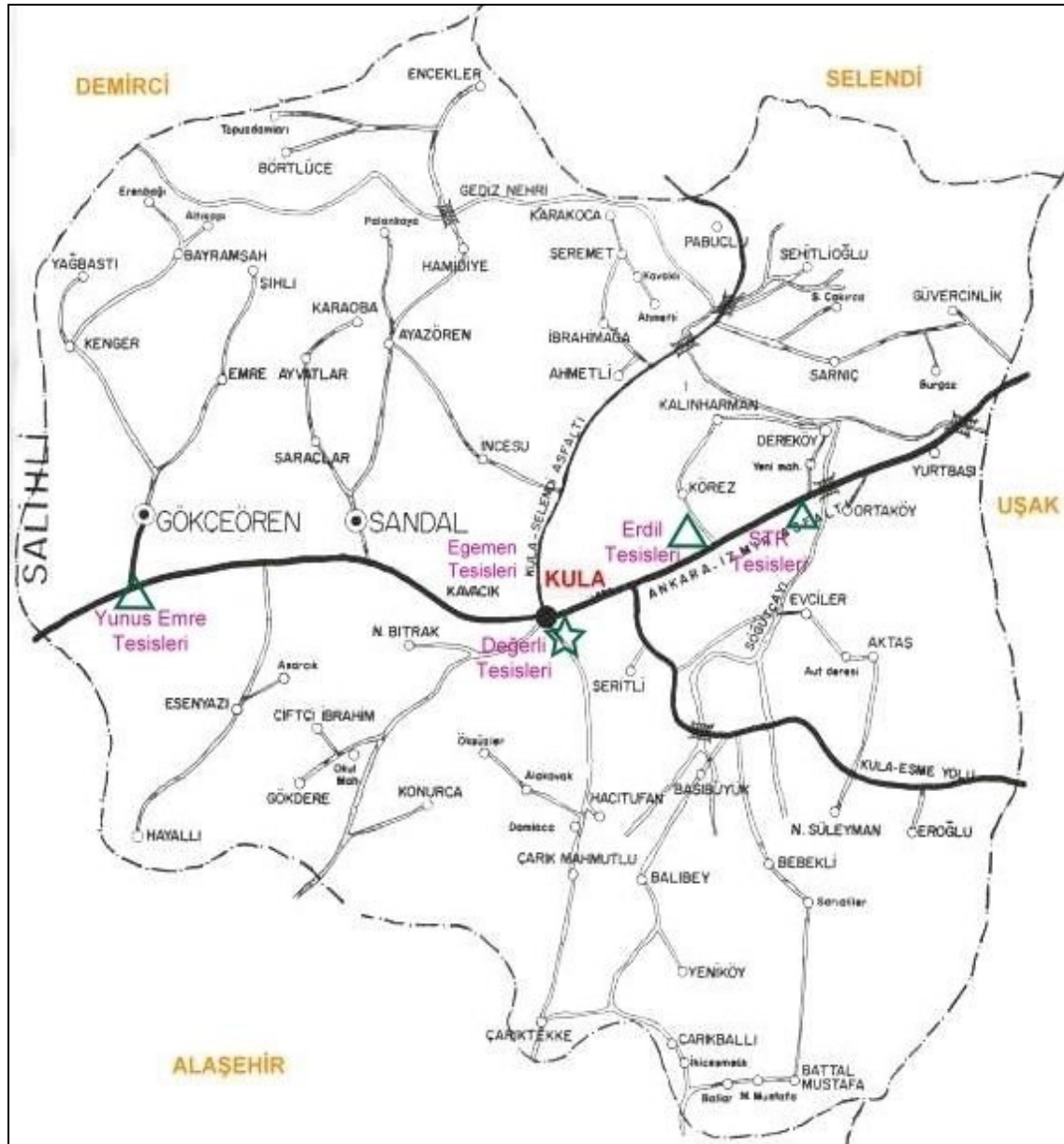
Ege Bölgesi'nin İç Batı Anadolu Bölümü'nde yer alan Kula, Manisa ilinin 15 ilçesinden biridir. Kula'da, 1077 yılında 12, XVI. yüzyılda 84 köy ve 4 mezra, 1950 yılında ise 64 köyün varlığı bilinmektedir. Sandal ve Gökçeören geçmişte köy iken, bugün beldedirler. Selendi ise, daha önce Kula'ya bağlı bir belde iken, bugün Manisa'nın bir ilçesi durumundadır. Günümüzün kayıtlarında ise Kula ilçesinin 2 kasabası, 51 köyü ve bu köylere bağlı 113 bağlısı (mahalle/mezra) bulunduğu görülmektedir (Tablo 11). Son olarak Söğütdere ve Yeşilyayla köy olmuştur. 1950 kayıtlarından varlığı anlaşılan bazı köylerin, günümüzün Kula köyleri listesinde adı geçmemektedir. Çünkü bazı köylerin adları değişmiştir. Örneğin Gölde, günümüzde İncesu; Menye, Gökçeören adıyla anılmaktadır.

Karşılaştırma açısından Manisa il genelindeki yerleşim yerlerinin ilçelere dağılımına baktığımızda en fazla yerleşim biriminin Selendi'de olduğu görülmektedir. Kula ise toplam 149 yerleşim birimiyle üçüncü sıradadır (Tablo 11, Grafik 4).

Grafik 4. Manisa İli Yerleşim Yerlerinin İlçelere Dağılımı.

Manisa il genelinde en fazla belediye Saruhanlı'da (14), en fazla köy ise Demirci'de (95) bulunmaktadır. Dağlık ve engebeli bir bölgede bulunan Selendi en fazla köy altı yerleşmesine (117) sahiptir. Köy altı yerleşmeleri sayısında Kula, 95 yerleşim birimi ile ikinci sıradadır. Bu durum Kula'nın da engebeli bir araziye sahip olduğunu kanıtlamaktadır.

Harita 5. Kula İlçe Haritası.

Kırsal yerleşme olarak 51 köy ile 2 belde bulunan Kula'da köylerin alt yapı hizmetleri ve idari işlerinden Özel İdare Müdürlüğü sorumludur. Kendisine bağlı Köylere Hizmet Götürme Birliği aracılığıyla köylerin yol, su, köy konağı, sağlık ocağı ve diğer sorunları ile ilgilenmektedir.

II. KULA'NIN KIRSAL YERLEŞMELERİ

1. AHMETLİ KÖYÜ

Kuzeyinde İbrahimağa, güneybatısında İncesu, batısında Ayazören ve doğusunda Kalınharman köyleri bulunmaktadır. Merkez ve Hacımahmutlu olmak üzere iki mahalleden oluşmaktadır. 40 hane bulunan köyde 158 kişi yaşamaktadır. Köyün ilçe merkezine uzaklığı 8 km.dir. Köyde toplu yerleşme özelliği görülür. İlçe merkezine düzenli bir ulaşım yoktur.

Köy halkı Selendi, Simav ve Eşme'den gelerek yerleşmişlerdir. İbrahimağa'ya bağlı bir mahalle iken Gölde köyünden ayrılan Hacımahmutlu ile birlikte 1940 yılında ayrı köy olmuştur. Ahmetli köyü engebeli bir arazide kurulmuştur. Volkanik bir araziye sahip olan yörede karasal iklim özellikleri hakimdir. Bitki örtüsü olarak bodur pınar ağaçları vardır. Arazisi tarıma uygun ama verimi düşüktür. Köy halkının temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. En çok üretilen tarım ürünleri; buğday, arpa, tütün, fiğ ve nohutur. Hayvancılık alanında da inek ve koyun beslenmektedir.

Taşımali eğitim sistemine geçildikten sonra köydeki okul kapanarak öğrenciler Kula'daki okullara taşınmaya başlamıştır. Eğitim seviyesi normal düzeydedir. Ahmetli köyünde şebeke suyu bulunmaktadır. Köylüler taşımali eğitimden şikayet etmektedirler. Taşımali eğitim sayesinde ayrı ayrı öğretmenlerle ve tam kadro ile eğitim imkanı olmasına rağmen, öğrencilerin yolculuk nedeniyle perişan olduklarını belirtmektedirler. Köy dışarıya göç vermektedir. En çok göç edilen yerler Kula ve Salihli ilçeleridir.

2. AKTAŞ KÖYÜ

Batısında Evciler köyü, güneyinde Tatlıçeşme köyü, kuzeyinde Ortaköy ve doğusunda Eşme ilçesi ile çevrilidir. Havutdere, Kemerliler, Hacıaliler, Mağazalar, Yellice, Yıldırımlar, Çankaya, Hasanhocalar mahallelerinden oluşmaktadır. 64 hane bulunan köyde 253 kişi yaşamaktadır. Köyün ilçe merkezine uzaklığı 25 km.dir. Köy oldukça dağınık bir yerleşmeye sahiptir. Bu nedenle ilçe merkezi ile düzenli bir ulaşımı bulunmamaktadır.

Aktaş 1957 yılında Eroğlu köyünden ayrılarak bir köy olmuştur. Köyde genelde Şehitli, Kestelli, Fırtınalı, Gacar yörük aşiretlerinden olan insanlar yaşamaktadır. Söğüt çayının doğusunda yer alan Aktaş köyünün arazisi engebeli, kayalık ve toprak örtüsü çok incedir. Bu nedenle kırsal bir özelliğe sahip olan köy çok dağınıktır. Karasal iklim özelliklerinin hakim olduğu köyde yer yer meşe ormanları vardır. Köy halkının temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. En çok üretilen tarım ürünleri arpa, buğday, mercimek, tütün ve armuttur. Hayvancılık alanında ise inek ve koyun görülmektedir

Taşımali eğitim sistemine geçildikten sonra köyde bulunan 2 okulun kapanmasıyla öğrenciler farklı okullara taşınmaya başlamıştır. Çankaya mahallesi dışındaki mahallelerde bulunan öğrenciler Kula'daki okullara, Çankaya mahallesinin öğrencileri ise Bebekli köyündeki okula gitmektedirler. Köyde eğitime fazla ilgi gösterilmemektedir. İlköğretimden sonra liselere devam etme düzeyi düşüktür. Mahalleler genelde 10-15 haneden fazla olmadıkları için köyde şebeke suyu yoktur. Köy halkı su ihtiyaçlarını kuyu ve çeşmelerden gidermektedirler.

Köy halkının birçok sorunu vardır. Bunlar ulaşım, su, sağlık ve köy içindeki yolların bozuk ve asfalsız olmasıdır. Köyde yerleşimin dağınık olması sorunların çözülmesini engellemektedir. Dışarıya göç veren köyden en çok göç edilen yerler Kula, İzmir, Salihli ve Uşak'tır.

3. AYAZÖREN KÖYÜ

Kuzeyinde Hamidiye, batısında Karaoba ve Ayvatlar, doğusunda Ahmetli köyleri, güneyinde ise Sandal kasabası ile komşudur. Toplu bir yerleşmeye sahiptir, ayrı mahallesi bulunmamaktadır. 250 hane bulunan köyün nüfusu 762 kişidir. İlçe merkezine uzaklığı 12 km. olan köyden Kula'ya düzenli bir ulaşım bulunmaktadır. Eski adı Ayazviran'dır.

Köylülerin bir kısmı Kütahya'dan, bir kısmı da Kula'nın Körez köyünden gelerek buraya yerleştiklerini söylemektedirler. Mezar taşlarına göre köyün en az 250 yıllık geçmişi vardır. Köylüler genelde Karakeçili yörüklerindedir.

Ankara-İzmir karayolunun kuzeyinde bulunan Ayazören köyü az eğimli bir yerde kurulmuştur. Karasal iklim özelliklerinin görüldüğü köyde, bodur pınar ağaçları, az miktarda çam ormanı ve seyrek olarak palamut meşesi vardır. Volkanik bir araziye

sahip olan Ayazören'in tarım yapılabilecek arazisi olmasına rağmen kıraç bir yapıya sahip olduğundan tarımsal verim düşüktür. Köylünün en önemli geçim kaynakları tarım ve hayvancılıktır. Köyde üretilen başlıca tarım ürünleri buğday, arpa, nohut, tütün, kavun ve karpuzdur. Hayvancılık alanında ise inek, koyun ve keçi görülmektedir. Ayazören köyü çoğunlukla Kula ve Salihli ilçelerine göç vermektedir. Göç sonucu boşalan evler virane haline gelmiş, yıkılmıştır. Bu nedenle köye eskiden Ayazviran isminin verildiği belirtilmektedir.

Ayazören'de ilköğretim 3. sınıfa kadar eğitim verilmekte, 3. sınıftan sonra öğrenciler Sandal kasabasına taşınmaktadır. Eğitim seviyesi normal düzeydedir. Köyün şebeke suyu vardır. Ayrıca Ayazören köyünde süt kooperatifi ile sağlık ocağı da yer almaktadır. Dışarıya göç veren köyden en çok göç edilen yerler Kula ve Salihli'dir.

4. AYVATLAR KÖYÜ

Kuzeyinde Karaoba, güneyinde Saraçlar, batısında Emre, doğusunda Ayazören köyleri bulunmaktadır. Toplu yerleşmenin olduğu Ayvatlar köyü tek mahalleden oluşmaktadır. Kula'ya uzaklığı 17 km. olan köyde, 70 hanede 234 kişi yaşamaktadır. Köyün ilçe merkezine düzenli bir ulaşımı yoktur.

Köylüler Antalya tarafından geldiklerini, göçebe olarak yaşarlarken buraya yerleştiklerini belirtmektedirler. Antalya'da geldikleri yerin ismi Ayvatlar olduğu için de köye Ayvatlar ismi verilmiştir. Afşarlı yörüklerindedir. Ayvatlar köyü düz bir volkanik arazide kurulmuştur. Karasal iklim özelliklerinin hakim olduğu yörede yer yer meşe ağaçları vardır. Kuru tarımın yapıldığı köyde halk tarım ve hayvancılıkla uğraşmaktadır. En çok nohut, buğday, arpa, tütün, kavun ve karpuz üretilmekte, inek ve koyun yetiştirilmektedir.

Taşınmalı eğitim sistemine geçildikten sonra köydeki okul kapanarak öğrenciler Sandal kasabasındaki okula taşınmaya başlamıştır. Eğitim seviyesinin fazla yüksek olmadığı köyün şebeke suyu vardır. Ayvatlar'daki en önemli sorunlar sağlık ve sudur. Hastalanan bir kişi tedavi olmak için en yakın, Kula'ya gitmek zorundadır. Bu da sıkıntı yaratmaktadır. Su sorunu ise şundan kaynaklanmaktadır. Mevcut şebeke suyu 3 köye (Ayvatlar, Emre, Karaoba) birden dağıtıldığı için su yetersiz gelmektedir. Ayvatlar köyünden en çok Kula, Salihli ve İzmir'e göç edilmektedir.

5. BALIBEY KÖYÜ

Kuzeydoğusunda Başbüyük, güneydoğusunda Yeniköy, batısında Hacıtufan, doğusunda Bebekli köyleri ile komşudur. Merkez ve Çolaklar olmak üzere iki mahalleden oluşan köyde, 175 hanede 491 kişi bulunmaktadır. Toplu yerleşme özelliğinin görüldüğü köyün ilçe merkezine düzenli bir ulaşımı yoktur. Balıbey'in ilçe merkezine olan uzaklığı ise 17 km.dir.

Köylülerden edinilen bilgilere göre, Uşak tarafından gelerek buraya yerleşmişlerdir. Eski köylerden birisi olan Balıbey'de, çevrede ormanın daha çok olduğu dönemlerde arıcılık yapılmış. Kaliteli ballar üretildiği için de köye Balıbey denilmiştir. Eğimli bir yamaca kurulmuş olan Balıbey köyü engebeli bir araziye sahiptir. Karasal iklim özelliklerinin görüldüğü köyde meşe ormanı vardır. Tarım ve hayvancılıkla uğraşan köylüler ayrıca yaz döneminde mevsimlik işçi olarak Alaşehir ovasına gitmektedirler. Başlıca üretilen tarım ürünleri buğday, arpa, fiğ, susam, kiraz ve tütündür. Yetiştirilen hayvan çeşitleri ise inek, koyun ve keçidir.

Balıbey köyünde ilköğretim 5. sınıfa kadar eğitim verilmektedir. İlköğretim ikinci kademe öğrencileri ise Bebekli köyüne taşınmaktadır. Eğitim durumu normal düzeydedir. Köyde şebeke suyu bulunmaktadır. Balıbey köylülerinin en önemli sorunları sağlık alanında görülmektedir. Dışarıya göç veren köyden en çok göç edilen yerler Kula ve İzmir'dir.

6. BAŞIBÜYÜK KÖYÜ

Kuzeyinde Evciler ve Şeritli, güneyinde Yeniköy, güneybatısında Balıbey, doğusunda Tatlıçeşme köyleri bulunmaktadır. Merkez ve Acemderesi olmak üzere iki mahallesi vardır. Toplu yerleşmenin görüldüğü köyün hane sayısı 200, nüfusu 746'dır. Kula'ya uzaklığı 12 km. olan köyden ilçe merkezine düzenli bir ulaşım bulunmaktadır.

Oldukça eski bir köy olan Başbüyük'ün güneydoğusunda Sasotra adı verilen antik bir yerleşim birimi bulunmaktadır. İlk Çağ'a ait küçük yerleşim birimlerinden birisi olan Sasotra hiçbir zaman kent seviyesine ulaşamamıştır. Buradaki köy evlerinin duvarlarında yer alan bazı yazıt parçalarından ve ufak tefek mimari parçalardan başka

Sasotra ile ilgili çok fazla bir şey bilinmemektedir⁶². Söğüt çayı ovasının güney ucunda kurulmuş olan Başbüyük köyü nispeten düz bir araziye sahiptir. Halkın en önemli geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. En çok tütün, buğday, arpa, çilek ve salatalık yetiştirilmekte, hayvancılık alanında ise inek, koyun beslenmekte ve tavukçuluk yapılmaktadır.

Başbüyük köyünde ilköğretim 3. sınıfa kadar eğitim verilmekte, 3. sınıftan sonra öğrenciler Bebekli köyüne taşınmaktadır. Köyde ilköğretimden sonra liseye devam etme oranı fazla değildir. Şebeke suyunun mevcut olduğu Başbüyük'de, köy kalkınma kooperatifi ve sağlık ocağı da bulunmaktadır. Ancak sağlık ocağında personel olmadığı için köyde sağlık açısından sıkıntı yaşanmaktadır.

7. BATTALMUSTAFA KÖYÜ

Batısında Çarıkballı ve Yeniköy, kuzeyinde Eroğlu ve Narıncalı Süleyman köyleri, doğusunda Eşme, güneyinde Alaşehir bulunmaktadır. Gemciler, Balcılar, Yağcılar, Pehlivanlar, Battallar ve Mollamustafa mahallelerinden oluşmaktadır. 74 hane bulunan köyün nüfusu 262'dir. Dağınık bir yerleşmenin hakim olduğu Battalmustafa'dan Kula'ya düzenli bir ulaşım bulunmamaktadır. Köyün ilçe merkezine uzaklığı 27 km.dir.

Köylüler Aydın tarafından geldiklerini ve Narıncalı yörük aşiretinden olduklarını söylemektedirler. Daha önce Bebekli köyüne bağlı iken buradan ayrılarak köy haline gelmiştir. Edinilen bilgilere göre eskiden köyde Battal Mustafa adında bir bey yaşamış, bundan dolayı ayrı bir köy olunca bu ismi almıştır.

Battalmustafa köyü, Umurbaba dağının güneybatısında oldukça engebeli bir araziye sahip olan dağınık bir köydür. Karasal iklimin yaşandığı yörede kışlar oldukça sert geçer. Kar uzun süre yerde kalır ve bu yüzden yollar bir süre kapanır. Alaşehir ovasının kuzeydoğu yamaçlarında yer alan köyde meşe ormanları vardır. Köy halkı tarım, hayvancılık ve odun kömürü yaparak geçinmeye çalışır. Meşe ağaçlarının dalları kesilerek istiflenir, sonra üzeri toprakla örtülerek toprak altında yakılır ve bu şekilde odun kömürü elde edilir. Başlıca üretilen tarım ürünleri buğday, fiğ ve arpadır. Ayrıca Umurbaba dağında kekik yetiştirilmektedir. En fazla inek ve koyun beslenmektedir.

⁶² www.kenthaber.com, 26.12.2006.

Taşınmalı eğitim sistemine geçildikten sonra köydeki okul kapanarak öğrenciler Çarıkballı köyündeki okula taşınmaya başlamıştır. Eğitim seviyesi normal düzeydedir. Köyde şebeke suyu yoktur ama köylüler kendi çabalarıyla Umurbaba dağının yamaçlarından evlerine borular döşeyerek su getirmişlerdir. Ancak bu sular her evde olmadığı ve yetersiz geldiği için su sıkıntısı çekilmektedir. Dışarıya göç veren köyden en çok göç edilen yerler Turgutlu, Alaşehir ve İzmir'dir.

8. BAYRAMŞAH KÖYÜ

Batısında Yağbastı, Kuzeyinde Erenbağı, doğusunda Börtlüce ve güneyinde Şeyhli köyleri ile komşudur. Merkez ve Altıkapı olmak üzere iki mahalleden oluşan köyün nüfusu 361, hane sayısı 120'dir. Toplu yerleşmeye sahip olan Bayramşah köyünün ilçe merkezine uzaklığı 35 km.dir. Kula'ya düzenli bir ulaşım vardır.

Yapılan mülakatlar sonucu elde edinilen bilgilere göre, köylüler Şıhlı yörük aşiretindedir. Köyün ismi, Yunus Emre döneminde (700 yıl önce) yaşadığı söylenen ve mezarının köyün güneyinde bulunan bir tepede olduğu belirtilen Bayram Şah isimli bir kişiden gelmektedir. Kula'nın eski köylerinden birisi olan Bayramşah köyü, Gediz nehrinin kuzeyinde, fazla engebeli olmayan bir arazide kurulmuştur. Engebenin az olması tarım arazilerinin geniş olmasını sağlamıştır. Karasal iklim özellikleri görülen köyde kısmen meşe ormanları vardır. Bayramşahlılar tarım ve hayvancılıkla geçimlerini sağlamaktadırlar. En çok buğday, arpa, tütün, nohut, zeytin ve susam üretilmekte, inek ve koyun beslenmektedir.

Taşınmalı eğitim sistemine geçildikten sonra köydeki okullar kapanarak öğrenciler Gökçeören kasabasındaki okula taşınmaya başlamıştır. Eğitim seviyesinin fazla yüksek olmadığı köyün şebeke suyu vardır. Bayramşah'daki en önemli sorun sağlık sorunudur. Köy dışarıya göç vermektedir. Göç edenler başta Salihli ilçesi olmak üzere Manisa ve Kula'ya da yerleşmektedirler.

9. BEBEKLI KÖYÜ

Bebekli, Kula'nın en büyük köyüdür. Kuzeyinde Evciler, batısında Başbüyük ve Balıbey, doğusunda Narıncalı Süleyman ve Eroğlu ile güneybatısında Yeniköy

bulunmaktadır. Merkez, Sarıaliler, Karamollalar ve Cennet mahallelerinden oluşan Bebekli köyünde, 420 hanede 1.863 kişi yaşamaktadır. Bebekli'nin merkezinde toplu yerleşme, mahallelerinde ise dağınık yerleşme görülür. Kula'ya uzaklığı 17 km. olan köyden ilçe merkezine düzenli bir ulaşım bulunmaktadır.

Köylülerden edinilen bilgilere göre, Bebeklililer Karakeçili yörük aşiretindedirler. Bu köy Kula'nın en büyük ve en eski köylerinden birisidir. Eskiden Ulfarlı (bir çiçek adı) ismi ile anılırken, bir çerçicinin (boncuk, vb. satan kişi) arkasına köylüler köyde bir bebek sarmışlar. Çerçici de bundan dolayı köylüyü mahkemeye vermiş. Bu olaydan sonra köye Bebekli denilmiştir.

Resim 10. Bebekli Köyünden Bir Görünüm.

Büyük bir köy olan Bebekli, Karıncalı tepesinin kuzeydoğusunda kurulmuştur. Kula-Eşme yoluna 5 km. uzaklıkta olan köyün tarım arazisi geniştir fakat sulama imkanı fazla yoktur. Bebekli'ye bağlı olan mahallelerin kuruldukları yerler dağlık olup, oldukça engebeli bir araziye sahiptir. Dağlık kesimde bozulmuş meşe ormanları bulunmaktadır. Karasal iklimin hakim olduğu yöre halkı tarım, hayvancılık ve odun kömürü yaparak geçimlerini sağlamaya çalışırlar. Üretilen başlıca tarım ürünleri buğday, arpa, tütün, susam, çilek ve kirazdır. Az da olsa sulama yapılabilen yerlerde kullanılan su, açık kuyulardan elde edilmektedir. Bebekli'de Mayıs ayı içerisinde çilek festivali düzenlenmektedir. Köyde yetiştirilen hayvan türleri inek, koyun ve keçidir.

Bebekli köyünde 8 yıllık bir ilköğretim okulu vardır. Taşınmalı eğitime geçildikten sonra taşıma merkezi durumuna gelmiş ve çevre köylerden öğrenciler buraya taşınmaya başlamıştır. Köyde eğitim seviyesi düşüktür. 8 yıllık eğitimden sonra liselere devam etme oranı azdır. Şebeke suyu bulunan Bebekli'de, köy kalkınma kooperatifi ve sağlık ocağı da bulunmaktadır. Sağlık ocağının devamlı personeli yoktur ama haftada bir gün doktor gelmektedir. Köyde tarihi yer olarak Lidya dönemine ait kent kalıntıları yer almaktadır.

Yörede tarım arazisi geniş olmasına rağmen yeterli su olmadığından sulu tarım yapılamamaktadır. Bu nedenle sulama göletine ihtiyaç vardır. Köyde sağlık ocağı olmasına rağmen düzenli bir hizmet verilmemesinden dolayı sağlık açısından sıkıntı yaşanmaktadır. Köy dışarıya az da olsa göç vermektedir. Köy halkı çoğunlukla Denizli, Kula ve İzmir'e göç etmektedir.

10. BÖRTLÜCE KÖYÜ

Batısında Bayramşah, doğusunda Hamidiye ve Encekler, güneyinde Şeyhli köyleri, kuzeyinde ise Demirci ilçesi ile komşudur. Merkez ve Topuzdamları olmak üzere iki mahallesi vardır. 158 hanede 585 kişinin yaşadığı Börtlüce köyü, iki ayrı mahalleden oluşmasına rağmen nispeten toplu bir yerleşmeye sahiptir. İlçe merkezine düzenli bir ulaşımın bulunmadığı köyün Kula'ya uzaklığı 36 km.dir.

Yapılan yüz yüze görüşmelerden edinilen bilgilere göre, Börklüce (Börküllü Ece-Fesli Ağa) yörük aşiretine mensupturlar. Köyün ismi de buradan gelmektedir. 400 senelik geçmişi olduğu söylenen oldukça eski bir köydür. Rivayetlere göre, köye ilk olarak Börkül Mustafa isimli bir kişi yerleşmiş. Bu kişi diktatör yapıda bir kişiymiş. Eşkiryalık yapmış ve devletten kaçarak çaylar arasında sarp ve kolay saklanılabilecek bir bölge olan köyün bulunduğu yere sığınmıştır. Köyün batısında bulunan Duma (Yeşiloba) dağında bir çatışmada öldüğü ve mezarının da orada olduğu belirtilmektedir. Osmanlı Devleti zamanında Şeyh Bedrettin Simavi ile birlikte isyan eden Börklüce Mustafa'nın da bu kişi olduğu söylenmektedir. Topuzdamları mahallesi ise daha yeni olan bir yerleşim birimidir.

Börtlüce köyü, Gediz nehri ile Deli Eniş (Deleniş) çayı arasında yer alır. Dağlık ve çok engebeli bir araziye sahip olan köyde derin vadiler vardır. Yörede eğitim çok

fazladır. Kıraç bir araziye sahip olan köyde tarım arazisi dardır. Karasal iklim özelliklerinin görüldüğü yörenin bitki örtüsünü bodur pınar ağaçları oluşturmaktadır. Gediz nehrinin kuzeyinde yer alan köyün doğusunda Kuşaklı tepesi, batısında Doma dağı vardır. Köy halkı tarım ve hayvancılık yaparak geçimini sağlamaya çalışır. Buğday, arpa, tütün, nohut, susam, zeytin ve kiraz en çok üretilen tarım ürünleri, inek, koyun ve keçi de en çok yetiştirilen hayvan türleridir.

Taşımali eğitim sistemine geçildikten sonra köydeki okullar kapanarak öğrenciler Encekler köyüne taşınmaya başlamıştır. Üniversiteyi kazananların ve çeşitli mesleklerde görev yapanların çok olduğu köyde eğitim seviyesi yüksektir. Şebeke suyu bulunan Börtlüce köyü tarihi yönden zengin bir köydür. Kuşaklı tepesinde ve Doma dağında tarihi şehir kalıntıları bulunmaktadır. Ancak bunlar yeterince araştırılıp incelenmemiştir. Ayrıca köyün kuzeyindeki Deleniş çayı ile köyün güneyindeki Gediz nehri üzerinde tarihi kemerli köprüler vardır.

Köyde sağlık ve taşımali eğitim konularında sorun yaşanmaktadır. Köy halkı öğrencilerin en az ilköğretim 5. sınıfı bitirinceye kadar kendi köylerindeki okulda okumalarını istemektedir. Öğrencilerin taşıma masrafı yerine kendi okullarına öğretmen atanmasının daha iyi olacağını düşünmektedirler. Börtlüce köyü dışarıya göç vermektedir. Köy halkı Salihli, Kula ve İzmir'e göç etmektedir.

11. ÇARIKBALLI KÖYÜ

Kuzeyinde Yeniköy, batısında Çarıktekke, doğusunda Battalmustafa köyleri ile güneyinde Alaşehir bulunmaktadır. Köşeler, Ömerli, Taşkurak, Ballar, Alihocalar, Hacımehmetli, Nebili, İkiçeşme, İbikkaya, Pamucak, Kabalı, Sofular ve Palamutyayla mahallelerinden oluşmaktadır. Oldukça dağınık bir yerleşmeye sahip olan köyde 315 hanede 1.372 kişi yaşamaktadır. Köyün Kula'ya uzaklığı 29 km.dir ve dağınık olması sebebiyle ilçeye düzenli bir ulaşım yoktur.

Aydın tarafından geldiklerini, Kestaneci yörüklerinden olduklarını ifade eden köylüler, köyün yaklaşık 200 yıllık geçmişinin olduğunu belirtmektedirler. Köyün adını "bal taşı" denilen bir büyük taştan aldığı söylenmektedir. Çarıkballı, dağlık bir köy olduğundan engebeli bir araziye sahiptir. Yörenin engebeli olması, tarım arazisinin çok dar olmasına sebep olmuştur. Karıncalı tepesinin güneyinde, Alaşehir ovasının

kuzeyinde yer alan köyde karasal iklim özellikleri görülmektedir. Kışlar çok sert geçmekte, yağan kardan dolayı yollar kapanmaktadır. Yer yer meşe ormanlarının bulunduğu köyde halk tarım, hayvancılık yaparak ve mevsimlik işçi olarak Alaşehir ovasına giderek geçimlerini sağlamaktadır. Özellikle yaz döneminde Alaşehir ovasındaki üzüm bağlarına çalışmaya gidilmesi köylü için büyük önem arz etmektedir. Köyde en çok buğday, arpa, fiğ, ceviz ve kiraz üretilmektedir. Hayvancılıkla uğraşanlar ise inek ve koyun beslemektedirler.

Resim 11. Çarıkbalı Köyünden Bir Görünüm.

Çarıkbalı köyünde 8 yıllık ilköğretim okulu bulunmaktadır. Taşıma merkezi olan bu okul 2004 yılında açılmıştır. Köyde ekonomik yetersizlikten dolayı eğitime çok önem verilmemektedir. Şebeke suyu bulunmasına rağmen köyde ulaşım, sağlık ve su sorunları yaşanmaktadır. Tarım arazisi yok denecek kadar azdır. Köyün suyu sağlıklı değildir. Köylerdeki yaşamın zor olması sebebiyle dışarıya göç eden Çarıkbalı köylüleri daha çok Alaşehir, Alaşehir'e bağlı Yeşilyurt kasabası ile Manisa'ya gitmektedirler.

12. ÇARIKMAHMUTLU KÖYÜ

Kuzeyinde Hacıtufan ve Yeşilyayla, güneyinde Çarıktekke, doğusunda Yeniköy, batısında Konurca köyleri ile çevrilidir. Karasakallı, Cinoğulları, Özdemirler ve

Öztürkler olmak üzere 4 mahallesi vardır. Dağınık yerleşmenin hakim olduğu Çarıkmahmutlu köyünde 80 hanede 261 kişi yaşamaktadır. İlçe merkezine düzenli bir ulaşımı bulunmayan köyün Kula'ya uzaklığı 25 km.dir.

Rivayetlere göre, Sümer yörük aşiretinden olan üç kardeş Halil, Mehmet ve Mahmut Orta Asya'dan gelerek bu çevreye yerleşmişlerdir. Yörük aşiretleri hayvancılıkla uğraştıkları için ovayı tercih etmeyip dağlık alanlarda yerleşmişlerdir. Buraya yerleşen kişi Mahmut olduğu ve çarık giydiği için Çarıkmahmutlu ismi verilmiştir. Eskiden dağlık alanlara yerleşen yörükler genelde sivrisinekten durulmaz diye Söğüt çayı kenarını tercih etmemişlerdir. Çarıkmahmutlu, Balıbey köyüne bağlı bir mahalle iken 1930 yılında köy olmuştur.

Engelibeli bir araziye sahip olan köyde yer yer kayalıklar vardır. Arazinin engebeli ve dağlık olmasından dolayı tarım arazisi çok dardır. Karasal iklim özelliklerinin hakim olduğu yörede seyrek olarak meşe, ahlat ve pınar ağaçları vardır. Halkın en önemli geçim kaynağını tarım ve hayvancılığın oluşturduğu köyde en fazla buğday, arpa, fiğ, armut ve kiraz yetiştirilmekte, inek ve koyun beslenmektedir.

Taşımali eğitim sistemine geçildikten sonra köydeki okul kapanarak öğrenciler Kula ilçesindeki okullara taşınmaya başlamıştır. Köydeki eğitim seviyesi normal düzeydedir. Şebeke suyu bulunmaktadır. Çarıkmahmutlu köyünde sağlık, ulaşım ve tarım arazilerinin azlığından kaynaklanan sorunlar vardır. Dışarıya göç veren köyden daha çok Salihli, İzmir ve Kula'ya göç olmaktadır.

13. ÇARIKTEKKE KÖYÜ

Kuzeyinde Çarıkmahmutlu köyü, güneyinde Alaşehir ilçesi, doğusunda Çarıkballı köyü, kuzeybatısında Söğütdere köyü bulunmaktadır. Yenice, Erenbağ (Başallar), Yapıcılar ve Deveciler olmak üzere 4 mahalleden oluşmaktadır. 45 hane bulunan köyün nüfusu 180'dir. Dağınık yerleşmenin görüldüğü köyden Kula'ya düzenli bir ulaşım bulunmamaktadır. Köyün ilçe merkezine uzaklığı 23 km.dir.

Köylüleri Sarıtekeli yörüklerinden olduklarını ve Aydın ovasından gelerek bu yöreye yerleştiklerini belirtmektedirler. Çarıktekke daha önce Alaşehir ilçesi Serinyayla köyüne bağlı iken buradan ayrılarak Kula'ya bağlı bir köy haline gelmiştir. Alaşehir ovasının kuzey yamaçlarındaki dağların zirvelerinde kurulmuş dağınık bir yerleşmedir.

Arazisi engebeli olduğundan tarım arazisi çok dardır. Herkes kendi arazisinin içine düz bulduğu yere yerleşmiştir. Bu nedenle evler çok dağınıktır. Karasal iklim özelliklerinin yaşandığı köyde kışlar çok sert geçmekte ve yağan karlardan dolayı yollar kapanmaktadır. Meşe ve pınar ağaçlarının yer aldığı yörede köy halkı tarım, hayvancılık yaparak ve mevsimlik işçi olarak Alaşehir ovasına çalışmaya giderek geçimlerini sağlamaktadır. En çok üretilen tarım ürünleri buğday, arpa, fiğ ve kirazdır. Ayrıca inek, koyun ve keçi beslenmektedir.

Taşımali eğitim sistemine geçildikten sonra köydeki okul kapanarak öğrenciler Alaşehir Tepeköy'deki okula taşınmaya başlamıştır. Eğitim seviyesi düşük olan köyde şebeke suyu yoktur. Köy halkı su ihtiyacını kuyulardan ve çeşmelerden karşılamaktadır. Çarıktekke köyünde ulaşım ve sağlık sorunları vardır. Köyde yaşamın zor olması ve imkansızlıklar nedeniyle köylüler genelde Salihli, İzmir ve Alaşehir'e göç etmektedirler.

14. ÇİFTÇİ İBRAHİM KÖYÜ

Güneyinde Gökdere, kuzeyinde Gölbaşı, doğusunda Konurca ve Yeşilyayla, batısında ise Esenyazı köyleri ile komşudur. Osmancık, Okul, Kadılar, Memiciler, Hazarlar, Mordonlular, Kontüler ve Çolaklar mahallelerinden oluşmaktadır. Dağınık bir yerleşmeye sahip olan köyün hane sayısı 70, nüfusu ise 268'dir. Birçok mahallesi Kula-Alaşehir karayolu üzerinde yer aldığı için Kula ile kolaylıkla ulaşım sağlanabilmektedir. Köyün ilçe merkezine uzaklığı 10 km.dir.

Şehitli yörük aşiretinden olduklarını belirten köylülerden alınan bilgilere göre, İbrahim isimli biri 1850'lerde Hacıtufan köyüne gelerek yerleşmiştir. Daha sonra burada kavga ederek Çiftçi İbrahim köyünün şimdiki bulunduğu yere gelmiş ve çiftçilik yapmaya başlamıştır. Zamanla burada nüfusun artmasıyla ilk yerleşen kişinin adından dolayı köye Çiftçi İbrahim ismi verilmiştir.

Arazisinin bazı yerleri nispeten düzlük bazı yerleri ise eğimli olan köyde karasal iklim özellikleri hakimdir. Bitki örtüsü olarak bodur pınar ağaçları vardır. Halkın en önemli geçim kaynağını tarım, hayvancılık ve mevsimlik işçi olarak Alaşehir ovasına gidilmesi oluşturmaktadır. Başlıca tarım ürünleri buğday, arpa, fiğ, kiraz, tütün, elma, armut, nohut, darı ve susamdır. En çok yetiştirilen hayvanlar ise inek ve koyundur.

Çiftçi İbrahim köyünde ilköğretim 3. sınıfa kadar eğitim verilmekte, 3. sınıftan sonra öğrenciler Kula ilçe merkezine taşınmaktadır. Eğitim seviyesi çok düşük olan köyde ilköğretimden sonra liselere devam eden öğrenci sayısı çok azdır. Şebeke suyu olmayan köyde su ihtiyacı kuyulardan karşılanmaktadır. Kırsal yerleşmelerin birçoğunda olduğu gibi Çiftçi İbrahim köyünde de sağlık sorunu vardır. Ayrıca köylüler ürettikleri ürünlerin karşılığını alamadıklarını, ürünlerinin para etmediğini düşünmektedirler. Dışarıya göç veren köyden daha çok Kula ve İzmir'e göç olmaktadır.

15. DEREKÖY

Kuzeyinde Sarnıç, doğusunda Ortaköy, batısında Körez, kuzeybatısında Kalınharman, güneyinde Evciler köyleri bulunmaktadır. Merkez, Yeniköy ve Manaklar mahalleleri vardır. Toplu yerleşme özelliği görülen ve 110 hane bulunan köyde 374 kişi yaşamaktadır. Köyden Kula'ya ulaşım kolaydır, çünkü Dereköy Ankara-İzmir karayolu üzerinde yer almaktadır. Köyün ilçe merkezine uzaklığı 12 km.dir.

Köylüler Gacar ve Şehitli yörük aşiretlerinden olduklarını söylemektedirler. Gediz nehri kenarında olduğu için köye Dereköy ismi verilmiştir. Köyün kuzeyinde derin ve dik yamaçlı Gediz vadisi bulunmaktadır. Güney ve batısında ise yörede Kepir ovası adı verilen, Kula ovası yer almaktadır. Aynı zamanda volkanik bir arazi olan bu ova tarımsal verim açısından da oldukça değerlidir. Tarım arazisi geniş olan köyde artezyen kuyularından sulama yapılmaktadır. Anayol üzerinde yer aldığı ve tarımsal verim iyi olduğu için köylülerin genelde ekonomik durumları iyi düzeydedir. Anayol üzerinde bulunan Manaklar mahallesinde, Kula'nın önemli dinlenme tesislerinden birisi olan STR Dinlenme Tesisi vardır. Ayrıca yol üzerinde lokantalar, petrol istasyonları bulunmaktadır. Karasal iklim özelliklerinin hakim olduğu Dereköy, ovada kurulduğu için bitki örtüsünden yoksundur. Halkın büyük kısmı tarım ve hayvancılıkla uğraşmakla birlikte anayol üzerindeki tesislerde çalışanlar da vardır. Üretilen başlıca tarım ürünleri sebze (bahçe tarımı), buğday, arpa, darı, şeftali ve kayısıdır. Hayvancılık alanında inek ve koyun yetiştiriciliği yapılmaktadır.

Dereköy'de ilköğretim 3. sınıfa kadar eğitim verilmekte, 3. sınıftan sonra öğrenciler Kula'ya taşınmaktadır. Eğitim seviyesi normal düzeydedir. Köyün şebeke suyu bulunmaktadır. Köyde artezyen kuyularından sulama yapılmasına rağmen bu

yetersiz gelmektedir. Verimli Kula ovası (Kepir ovası)'nın tamamının sulanabilmesi tarımsal üretimin daha da artmasını sağlayacak ve böylelikle bu çevrede yer alan köyler ekonomik açıdan kalkınarak dışarıya göç vermez hale gelecektir. Bunun gerçekleşebilmesi için de Söğüt çayı üzerine bir baraj yapılarak Kula ovası'nın sulama altına alınması gerekmektedir.

Köylüler, daha iyi eğitim verilmesinden dolayı, eğitim seviyesinin yükselmesi açısından taşınmalı eğitimin faydalı olduğu düşüncesindedirler. Ama diğer taraftan köylerde örnek olacak, halkı yönlendirecek öğretmenlerin olmaması da bir dezavantajdır. Bu nedenle köylerde kültür seviyesinin yükseltilmesi de zordur. Köyden az da olsa dışarıya göç olmaktadır. Göç edenler daha çok Kula ve Uşak'a gitmektedirler.

16. EMRE KÖYÜ

Kuzeyinde Şeyhli köyü, kuzeybatısında Kenger köyü, güneyinde Gökçeören kasabası, doğusunda Ayvatlar köyü bulunmaktadır. Tek mahalleden oluşan toplu yerleşmeye sahip bir köydür. 1970'li yıllara kadar 2000 olan köy nüfusu, 1980'li yıllarda başlayan ekonomik sorunlar, iç ve dış göçler sonucu giderek azalmıştır. Günümüzde 130 hane bulunan köyde 382 kişi yaşamaktadır. Kula'ya 25 km., Salihli'ye 40 km., Ankara-İzmir karayoluna ise 10 km. mesafededir. Köyden minibüsler Kula'ya ve Salihli'ye düzenli olarak gitmektedir.

Cumhuriyet'ten önceki adı Emre Sultan olan köyün çevresi eski bir yerleşim merkezidir. Günümüzde kalıntıları bulunan Kurfalı, Örenbaşı, Çalca, Uzunkuyu gibi yerler bunu kanıtlamaktadır. Emre köyü Tapduk Emre tarafından günümüzden 700 yıl önce Saruhamanoğulları Beyliği'ne bağlı olarak kurulmuş olup, Batı Anadolu'da kurulan ilk Türk köylerindedir. Köyün burada kurulmasının en önemli nedeni hemen kuzeyinden bir kervan ticaret yolunun geçmesidir. Köy uzun yıllar çevrenin merkezi konumunda olmuştur⁶³.

Osmanlı Devleti zamanında Adala'ya bağlı olan ve ismini, mezarının bu köyde olduğuna inanılan Yunus Emre'den almış olan Emre köyü halkı Yörükhan aşiretine

⁶³ www.kula.gov.tr, 10.12.2006.

mensupturlar. Köy düz bir volkanik arazide kurulmuştur. Kuru tarım yapılan yörede arazi fazla verimli değildir. Karasal iklim özelliklerinin yaşandığı köyde bodur pınar ağaçları vardır. Halkın en önemli geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Başlıca üretilen tarım ürünleri buğday, arpa, nohut ve tütündür. Yetiştirilen hayvan türleri ise inek ve koyundur. Emre Köyü'nde yer altı zenginliği olarak mermer ocakları bulunmakta ve volkanik malzeme olan cüruf çıkarılmaktadır.

Köyde Osmanlılar dönemine ait, tekke ve medreselerin birer şubeleri ile bu kurumlara ait büyükçe bir kütüphanenin bulunduğu belirtilmektedir. Bunlar eğitimin eskiden beri Emre'de çok önemli olduğunu göstermektedir. Günümüzde ise taşınmalı eğitim sistemine geçildikten sonra köydeki okul kapanarak öğrenciler Gökçeören kasabasındaki okula taşınmaya başlamıştır. Köyde üniversiteye gitme oranı ve eğitim seviyesi oldukça yüksektir. Emre'den yetişmiş olan ve çeşitli mesleklerde çalışan, üniversitelerde öğretim üyesi olarak görev yapan birçok insan vardır. Köyde şebeke suyu bulunmaktadır. Turizm değerleri açısından da zengin olan köy merkezinde Yunus Emre Türbesi, tarihi Carullah Bin Süleyman Camii, Hamamı, Çeşmesi, köyün batısında İldidas, Enaklis ören yerleri, köyün doğusunda Karataş mevkiinde Bizans döneminden kalma içinde 120 kadar odacığın bulunduğu bir yapı bulunmaktadır.

Girişteki kitabeden öğrenildiği kadarıyla Carullah Bin Süleyman Camii, Carullah Bin Süleyman tarafından H.954/M.1548 yılında yaptırılmıştır. Caminin duvarlarında ülkemizin en eski süslemeleri bulunmaktadır. Şeyhzade Abdurrahman Efendi adlı bir usta tarafından resimlenen cami günümüze kadar gereken ilgiyi görmemiş, köy halkının gayretleriyle korunmaya çalışılmıştır. Caminin yanındaki Koca Çeşme ise camiden daha eskidir. Çeşme kitabesinin yalnız tarih yazılı parçası kalmıştır. Bu tarih H.923/M.1518'i göstermektedir. İki kurnası bulunan bu çeşmenin kurnalarından birinin suyu tatlı, diğerininki ise acıdır⁶⁴.

Emre köyünde, iş ve eğitim olanaklarının kısıtlılığı nedeniyle halkın Kula ve çevre şehirlere göç etmesi sonucu çok sayıda boş konut bulunmaktadır. Bazı konutlar, yalnızca tütün zamanı kullanılmaktadır.

---

⁶⁴ ÖZTÜRK, *a.g.e.*, s.49.

17. ENCEKLER KÖYÜ

Kuzeyinde Selendi ilçesi, güneyinde Hamidiye, doğusunda Şeremet, batısında Börtlüce köyleri ile komşudur. Merkez ve Çomaklı Damları olmak üzere iki mahallesi vardır. Bir orman ve dağ köyü olan Encekler'de 250 hanede 673 kişi yaşamaktadır. Toplu yerleşmenin hakim olduğu köyden Kula'ya düzenli bir ulaşım bulunmaktadır. Köyün ilçe merkezine uzaklığı 30 km.dir.

Köylülere alınan bilgilere göre, Aydın, Demirci ve Uşak taraflarından gelerek buraya yerleşmişlerdir. Osmanlı döneminde Demirci kazasının Ortapare nahiyesine bağlı iken, büyük bir köy niteliğindedir. Adı İncikler, Encikler sözcüklerinden gelmiştir. Encekler aynı zamanda halıcılığın profesyonel anlamda sürdüğü başlıca köy niteliğindedir. Yatak halı tabir edilen uzun ilmekli halılar dokunmaktadır. Köyde Bağdat'tan gelmiş bir din büyüğü olan Bağdatlı Sultan'a izafeten her yıl Ekim ayının ikinci Pazar günü etkinlikler düzenlenmekte ve yemek verilmektedir. Köyün 4 km. uzağında eski çağlardaki Saittai kentine ait mabet, mezarlık ve tiyatrodan oluşan harabeleri vardır. Encekler köyü, Alevi yerleşimi olan Kula'nın iki köyünden birisidir⁶⁵.

Gediz nehrinin kuzeyinde yer alan köy, dağlar arasında bir yamaçta dar bir alanda kurulmuştur. Yörede karasal iklim özellikleri hakimdir. Bu çevrede çam ormanı yoğun bir şekilde bulunmaktadır. Ayrıca meşe ve pınar ağaçları da görülmektedir. Köyün güneyinde düz tarım arazileri vardır. Çevreye göre rakımı yüksek olan Encekler'de kar yağışları çok olduğundan kış aylarında yollar kapanmaktadır. Halkın en önemli geçim kaynağını tarım, hayvancılık ve halı dokumacılığı oluşturmaktadır. En çok buğday, arpa, tütün ve fiğ üretilmekte, inek, koyun, kıl keçisi ve tiftik keçisi beslenmektedir.

Köyde taşıma merkezi olan 8 yıllık ilköğretim okulu bulunmaktadır. İlköğretimden sonra liseye devam etme oranı azdır. Eğitim seviyesi ekonomik nedenlerden dolayı düşüktür. Köyde şebeke suyu bulunmasına rağmen su yetersizliğinden dolayı sorun yaşanmaktadır. Bir diğer sorun ise sağlık alanında çekilen sıkıntıdır. Dışarıya göç veren köyden halk daha çok Kula, Salihli ve İzmir'e göç etmektedir.

⁶⁵ Eti AKYÜZ LEVİ, "Kula Köy Evleri ve Yaşatılarak Korunmaları Bağlamında Öneriler", *Geçmişten Geleceğe Yanık Ülke Kula Sempozyumu-Bildiriler*, Kula, 2006, s.293.

18. ERENBAĞI KÖYÜ

Güneyinde Yağbastı, doğusunda Bayramşah köyleri ve kuzeyinde Demirci, batısında Salihli ilçeleri ile çevrilidir. Ayrı mahallesi bulunmayan köyün hane sayısı 37, nüfusu ise 147'dir. Toplu yerleşmenin görüldüğü köyden Kula'ya ve Salihli'ye haftanın belirli günlerinde minibüsler işlemektedir. İlçe merkezine uzaklığı 37 km. olan Erenbağı Köyü Kula'nın en uzak köyüdür. Eski ismi Tekke'dir.

Rivayetlere göre, Şabanlı yörüklerinden olan köy halkı Tarsus'tan gelerek buraya yerleşmişlerdir. Hacı İbişli ve Emin Kahlı isimli iki kişinin ilk olarak buraya gelip Gediz'in kenarına yerleştiği söylenmektedir. Oldukça eski bir köydür. Köyün içinde bulunan türbede yatan kişi Nasuh Baba isimli bir eren (din alimi) olduğu için köyün ismine Erenbağı denilmiştir.

Gediz nehri kenarında, Demirköprü Barajı'nın doğusunda oldukça eğimli bir yamaçta kurulmuş bir köydür. Arazisi engebeli olan köyde çoğunlukla zeytin yetiştirilmektedir. Karasal iklim özelliklerinin hakim olduğu köyde yeni dikilmiş çamlar ve bodur pınar ağaçları vardır. Gediz vadisinin yamaçları kayalık ve oldukça diktir. Köyün batı kısmında düz tarım arazileri bulunmaktadır. Köyün doğusunda yüksek Duma (Yeşiloba) dağı vardır. Dağ, ismini Kazakistan'daki Duma dağından almıştır. Oradan gelen Türkler, dağ Duma dağına benzediği için bu ismi vermişlerdir. Halkın en önemli geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. En çok üretilen tarım ürünleri zeytin, incir, buğday, arpa ve tütündür. En çok yetiştirilen hayvan türleri ise inek, koyun ve keçidir.

Taşınmalı eğitim sistemine geçildikten sonra köydeki okul kapanarak öğrenciler Gökçeören kasabasındaki okula taşınmaya başlamıştır. Eğitim seviyesi normal olan köyün şebeke suyu bulunmaktadır. Erenbağı köyü dışarıya göç vermektedir. Göç edenler daha çok Salihli ve İzmir'e gitmektedirler.

19. EROĞLU KÖYÜ

Kuzeybatısında Aktaş, batısında Narıncalı Süleyman, güneyinde Battalmustafa köyleri, doğusunda Eşme ilçesi bulunmaktadır. Merkez, Orta, Tepe, Kayrak, Koparanlar ve Karakaz (Çakallar) mahallerinden oluşmaktadır. 200 hane bulunan köyün nüfusu

520'dir. Dağınık yerleşme yapısına sahip olan köyün bazı mahalleleri Kula-Eşme karayolu üzerinde yer aldığından Kula'ya sürekli ulaşım mümkündür. Köyün ilçe merkezine uzaklığı 27 km.dir.

Eroğlu köyünün 600 yıllık bir geçmişinin olduğu söylenmektedir. Eski bir yerleşme olan köye ilk olarak Nuri Eroğlu isimli bir kişinin yerleştiği söylenir. Önemli bir kişi olduğundan, bu kişiyi ziyarete gelenler zamanla buraya yerleşerek onun ismiyle anılan Eroğlu köyünü kurmuşlardır.

Tarihi kayıtlara göre ise Kula 1299 yıllarında Kütahya'da bulunan Germiyan Beyliği'ne bağlı bir tımar idi. Germiyanoğlu Yakup Bey ve Germiyan komutanlarından Umur Bey (Umur bin Savcı) Kula ve çevresini ele geçirmişlerdir. Bundan kısa bir süre sonra vefat eden Umur Bey, vefatından önce cenazesinin Kula'nın en yüksek tepesi olan ve şimdi Umurbaba denilen yere defnedilmesini vasiyet etmiştir. Bu nedenle cenazesi bu dağın zirvesine defnedilmiş ve daha sonra buraya Umurbaba dağı adı verilmiştir⁶⁶.

Resim 12. Eroğlu Köyü ve Umurbaba Dağı.

Umurbaba dağının kuzeybatı eteklerinde bir vadide kurulmuş olan Eroğlu köyünün arazisi dağlık ve engebelidir. Kula-Eşme karayolu üzerinde yer alan köy, Uşak

⁶⁶ İsmail TOSUN, *Tarihi, Sosyal, Kültürel ve Turizm Yönü ile Kula*, II. Baskı, Kula Belediyesi Yayınları, İzmir, tarihsiz, s.16.

sınırında bulunmaktadır. Umurbaba dağının zirvesi ise düz ve geniş bir arazidir. Geçmişte burada yaşanıldığı ve çeşitli kalıntıların yer aldığı belirtilmektedir. Karasal iklim özelliklerine sahip olan köyde kışlar çok sert geçmekte ve yağan karlar uzun süre yerde kalmaktadır. Yörede bozulmuş meşe ormanları vardır. Halkın en önemli geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Ayrıca köyde süt kooperatifi ve anayol üzerinde çeşitli esnaf dükkanları da bulunmaktadır. Üretilen başlıca tarım ürünleri buğday, arpa, mercimek, armut ve tütündür. Yetiştirilen hayvan türleri de inek, koyun ve keçidir.

Eroğlu köyünde ilköğretim 5. sınıfa kadar eğitim verilmekte, 5 sınıftan sonra öğrenciler Bebekli köyüne taşınmaktadır. Eğitim seviyesi düşük olan köyde şebeke suyu bulunmaktadır. Umurbaba dağında doğal güzellik olarak kaynak suları ve tarihi kalıntılar vardır. Ancak buralara giden düzgün yollar olmadığı için bu yerler yeterince bilinmemektedir. Ayrıca cilt hastalıklarına iyi geldiği söylenen “acı su” bulunmaktadır. Köyün sulama göletine ihtiyacı vardır. Sağlık açısından sıkıntı çekilmektedir. Köyden dışarıya göç edenler Turgutlu, Kula ve Ahmetli ilçelerine gitmektedirler.

20. ESENYAZI KÖYÜ

Kuzeyinde Gökçeören kasabası, güneyinde Hayallı, doğusunda Gölbaşı köyleri ile batısında Salihli ilçesi bulunmaktadır. Merkez ve Asar mahallerinden oluşan köyde 160 hanede 867 kişi yaşamaktadır. Toplu yerleşmenin hakim olduğu köyden ilçe merkezine düzenli bir ulaşım bulunmaktadır. Köyün Kula’ya uzaklığı 15 km.dir. Eski ismi Gürnevit’tir.

Esenyazı köyünün Asar mahallesinde yer alan çeşitli kalıntılar yörenin İlk Çağ’da bir yerleşme yeri olduğunu göstermektedir. Burada ünlü bir tapınak bulunmuştur. Ama bu tapınaktan geriye temellerden başka bir şey kalmamıştır⁶⁷. Yapılan mülakatlar sonucu elde edinilen bilgilere göre, Türkler döneminde göçebe yaşamdan yerleşik hayata geçilmesiyle Esenyazı köyü kurulmuştur. Karakeçili yörük aşiretine mensupturlar. Mezar taşlarından anlaşıldığı kadarıyla köydeki Türk yerleşmesi yaklaşık 300 yıl öncesine dayanmaktadır. En eski mezar taşı H.1185-M.1769 yılına aittir. Köy, Kurtuluş Savaşı sırasında Yunan işgaline uğramıştır. Yunan askerinin “bir yumurta, bir tavuk, çabuk çabuk” diyerek yiyecek istemesi köyde hala konuşulmaktadır.

⁶⁷ MALAY, *a.g.m.*, s.20.

Ankara-İzmir karayolunun 4 km. güneyinde düz bir alanda kurulmuş olan Esenyazı köyünde ağaçlandırma çalışmaları yapılmıştır. Dikilen çamlar henüz küçüktür. Bunun dışında pıynar ağaçları vardır. Karasal iklim özelliklerinin görüldüğü köyde halk tarım ve hayvancılıkla uğraşarak ve mevsimlik işçi olarak Alaşehir ovasına giderek geçimini sağlamaktadır. Ayrıca saman ticareti ile uğraşanlar da vardır. En çok buğday, arpa, susam ve tütün üretilmekte, inek, koyun ve keçi yetiştirilmektedir.

Köyde ilköğretim 5. sınıfa kadar eğitim verilmekte, 5 sınıftan sonra öğrenciler Sandal kasabasına taşınmaktadır. Eğitim seviyesinin normal olduğu köyde şebeke suyu bulunmaktadır. Kanalizasyonu da yapım aşamasındadır. Köyde tarihi yer olarak Lidyalılar dönemine ait Asar Kalesi ile köyün güneybatısında yer alan Değirmendere mezar kalıntıları bulunmaktadır. Köyden dışarıya göç edenler daha çok İzmir ve Manisa'ya yerleşmektedirler.

21. EVCİLER KÖYÜ

Kuzeyinde Dereköy, güneyinde Bebekli ve Tatlıçeşme, batısında Şeritli, doğusunda Aktaş köyleri ile komşudur. İbatlı, Hıdırlar, Karıkoca, Dermençiler, Özlü ve Karakeçili mahallelerinden oluşmaktadır. 73 hane bulunan köyde 331 kişi yaşamaktadır. Dağınık bir yerleşmeye sahip olan köyden Kula'ya düzenli bir ulaşım bulunmamaktadır. Köyün ilçe merkezine olan uzaklığı 13 km.dir.

Resim 13. Evciler Köyünden Bir Görünüm.

Yüz yüze görüşmelerden elde edinilen bilgilere göre, İbatlı mahallesine yerleşenler Denizli'nin Çivril ilçesinden 1942 yılında gelmişlerdir. Köyde İbatlı ve Karakeçili yörük aşiretlerine mensup insanlar vardır. Daha önce Başbüyük köyüne bağlı iken 1967'de ayrı köy haline gelmiştir. Evciler, Söğüt çayının doğusunda kurulmuş olan bir köydür. Engebeli bir araziye sahiptir. Yöre arazisi kırsal ve verimsizdir. Karasal iklim özelliklerinin yaşandığı köyde yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve kar yağışlı geçmektedir. Halkın en önemli geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Üretilen başlıca tarım ürünleri buğday, arpa, fiğ, haşhaş, armut, susam ve tütündür. Yetiştirilen hayvan türleri ise inek ve koyundur.

Taşımali eğitim sistemine geçildikten sonra köydeki okullar kapanarak öğrenciler Kula'daki okullara taşınmaya başlamıştır. Eğitim seviyesi normal düzeyde olan köyde şebeke suyu bulunmaktadır. Evciler'de ulaşım ve sağlık sorunları yaşanmaktadır. Köyden çoğunlukla Kula olmak üzere Salihli, Denizli ve İzmir'e göç yaşanmaktadır.

22. GÖKÇEÖREN KASABASI

Eski adı Menye'dir. Kuzeyinde Emre ve Kenger, doğusunda Saraçlar ve Sandal, güneyinde Esenyazı köyleri, batısında ise Salihli ilçesi ile çevrilidir. Kasaba merkezinde Kale, Dere ve İkioluklu mahalleleri bulunmaktadır. Kula ilçe merkezine uzaklığı 17 km.dir. 2000 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre nüfusu 4.605'tir. İlçe merkezine hem belediye tarafından hem de taşıma kooperatifi tarafından düzenli ulaşım sağlanmaktadır.

Gökçeören'in tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Burada antik çağda Maionia (Meonya) denilen bir yerleşme kurulmuştur. Maionia, ilk çağlarda Batı Anadolu'da kurulmuş bir devlet olan Lidya'nın önemli merkezlerinden biridir. Maionia yerleşiminin kuruluşu olasılıkla Hellenistik devirde gerçekleşmiştir. Bununla birlikte, eldeki veriler Maionia'nın ilk defa Roma imparatoru Augustus döneminde bir şehir statüsüne kavuştuğunu göstermektedir. Maionia çevresine ait Persler dönemine ilişkin pek bilgi bulunmamaktadır. Pergamon Krallığı döneminde ise yörede bazı yerleşmelerin bulunduğu ele geçen yazıtlardan anlaşılmaktadır. Tarihi Kral Yolu'nun Maionia'nın yakınlarından geçmesi, hiç şüphesiz bu yol üzerinde bulunan diğer başka kentler gibi

Maionia'nın da konumunu etkilemiş ve kentin ticari hayatının gelişmesine hayli önemli bir katkı sağlamıştır⁶⁸.

Maionia, Karun adıyla anılan Lidya Kralı Kresus zamanında büyüyüp genişlemiş ve çevresinin en önemli merkezi durumuna gelmiştir. Bizans devrinde ise Sardes metropolitliğine bağlı bir piskoposluk merkezi olmuştur. Yörede yüzey araştırması ve arkeolojik kazılar yapılmadığından geçmişe ait bilgiler çok yetersizdir. Ancak çevrede İlk Çağ ve Orta Çağ'dan kalmış dağınık yapı kalıntlarına rastlanır. Bölgenin diğer yerlerinde de olduğu gibi sütun, başlık ve buna benzer tarihi kalıntılar Gökçeören'deki evlerin duvarlarında inşaat malzemesi olarak kullanılmıştır. Günümüze kadar ulaşabilen en belirgin tarihi yapı, küçük bir tepelik üzerindeki Bizans döneminden kalma bir kalenin kuzey duvarıdır⁶⁹. Diğer taraftan Türkler döneminde Menye olan yerleşim yerinin adının sonradan Gökçeören olarak değiştirilmiş olması, birçok yerde olduğu gibi burada da antik devirle günümüz arasındaki doğal bağlantıyı koparmıştır.

Kula'ya bağlı eski bir bucak merkezi olan Gökçeören'de belediye teşkilatı 1954 yılında kurulmuştur. Ankara-İzmir karayolunun 3 km. kuzeyinde tepelerle çevrili bir ovanın kenarında kurulmuş büyük bir yerleşmedir. Ovaya, Gölyeri ovası adı verilir. Kasaba halkının temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Ayrıca çevrede 20 civarında tavuk çiftliği bulunmaktadır. Büyük bir yerleşme olduğu için dükkanları olan esnaflar da vardır. Gökçeören'de Perşembe günleri pazar kurulmaktadır. Bu pazara çevre köylüleri de gelerek alışverişlerini yapmaktadırlar. İçme suyu tesisleri 1991 yılında İller Bankası tarafından yaptırılmıştır. Belediye tarafından yaptırılan kanalizasyonu mevcuttur.

Karasal iklim özelliklerinin hakim olduğu Gökçeören'de bitki topluluğu olarak dar bir bölgede çam ağaçları vardır. Seyrek olarak palamut meşesi görülür. Çevredeki tepeler kıraç ve verimsizdir. Volkanik arazi yapısına sahip olan ova ise oldukça verimlidir. Yetiştirilen başlıca tarım ürünleri tütün, üzüm, buğday, arpa, nohut, fiğ, susam, kavun, karpuz, mısır, yonca ve çeşitli sebzelerdir. Çevredeki artezyen kuyuları sayesinde kısmen sulu tarım yapılmaktadır. Hayvancılık alanında en çok inek, koyun ve tavuk beslenmektedir.

⁶⁸ Duygu Sevil AKAR TANRIVER, "Kula Yakınlarında Bir Antik Kent: Maionia (Gökçeören/Menye)", *Geçmişten Geleceğe Yanık Ülke Kula Sempozyumu-Bildiriler*, Kula, 2006, s.197-202.

⁶⁹ www.kenthaber.com, 26.12.2006.

Resim 14. Gökçeören Kasabasından Bir Görünüm.

Gökçeören kasabasında 2 ilköğretim okulu ile bir lise bulunmaktadır. Eğitime önem verildiği için genel olarak kasaba halkının eğitim seviyesi yüksektir. Yetişmiş önemli kişiler vardır. Kasabada sağlık ocağı, jandarma karakolu ve süt kooperatifi bulunmaktadır. Çok eski bir yerleşim birimi olduğu için turizm değeri olarak önemli tarihi kalıntılar mevcuttur. Bunlardan en önemlileri Lidyalılar dönemine ait Kale, Osmanlılar dönemine ait Pınar Çeşmesi, 1550 tarihinde yapılmış olan Mustafa Bey Camii (Aşağı Cami)'dir.

Kasaba halkının şikayetçi olduğu konular Tarım Kredi Kooperatifi'nin ve Ziraat Bankası'nın kapatılmasıdır. Bundan dolayı özellikle tarım ve ticarete sıkıntı çekildiği ifade edilmektedir. Ayrıca çevredeki volkanik tepelerden, dolgu malzemesi olarak kullanılan cüruf alınmaktadır. Bu da çevrenin doğal görünümünü bozmaktadır. Gökçeören dışarıya göç vermektedir. Göç edenler daha çok Denizli, Manisa, İzmir ve Kula'ya gitmektedirler. Özellikle Manisa'daki Vestel fabrikasında çalışmak için göç eden çok sayıda aile vardır.

23. GÖKDERE KÖYÜ

Kuzeyinde Çiftçi İbrahim, güneyinde Söğütdere, batısında Hayallı, doğusunda Konurca köyleri bulunmaktadır. Merkez, Karabıyıklar ve Yayla mahalleleri vardır.

Dağınık yerleşmenin görüldüğü köyde 60 hanede 401 kişi yaşamaktadır. İlçe merkezine uzaklığı 11 km. olan Gökdere köyünden Kula'ya düzenli bir ulaşım yoktur.

Köylüler, Şehitli yörüklerinden olduklarını, atalarının göçebe olarak yaşarlarken bu civarı hayvancılık açısından uygun görerek yerleştiklerini ifade etmektedirler. Eski köylerden birisi olan Gökdere oldukça eğimli bir arazi üzerine kurulmuştur. Tarım arazisi çok dar olan köyde zor şartlarda ekim-dikim yapılmaktadır. Karasal iklim özelliklerinin hakim olduğu yörede bodur pınar ağaçları vardır. Köy halkı tarım ve hayvancılığın yanı sıra mevsimlik işçi olarak Alaşehir ovasına giderek geçimini sağlamaktadır. En çok üretilen tarım ürünleri buğday, arpa, fiğ, elma, armut ve kayısıdır. Hayvancılıkla uğraşanlar ise inek, koyun ve keçi beslemektedirler.

Taşımali eğitim sistemine geçildikten sonra köydeki okul kapanarak öğrenciler Kula'daki okullara taşınmaya başlamıştır. Köyde şebeke suyu yoktur ama getirilmesi için çalışmalar yapılmaktadır. Yörede arazinin engebeliliğinden kaynaklanan sorunlar yaşanmaktadır. Tarım arazisi çok dar olduğu için köylüler eğimli yamaçları işlemeye çalışmaktadırlar. Ancak bu hem çok zor olmakta hem de erozyonu arttırmaktadır. Dışarıya göç edenler daha çok Kula ve İzmir'e gitmektedirler.

24. GÖLBAŞI KÖYÜ

Kuzeyinde Narıncalıpıtrak, batısında Esenyazı, güneyinde Çiftçi İbrahim, güneydoğusunda Yeşilyayla köyleri ile çevrilidir. Merkez, Mollaahmetler, Kuşlar, Harmandallar, Ahatlar ve Akgüller mahallelerinden oluşmaktadır. Dağınık bir yerleşmeye sahip olan köyün hane sayısı 90, nüfusu 317'dir. Kula'ya uzaklığı 4 km.dir.

Köylüler Narınca yörüklerinden olduklarını belirtmektedirler. Daha önce Narıncalıpıtrak köyüne bağlı iken 1997 yılında ayrı köy olmuştur. Kula sulama göletinin çevresinde yer aldığı için de Gölbaşı ismi verilmiştir. Kula'nın güneyinde engebeli bir arazide kurulmuş olan köyün tarım arazisi dardır. Karasal iklim özelliklerinin yaşandığı yörede bodur pınar ağaçları başlıca bitki topluluğunu oluşturmaktadır. Gölbaşı köylüleri tarım ve hayvancılıkla uğraşmakla birlikte mevsimlik işçi olarak Alaşehir ovasına üzüm işine de gitmektedirler. Başlıca üretilen tarım ürünleri buğday, arpa, fiğ, nohut, ceviz, kiraz ve tütündür. Hayvancılık alanında sadece inek besiciliği yapılmaktadır.

Gölbaşı köyünde ilköğretim 3. sınıfa kadar eğitim verilmekte, 3. sınıftan sonra öğrenciler Kula'ya taşınmaktadır. Eğitim seviyesinin düşük olduğu köyün en büyük sorunu şebeke suyunun bulunmamasıdır. Köy halkı su ihtiyacını kuyulardan ve çeşmelerden karşılamaktadır. Köyden gidenler genelde Kula, Denizli ve İzmir'e göç etmektedirler.

25. GÜVERCİNLİK KÖYÜ

Kuzeyinde Selendi, güneyinde Yurtbaşı köyü, batısında Sarnıçköy, doğusunda Uşak bulunmaktadır. Merkez, Zabitağa ve Burgaz mahalleleri vardır. Nispeten toplu bir yerleşmenin görüldüğü köyde 130 hanede 523 kişi yaşamaktadır. İlçe merkezine düzenli bir ulaşımın bulunduğu köyün Kula'ya uzaklığı 25 km.dir.

Yapılan mülakatlar sonucu edinilen bilgilere göre, çok eski bir yerleşim birimi olan Burgaz önceden merkez durumda iken daha sonra Güvercinlik merkez olmuştur. Köyün bir mahallesine ismini veren Zabit Ağa'nın eskiden ünlü bir çete lideri olduğu söylenmektedir. Rivayetlere göre köyün çevresi eskiden ormanlıkmış ve ormanda çok sayıda güvercin yaşamış. Bundan dolayı köye Güvercinlik ismi verilmiştir.

Ankara-İzmir karayolunun 4 km. kuzeyinde yer alan köyün etrafı yüksek düzlüklerle çevrilidir. Bulunduğu yer hafif engebeldir. Karpuz ve kavun üretimi çoktur. Yaz mevsiminde karayolu kenarında kavun-karpuz pazarı kurulmaktadır. Karasal iklimin yaşandığı yöredeki eğimli yamaçlarda bodur pınar ağaçları vardır. Köyün kuzey kısmında ise çam ormanı bulunmaktadır. Halkın en önemli geçim kaynağı tarım, hayvancılık ve halı dokumacılığıdır. En çok inek ve koyun beslenmekte, buğday, arpa, kavun ve karpuz üretilmektedir.

Güvercinlik köyünde ilköğretim 3. sınıfa kadar eğitim verilmekte, 3. sınıftan sonra öğrenciler Kula'daki okullara taşınmaktadır. Eğitim seviyesi normal düzeyde olan köyde şebeke suyu ve tarımsal kalkınma kooperatifi vardır. Turizm değeri olarak eski bir yerleşim birimi olan Burgaz mahallesinde tarihi çeşmeler ve kalıntılar bulunmaktadır. Güvercinlik köyünde kanalizasyon çalışmalarına başlanmasına rağmen henüz tamamlanamamıştır. Ayrıca taşımali eğitimin öğrencileri zor durumda bıraktığından şikayet edilmektedir.

26. HACITUFAN KÖYÜ

Kuzeyinde Şeritli, güneyinde Çarıkmahmutlu, batısında Yeşilyayla, doğusunda Başbüyük köyleri bulunmaktadır. Karahmetli, Damlaca, Dokuzlar ve Deveciler mahalleleri vardır. 180 hane bulunan köyde 741 kişi yaşamaktadır. Dağınık yerleşmenin hakim olduğu köyden Kula'ya düzenli bir ulaşım bulunmamaktadır. Köyün ilçe merkezine uzaklığı 10 km.dir.

Köy halkı Şehitli ve Gacar yörük aşiretlerindedir. Köyün yaklaşık 150 yıllık geçmişinin olduğu söylenmektedir. Dağlık ve engebeli bir araziye sahip olan köyde pınar denilen bir maki türü geniş yer kaplamaktadır. Bunlar kısa boylu ağaçlıklardır. Karasal iklim özelliklerinin hakim olduğu yörede halkın en önemli geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Başlıca üretilen tarım ürünleri buğday, arpa, armut ve tütündür. Yetiştirilen hayvan türleri ise inek, koyun ve keçidir.

Taşımali eğitim sistemine geçildikten sonra köydeki okul kapanarak öğrenciler Kula'daki okullara taşınmaya başlamıştır. Eğitim seviyesi düşük olan köyde şebeke suyu bulunmaktadır. Ulaşım ve sağlık sorunlarının yaşandığı köy dışarıya göç vermektedir. Göç edenler daha çok Kula, Salihli ve İzmir'e yerleşmektedirler.

27. HAMİDİYE KÖYÜ

Kuzeyinde Encekler, güneyinde Ayazören, doğusunda İbrahimağa, kuzeybatısında Börtlüce köyleri ile komşudur. Merkez, Çiçinler, Palankaya ve Kepez mahallelerinden oluşan köyün hane sayısı 85, nüfusu 221'dir. Dağınık yerleşmenin görüldüğü köyden Kula'ya düzenli bir ulaşım yoktur. Hamidiye köyü, ilçe merkezine 24 km. uzaklıktadır.

Köyün tarihi hakkında fazla bilgi yoktur. Sadece Karakeçili yörük aşiretinden oldukları bilinmektedir. Gediz nehrinin güneyinde hafif eğimli bir yamaçta kurulmuş olan Hamidiye'de karasal iklim özellikleri görülmektedir. Yörede çam, meşe ve pınar ormanları yer almaktadır. Gediz nehri kenarında dar bir alanda sulu tarım yapılabilmektedir. Köyde halkın en önemli geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. En çok buğday, arpa, nohut, fiğ, tütün, susam, zeytin, üzüm ve mısır üretilmekte, inek ve koyun beslenmektedir. Ayrıca köyde işletilen bir mermer ocağı da vardır.

Taşımali eğitim sistemine geçildikten sonra köydeki okul kapanarak öğrenciler Sandal kasabasındaki okula taşınmaya başlamıştır. Şebeke suyu bulunan köyden dışarıya göç edenler genelde Kula, Salihli, Manisa ve İzmir'e gitmektedirler.

28. HAYALLI KÖYÜ

Kuzeyinde Esenyazı köyü, güneyinde Alaşehir, doğusunda Söğüttere köyü, batısında Salihli bulunmaktadır. Merkez, İsmailçavuşlar ve Dere mahalleleri vardır. Dağınık bir yerleşmeye sahip olan köyde 45 hanede 220 kişi yaşamaktadır. İlçe merkezine uzaklığı 25 km. olan Hayallı köyünden Kula'ya düzenli bir ulaşım bulunmamaktadır.

Yapılan mülakatlar sonucu edinilen bilgilere göre, Hayallı çok eski bir yerleşmedir. Yörede su bol olduğundan birçok kavim yaşamıştır. Köyün kuzeybatısındaki bir tepede Bizanslılar dönemine ait kale ve kilise kalıntıları vardır. Kalamak mevkiinde eskiden işletilmiş olan mermer ocakları ve buradan elde edilen mermer taşlarla yapılmış temel kalıntıları bulunmaktadır. 1800 yıllık Batan çeşmesinin olduğu ve eskiden burasının Batan şehri olarak bilindiği ifade edilmektedir. Köyün merkezinde de 300 yıllık olduğu söylenen tarihi bir çeşme vardır. Köylülerin bir kısmı Afyon Sandıklı tarafından, bir kısmı da Eşme'den gelerek buraya yerleşmişlerdir. İbatlı ve Alahabalı yörük aşiretlerinden olduklarını belirtmektedirler.

Hayallı köyü, Alaşehir ovasının kuzeybatı yamaçlarında kurulmuş, engebeli bir araziye sahip olan dağlık bir köydür. Karasal iklimin yaşandığı yörede bodur pınar ağaçlar vardır. Ayrıca yeni yetişmekte olan çam ormanı bulunmaktadır. Kıraç bir araziye sahip olan köyde tarım arazisi oldukça dardır. Köyün içinden Yılandere geçmektedir. Yalnız bu dere yaz aylarında kurumaktadır. Köylüler tarım, hayvancılık yaparak ve mevsimlik işçi olarak Alaşehir ovasına giderek geçimlerini sağlamaktadırlar. Başlıca üretilen tarım ürünleri buğday, arpa, üzüm, incir ve nardır. Yetiştirilen hayvan türleri ise inek, koyun ve keçidir.

Taşımali eğitim sistemine geçildikten sonra köydeki okul kapanarak öğrenciler Sandal kasabasındaki okula taşınmaya başlamıştır. Eğitim seviyesi düşük olan köyde ilköğretimden sonra liselere devam etme oranı yok denecek kadar azdır. Şebeke suyu bulunan köyden göç edenler daha çok Alaşehir, İzmir ve Salihli'ye gitmektedirler.

29. İBRAHİMAĞA KÖYÜ

Kuzeyinde Şeremet, güneyinde Ahmetli, batısında Hamidiye, doğusunda Şehitlioğlu köyleri ile çevrilidir. Toplu bir yerleşmeye sahip olan köyün ayrı mahallesi yoktur. Nüfusu 295 olan köyde 92 hane vardır. İlçe merkezine düzenli bir ulaşımın olmadığı köy, Kula'ya 12 km. uzaklıktadır.

Cumhuriyet'ten önce kurulmuş olan köye ilk yerleşen İbrahim Ağa adında bir kişi olduğu için köye bu isim verilmiştir. Eğimli bir yamaçta kurulmuş olan İbrahimağa köyü, engebeli bir araziye sahiptir. Karasal iklim özelliklerinin hüküm sürdüğü yörede bodur pınar ağaçları ile bazı yerlerde çam ormanı bulunmaktadır. Köyün güneyi engebelidir ancak kuzeyinde geniş düzlükler yer almaktadır. Tarım arazilerinde verimin artırılması amacıyla köyde sulu tarıma geçiş çalışmaları yapılmaktadır. Köylülerin tarım ve hayvancılık yaparak geçimlerini sağladığı yörede daha çok buğday, arpa, tütün, nohut, fiğ, ceviz ve kiraz yetiştirilmekte, inek, koyun ve tiftik keçisi beslenmektedir.

Taşınmalı eğitim sistemine geçildikten sonra köydeki okul kapanarak öğrenciler Kula'daki okullara taşınmaya başlamıştır. İbrahimağa, Kula'nın köyleri içerisinde eğitim seviyesi en yüksek olan köylerden birisidir. Sınavları kazanma oranı oldukça yüksek olan köyden yetişmiş çok sayıda insan bulunmaktadır. Köyde şebeke suyu ve tarımsal kalkınma kooperatifi vardır. Tarihi nitelikte, köyün güneyinde Höyük denilen bir tepede çeşitli kalıntılar bulunmaktadır.

Köyde kanalizasyon sistemi döşenmektedir. Taşınmalı eğitim sisteminden memnun olan köylüler, kendi köylerinde okul olması durumunda bunun birleştirilmiş sınıflı olacağını ve burada görev yapan sadece bir öğretmenin yeterince verimli olamayacağını düşünmektedirler. Taşınmalı eğitim sayesinde öğrenciler tam öğretmen kadrosuna sahip büyük okullarda eğitim görmekte, bu da başarının artmasını sağlamaktadır. Halkının yaklaşık yarısı Kula, Uşak, İzmir, Denizli ve Salihli gibi yerlere göç etmiş olan köyden dışarıya göç hâlâ devam etmektedir.

30. İNCESU KÖYÜ

Eski adı Gölde'dir. Güneydoğusunda Kula, güneybatısında Kavacık, batısında Sandal, kuzeyinde Ahmetli bulunmaktadır. Toplu bir yerleşmenin görüldüğü köyde 120

hanede 357 kişi yaşamaktadır. İlçe merkezine uzaklığı 7 km. olan köyden arabalar düzenli olarak Kula'ya gitmektedir.

İncesu, ilkçağlardan bu yana insanların sürekli yaşamış olduğu çok eski bir köydür. 1978 yılında Gölde'de bulunan M.Ö. I. yüzyıla ait olan bir yazıt, yöredeki kalıntıların Kollyda adlı antik kente ait olduklarını ve Gölde adının aslında antik adın bir devamı olduğunu ortaya koymuştur. Kollyda, Hellenistik devrin krallarından biri tarafından kurulmuştur⁷⁰. Bu köyün Bizans dönemindeki ismi Glode iken zamanla Gölde haline gelmiş, 1990 yılında ise adı İncesu olarak değiştirilmiştir. Köyde Rumlar ve Türkler uzun yıllar bir arada yaşamışlardır. Çok sayıda yıkılmış tarihi bina bulunan köydeki okul Rumlar tarafından yapılmış, 1911 yılında tamir görmüştür. İncesu mezarlığında Rumi 1200'lü yıllara ait Müslüman mezar taşları bulunmaktadır.

Köy fazla eğimli olmayan volkanik bir arazide kurulmuştur. Temel bitki topluluğunu bodur pıynar ağaçlarının oluşturduğu yörede karasal iklim özellikleri yaşanmaktadır. Tarım ve hayvancılıkla uğraşan köylüler daha çok buğday, arpa, nohut ve susam üretmekte, inek, koyun ve keçi yetiştirmektedir. Taşımali eğitim sistemine geçildikten sonra köydeki okul kapanarak öğrenciler Kula'daki okullara taşınmaya başlamıştır. Ancak köylüler taşımali eğitimden memnun değillerdir. Eğitim seviyesi normal düzeyde olan köyde şebeke suyu vardır. Çalışır durumda olan bir taş ocağının da bulunduğu köy tarihi kalıntılar yönünden oldukça zengindir. Yalnız bunlar yeterince araştırılıp ortaya çıkarılmamıştır. Tarihi eserlerden en bilineni Bizanslılar dönemine ait olan Geli Kilisesi'dir. Dışarıya göç veren Gölde'de, 120 haneden bugün yaklaşık 80'i kalmıştır. Bunlardan bir kısmı da yalnızca yazın, tütün ve ürün kaldırma amacıyla köye gelindiğinde kullanılmaktadır.

31. KALINHARMAN KÖYÜ

Güneyinde Körez, doğusunda Dereköy ve Sarnıç, kuzeyinde Şehitlioğlu ve batısında Ahmetli köyleri ile komşudur. Toplu bir yerleşme olan köyde 110 hanede 331 kişi yaşamaktadır. İlçe merkezine düzenli bir ulaşımı bulunmayan köyün Kula'ya uzaklığı 14 km.dir.

---

⁷⁰ MALAY, *a.g.m.*, s.16.

Gacar yörüklerinden olduklarını belirten köylüler, köyün yaklaşık 100 yıllık bir geçmişinin olduğunu söylemektedirler. Daha öncesinde Körez köyüne bağlı iken 1953 yılında ayrı köy olmuştur. Kalınharman, Gediz nehri kenarında Kula ovası (Kepir ovası)'nın kuzey ucunda kurulmuştur. Köyün batısında eğimli bir yamaç, doğusu ve güneyinde ova, kuzeyinde ise Gediz nehri yer almaktadır. Karasal iklim özelliklerinin yaşandığı yörenin batısında bodur pınar ağaçları bulunmaktadır. Halkın en önemli geçim kaynağını tarım ve hayvancılığın oluşturduğu köyde sulu tarım yapılabilmektedir. Üretilen başlıca tarım ürünleri buğday, arpa, nohut, kavun, karpuz, sebze ve susamdır. Yetiştirilen hayvan türleri ise inek ve koyundur.

Taşımali eğitim sistemine geçildikten sonra köydeki okul kapanarak öğrenciler Kula'ya taşınmaya başlamıştır. Halk taşımali eğitim sisteminden şikayetçidir. Eğitim seviyesinin normal düzeyde olduğu köyde şebeke suyu ve sulama kooperatifi bulunmaktadır. Dışarıya göç veren köyden daha çok Kula, Denizli ve İzmir'e göç olmaktadır.

32. KARAOBA KÖYÜ

Kula'nın en küçük köyü olan Karaoba'nın güneyinde Ayvatlar, batısında Şeyhli, doğusunda Ayazören, kuzeyinde Hamidiye köyleri bulunmaktadır. Toplu bir yerleşmeye sahip olan köyün hane sayısı 31, nüfusu 104'tür. Kula'ya düzenli bir ulaşımı olmayan köy, ilçe merkezine 17 km. uzaklıktadır. Eski ismi Holoz'dur.

Karaoba yörük aşiretinden olduklarını belirten köylüler, köyün eski bir yerleşme yeri olduğunu söylemektedirler. Köy, Holoz deresi kenarında volkanik bir arazi üzerinde kurulmuştur. Karasal iklim özelliklerinin hakim olduğu yörede meşe ve pınar ağaçları vardır. Kuru tarımın yapıldığı köyde üretilen başlıca tarım ürünleri buğday, arpa, nohut, kavun, karpuz ve susam, yetiştirilen hayvanlar ise inek ve koyundur.

Taşımali eğitim sistemine geçildikten sonra köydeki okul kapanarak öğrenciler Sandal kasabasındaki okula taşınmaya başlamıştır. Eğitim seviyesi düşük olan köyde şebeke suyu vardır ama yetersiz gelmektedir. Bu nedenle su sıkıntısı çekilmektedir. Buradan göç edenler genellikle Kula ve Salihli'ye gitmektedirler.

33. KAVACIK KÖYÜ

Kuzeyinde İncesu, güneyinde Narıncalıpıtrak, batısında Sandal, doğusunda Kula yer almaktadır. Toplu bir yerleşmenin görüldüğü köyden Kula'ya kolaylıkla ulaşım sağlanabilmektedir. İlçe merkezine uzaklığı 3 km. olan ve 160 hane bulunan köyde 481 kişi yaşamaktadır.

Kavacık köyü Ankara-İzmir karayolu üzerinde hafif engebeli bir arazi üzerinde Cumhuriyet'ten önce kurulmuştur. Karasal iklim özelliklerinin yaşandığı yörede bodur pınar ağaçları başlıca bitki topluluğunu oluşturmaktadır. Volkanik arazi üzerinde yer alan köyde halkın en önemli geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. En çok üretilen tarım ürünleri buğday, arpa, nohut, tütün, fiğ, kayısı ve vişnedir. Hayvancılıkla uğraşanlar inek, koyun ve keçi beslemektedir. Ayrıca ticari olarak kümes hayvancılığı yapanlar da vardır.

Köyde ilköğretim 3. sınıfa kadar eğitim verilmekte, 3. sınıftan sonra öğrenciler Kula'ya taşınmaktadır. Eğitim seviyesi fazla yüksek olmayan köyde şebeke suyu vardır ama yetersiz gelmektedir. Kavacık'da ayrıca tarımsal kalkınma kooperatifi de kurulmuştur. Su yetersizliğinden ve köy içindeki yolların asfalt olmamasından kaynaklanan sorunlar yaşanmaktadır. Köy halkı taşınalı eğitimin daha iyi olduğunu düşünmektedir. Çünkü bu sayede öğrenciler daha iyi eğitim almaktadırlar. Köyden genelde İzmir, Salihli, Turgutlu ve Manisa'ya göç olmaktadır.

34. KENGER KÖYÜ

Kuzeyinde Yağbastı, doğusunda Şeyhli ve Emre köyleri, güneyinde Gökçeören kasabası, batısında Salihli bulunmaktadır. Toplu yerleşmeye sahip olan köyde 140 hanede 303 kişi yaşamaktadır. Kula ile kolay ulaşım sağlanabilmektedir. Köyün ilçe merkezine uzaklığı 25 km.dir.

Rivayetlere göre, köylülerin bir kısmı Mersin'den önce Uşak Dişkaya köyüne gelmişler, orada kavga etmeleri üzerine göç ederek köyün şimdiki bulunduğu yere yerleşmişlerdir. Bir kısmı da Aydın tarafından gelmiştir. Cumhuriyet'ten önce kurulmuş olan köy, bir Alevi yerleşmesidir. Köyde Selvi Dede denilen bir tepede mezarlar bulunmaktadır. Burada her yıl 17 Eylül'de çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir.

Etkinlikler çerçevesinde mevlit okunmakta, yemek yenmekte ve semah gösterileri yapılmaktadır. Yörede kenger dikenini çok olduğu için köye Kenger ismi verilmiştir.

Resim 15. Kenger Köyü ve Göleti.

Kenger köyü, vadisi derin olmayan bir dere içinde kurulmuş, volkanik arazide yer alan bir köydür. Arazisinin bir kısmı düzlük, bir kısmı ise engebeldir. Köyün doğusunda Kocadere üzerinde küçük bir gölet bulunmaktadır. Akdeniz iklimi ile karasal iklim arasında geçiş özelliği gösteren bir iklim tipine sahip olan yörede bozulmuş palamut meşesi ormanı görülmektedir. Köy halkı tarım, hayvancılık yaparak ve mevsimlik işçi olarak Alaşehir ovasına giderek geçimini sağlamaktadır. Üretilen başlıca tarım ürünleri buğday, arpa, nohut, fiğ, ceviz ve vişnedir. Yetiştirilen hayvan türleri ise inek ve koyundur. Köyde sulama göleti olmasına rağmen gerekli sulama sistemi henüz yapılmadığı için arazilerin sulanmasında kullanılmamaktadır.

Taşınmalı eğitim sistemine geçildikten sonra köydeki okul kapanarak öğrenciler Gökçeören kasabasındaki okula taşınmaya başlamıştır. Eğitim seviyesi yüksek olan köylerden birisidir. Kenger'den yetişmiş olan ve çeşitli mesleklerde görev yapan birçok insan bulunmaktadır. Şebeke suyu bulunan köyde kış aylarında ulaşım zorluğu yaşanmaktadır. Çünkü Kocadere üzerinde köprü olmadığı için kışın su akan dereden geçmek çok zor olmaktadır. Buraya bir köprü yapılarak sorun çözülebilecektir. İzmir, Salihli ve Manisa başlıca göç edilen yerlerdir.

35. KONURCA KÖYÜ

Güneyinde Alaşehir ilçesi, batısında Gökdere, kuzeyinde Çiftçi İbrahim, doğusunda Yeşilyayla köyleri bulunmaktadır. Merkez, Hacıhurşitler, Yayla, Hacıümmetler ve İsmailbeyler mahallelerinden oluşan köyün hane sayısı 60, nüfusu ise 392'dir. Dağınık bir yerleşmeye sahip olan köy Kula-Alaşehir karayolu üzerinde yer aldığı için Kula'ya kolaylıkla ulaşım sağlanabilmektedir. Köyün ilçe merkezine olan uzaklığı 15 km.dir.

Eski yerleşim birimlerinden birisi olan Konurca köyü, Alaşehir ovasının kuzey yamaçlarında oldukça engebeli bir arazide kurulmuştur. Karasal iklim özelliklerinin yaşandığı yörede bodur pınar ağaçları vardır. Tarım arazisi çok dar olan köyde toprak örtüsü çok incedir ve kayalık alanlar geniş yer kaplamaktadır. Tarım ve hayvancılıkla uğraşan köy halkı daha çok mevsimlik işçi olarak Alaşehir ovasına giderek üzüm işçiliği yapmaktadır. Köyde daha çok buğday, arpa, tütün, fiğ, armut ve üzüm üretilmekte, inek, koyun ve keçi beslenmektedir.

Resim 16. Konurca Köyünden Bir Görünüm.

Taşınmalı eğitim sistemine geçildikten sonra köydeki okullar kapanarak öğrenciler Kula'daki okullara taşınmaya başlamıştır. Eğitim seviyesi düşük olan Konurca'da ilköğretimden sonra liselere devam etme oranı çok azdır. Köyün bir kısmında şebeke suyu vardır, bir kısmında ise şebeke suyu bulunmamaktadır. Bu

nedenle su sıkıntısı çekilmektedir. Ayrıca yer şekillerinin engebeli olmasından kaynaklanan tarım arazisi kıtlığı yaşanmaktadır. Köyden göç eden aileler genellikle İzmir'e yerleşmektedirler.

36. KÖREZ KÖYÜ

Kuzeyinde Kalınharman, batısında Kula ve İncesu, doğusunda Dereköy, güneyinde Evciler bulunmaktadır. Merkez, Piralan ve Kırkulak mahallelerinden oluşan ve 200 hane bulunan köyde 935 kişi yaşamaktadır. Toplu bir yerleşme özelliği gösteren ve ilçe merkezine düzenli bir ulaşımı bulunan köy Kula'ya 10 km. uzaklıktadır.

Köylüler Gacar yörüklerinden olduklarını ifade etmektedirler. Eskiden Körfez denilen köyün ismi zamanla Körez olmuştur. Eski bir yerleşme olduğu için köyün güneyindeki Kale ve Kalpaklı mevkiinde tarihi kalıntılar bulunmaktadır.

Ankara-İzmir karayolunun 2 km. kuzeyinde yer alan köyün batısında ve kuzeyinde eğimli yamaçlar yer almaktadır. Diğer kısımlarını ise Kula ovası (Kepir ovası) oluşturmaktadır. Karasal iklim özelliklerinin hakim olduğu ve volkanik bir araziye sahip olan köydeki eğimli yamaçlarda bodur pınar ağaçları görülmektedir. Tarım ve hayvancılıkla uğraşan köylüler daha çok buğday, arpa, nohut, susam, kavun, karpuz, tütün ve üzüm yetiştirmekte, inek ve koyun beslemektedir. Ayrıca ticari olarak kümes hayvancılığı yapanlar da vardır.

Körez köyünde ilköğretim 5. sınıfa kadar eğitim verilmekte, 5. sınıftan sonra öğrenciler Kula'ya taşınmaktadır. Köylüler taşımali eğitimden memnundurlar. Eğitim seviyesi iyi düzeyde olan Körez'de şebeke suyu bulunmaktadır. Ayrıca kanalizasyon sistemi de mevcuttur. Köyden dışarıya gidenler daha çok Kula, İzmir, Salihli ve Manisa'ya göç etmektedirler.

37. NARINCALIPITRAK KÖYÜ

Güneyinde Gölbaşı, kuzeyinde Kavacık, batısında Sandal, doğusunda Kula bulunmaktadır. Merkez ve Celiller mahallelerinden ibaret olan köyde 220 hanede 667 kişi yaşamaktadır. Toplu yerleşmeye sahip olan köy, ilçe merkezine 3 km. uzaklıktadır ve Kula'ya kolaylıkla ulaşım sağlanabilmektedir.

Narıncalıpıtrak, Cumhuriyet öncesinde kurulmuş olan eski bir köydür. Köylüler Narıncalı yörük aşiretindedirler. Eski yerleşim yeri köyün batısında iken 1970 Gediz depreminde evler büyük hasar görmüş, bu nedenle de 1981 yılında köy şimdiki yerine taşınmıştır. Kula'nın batısındaki eğimli yamaçta kurulmuş olan Narıncalıpıtrak köyünde karasal iklim özellikleri görülmektedir. Köy hemen hemen Kula ile birleşmiş durumdadır. Bu yüzden tarım ve hayvancılıkla uğraşmakla birlikte köylülerin büyük kısmı Kula'da işçi olarak çalışmaktadır. Yörede en çok buğday, arpa, kiraz ve ceviz üretilmekte ve sadece inek beslenmektedir.

Eğitim seviyesi düşük olan köyde 8 yıllık Hüseyin Tosun İlköğretim Okulu bulunmaktadır. Şebeke suyu ve tarımsal kalkınma kooperatifi de vardır. Kanalizasyon sisteminin yapım aşamasında olduğu köyden Denizli ve İzmir'e az da olsa göç olmaktadır.

38. NARINCALISÜLEYMAN KÖYÜ

Kuzeyinde Aktaş, güneyinde Battalmustafa, batısında Tatlıçeşme, doğusunda Eroğlu köyleri ile komşudur. Çokkallar, Kerimler, Gemciler, Erzincanlar ve Hocaderesi mahallelerinden oluşmaktadır. 100 hane bulunan köyde 302 kişi yaşamaktadır. Dağınık yerleşmenin hakim olduğu köyden Kula'ya düzenli bir ulaşım bulunmamaktadır. İlçe merkezine uzaklığı 22 km.dir.

Kurtuluş Savaşı'ndaki Yunan işgali sırasında çadırlarda yaşadıklarını söyleyen köylüler Narıncalı yörük aşiretindedirler. Köy mezarlığında bulunan mezar taşlarından köyün en az 100 yıllık olduğu anlaşılmaktadır. Narıncalısüleyman, Umurbaba dağının kuzeybatısında yer alan, engebeli bir araziye sahip, dağlık bir köydür. Kula-Eşme karayoluna 1 km. uzaklıkta bir dere kenarında kurulmuştur. Karasal iklim özelliklerinin yaşandığı yörede yükselti fazla olduğu için kışlar sert geçmektedir. Bitki örtüsü olarak bozulmuş meşe ormanlarının yer aldığı köyde halkın temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Kırsal arazide verim düşük de olsa üretilen başlıca tarım ürünleri buğday, arpa, tütün, mercimek ve armuttur. Umurbaba dağında da kekik yetiştirilmektedir. En fazla beslenen hayvan türleri ise inek ve koyundur.

Taşınmalı eğitim sistemine geçildikten sonra köydeki okul kapanarak öğrenciler Bebekli köyündeki okula taşınmaya başlamıştır. Eğitim seviyesi düşük olan köyde

şebeke suyu bulunmaktadır. Ulaşım ve sağlık sorunlarının yanı sıra yaşanan sıkıntıların en önemlisi verimsiz araziden dolayı geçimin zor olmasıdır. Bu yörede büyük bir köy olan Bebekli'nin bir merkez haline getirilmesi ile özellikle ticaret açısından çevre köyler daha da rahatlayacaktır. Böylelikle köylüler hem ihtiyaçlarını daha kolay karşılayabilecekler hem de ürettikleri ürünleri daha iyi paralara satabileceklerdir. Narıncalı Süleyman köyü dışarıya göç vermektedir. Göç edenler daha çok Kula, Turgutlu ve İzmir'e gitmektedirler.

39. ORTAKÖY

Güneyinde Aktaş, doğusunda Yurtbaşı, kuzeyinde Sarnıç, batısında Dereköy bulunmaktadır. Merkez ve Eskimanıklar mahalleleri bulunan köyde 120 hanede 416 kişi yaşamaktadır. Toplu yerleşme görülen köy Ankara-İzmir karayolu üzerinde olduğu için Kula'ya kolaylıkla ulaşım sağlanabilmektedir. İlçe merkezine uzaklığı 14 km.dir.

Kozan yörüklerinden olan köylüler Selendi'den gelerek yerleşmişlerdir. Daha önceden Dereköy'e bağlı iken 1946 yılında ayrı köy olmuştur. Anayol üzerinde bulunan Dereköy ve Yurtbaşı köylerinin ortasında kaldığı için Ortaköy adı verilmiştir. Gediz nehri kenarında, Ankara-İzmir karayolu üzerinde fazla eğimli olmayan bir yamaçta kurulmuştur. Karasal iklimin yaşandığı yörenin güneyinde bodur pınar ağaçları vardır. Köyün kuzeyinde ise yoğun bir şekilde sulu tarımın yapıldığı Gediz vadisi yer almaktadır. Tarım ve hayvancılıkla uğraşan köy halkı genelde bahçecilik yaparak geçimini sağlamaktadır. Köyde en çok üretilen tarım ürünleri buğday, arpa, çeşitli sebzeler ve darıdır. Hayvan türlerinden ise en fazla inek, koyun ve keçi yetiştirilmektedir.

Ortaköy'de ilköğretim 3. sınıfa kadar eğitim verilmekte, 3. sınıftan sonra öğrenciler Kula'ya birleşik durumda olan Narıncalıptarak köyündeki okula taşınmaktadır. Eğitim seviyesinin normal olduğu köyde şebeke suyu vardır ama yetersiz gelmektedir. Ayrıca sulama kooperatifi de bulunmaktadır. Köyün kanalizasyon ihtiyacı vardır. İşsizlikten dolayı geçim sıkıntısı çekilmektedir. Çalışılan bahçeler ile köy arasından anayol geçtiği için yoldan geçişler çok tehlikeli olmaktadır. Bu yüzden anayol üzerinde alt veya üst geçide ihtiyaç vardır. Köylüler taşınmalı eğitimden memnundurlar. Dışarıya göç edenler daha çok Manisa, Uşak ve İzmir'e yerleşmektedirler.

40. PABUÇLU KÖYÜ

Güneydoğusunda Şehitlioğlu, batısında Şeremet köyleri, kuzeyinde ise Selendi ilçesi ile komşudur. Dağınık yerleşmenin hakim olduğu köyün mahalleleri Merkez, Kadıncık, Çay, Mardallar, Ellezler ve Pıynartepe'dir. 102 hanede 366 kişi yaşamaktadır. Kula ilçe merkezine uzaklığı 19 km. olan Pabuçlu köyünün ilçeye düzenli bir ulaşımı bulunmamaktadır.

Eskiden köyün bulunduğu yerde Gödeli ağaların çiftliği varmış. Selendi Çıkrıkçı köyünden buraya çalışmak için gelmişler ve zamanla yerleşmişlerdir. Pabuçlu, Kula'nın eski köylerinden birisidir. Köylüler İbatlı ve Hacıkadirli yörük aşiretlerinden olduklarını ifade etmektedirler.

Pabuçlu köyü, etrafı tepelerle çevrili bir çukurda kurulmuştur. Eğimli, engebeli bir araziye sahip olan ve karasal iklim özelliklerinin yaşandığı yörede bodur pınar ağaçları vardır. Çay mahallesi, Şehitlioğlu çayı ile Gediz'in birleştiği yerde, Kula-Selendi karayolu üzerinde kurulmuştur. Köyün mahalleleri Gediz'in kuzeydoğu yamaçlarında bulunmaktadır. Halkın en önemli geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Karpuz ve saman ticareti ile uğraşanlar da vardır. Başlıca üretilen tarım ürünleri buğday, arpa, tütün, karpuz ve susamdır. En çok yetiştirilen hayvanlar ise inek, koyun ve keçidir. Yer altı kaynağı olarak manganez ve kömür bulunmakta ama işletilmemektedir. Köyün güneyinde Kale denilen yerde henüz yeterince incelenmemiş tarihi kalıntılar bulunmaktadır.

Taşımali eğitime geçilmesinden itibaren köydeki öğrenciler ilçe merkezindeki okullara taşınmaya başlamıştır. Eğitim seviyesi normal düzeyde olan köyün şebeke suyu vardır. Pabuçlu'da ulaşım ve sağlık konularında sıkıntı çekilmektedir. Halk taşımali eğitimden memnun değildir. Köyden özellikle Kula ve Salihli'ye göç yaşanmaktadır.

41. SANDAL KASABASI

Kuzeyinde Saraçlar ve Ayazören, doğusunda Kavacık, güneydoğusunda Narıncalıptrak köyleri ile batısında Gökçeören kasabası bulunmaktadır. Bir mahallesi bulunan kasabanın Kula ilçe merkezine uzaklığı 8 km.dir. 2000 yılı nüfus sayımı

sonuçlarına göre nüfusu 2.610'dur. İlçe merkezine hem belediye tarafından hem de taşıma kooperatifi tarafından düzenli ulaşım sağlanmaktadır.

Kasabanın 2-3 km. doğusunda Satala adı verilen antik bir yerleşim birimi olduğu belirtilmektedir. Yörede yeterince araştırma yapılmadığı için Satala'nın kuruluşu ve tarihi ile ilgili bilgiler hemen hemen hiç yoktur. Bu nedenle kentin yeri de tartışmalıdır. Sandal kasabası içerisinde bulunan ve çevreden, özellikle Akropol denilen tepeden getirilmiş mimari taşlar dışında günümüze hiçbir kalıntı ulaşmamıştır. Sandal, Hıristiyanlık döneminde ise Sardes metropolitliğine bağlı bir piskoposluk merkezi idi⁷¹. Türklerin eline geçmesinden sonra yürüklerin yerleşmesiyle nüfusu artarak köy haline gelmiştir. 1994 yılında ise belediye teşkilatı kurularak kasaba olmuştur. Cuma ve Pazar günleri küçük bir pazar kurulmaktadır. Kasabanın ismi ile ilgili iki rivayet vardır. Buna göre eskiden köylüler yetiştirdikleri ürünleri satmak için pazara giderler ve orada "sen de al, sen de al" derlermiş. Zamanla bundan dolayı Sandal ismini almıştır. Diğer bir rivayete göre ise kasabanın kurulduğu yer bir sandala benzediği için bu isim verilmiştir.

Sandal, Karadivlit volkan konisinin doğusunda Ankara-İzmir karayolu kenarında yer almaktadır. Düz volkanik bir arazide kurulmuştur. Kasabanın ortasında küçük doğal bir gölet vardır. Karasal iklimin hüküm sürdüğü bölgede seyrek ağaçlar haricinde önemli bir bitki topluluğu yoktur. Halkın temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Ayrıca Temmuz ayında başlayıp Ekim ayına kadar devam eden süreçte Alaşehir ovasına günübürlük üzüm işine gitmektedirler. Tarım ürünlerinden en çok tütün, buğday, arpa, fiğ, kiraz ve ceviz yetiştirilmekte, hayvanlardan da inek ve koyun beslenmektedir. Kasabadaki çeşitli dükkanların yanı sıra anayol kenarında petrol istasyonları bulunmaktadır. İçme suyu şebekesi ile kanalizasyon şebekesi mevcuttur.

Kasabada bir ilköğretim okulu, sağlık ocağı ve kalkınma kooperatifi bulunmaktadır. Turistik özelliğe sahip merkezde su sarnıcı ile kasabanın batısında tarihi kalıntılar bulunmaktadır. Kasabada inşaat malzemesi olarak kullanılan cüruf çıkarılmaktadır. Sandal'daki en önemli sorun işsizliktir. Tarım ve hayvancılıktan elde edilen gelirin yetersiz gelmesi nedeniyle, diğer köylerde de olduğu gibi, halk çareyi şehirlere göç ederek aramaktadır. Sandallılar da en çok İzmir, Denizli ve Manisa'ya göç ederek buralarda buldukları işlerde çalışmaktadırlar.

⁷¹ www.kenthaber.com, 26.12.2006.

42. SARAÇLAR KÖYÜ

Kuzeyinde Ayvatlar, güneyinde Sandal, doğusunda Ayazören ve İncesu, batısında Gökçeören bulunmaktadır. Aynı mahallesi bulunmayan köyde toplu yerleşme vardır. 225 hanede 614 kişinin yaşadığı köyün Kula'ya olan uzaklığı 11 km.dir. Köyden ilçe merkezine düzenli bir ulaşım bulunmaktadır.

Yörük köyü olarak kurulan Saraçlar'ın halkı Adana-Osmaniye ve Demirci'den gelmiştir. Önce Şeyhli köyü yakınlarında Gediz nehri kenarına yerleşmişler daha sonra şimdiki yerlerine göçmüşlerdir. Köy halkı Saraç yörük aşiretine mensuptur. Köy adını da buradan almaktadır. Düz, volkanik bir arazide yer alan köy, Kocadağ tepesinin güney yamacında kurulmuştur. Karasal iklimin görüldüğü yöredeki bitki topluluğunu pınar ağaçları ile seyrek olarak palamut meşesi oluşturmaktadır. Tarım arazisi geniş olan Saraçlar köyünde halkın temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Başlıca üretilen tarım ürünleri buğday, arpa, tütün, nohut, fiğ, susam, kavun, karpuz, kiraz ve üzümdür. Yetiştirilen hayvan türleri ise inek, koyun ve keçidir.

Saraçlar'da ilköğretim 3. sınıfa kadar eğitim verilmekte, 3. sınıftan sonra öğrenciler Sandal kasabasına taşınmaktadır. Ancak köylüler taşınalı eğitimden pek memnun değillerdir. Taşınalı eğitimin öğrencileri olumsuz etkilemesinden şikayet etmektedirler. Köyde eğitim seviyesi oldukça iyi durumdadır. Çeşitli mesleklerde çalışan ve üniversitede okuyan çok sayıda insan bulunmaktadır. Köyde şebeke suyu vardır ama yetersiz gelmektedir. Buradan genelde Kula, Manisa ve İzmir'e göç olmaktadır.

43. SARNIÇ KÖYÜ

Güneyinde Dereköy, kuzeyinde Şehitlioğlu, batısında Kalınharman, doğusunda Güvercinlik köyleri ile komşudur. Toplu yerleşmeye sahip olan köyde 66 hanede 330 kişi yaşamaktadır. İlçe merkezine uzaklığı 23 km. olan köyden Kula'ya düzenli bir ulaşım bulunmamaktadır.

Köylüler Şehitli yörük aşiretine mensup olduklarını belirtmektedirler. Sarnıç, Şehitlioğlu köyüne bağlı bir mahalle iken daha sonra buradan ayrılarak köy olmuştur. Gediz nehrinin kuzeyinde yer alan köyün kuzeydoğu kısmı Şehitlioğlu çayına kadar

engebelidir. Batısında ise Sarnıç ovası adı verilen, plato görünümlü etrafı derin vadilerle yarılmış olan bir düzlük bulunmaktadır. Gediz nehri kenarındaki arazide sulu tarım yapılmaktadır. Arazisi volkanik olan yörede karasal iklim özellikleri görülmektedir. Köy halkının en önemli geçim kaynağı tarım, hayvancılık ve sebze ticaretidir. Köyde daha çok buğday, arpa, nohut, kavun, karpuz, şeftali, çeşitli sebzeler ve üzüm üretilmekte, inek ve koyun beslenmektedir. Genelde Gediz kenarındaki bahçelerde sebze ve meyve tarımı yapan Sarnıç köylülerinin ekonomik durumları iyidir.

Sarnıç köyünde ilköğretim 3. sınıfa kadar eğitim verilmekte, 3. sınıftan sonra öğrenciler Kula'ya taşınmaktadır. Eğitim seviyesi yüksek olan köylerden birisidir. Şebeke suyu bulunan köyde tarımsal kalkınma kooperatifi de kurulmuştur. Ayrıca işletilen bir taş ocağı da bulunmaktadır. Sarnıç'ın imkanları iyi olduğu için köyden dışarıya göç pek yaşanmamaktadır. Köylüler taşınmalı eğitimden memnundurlar. Bu sayede hem öğrencilerin daha iyi bir eğitim aldıklarını hem de farklı yerlerden, kültürlerden gelen öğrencilerin birbirlerini tanıyıp kaynaştıklarını düşünmektedirler.

44. SÖĞÜTDERE KÖYÜ

Kuzeyinde Gökdere, güneyinde Alaşehir, batısında Hayallı, doğusunda Konurca ile çevrilidir. Merkez, Kocaahmetler, Hacılar ve Toylar mahallelerinden oluşan köyün hane sayısı 43, nüfusu 236'dır. Dağınık yerleşmenin hakim olduğu ve ilçe merkezine uzaklığı 15 km. olan köyden Kula'ya düzenli bir ulaşım yoktur.

Şehitli yörüklerinden olan Söğütdereliler göçebe olarak yaşarlarken buraya yerleşmişlerdir. Daha önce Gökdere köyüne bağlı iken 2004 yılında ayrılmıştır. Dağlık, engebeli bir araziye sahip olan köyde karasal iklim yaşanmaktadır. Arazisi kayalık, toprak ve bitki örtüsü zayıf olan yörede bitki topluluğu olarak sadece kısa boylu pınar ağaççıkları bulunmaktadır. Tarım ve hayvancılıkla uğraşan köylüler aynı zamanda günlük olarak Alaşehir ovasındaki üzüm bağlarında çalışmaya gidip gelerek geçimlerini sağlamaktadırlar. Köyde üretilen tarım ürünleri buğday, arpa, fiğ ve armuttur. Hayvancılıkla uğraşanlar ise inek, koyun ve keçi beslemektedirler.

Taşınmalı eğitim sistemine geçildikten sonra köydeki okul kapanarak öğrenciler Kula'daki okullara taşınmaya başlamıştır. Eğitim seviyesi düşük olan köyde şebeke suyu yoktur. Köy halkı kuyulardan ve çeşmelerden veya tankerlerle başka yerlerden

getirerek su ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Sağlık ve su sorunları bulunan köyden dışarıya göç olmaktadır. Göç edenler daha çok Kula, Alaşehir veya İzmir'e yerleşmektedirler.

45. ŞEHİTLİOĞLU KÖYÜ

Kuzeyinde Selendi, güneyinde Sarnıç, doğusunda Güvercinlik, batısında Pabuçlu bulunmaktadır. Dağınık bir yerleşme özelliği gösteren köyde Merkez, Çakırca, Şehitler, Altıntaş ve Hacıbekirler mahalleleri vardır. 170 hane bulunan köyde 525 kişi yaşamaktadır. Kula'ya düzenli bir ulaşımı olmayan köy, ilçe merkezine 20 km. uzaklıktadır. Kula'nın kuzeyinde bulunan Şehitlioğlu köyündeki kaplıca ya da hamamlar antik devirde de yoğun olarak ziyaret edilmekte ve bu yörede Thermai Theseos, yani "Theseos'un Kaplıcaları" yer almaktaydı. Şehitlioğlu'ndaki kalıntıların Thermai Theseos adını taşıdığı, 1896 yılında burada bulunmuş ama şimdiki kayıp olan bir mezar yazıtından öğrenilmiştir⁷².

Türkler dönemiyle ilgili rivayetlere göre, buraya ilk yerleşenlerden birinin oğlu askerde şehit olduğu için köye Şehitlioğlu ismi verilmiştir. Köylüler Şehitli yörük aşiretine mensupturlar. Eski bir köy olan Şehitlioğlu'nda Kurtuluş Savaşı'ndan önce bir karakol bulunduğu belirtilmektedir. Köy, Gediz nehrinin ve Kula-Selendi karayolunun 3 km. doğusunda Şehitlioğlu çayı üzerinde kurulmuştur. Köyün batı kesiminde Emir Kaplıcaları ve Kula Maden Suyu tesisleri yer almaktadır. Yörede karasal iklim özellikleri hakimdir. Engebeli bir araziye sahip olan köyün tarım arazisi olmayan çok eğimli yamaçlarında bodur pınar ağaçları vardır. Halkın en önemli geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Üretilen başlıca tarım ürünleri buğday, arpa, tütün, nohut, susam, kavun ve karpuzdur. Yetiştirilen hayvan türleri ise inek ve koyundur.

Şehitlioğlu köyünde ilköğretim 3. sınıfa kadar eğitim verilmekte, 3. sınıftan sonra öğrenciler Kula'ya taşınmaktadır. Çakırca mahallesindeki okul ise tamamen kapalı durumdadır. Eğitim seviyesi fazla yüksek olmayan köyde şebeke suyu vardır ama yetersiz gelmektedir. Kanalizasyon sistemi döşenmekte olan Şehitlioğlu köyünden göç edenler Kula, Salihli ve İzmir'e gitmektedirler.

---

⁷² MALAY, *a.g.m.*, s.21.

46. ŞEREMET KÖYÜ

Kuzeyinde Selendi, güneyinde İbrahimağa, doğusunda Pabuçlu ve Şehitlioğlu, batısında Hamidiye bulunmaktadır. Merkez, Karakoca, Kavaklı ve Buruşukahmetler (Cavurköy) mahallelerinden oluşan köyün hane sayısı 109, nüfusu 274'tür. Dağınık bir yerleşmeye sahip olan ve ilçe merkezine uzaklığı 15 km. olan köyden Kula'ya düzenli bir ulaşım yoktur.

Yapılan yüz yüze görüşmelerden elde edinilen bilgilere göre, buraya ilk olarak Şer Ahmet isimli bir kişi yerleşmiştir. Köy, adını bu kişiden almış ve Şer Ahmet ismi zamanla değişerek Şeremet haline gelmiştir. Köyün Cavurköy mahallesinin Kurtuluş Savaşı'nda önemli bir yeri vardır. Burada, Kula ve çevresini düşman işgalinden korumaya çalışan Yabayak isimli bir Kuvay-ı Milliye lideri Yunanlılar tarafından şehit edilmiştir. Bu nedenle mahalleye Cavurköy ismi verilmiştir.

Yabaayak Mehmet Efe 1895 Kula doğumludur. I. Dünya Savaşı'na katılmış ve Kula'ya dönmüştür. 28 Haziran 1920 tarihinde Yunan işgaline uğrayan Kula'da, Kuvay-ı Milliye liderlerinden Yabaayak ve İhsanoğlu Mehmet Efe, Yunan işgal kuvvetlerine karşı direniş hareketi göstermekte idiler. Yabaayak ve yanındakiler, Yunan karakollarına ve devriyelerine saldırılar düzenleyip silah ve mühimmat temin ediyorlardı⁷³. İhsanoğlu çetesi, Yunan takip müfrezeleri ve Rum çeteleriyle pek çok kez çatışmaya girmiştir. Adına türküler bestelenen İhsanoğlu çetesi reisi Yabaayak Mehmet Efe, Kula'nın Buruşuk çiftliği (Cavurköyü)'nde Yunan takip müfrezesi ile yapılan çatışmada şehit olmuştur⁷⁴.

Bu tarihi olayların yaşandığı Şeremet köyü, Gediz nehrinin güney yamaçlarında kurulmuştur. Eğimli ve engebeli bir araziye sahiptir. Karasal iklimin yaşandığı yörede bodur pınar ağaçları temel bitki örtüsünü oluşturmaktadır. Köy halkının geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Gediz nehri kenarında bulunan kısmen düzlük alanlarda sulu tarım yapılabilmektedir. Köyde en çok üretilen tarım ürünleri buğday, arpa, fiğ, nohut, karpuz ve darıdır. Hayvancılıkla uğraşanlar ise inek, koyun ve keçi beslemektedirler.

Taşımali eğitim sistemine geçildikten sonra köydeki okullar kapanarak öğrenciler Kula'daki okullara taşınmaya başlamıştır. Köylüler taşımali eğitimin

⁷³ Hüseyin ŞAHİN, "İstiklal Savaşı'nda Kula Efeleri", *Geçmişten Geleceğe Yanık Ülke Kula Sempozyumu-Bildiriler*, Kula, 2006, s.500-503.

⁷⁴ ÖZTÜRK, a.g.e., s.141.

birleştirilmiş sınıflı eğitime göre daha iyi olduğunu düşünmektedirler. Eğitim seviyesinin iyi durumda olduğu köyde şebeke suyu bulunmaktadır. Buradan göç edenler çoğunlukla Kula'ya yerleşmektedirler.

47. ŞERİTLİ KÖYÜ

Kuzeybatısında Kula, doğusunda Evciler, batısında Gölbaşı, güneyinde Başbüyük bulunmaktadır. Merkez, Bakacak ve Söğütçayı mahalleleri bulunan köyde 40 hanede 138 kişi yaşamaktadır. Dağınık yerleşmenin görüldüğü köy, Kula-Eşme karayolu üzerinde bulunduğu için ilçe merkezi ile kolaylıkla ulaşım sağlanabilmektedir. Şeritli köyü Kula'ya 4 km. uzaklıktadır.

Eski bir köy olan Şeritli, Kula-Eşme karayolunun 1 km. batısında yer almaktadır. Burçak ovasının batı ucundaki bir yamaçta kurulmuştur. Arazisi fazla engebeli değildir. Karasal iklim özelliklerinin yaşandığı yöredeki eğimli yamaçlarda bodur pınar ağaçları vardır. Tarım ve hayvancılıkla uğraşan köy halkı daha çok buğday, arpa ve tütün yetiştirmekte, inek ve koyun beslemektedir.

Taşımali eğitim sistemine geçildikten sonra köydeki okul kapanarak öğrenciler Kula'ya taşınmaya başlamıştır. Eğitim seviyesi düşük olan köyde şebeke suyu vardır. Şeritli'den göç eden aileler genelde Kula'ya gitmektedirler.

48. ŞEYHLİ (ŞIHLI) KÖYÜ

Kuzeyinde Börtlüce ve Bayramşah, güneyinde Emre, doğusunda Karaoba ve Hamidiye, batısında Kenger köyleri ile komşudur. Merkez, Yetimağa (Karadüz) ve Hacıçalık mahallelerinden oluşan köyün 40 hanesi ve 185 nüfusu bulunmaktadır. Dağınık yerleşmenin hakim olduğu köyden haftanın belirli günlerinde Gökçeören, Salihli ve Kula'ya yolcu taşınmaktadır. Şeyhli köyünün Kula'ya uzaklığı 20 km.dir.

Şihli yörük aşiretinden olan köylüler göçebe olarak yaşarlarken buraya yerleşmişlerdir. Salihli tarafından geldikleri söylenmektedir. Rivayetlere göre, eskiden bu köyde hizmet eden önemli bir din büyüğü (Şeyh) bulunduğu için köye Şeyhli adı verilmiştir. Diğer taraftan Şihli yörüklerinden oldukları için köyün adına Şihli da denilmektedir.

Oldukça eğimli ve engebeli bir arazide yer alan Şeyhli köyü, bir vadinin karşılıklı iki yamacında kurulmuştur. Karasal iklimin hakim olduğu yörede çam, meşe ve pınar ağaçlarından oluşan karışık ormanlar bulunmaktadır. Arazisi çok eğimli olduğu için tarım arazisi dar olan köyde halkın temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Başlıca üretilen tarım ürünleri buğday, arpa ve tütün, yetiştirilen hayvanlar ise inek, keçi ve koyundur.

Taşımali eğitim sistemine geçildikten sonra köydeki okul kapanarak öğrenciler Gökçeören kasabasındaki okula taşınmaya başlamıştır. Eğitim seviyesinin normal düzeyde olduğu köyün şebeke suyu bulunmaktadır. Köyde yerleşim yerinin eğimli olması yaşamı zorlaştırmaktadır. Yer şekillerinden dolayı tarım arazisi çok dardır. Sağlık açısından da sıkıntılar yaşanmaktadır. Şeyhli'den göç edenler çoğunlukla Salihli, Manisa ve İzmir'e yerleşmektedirler.

49. TATLIÇEŞME KÖYÜ

Kuzeyinde Evciler ve Aktaş, güneybatısında Bebekli, batısında Başibüyük, doğusunda Narıncalı Süleyman köyleri ile çevrilidir. Dalyanlar (Merkez), Cüceler ve Bektaşlar mahalleleri bulunan köyde 75 hanede 255 kişi yaşamaktadır. Yerleşme açısından fazla dağınık olmayan köy, Kula-Eşme karayolu üzerinde bulunduğundan Kula'ya kolaylıkla ulaşım sağlanabilmektedir. Tatlıçeşme, ilçe merkezine 15 km. uzaklıktadır.

Köylüler Narıncalı yörük aşiretinden olduklarını belirtmektedirler. Başibüyük köyüne bağlı bir mahalle iken 1964 yılında ayrı köy olmuştur. Köydeki ilk yerleşim yeri Acı Çeşme diye bilinen bir yerdir. Burası müstakil bir köy olunca bu isim değiştirilerek köye Tatlıçeşme adı verilmiştir. Umurbaba dağının kuzeybatısında, Kula-Eşme karayolu üzerinde yer alan köy engebeli bir araziye sahiptir. Tarım ve hayvancılıkla geçimini sağlayan köy halkı en çok buğday, arpa, fiğ ve tütün üretmekte, inek ve koyun beslemektedir.

Taşımali eğitim sistemine geçildikten sonra köydeki okullar kapanarak öğrenciler Bebekli köyündeki okula taşınmaya başlamıştır. Sınavları kazanma başarısının düşük olduğu Tatlıçeşme'de öğrenciler liseye gitse de üniversiteyi kazanamadıkları için eğitimlerini daha fazla sürdürememektedir. Şebeke suyu mevcut

olan Tatlıçeşme köyü kırsal bir araziye sahip olduğu için tarımsal verim çok düşük olmaktadır. Bu yüzden emeklerinin karşılığını alamayan köylülerde ekonomik sıkıntılar görülmektedir. Bunun yanı sıra köyde sağlık sorunları da yaşanmaktadır. Buradan göç edenler daha çok Kula ve İzmir'e yerleşmektedirler.

50. YAĞBASTI KÖYÜ

Kuzeyinde Erenbağı, güneyinde Kenger, doğusunda Bayramşah, batısında Salihli bulunmaktadır. Toplu bir yerleşmeye sahip olan köyün ayrı mahallesi yoktur. 40 hanede 136 kişinin yaşadığı köyden Kula'ya düzenli bir ulaşım bulunmamaktadır. Yağbastı köyünün ilçe merkezine uzaklığı 27 km.dir

Şıhlı yörük aşiretinden olduklarını belirten Yağbastı köylüleri, burasının çok eski bir köy olduğunu söylemektedirler. Rivayetlere göre, köye ilk yerleşen kişiler Adana'da bir orgeneral (7 tuğlu general) öldürmüşler, bunun üzerine Adana'dan kaçarak önce Demirci'ye bağlı Borlu kasabası civarına yerleşmişlerdir. Ancak burasını, sulak olduğu ve hayvancılık için uygun olmadığı için "Otu saz, kuşu kaz" diyerek beğenmemişlerdir. "Otu kekik, kuşu keklik" olan bir yer istemişler ve yaptıkları araştırmalar sonucu Yağbastı köyünün şimdiki bulunduğu yeri beğenmişlerdir. Hayvancılık için uygun gördükleri bu yere ilk olarak Hıdır, Hamza ve Hasan isiminde 3 kişi ve aileleri yerleşmiştir. Zamanla da nüfusu artarak köy haline gelmiştir. Buraya ilk yerleşenler Adana'dan adam öldürerek yani il (el) basarak geldikleri için önce Elbastı ismi verilmiş daha sonra da Yağbastı olarak değiştirilmiştir.

Hafif engebeli bir yeryüzü şekline sahip olan köy, Gediz nehrinin güneyinde yer almaktadır. Volkanik arazide bulunan köyde toprak örtüsünün kalın ve verimli olduğu tarım arazileri bulunmaktadır. İklim değerleri yönünden Akdeniz ikliminden karasal iklime geçiş özelliği gösteren yörede bozulmuş palamut meşesi ormanları vardır. Köyde halkın en önemli geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Üretilen başlıca tarım ürünleri buğday, arpa, fiğ, nohut, burçak ve zeytindir. En çok inek ve koyun beslenmektedir.

Taşımali eğitim sistemine geçilmesiyle köydeki okul kapanarak öğrenciler Gökçeören kasabasındaki okula taşınmaya başlamıştır. Eğitim seviyesi normal düzeyde olan köyde şebeke suyu bulunmaktadır. Sağlık açısından sorunlar yaşanan Yağbastı'dan göç edenler genelde Salihli'ye gitmektedirler.

51. YENİKÖY

Kuzeyinde Başbüyük ve Balıbey, güneyinde Çarıkballı, batısında Çarıktekke, kuzeydoğusunda Bebekli köyleri yer almaktadır. Merkez ve Aydınlar olmak üzere iki mahallesi bulunan köyün hane sayısı 50, nüfusu 173'tür. Toplu yerleşmenin görüldüğü köyden Kula'ya düzenli bir ulaşım yoktur. Köyün ilçe merkezine uzaklığı 20 km.dir.

Yeniköy daha önce Alaşehir Serinyayla köyüne bağlı bir mahalle iken 1959 yılında ayrılarak Kula'ya bağlı bir köy haline gelmiştir. Dağlık ve engebeli bir araziye sahip olan köyün güney kesiminde, yöredeki en yüksek yerler olan Pamucak, Kocadağ ve Karıncalı tepeleri bulunmaktadır. Karasal iklimin yaşandığı köyde bozulmuş meşe ormanları görülmektedir. Halkın en önemli geçim kaynağının tarım ve hayvancılık olduğu köyde buğday, arpa, fiğ ve tütün üretilmekte, inek ve koyun beslenmektedir. Ayrıca köy arazisinden seramik yapımında kullanılan toprak alınmaktadır.

Taşımali eğitim sistemine geçildikten sonra Yeniköy'deki okul kapanarak öğrenciler Bebekli köyündeki okula taşınmaya başlamıştır. Eğitim seviyesinin düşük olduğu köyde şebeke suyu bulunmamaktadır. Köylü ihtiyacı olan suyu kuyulardan veya tankerlerle başka yerlerden getirmektedir. Buradaki en önemli sorun şebeke suyunun olmamasıdır. Ayrıca ulaşım ve sağlık sorunları da yaşanmaktadır. Dışarıya göç veren köyden gidenler daha çok Alaşehir ve Kula'ya yerleşmektedirler.

52. YEŞİLYAYLA KÖYÜ

Kuzeyinde Gölbaşı, batısında Konurca, güneyinde Çarıkmahmutlu ve doğusunda Hacıtufan köyleri ile komşudur. Dağlık yerleşmenin hakim olduğu köyde Öksüzler, Alakavak, Hacısmanlar ve Irzaliler mahalleleri bulunmaktadır. Kula ilçe merkezine uzaklığı 18 km. olan köyden Kula'ya düzenli bir ulaşım bulunmamaktadır. Hacıtufan köyüne bağlı iken 2005 yılında ayrılan Yeşilyayla, Kula'nın en yeni köyüdür.

Yeşilyayla köyü dağlık ve engebeli bir araziye sahiptir. Toprak örtüsü zayıf olan köyde yer yer kayalıklar görülmektedir. Yörede bitki örtüsünü pınar ağaççıkları oluşturmaktadır. Karasal iklim özelliklerinin hakim olduğu köyde halkın geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Buğday, arpa ve fiğ başlıca tarım ürünleri, inek ve koyun ise en çok yetiştirilen hayvanlardır.

Taşımali eğitim sistemine geçildikten sonra köyün mahallelerinde bulunan 3 okul kapanarak öğrenciler Kula ilçe merkezindeki okullara taşınmaya başlamıştır. İçme suyu şebekesinin yapım aşamasında olduğu Yeşilyayla köyünde ulaşım ve sağlık konularında sıkıntılar yaşanmaktadır. Oldukça engebeli bir araziye sahip olduğu için tarım arazisi yetersizdir. Bütün bu sıkıntılar köylünün yaşamını zorlaştırmakta, bu yüzden de şehirlere göç etmelerine neden olmaktadır.

53. YURTBAŞI KÖYÜ

Eski adı Aşağı Davala'dır. Batısında Ortaköy, doğusunda Uşak, güneyinde Aktaş, kuzeyinde Sarnıç ve Güvercinlik ile komşudur. Toplu bir yerleşmeye sahip olan ve ayrı mahallesi bulunmayan köyde 75 hanede 319 kişi yaşamaktadır. Ankara-İzmir karayolu üzerinde yer aldığı için Kula'ya kolaylıkla ulaşım sağlanabilmektedir. Yurtbaşı köyü, Kula ilçe merkezine 16 km. uzaklıktadır.

Köy civarında daha çok sikkelerin yardımı ile saptanan antik Tabala kentinin kalıntularına rastlanmaktadır. Bu da yörenin ilkçağlardan bu yana yerleşim alanı olduğunu göstermektedir. Yurtbaşı köylüleri Şehitli yörük aşiretindedir. Burası 1950'den önce bir çiftlik iken, 1950'den sonra meydana gelen yörük yerleşmeleriyle büyüyerek köy haline gelmiştir. Daha önce Dereköy'e bağlı bir mahalle iken buradan ayrılarak köy olmuştur.

Yurtbaşı köyü, Gediz nehri kenarında ve Ankara-İzmir karayolu üzerinde yer almaktadır. Köyün güneyi ve doğusu dağlık, kuzeyinde yer alan Gediz nehri kenarı ise düzlüktür. Karasal iklim özelliklerinin yaşandığı yörenin dağlık kesiminde bodur pınar ağaçları vardır. Halkın temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Özellikle Gediz kenarında sulu tarım ve bahçecilik yapılmakta, çeşitli sebze ve meyveler yetiştirilmektedir. Bunun yanı sıra anayol üzerinde çeşitli esnaf dükkanları ve bir de un fabrikası bulunmaktadır. Köyde üretilen başlıca tarım ürünleri buğday, arpa, şeftali, çeşitli sebzeler, darı ve üzumdür. Hayvancılıkla uğraşanlar ise inek ve koyun beslemektedirler.

Taşımali eğitim sistemine geçildikten sonra köydeki okul kapanarak öğrenciler Kula'daki okullara taşınmaya başlamıştır. Köylüler taşımali eğitimden memnun olduklarını belirtmektedirler. Eğitim seviyesi yüksek olan köyden yetişmiş olan ve

çeşitli mesleklerde görev yapan birçok insan bulunmaktadır. Yurtbaşı köyünde şebeke suyu, sulama kooperatifi ve tarımsal kalkınma kooperatifi bulunmaktadır.

Turistik değer olarak köyün kuzeydoğusunda peri bacaları, yine köyün kuzeyindeki Gemikaya ve Kale tepeleri adı verilen yüksek düzlüklerde tarihi kalıntılar bulunmaktadır. Bu tepelerde bir Bizans yerleşmesi olan Tabala'ya ait kale kalıntıları yer almaktadır. Kalenin üzerinde bulunduğu tepe, doğu-batı doğrultusunda uzanan düşük yükseltili dağ sıraları arasındaki Gediz nehrinin de içinden geçtiği boğaza hakim durumdadır. Bu boğaz, Hermos (Gediz) ovası ile Anadolu platosunu birbirine bağlayan bölgedeki en önemli doğal geçittir. Günümüzde dahi modern asfalt yol aynı güzergâhı izlemektedir. Geçmişte çok önemli bir konumda yer alan bu kale, bugün temel seviyesine kadar yıkılmış durumdadır. Yalnızca batısında, ana giriş kapısının da bulunduğu kesimde, sur duvarlarını kısmen izlemek mümkündür⁷⁵.

Köyün kurulduğu yer ile bahçeler arasında Gediz nehri ve Ankara-İzmir karayolu bulunmaktadır. Bu nedenle köylünün bahçelerine ulaşması çok zor ve tehlikeli olmaktadır. Bu tehlikenin giderilmesi ve köylülerin bahçelerine daha kolay ulaşabilmeleri için Gediz nehri üzerine bir köprü, anayol üzerinde de bir alt geçit yapılması gerekmektedir. Böylelikle köylülerin önemli sorunları da çözülmüş olacaktır.

III. KIRSAL YERLEŞMELERİN GENEL ÖZELLİKLERİ

A) JEOMORFOLOJİK ÖZELLİKLERİ

Kırsal yerleşmeleri dokularına göre ayırdığımızda toplu ve dağınık yerleşmeler olarak belirlenir. Kırsal yerleşmelerin toplu ve dağınık olmasını belirleyen en önemli faktör yüzey şekilleri ve iklimdir. Uğraşılan ekonomik faaliyetler, ulaşım koşulları, güvenlik kaygıları, etnolojik ve sosyal etkiler gibi beşeri ve ekonomik faktörler de etkili olmaktadır⁷⁶.

⁷⁵ Zeynep MERCANGÖZ ve Emine TOK, "Kula Yakınında Bir Bizans Kalesi: Tabala", *Geçmişten Geleceğe Yanık Ülke Kula Sempozyumu-Bildiriler*, Kula, 2006, s.369-372.

⁷⁶ Lütfi ÖZAV, *Sivash İlçesinin Coğrafi Etüdü*, Afyonkarahisar Kocatepe Üniv. Yayınları No:30, Afyonkarahisar, 2000, s.100.

Kula ortalama yükseltisi 600-700 m. olan plato yüzeyi üzerinde kurulmuş olup, genellikle etrafı yüksek ve engebeli dağlarla çevrilidir. Bu jeomorfolojik özelliğinden dolayı ilçeye bağlı köylerin büyük bir kısmı dağ köyü olup, bu köylere bağlı çok sayıda mahalle bulunmaktadır. Yörenin yerleşim dokusunda, eskiden beri kırsal yerleşim ile bütünleşen fakat köy altı yerleşim şekli olan mahalleler önemli yer tutmaktadır.

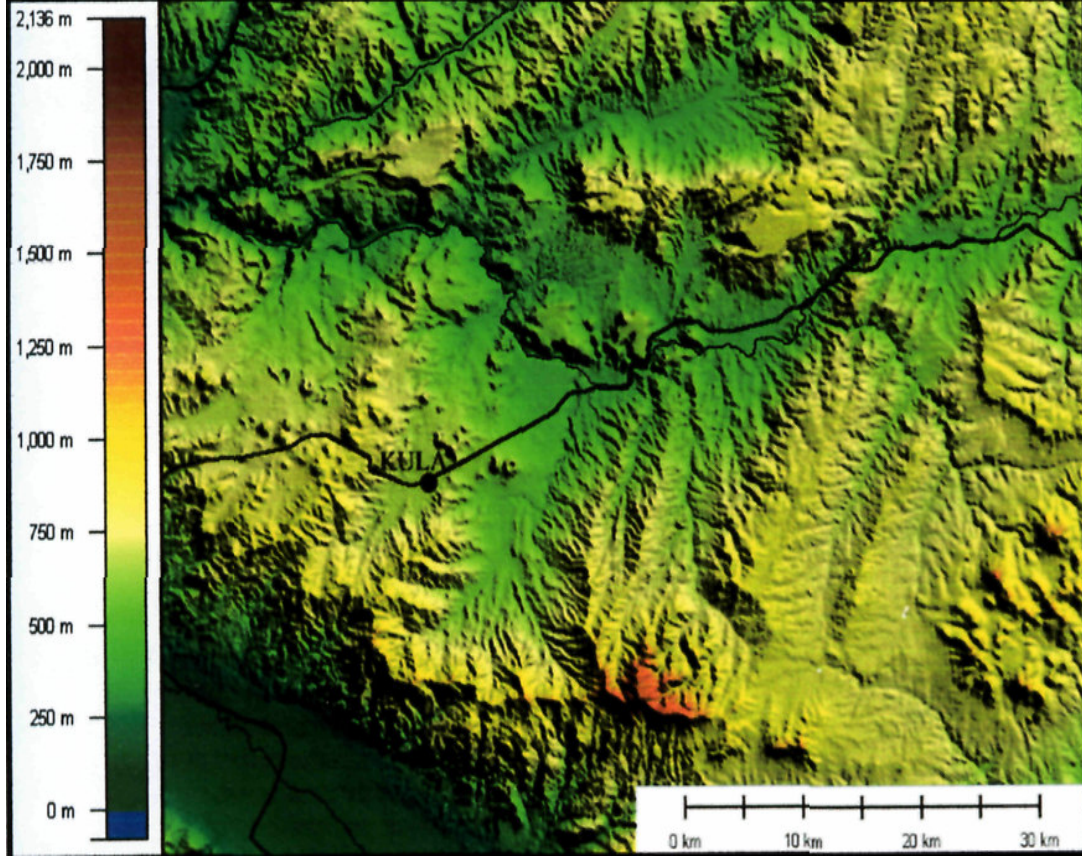

Resim 17. Engebeli Arazide Dağınık Bir Köy Yerleşmesi (Bebekli Köyü).

Yöredeki volkanizma sonucu oluşan volkanik arazi Gediz nehri ve kolları tarafından derin vadiler şeklinde işlenerek sahanın daha engebeli bir görünüş arz etmesine neden olmuştur. Kula'nın engebeli topografya şartları, jeolojik özellikleri ve iklim koşulları nedeniyle toprak oluşum süreçlerinin zor olması, tarım yapılabilecek alanların sınırlı olmasına neden olmuştur. Bu fiziki çevre koşulları, yöredeki yerleşim dokusunu da etkilemiştir. Bu nedenle köy altı yerleşim ünitelerinden olan mahalleler yörede çok fazla bulunmaktadır.

Genel olarak Kula'da Ankara-İzmir karayolunun kuzeyinde kalan köyler, toplu köyler durumunda iken; anayolun güneyindekiler topografik yapının da etkisiyle, araziye yayılmış, dağınık köyler niteliğindedirler. Buradaki köyler 3-4 mahalleden oluşmaktadır. Mahalle sayısı daha fazla olan köyler de mevcuttur. Yerleşim bölgesi olarak Kula ilçe merkezine en uzak köy, ilçenin kuzeybatısındaki Erenbağı köyü olup ilçeye uzaklığı 37 km.dir. En yakın köy ise depremde zarar görmesi nedeniyle 1981

yılında yeni yerleşim alanına taşınan Narıncalıpıtrak (Ataköy)'dür. Bu köyün ilçe merkezine uzaklığı 3 km.dir.

Harita 6. Kula ve Yakın Çevresinin Üç Boyutlu Haritası

Araştırma sahasında yer alan köy yerleşmeleri düz veya eğimli-engebeli arazilerde kurulmuşlardır. Bu köylerden 12'si düz arazide geriye kalan 39 köy ise eğimli-engebeli arazilerde yerleşmişlerdir. Düzlük alanlarda kurulan köyler tarımsal arazi yönünden zengindir. Eğimli yamaçlardaki köylerde ise tarım toprağı sınırlıdır.

B) ARAZİ DURUMU

Kula köylerinde arazi miktarları büyük farklılıklar arz eder. Yerleşim birimi başına ortalama 16.560 dekar arazi düşmektedir. Köylerden 25 tanesi bu ortalamanın üzerinde bir araziye sahipken, geriye kalan 26 köy de ortalamanın altında bir araziye sahiptir.

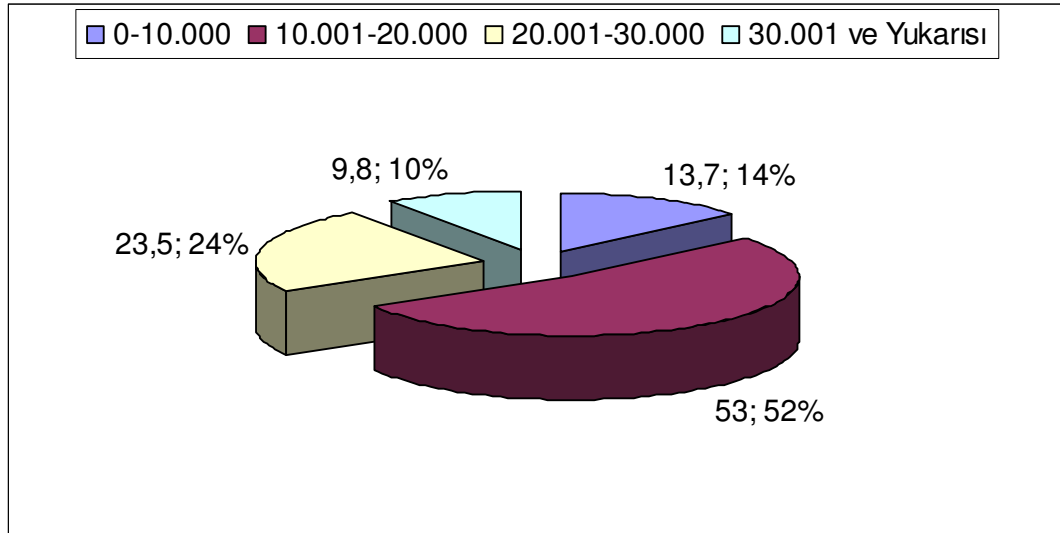
Tablo 12. Kula'da Kırsal Yerleşmelerin Yüzölçümü Büyüklüğüne Göre Dağılışı (2005).

Yüzölçümü Büyüklüğü (da)	Kırsal Yerleşme Sayısı*	Yüzdesi
0-10.000	7	13,7
10.001-20.000	27	53,0
20.001-30.000	12	23,5
30.001 ve Yukarısı	5	9,8
Toplam	51	100,0

*Söğüttere ve Yeşilyayla köyleri dahil edilmemiştir.

Kaynak: Kula İlçe Tarım Müdürlüğü Kayıtlarından Yararlanılmıştır.

Kula'da kırsal yerleşmelerin % 53'ü 10.001-20.000 da. arasında yüzölçüme sahiptir. 30.001 da. ve daha fazla yüzölçüme sahip 5 yerleşme vardır (Tablo 12). Bunlar Börtlüce, Encekler, Gökçeören, Güvercinlik ve Hacıtufan'dır.

Grafik 5. Kula'da Kırsal Yerleşmelerin Yüzölçümü Büyüklüğüne Göre Oransal Olarak Dağılışı (2005).

Yüzölçümü büyüklüğüne göre, 0-10.000 da. arasında 7 kırsal yerleşme, 10.001-20.000 da. arasında 27 yerleşme, 20.001-30.000 da. arasında da 12 kırsal yerleşme bulunmaktadır.

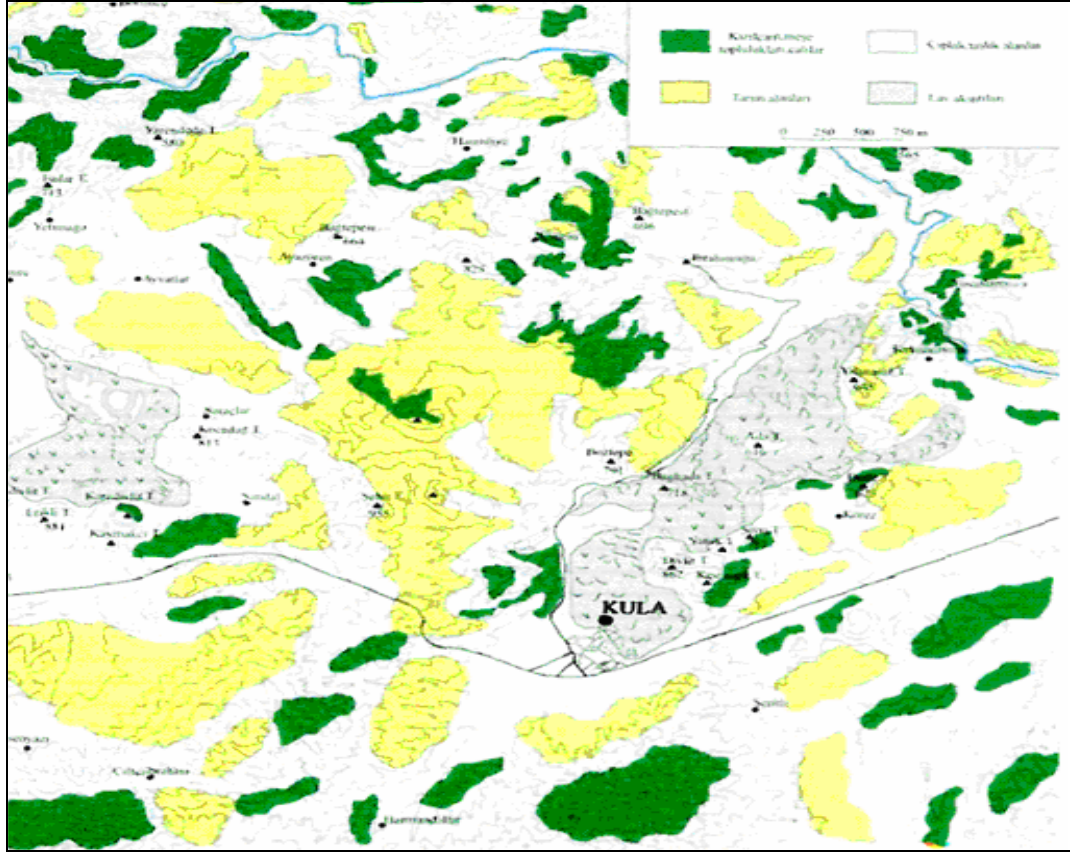
Tablo 13. Kula İlçesinin Köylere Göre Arazi Dağılımı.

Sıra No	Yerleşim Biriminin Adı	İlçeye Uzaklığı (km)	Tarım Arazileri(da)	Orman Alanları (da)	Yerleşim Alanları (da)	Toplam Alanı (da)
1	İlçe Merkezi	-	15.000	9.000	8.000	42.000
2	Ahmetli	11	5.000	8.700	50	18.750
3	Aktaş	24	11.900	4.550	250	22.000
4	Ayazören	15	8.000	2.500	300	15.800
5	Ayvatlar	15	8.750	5.000	50	17.100
6	Balıbey	18	5.000	8.000	500	18.500
7	Başbüyük	12	11.500	-	680	12.180
8	Battalmustafa	32	7.200	5.000	300	19.800
9	Bayramşah	33	6.000	1.500	60	9.960
10	Bebekli	15	12.500	12.500	850	27.350
11	Börtlüce	34	13.000	13.000	200	33.760
12	Çarıkbalı	26	9.200	7.000	800	19.000
13	Çarıkmahmutlu	20	3.900	5.000	150	14.550
14	Çarıktekke	25	3.000	6.000	150	16.150
15	Çiftçi İbrahim	11	3.900	4.500	150	8.550
16	Dereköy	15	10.320	-	100	11.420
17	Emre	26	9.620	2.300	300	20.820
18	Encekler	30	13.500	13.00	200	33.700
19	Erenbağı	37	3.000	3.000	40	9.040
20	Eroğlu	24	7.000	8.300	300	16.600
21	Esenyazı	15	3.600	14.000	250	25.100
22	Evciler	10	5.700	10.000	300	25.000
23	Gökçeören Beldesi	19	27.000	7.000	600	48.000
24	Gökdere-Sögütdere	11	5.150	8.000	300	20.450
25	Gölbaşı	4	4.000	4.000	300	10.550
26	Güvercinlik	26	16.200	8.000	1.000	32.200
27	Hacıtufan-Yeşilyayla	14	7.000	19.000	300	34.300
28	Hamidiye	20	8.000	9.000	100	23.100
29	Hayallı	24	2.100	6.500	100	12.700
30	İbrahimağa	13	9.900	-	150	10.150
31	İncesu (Gölde)	7	5.800	6.000	50	19.350
32	Kalınharman	17	4.500	5.200	100	10.050
33	Karaoba	16	2.300	1.000	20	3.320
34	Kavacık	5	3.700	9.000	100	15.800
35	Kenger	28	12.000	5.000	200	22.200
36	Konurca	16	5.800	7.500	200	17.200
37	Körez	10	14.000	200	300	21.600
38	Narınçalıpıtrak	3	3.750	4.000	250	10.500
39	Narınçalısüleyman	21	4.700	8.000	300	14.000
40	Ortaköy	16	3.300	10.000	100	16.900
41	Pabuçlu	19	5.000	1.300	200	12.500
42	Sandal Beldesi	9	9.800	7.000	500	25.400
43	Saraçlar	13	5.700	3.000	300	10.200
44	Sarınc	21	9.950	2.500	100	16.550
45	Şehitlioğlu	20	9.500	13.600	300	29.400
46	Şeremet	18	10.470	4.500	80	20.050
47	Şeritli	7	5.000	5.000	100	12.100
48	Şehyili (Şihli)	30	3.950	3.000	150	10.600
49	Tatlıçeşme	17	7.200	9.000	100	19.800
50	Yağbastı	31	3.200	1.800	100	6.800
51	Yeniköy	23	3.700	2.000	200	7.900
52	Yurtbaşı	18	6.000	1.000	200	9.200
	Toplam	-	395.260	313.950	20.780	960.000

Kaynak: Kula İlçe Tarım Müdürlüğü İstatistikleri.

Kula'nın köylerinden arazisi engebeli olanlar, tarım arazisi sıkıntısı yaşarlarken, ilçe merkezinin kuzeyinde kalan köyler genelde daha geniş tarım alanlarına sahiptirler. Araştırma sahasındaki kırsal yerleşmeler içerisinde kapladığı alan en geniş olan yerleşme Gökçeören kasabasıdır (48.000 da.). En küçük kırsal yerleşme ise Karaoba köyüdür (3.320 da.). En geniş tarım arazisine yine Gökçeören sahip iken, en az Hayallı köyünün tarım arazisi vardır (Tablo 13).

Harita 7. Kula ve Çevresinin Arazi Kullanım Haritası.

Kaynak: Semra SÜTGİBİ, "Kula ve Çevresinde Arazi Kullanımı", *Geçmişten Geleceğe Yanık Ülke Kula Sempozyumu-Bildiriler*, Kula, 2006, s.171.

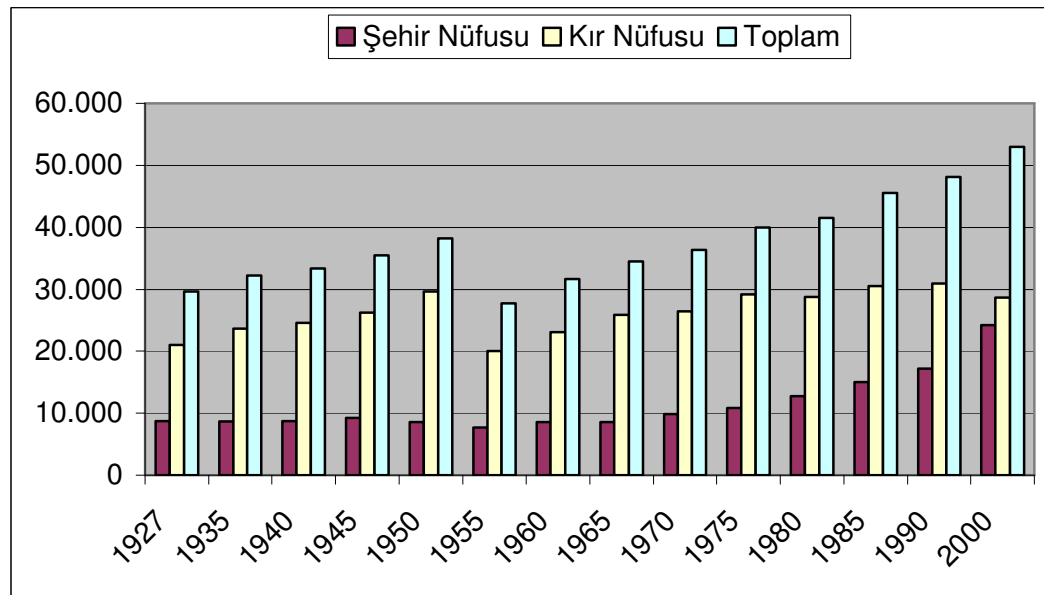
Yöredeki tarım arazileri genel olarak batı, kuzeybatı ve güneybatı istikametlerinde bulunmaktadır. Çalışma sahasında 7.000 civarında çiftçi ailesi bulunmaktadır. Bunların % 2'si 1-10 dekar, % 31'i 10-50 dekar, % 34'ü 50-100 dekar, % 33'ü ise 100 dekardan fazla araziye sahiptir⁷⁷.

⁷⁷ KARAKÜR, a.g.e., s.61.

Araştırma sahasındaki köy evleri, yerleşimlere bağlı olarak bazı farklılıklar içermekle birlikte, genelde taş dış duvarlı, küçük ölçekli yapılardır. Yaşamsal gereklilikten dolayı hayvan barınağı evin yakınında konumlanmıştır. Konutlar, kapalı ve yarı açık mekanların farklı düzende birlikteliğiyle oluşmuştur. Kula köylerinin birçoğunda geçmişte düz damlı evlerin olduğu, ancak yağmurda dama çıkıp yuvarlak taşı ile sıkıştırma yapma güçlüğü nedeniyle zamanla eğimli çatılara dönüştürüldüğü bilinmektedir. Kula köy evleri, genellikle alt katları dam, üstü ev olarak şekillenmiştir.

C) GÖÇLER VE NÜFUS ÖZELLİKLERİ

Türkiye'nin birçok yerinde olduğu gibi, Kula'daki kırsal yerleşmelerden şehirlere doğru büyük bir göç yaşanmaktadır. Bu göçlerin en önemli nedeni ekonomik yetersizliklerdir. Günümüzde tarım gelirlerinin kısıtlılığı, köy yaşamında iş, eğitim ve sağlık olanaklarının yetersizliği gibi nedenlerle insanlar köylerden şehirlere göç etmektedirler. Kırsal kesimde nüfus artışının kişi başına düşen arazi miktarını küçülmesi ve ekime açılacak arazinin azalması da iç göçün başlıca nedenlerindedir. Yaşam şartları, belki de bir süre sonra köylerin çoğunun terk edilmesi sonucunu doğuracaktır.

Grafik 6. Kula'da Kırsal ve Kentsel Nüfus Durumu (1927-2000).

Kırsal yerleşmelerden yapılan göçler, geçici göçler ve kalıcı göçler olarak ikiye ayrılmaktadır. Geçici işgücü göçü Alaşehir, Salihli, Manisa, Denizli ve İzmir'e doğru yaz aylarında gerçekleşmekte ve sonbaharda son bulmaktadır. Göçmenlerin başlıca çalışma alanı tarım işçiliğidir ve köylerden yakın çevreye gününbirlik geliş gidişler şeklinde yaşanmaktadır. Mevsimlik işgücü göçünün yoğunlaştığı köyler, arazinin engebeli ve tarıma elverişsiz, sulama olanaklarının yetersiz olduğu ya da bulunmadığı köylerdir. Sulu tarım olanaklarının köylere getirilmesi ile bu göçler büyük oranda önlenebilecektir. Bunun için sulama göletlerinin inşa edilmesi en büyük ihtiyaçtır. Kırsal alanlardan yapılan kalıcı göçlerde de ekonomik sıkıntılar, itici faktörlerin başında gelmektedir. Köylerin yaklaşık % 40'ı 1990'lardan itibaren yoğun göç vermeye başlamıştır. 1950'lerden sonra 1.600'ün üstünde aile köylerinden göç etmiştir ve bu 8.000'in üzerinde bir nüfusun hareketine işaret etmektedir⁷⁸. Köylerinde birçok tarihi ve doğal değerler bulunan Kula'nın her köyüne ait özgün verilerin belirlenip, turizme açılmasıyla hem bu değerlerin korunması hem de köylerin sosyo-ekonomik yapısının gelişmesi sağlanabilecektir. Böylelikle göçler nedeniyle köylerin boşalması da engellenebilecektir.

Kula'da, ilçe merkez nüfusunun gelişimi kırsal yerleşmelere göre farklılık göstermektedir. Cumhuriyet'ten bu yana kırsal nüfusun ciddi oranda artmadığı görülmektedir. 1927 yılında 20.976 olan nüfus 2000 yılında ancak 28.679 olmuştur. Kula'da kırsal nüfus gelişimi açısından 1955 ve 2000 yılları önemli dönüm noktalarıdır. Nüfus 1950 yılına kadar sürekli bir artış göstermiştir. 1955 yılında ise kırsal nüfusta önemli bir azalış tespit edilmiştir. Bu azalmada II. Dünya Savaşı süreci ve sonrasında ortaya çıkan olumsuz şartların etkisi söz konusudur. Bunun yanında o zamana kadar Kula'ya bağlı bir bucak olan Selendi, 1954 yılında ilçe olarak Kula'dan ayrılmıştır. Bunun neticesinde Kula'da, özellikle de kırsal nüfusta önemli bir düşüş gerçekleşmiştir. Kırsal nüfusun 2000 yılında azalmasının temel sebebi ise köylerden şehirlere yaşanan yoğun göçtür. Kula'nın köylerinin birçoğunda, 2000 yılı nüfusunun önceki dönemlerden daha az olduğu görülmektedir.

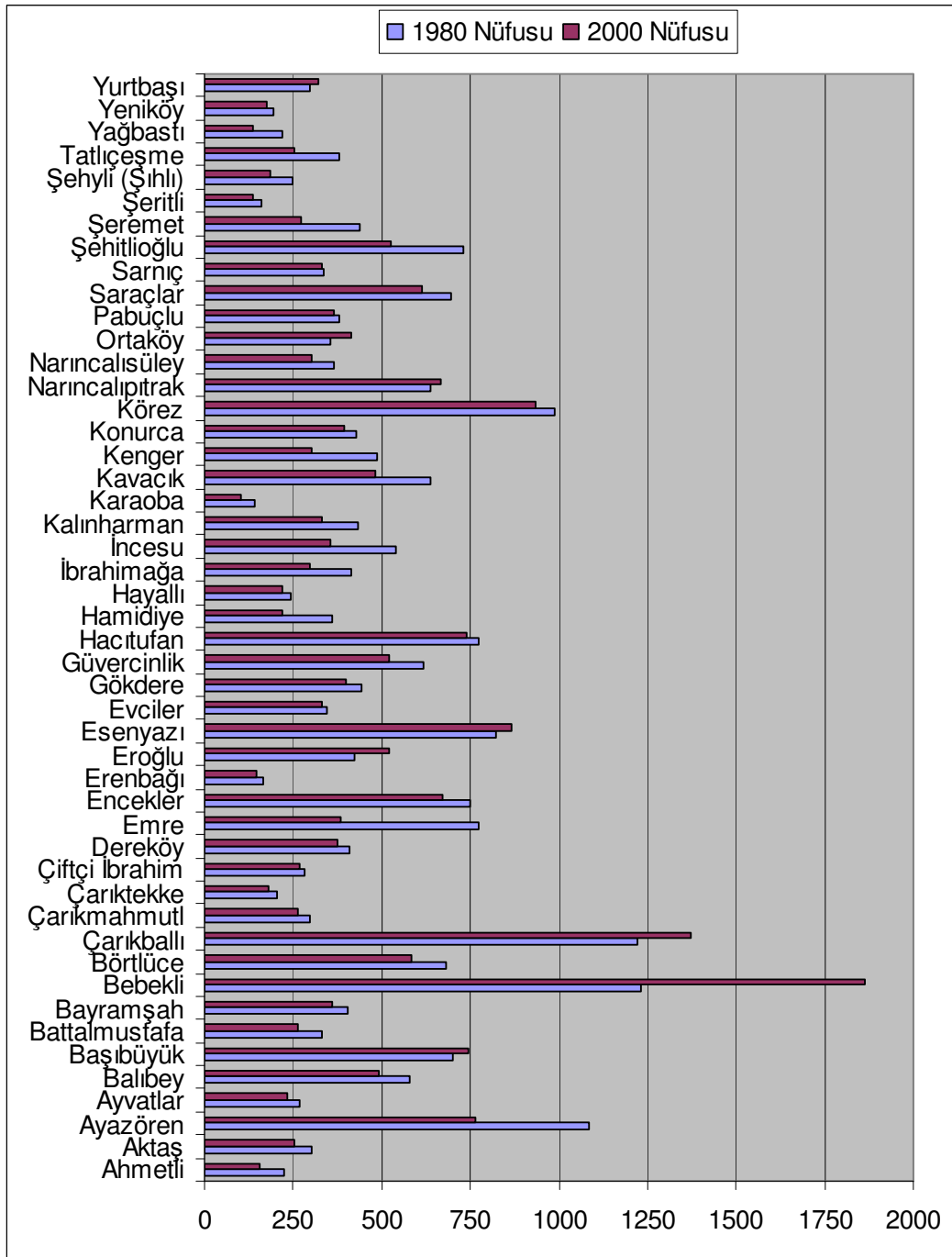
⁷⁸ Mustafa MUTLUER ve diğerleri, "Kula'da Göç Özellikleri ve Göç Yatırım Eğilimleri", *Geçmişten Geleceğe Yanık Ülke Kula Sempozyumu-Bildiriler*, Kula, 2006, s.428.

Tablo 14. Kula ve Köylerinin Nüfus Miktarları (1980-2000).

Sıra No	Yerleşim Biriminin Adı	1980 Yılı	1985 Yılı	1990 Yılı	1997 Yılı	2000 Yılı
1	İlçe Merkezi	12.780	15.019	17.208	19.318	24.217
2	Ahmetli	224	187	171	166	158
3	Aktaş	301	292	283	262	253
4	Ayazören	1.087	1.111	1.053	742	762
5	Ayvatlar	266	289	295	265	234
6	Balıbey	577	562	477	474	491
7	Başbüyük	702	781	813	785	746
8	Battalmustafa	333	332	292	275	262
9	Bayramşah	406	420	435	418	361
10	Bebekli	1.232	1.217	1.244	1.361	1.863
11	Börtlüce	681	625	573	686	585
12	Çarıkbalı	1.219	1.290	1.365	1.305	1.372
13	Çarıkmahmutlu	298	306	281	250	261
14	Çarıktekke	204	207	203	184	180
15	Çiftçi İbrahim	284	283	304	246	268
16	Dereköy	410	453	458	422	374
17	Emre	772	748	638	414	382
18	Encekler	747	692	658	643	673
19	Erenbağı	164	183	172	172	147
20	Eroğlu	422	392	412	513	520
21	Esenyazı	820	907	892	860	867
22	Evciler	346	393	387	310	331
23	Gökçeören Beldesi	3.642	4.197	5.141	3.780	4.605
24	Gökdere	443	493	487	457	401
25	Gölbaşı	-	-	-	320	317
26	Güvercinlik	618	633	634	596	523
27	Hacıtufan	775	782	766	719	741
28	Hamidiye	360	344	306	223	221
29	Hayallı	241	250	223	199	220
30	İbrahimağa	413	390	352	313	295
31	İncesu (Gölde)	540	564	478	371	357
32	Kalınharman	431	466	392	313	331
33	Karaoba	139	159	140	157	104
34	Kavacık	637	648	660	616	481
35	Kenger	487	458	373	311	303
36	Konurca	430	476	532	491	392
37	Körez	989	952	1.008	954	935
38	Narınçalıptırak	636	1.038	1.020	828	667
39	Narınçalısüleyman	365	368	341	372	302
40	Ortaköy	356	370	443	451	416
41	Pabuçlu	379	392	404	368	366
42	Sandal Beldesi	1.782	2.006	2.118	2.242	2.610
43	Saraçlar	694	740	807	654	614
44	Sarnıç	335	318	334	334	330
45	Sögütdere *	-	-	-	-	-
46	Şehitlioğlu	730	814	675	624	525
47	Şeremet	436	399	328	322	274
48	Şeritli	163	155	192	168	138
49	Şehyli (Şihli)	246	290	249	201	185
50	Tatlıçeşme	381	387	384	314	255
51	Yağbastı	217	202	190	145	136
52	Yeniköy	193	200	219	204	173
53	Yeşilyayla *	-	-	-	-	-
54	Yurtbaşı	297	354	338	345	319
	Toplam	41.546	45.531	48.132	47.471	52.986

* Sögütdere 2004 yılında, Yeşilyayla ise 2005 yılında ayrı köy olmuştur.

Kaynak: Kula İlçe Nüfus Müdürlüğü İstatistikleri.

Grafik 7. Kula'nın Köylerinde Nüfusun Değişimi (1980-2000).

Kula, 22 Ekim 2000 tarihinde yapılan nüfus sayımına göre toplam 52.986 nüfusa sahiptir. Bu nüfusun 28.679'u kırsal kesimde yani kasaba ve köylerde, 24.217'si de ilçe merkezinde yaşamaktadır. Buna göre nüfusun % 54'ü kırsal kesimde ve % 46'sı da ilçe merkezinde bulunmaktadır. Köylerdeki nüfus genelde 200-700 rakamları arasında

toplanmaktadır. 2000 Yılı Nüfus Sayımı sonuçlarına göre Kula'nın köylerinden en fazla nüfusa sahip olan 1863 ile Bebekli, en az nüfusa sahip olan ise 104 ile Karaoba köyüdür. Genel olarak köylerin nüfusunda, sürekli şehirlere doğru yaşanan göçler nedeniyle azalma görülmektedir (Tablo 14).

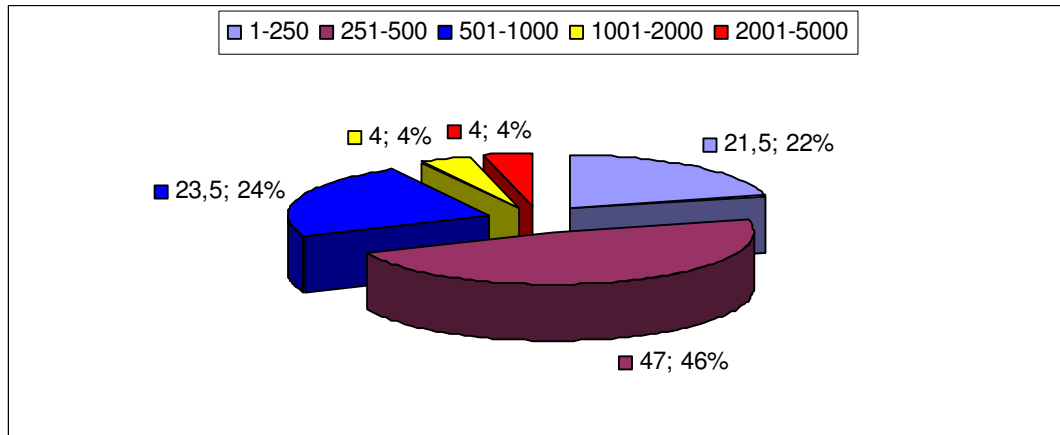
Tablo 15. Kula'da Kırsal Yerleşmelerin Nüfus Büyüklüğüne Göre Dağılışı (2000).

Nüfus Büyüklüğü (Kişi)	Kırsal Yerleşme Sayısı*	Yüzdesi
1-250	11	21,5
251-500	24	47,0
501-1000	12	23,5
1001-2000	2	4,0
2001-5000	2	4,0
Toplam	51	100,0

*Söğüttere ve Yeşilyayla köyleri dahil edilmemiştir.

Kaynak: DİE Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

Kırsal yerleşmeleri nüfus büyüklüğüne göre gruplandırarak olursak, % 47'sinin 251-500 arasında nüfus değerine sahip olduğunu görürüz. Köylerden sadece 2 tanesi (Bebekli ve Çarıkbalı) 1000'in üzerinde nüfusa sahiptir. Diğer taraftan ilçede nüfusu 250'nin altında olan 11 köy vardır.

Grafik 8. Kırsal Yerleşmelerin Nüfus Büyüklüğüne Göre Dağılışı (2000).

Kula'nın beldeleri olan Gökçeören ve Sandal ise 2000'in üzerinde nüfusa sahiptirler. Gökçeören'in nüfusu 4.605, Sandal kasabasının nüfusu ise 2.610'dur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EĞİTİMİN DAĞILIMI

I. GEÇMİŞ DÖNEMDE EĞİTİM

Eğitim ve öğretime Kula'da Cumhuriyet'ten önce de çok önem verildiği resmi kayıtlardan anlaşılmaktadır. Dini eğitimin yapıldığı Gülhane (Körhane), Kurşunlu Camii, Hacılar Medresesi vardır. Kurşunlu, Soğukkuyu, Koca Mektep ve Mektebi Ünas ilkokulları ile Rüştüye (ortaokul) bulunmaktaydı. Mektebi Ünas, Kaymakam Hacı Muhittin Bey tarafından 1904 yılında yaptırılmıştır⁷⁹.

XIX. yüzyılın sonlarına doğru Kula'da 38 okul bulunmaktadır. Bunun 4'ü rüştüye, 34'ü de ilkokul düzeyindedir. Toplam 1280 öğrenci okula devam etmektedir. Bu sayının 845'i erkek, 295'i kızdır. Ayrıca 140 öğrencinin devam ettiği, Fransızların denetimindeki bir okulda da eğitim yapılmaktadır⁸⁰.

Cumhuriyet'in ilanı ve yeni Türk harflerinin kabulü ile okuma-yazma kolaylaşmış, halk, millet mekteplerinde kısa zamanda Latin harflerini öğrenmiştir. Okuma-yazma seferberliği ile ilçe merkezinde ve köylerde kurslar açılmıştır.

Sakarya Mektebi, 1918 yılında Kaymakam Hacı Muhittin Çarıklı tarafından yaptırılan bir okuldur. Camicedit mahallesinde bulunan okul, taş yapıdır. 3 sınıf olarak öğrenim yapılan Kula'nın en eski okullarından olan tarihi yapıdaki öğretime 1963 yılında son verilmiştir. Yapıldığı yıllarda sadece kızlar eğitim gördüğünden Kızlar Mektebi olarak anılır⁸¹.

II. GÜNÜMÜZDEKİ EĞİTİM DURUMU

Nüfus analizleri çalışmalarında nüfusun eğitim durumunu gösteren değerlendirmeler, nüfusun sosyo-ekonomik yapısını ortaya koyması açısından önem arz etmektedir.

Kula'da okur-yazar oranları yıllara göre önemli değişimler göstermektedir. Dikkat çekici en önemli özellik her dönemde Kula'daki okur-yazar oranının Manisa genelinden fazla olduğudur. Nitekim 1990 yılı Kula okur-yazar oranı % 85,9 iken, Manisa ili ortalaması 80,2 seviyesindedir. Aynı şekilde 2000 yılında Kula'da okur-yazar

⁷⁹ ÖZTÜRK, *a.g.e.*, s.98.

⁸⁰ ARIKAN, *a.g.m.*, s.52.

⁸¹ www.kula-bld.gov.tr, 25.12.2006.

oranı % 90,4'ü bulurken, Manisa ili ortalaması % 86,2'de kalmaktadır (Tablo 16). Yine bu dönemlerde Kula'daki okur-yazar oranı, Türkiye ortalamasının da üstünde seyretmiştir⁸². Bu durum, eğitimin ilçede ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 16. Kula İlçe Merkezinde Nüfusun Okuma-Yazma Durumu (1990-2000).

Nüfusun Durumu	1990 Yılı	2000 Yılı
Okuma Yazma Bilen	13.008	19.374
Okuma Yazma Bilmeyen	2.127	2.033
Okuma Yazma Oranı (%'si)	85,9	90,4
Manisa İli Ortalaması (%'si)	80,2	86,2
6 Yaş Üstü Toplam Nüfus	15.135	21.414
Toplam Nüfus	17.208	24.217

Kaynak: DİE Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

Kula'da okur-yazar oranının yüksek oluşu, şehirde eğitimin rahat bir ortamda yapılmasının bir sonucudur. Kırsal kesimde yaşam biçimi okur-yazar oranını olumsuz şekilde etkilediği gibi, gelir düzeyi de okur-yazarlığı etkilemektedir.

Okur-yazar oranını etkileyen faktörlerden biri de cinsiyettir. Konu bu açıdan ele alındığında, tüm ülkede olduğu gibi, çalışma alanında da kadınlar aleyhine önemli farklılıkların ortaya çıktığı görülür. 2000 yılı nüfus sayım sonuçlarına göre, şehir geneli için okuma-yazma oranı % 90,4'tür. Erkek nüfus için bu değer ortalamadan yüksek (% 96,1), kadın nüfus için ise düşüktür (% 84,4). Bu durum kadın nüfusun eğitime gereken önemin verilmediğini göstermektedir.

Nüfusun eğitim durumu ile ilgili analizlerde sadece okur-yazar oranıyla eğitim düzeylerini ortaya koymak mümkün değildir. Burada nüfusun mezuniyet durumu da önemlidir. 2000 yılında, Kula'da okul bitirenlerin yarısından fazlası (% 70) ilkokul mezunudur. Liseden mezun olanlar (% 10), ortaokuldan mezun olanlardan (% 7) oran olarak daha yüksektir. Yüksek öğretim mezunu olanlar ise düşüktür (% 5). Kadınların yüksek öğretim mezuniyet durumları daha da azdır. Bu olumsuz tabloya karşın, okul bitirenler arasında, her eğitim kademesinde, yıllara göre artış eğilimi söz konusudur.

⁸² KARAKÜR, *a.g.e.*, s.33.

Her kademedeki eğitim seviyesinin yüksek oluşu, şehrin gelişmesini hiç kuşkusuz olumlu yönde etkileyecektir.

Tablo 17. Kula İlçe Merkezinde Nüfusun Okur-Yazar ve Mezuniyet Durumları (2000).

Nüfusun Durumu	Erkek	Kadın	Toplam
6 ve Daha Yukarı Yaştaki Nüfus	11.057	10.353	21.410
Okuma Yazma Bilmeyenler	426	1.607	2.033
Okuma Yazma Bilenler	10.629	8.745	19.374
Bir Öğretim Kurumundan Mezun Olmayanlar	2.088	2.174	4.262
Okul Bitirenlerin Toplamı	8.545	6.607	15.152
İlkokul Mezunu	5.702	4.912	10.614
İlköğretim Mezunu	325	239	564
Ortaokul Mezunu	735	327	1.062
Ortaokul Dengi Meslek Okulu Mezunu	69	60	129
Lise Mezunu	890	659	1.549
Lise Dengi Meslek Okulu Mezunu	313	181	494
Yüksek Öğretim Mezunu	511	229	740

Kaynak: DİE Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

III. İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

1961 yılında kabul edilen İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Maarif Memurlukları kaldırılarak İlköğretim Müdürlükleri kurulmuştur. 1983 yılında yapılan değişiklikle İlköğretim Müdürlükleri kaldırılarak İlçe Eğitim Müdürlükleri kurulmuş, 1984 yılında da İlçe Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürlükleri adı verilmiştir. Kurumun adı 1989 yılında İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü olarak değiştirilmiştir⁸³.

İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesinde, 2006-2007 Eğitim-Öğretim yılında 16'sı sekiz yıllık, 16'sı da birleştirilmiş sınıflı olmak üzere 32 tane ilköğretim okulu ile bir tanesi Gökçeören kasabasında, diğerleri ilçe merkezinde olmak üzere 6 adet

⁸³ www.kula.gov.tr, 10.12.2006.

ortaöğretim kurumu (lise) vardır. Bu okullar dışında, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı olarak faaliyet gösteren; Yaygın ve Mesleki Eğitim kurumlarından Halk Eğitim Merkezi, Hüseyin Sencer Pratik Kız Sanat Okulu ve Bağımlı Çıracılık Eğitim Merkezi ile Özel Öğretim kurumlarından Özel Ufuk İlköğretim Okulu, Özel Hedef Dershanesi, Özel Körfez Dershanesi, Özel Nar Çiçeği Anaokulu, Özel Özbal Motorlu Taşıtlar Sürücü Kursu ve Öğretmenevi Lokali bulunmaktadır.

IV. EĞİTİM KURUMLARI

A) İLKÖĞRETİM OKULLARI

Kula'da 16'sı sekiz yıllık, 16'sı da birleştirilmiş sınıflı olmak üzere 32 tane ilköğretim okulu vardır. Sekiz yıllık ilköğretim okullarının 6 tanesi kasaba ve köylerde, 10 tanesi de ilçe merkezinde bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi özel okuldur.

1. Kula Anaokulu

İlçe merkezindedir. 2003 yılında İl Özel İdaresi tarafından temeli atılmış, 2004 yılında tamamlanarak 2004-2005 Eğitim-Öğretim yılında faaliyete geçmiştir. Okul binası tek katlı olup, 3 sınıf, 2 yatakhane bulunmaktadır. Normal ve yarım gün öğretim yapılmaktadır. 3 ayrı yaş grubuna (4, 5 ve 6 yaşları) eğitim verilmektedir.

2. Atatürk İlköğretim Okulu

İlçe merkezindedir. 1962 yılında okulun yapımına başlanmış ve 1963-1964 Eğitim-Öğretim yılında Atatürk İlkokulu adıyla eğitim-öğretime başlamıştır. 4306 sayılı 8 Yıllık Zorunlu Eğitim Yasası'nın çıkmasıyla birlikte okul, 1997-1998 Eğitim-Öğretim yılından itibaren Atatürk İlköğretim Okulu adını almıştır. Okulda 5 derslik bulunmaktadır. Bina yetersiz olduğu için ikili öğretim yapılmaktadır.

3. Bebekli 75. Yıl İlköğretim Okulu

Bebekli köyündedir. Okul, köy halkının katkılarıyla 1944 yılında yapılmıştır. Bu ilk yapılan okul 1978 yılına kadar eğitim-öğretime devam etmiştir. 1978 yılında devlet tarafından 3 sınıflı bir okul ile bir lojman yaptırılmıştır. Yeni bina yapıldıktan sonra eski bina terkedilmiştir. 1992 yılında devlet tarafından ek bir bina daha yapılarak derslik sayısı 4 olmuştur. 1995 yılında İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün katkıları ve köy halkının yardımları ile bir bina daha eklenerek derslik sayısı 5'e çıkarılmıştır. 1998-1999 Eğitim-Öğretim yılında yine devlet tarafından 3 katlı 9 derslikli bir bina daha yapılarak derslik sayısı 14'e ulaşmıştır. Yeni bina Cumhuriyetin 75. yılında yapıldığından okula, Bebekli 75.Yıl İlköğretim Okulu ismi verilmiştir. Okul binası 3 bloktan oluşmaktadır. A Blok 3 katlı olup 9 dersliklidir. B Blok tek katlı olup 2 derslikten ibarettir. C Blok ise tek katlı olup 3 derslik ve 1 depodan oluşmaktadır.

4. Çarıkbalı İlköğretim Okulu

Çarıkbalı köyündedir. Okul, 1960 yılında 2 derslikli prefabrik bina olarak yapılmıştır. 1985 yılında bir derslikli ek bina yapılmıştır. Prefabrik binaya 2002 yılında Kaymakamlık tarafından kullanılmaz raporu verilmesi üzerine, 2004 yılında 12 derslikli yeni bir bina yapılarak hizmete girmiştir. Daha önce sadece ilköğretim birinci kademe varken, 2004-2005 Eğitim-Öğretim yılında 8 yıllık ilköğretime geçilmiştir. Okul, 9 derslikten oluşmaktadır.

5. Dört Eylül Ahmet Ve Sabahat Özmen İlköğretim Okulu

İlçe merkezindedir. Okulun temeli 1942 yılında atılmıştır. 1944 yılında bina tamamlanıp okul açılmıştır. 1995 yılında Kulalı işadamı Ahmet Özmen tarafından okul bahçesine 8 derslikli bina yaptırılmış olup, 1995-1996 Eğitim-Öğretim yılında ilköğretime dönüştürülmüştür. 2001-2002 Eğitim-Öğretim yılında Belediye, Valilik ve Özürlü Öğrenciler Derneği işbirliği ile yaptırılan C Blok hizmete girmiştir.

Okul, toplam 4 bloktan oluşmaktadır. A Blok 1944'te yapılmış, B Blok 1995'te Ahmet Özmen tarafından yaptırılmış, C Blok da Mehmet Özboyacı tarafından

bağışlanan okul bahçesine bitişik arsa üzerine üç katlı olarak yapılmıştır. Ayrıca ek derslik olarak kullanılan D Blok vardır. A Blokte 9, B Blokte 8, C Blokte da 2 derslik mevcuttur. C Bloğun ikinci katında özürlü öğrenciler için 2 derslik, 1 mutfak, 1 revir ve çok amaçlı salon vardır. D Blokte ise 2 derslik bulunmaktadır.

6. Encekler İlköğretim Okulu

Encekler köyündedir. Okul, köy halkının yardımlarıyla şimdiki bulunduğu yerden 750 m. uzakta iki derslik olarak yapılmış ve 1945 yılında eğitim-öğretime açılmıştır. 1962 yılında binanın kullanılmayacak durumda olması ve ihtiyacı karşılayamaması gibi sebeplerden dolayı yeni okul binası yapımı için çalışmalara başlanmıştır. Köy halkının da katkılarıyla devlet tarafından 1963 yılında 2 derslikli şimdiki okul binası ile birlikte öğretmenlerin kalacağı 2 lojman yaptırılmıştır. 18.08.1997 tarihinde çıkarılan 8 Yıllık Zorunlu Eğitim Yasası ile binanın yetersiz gelmesinden dolayı ek bina yapılması kararlaştırılmıştır. 1999 yılında devlet-vatandaş işbirliği ile 6 derslikli 2 katlı ek bina yapılarak 11.02.2000 tarihinde eğitim-öğretime başlanmıştır. Derslik yetersizliğinden dolayı 2002 yılında binanın üçüncü katı yapılarak 2002-2003 Eğitim-Öğretim yılında faaliyete geçirilmiştir. İki binada bulunan 8 derslikte eğitim-öğretim faaliyetleri sürdürülmektedir.

7. Fatih İlköğretim Okulu

İlçe merkezindedir. Okulun arsası 1992 yılında İsmet Dinçsoy tarafından bağışlanmış, hayırsever vatandaşlar tarafından binanın kaba inşaatı yapılmış olup, ince işçiliği ise valilik tarafından tamamlanmıştır. 08.02.1993 tarihinde eğitim-öğretime başlamıştır. Okulda 9 derslik bulunmaktadır.

8. Gökçeören Ulupınar İlköğretim Okulu

Gökçeören kasabasındadır. Okul, kasaba halkının desteğiyle yapılarak 1952 yılında eğitim-öğretime başlamıştır. Okulda 6 derslik bulunmaktadır. İlkokulların, 1997-1998 Eğitim-Öğretim yılında 8 yıllık zorunlu ilköğretime dönüştürülmesi ile Gökçeören

Lisesi bünyesindeki ortaokul öğrencileri bu okula devredilmiştir. Ayrıca taşınmalı eğitimin başlamasıyla okulun taşıma merkezi olarak seçilmesi nedeniyle bu okulun öğrenci sayısı artarken Gökçeören Lisesi'nin öğrenci sayısında azalma olmuştur. Ulupınar İlköğretim Okulu binasının yetersiz gelmesi sebebiyle üst makamların da olurları alınarak 1998-1999 Eğitim-Öğretim yılından itibaren Gökçeören Lisesi, Ulupınar İlköğretim Okulu binasına, Ulupınar İlköğretim Okulu da Gökçeören Lisesi binasına taşınmıştır. Şu anda her iki okul da geçici olarak yerleştikleri okul binalarında eğitim-öğretimi sürdürmektedirler. Okulda 8 derslik vardır.

9. Kenan Evren İlköğretim Okulu

İlçe merkezindedir. 1982 yılında devlet tarafından temeli atılmış, 30 Ekim 1984 tarihinde tamamlanarak eğitim-öğretime açılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin 7. Cumhurbaşkanı Kenan Evren Kula'da doğduğu için okula onun adı verilmiştir. Yapılan binanın yetersiz gelmesi nedeniyle 1991 yılında devlet tarafından ek binanın temeli atılarak 1995 yılında bitirilmiştir. 1995-1996 Eğitim-Öğretim yılında iki bina birleştirilerek Kenan Evren İlköğretim Okulu olarak eğitim-öğretime devam edilmiştir. Kenan Evren İlköğretim Okulu binası 2 bloktan oluşmaktadır. İki binada toplam 22 derslik, 2 anasınıfı vardır.

Resim 18. Kenan Evren İlköğretim Okulu.

10. Mehmet Ve Hüseyin Tosun İlköğretim Okulu

İlçe merkezindedir. Okul, Mustafa Kemal Atatürk'ün doğumunun 100. yılında açılmış, okulun adı da 100. Yıl İlkokulu olarak 1981 yılında eğitim-öğretime başlamıştır. Okul binası iki katlı olarak yapılmış iki yıl sonra ikinci katı yıkılmış ve tek katlı olarak eğitim-öğretime devam etmiştir. Genellikle ikili öğretim yapılmış ve 1999 yılının Ekim ayında bu bina tamamen yıkılarak yeniden bina yapılmasına karar verilmiştir. Mehmet ve Hüseyin Tosun kardeşler tarafından binanın kaba inşaatı yaptırılmış, ince işçiliği İl Özel İdaresi tarafından tamamlanarak 04.09.2000 tarihinde eğitim-öğretime açılmıştır. Okulda 12 derslik bulunmaktadır. Sınıflar Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Türkçe, Matematik, İngilizce ve diğer derslerin yapıldığı etkinlik sınıfı olarak düzenlenmiştir.

11. Naci-Hakkı Ulusoy İlköğretim Okulu

Şehir merkezindedir. Okul, Naci ve Hakkı Ulusoy kardeşler tarafından yaptırılarak Milli Eğitim Bakanlığı'na bağışlanmıştır. 04.09.2001 tarihinde açılışı yapılarak 2001-2002 Eğitim-Öğretim yılında faaliyete geçmiştir. Okulda 12 derslik bulunmaktadır.

12. Rafet Üçelli İlköğretim Okulu

İlçe merkezindedir. 1985 yılında devlet tarafından temeli atılmış, 1986 yılında tamamlanarak eğitim-öğretime başlamıştır. Okul 9 derslikli üç kat olarak inşa edilmiştir. Binanın yetersiz gelmesi üzerine 2001 yılında 2 derslikli iki katlı ek bina yapılmıştır. Bu da ihtiyaca cevap vermeyince 2004 yılında yeni bir ek bina daha yapılarak 2 derslik daha kazandırılmıştır. Toplam derslik sayısı 12'dir.

13. Sandal Cumhuriyet İlköğretim Okulu

Sandal kasabasındadır. Okul, 1928 yılında eğitime başlamıştır. Düvenönü mevkiindeki eski cami avlusunda eski Türkçe ile eğitim-öğretime başlanmış, bu tarihten

itibaren kesintisiz olarak eğitime devam edilmiştir. 1950 yılında halen kullanılmakta olan 3 derslikli okul binası inşa edilmiş ve hizmete açılmış, 1970 yılında ise 3 derslikli bir bina daha yapılmıştır. 1995 yılına kadar Sandal Köyü İlkokulu olan adı, Sandal İlkokulu olarak değiştirilmiştir. 1996 yılında mahalli imkanlarla 2 adet derslik ilavesiyle derslik sayısı 8'e çıkarılmış, 1996-1997 yılından itibaren 8 Yıllık Temel Eğitim okuluna dönüştürülerek adı Sandal İlköğretim Okulu olmuştur. Cumhuriyet'in kuruluşunun 75. yılında 9 derslikli ve üç katlı yeni ek bina yapılarak kapasitesi yükseltilmiş ve okulun adı da Sandal Cumhuriyet İlköğretim Okulu olarak değiştirilmiştir. 1997-1998 Eğitim-Öğretim yılında taşınmalı eğitim merkezi olmuş ve aynı yıl ikili öğretim yapıldıktan sonra 1998-1999 Eğitim-Öğretim yılında yeni bina faaliyete geçmiştir. Okul, üç katlı 9 derslikli bir bina, tek katlı 2 derslikli bir bina ve tek katlı 5 derslikli bir bina olmak üzere toplam 16 derslikte hizmet vermektedir.

Resim 19. Sandal Cumhuriyet İlköğretim Okulu.

14. Vali Muzaffer Ecemiş İlköğretim Okulu

İlçe merkezindedir. Dönemin Manisa Valisi Muzaffer Ecemiş'in yardım ve destekleriyle 2000 yılında yapımına başlanmış ve kısa sürede tamamlanarak 04.09.2000 tarihinde eğitim-öğretime açılmıştır. Okulun yapımında büyük katkıları olan Manisa eski Valisi Muzaffer Ecemiş'in adı verilmiştir. Okul, 14 derslikten oluşmaktadır.

15. Yunus Emre İlköğretim Okulu

Gökçeören kasabasındadır. Okul, 1964 yılında Gökçeören Belediyesi'nin vermiş olduğu arsaya Milli Eğitim Bakanlığı tarafından iki katlı olarak yaptırılmıştır. Binanın bitmesiyle 1968-1969 Eğitim-Öğretim yılında ilkokul olarak açılmıştır. Yakında Yunus Emre'nin türbesi olması nedeni ile okula Yunus Emre İlköğretim Okulu adı verilmiştir. Okul, 8 derslikten oluşmaktadır.

16. Zafer İlköğretim Okulu

İlçe merkezindedir. İlk defa ilçenin en yüksek yerinde kurulmuş olan Zafer İlkokulu, Rumlardan kalma en eski okuldur. İki katlı, zemini mermer kaplamalı olan bu bina, uzun yıllar ilkokul olarak kullanılmıştır. Okulun bahçesinde küçük bir kilisenin bulunduğu ve bu kilisede Rumlar zamanında dini eğitimin yapıldığı ayrıca bir adet mahzen bulunduğu bilinmektedir. Tarihi değer taşıyan bu binada 1923 yılında eğitim-öğretime başlanmıştır. Bu tarihi binaya 1974 yılında kullanılmaz raporu verilmesi üzerine 1977 yılında aynı bahçeye yeni bina yapılmıştır. Daha sonra yapım hatasından dolayı bu yeni binaya da kullanılmaz raporu verilmiş ve 1986 yılında bina yıkılmıştır. 1986 ile 1990 yılları arasında okul, Rafet Üçelli İlköğretim Okulu binasında eğitim-öğretime devam etmiştir.

Resim 20. Zafer İlköğretim Okulu.

1990 yılında eski binaya 200 m. uzaklıkta, şu anki bulunan yere yeni okul binası yapılmıştır. 1990 yılından itibaren bu binada eğitim-öğretim sürdürülmektedir. Zafer İlköğretim Okulu 15 derslikten oluşmaktadır.

17. Özel Ufuk İlköğretim Okulu

İlçe merkezinde bulunan bir özel okuldur. Okul iki binadan oluşmakta olup, 1996-1997 Eğitim-Öğretim yılında Özel Ufuk İlkokulu adıyla öğretime açılmıştır. 1997-1998 Eğitim-Öğretim yılında tüm Türkiye’de uygulamaya konulan 8 yıllık kesintisiz eğitim programına uygun olarak adı, Özel Ufuk İlköğretim Okulu olarak değiştirilmiştir. Okulda 15 derslik bulunmaktadır.

B) ORTAÖĞRETİM OKULLARI

1. Selim-Sabahat Palanduz Anadolu Lisesi

Okul, 2004-2005 Eğitim-Öğretim yılında yabancı dili İngilizce ve iki şubeli (60 öğrenci) olarak eğitim-öğretime başlamıştır. Kendi binasının inşaatı devam ettiğinden, bir yıllığına Hacı Ömer Özboyacı Endüstri Meslek Lisesi binasının ikinci katında 3 dersliğinden yararlanılmıştır. Okul, hayırsever Eczacı Selim Palanduz’un katkılarıyla yapılan 14 derslikli kendi binasına 2005-2006 Eğitim-Öğretim yılında geçmiştir.

2. Hacı Ömer Özboyacı Endüstri Meslek Lisesi

1979-1980 Eğitim-Öğretim yılında mülkiyeti Kula Belediyesi’ne ait eski Kula Belediye Sarayı’nda Elektrik Bölümü ile hizmete açılmıştır. 19 Mayıs 1996 tarihinde mevcut okul binasının temeli atılmış olup 15 ay gibi kısa bir sürede tamamlanmıştır. Okulun yapımında hayırsever Özboyacı ailesinin büyük katkıları olmuştur. 4 Eylül 1997 tarihinde okulun açılışı yapılmıştır. Yeni okulun hizmete başlamasıyla birlikte 1997-1998 Eğitim-Öğretim yılından itibaren Elektrik bölümüne ilaveten Deri Konfeksiyon ve Dokuma bölümleri açılmıştır. 2003-2004 Eğitim-Öğretim yılında da Bilgisayar (Yazılım) bölümü açılmıştır. Okul 13 dersliklidir.

Resim 21. Hacı Ömer Özboyacı Endüstri Meslek Lisesi.

3. Gökçeören Lisesi

Gökçeören kasabasındadır. Okul, 1970-1971 Eğitim-Öğretim yılında Gökçeören Ortaokulu olarak açılmıştır. 26.10.1989 tarihine kadar Gökçeören Yunus Emre İlkokulu'nda çift öğretim yaparak eğitim-öğretimine devam etmiştir. 26.10.1989 tarihinden itibaren kendi binasında eğitim-öğretimine devam etmiştir. 1992-1993 Eğitim-Öğretim yılında ortaokul bünyesinde lise açılmıştır. 1993-1994 Eğitim-Öğretim yılında adı Gökçeören Lisesi olarak değiştirilmiştir. 1997-1998 Eğitim-Öğretim yılına kadar bünyesinde ortaokul ile birlikte eğitim-öğretimine devam etmiş ve 1997-1998 Eğitim-Öğretim yılı başında 8 yıllık eğitimin başlaması ile birlikte bünyesinde bulunan ortaokul kısmı Ulupınar İlköğretim Okulu'na devredilmiştir. Aynı yıl Ulupınar İlköğretim Okulu'nun fiziki yetersizliğinden dolayı eğitimine lise binasında, lise de Ulupınar İlköğretim Okulu binasına taşınarak devam etmiştir. Halen eğitim-öğretimini aynı şekilde devam ettirmektedir. Geçici olarak eğitim-öğretim yapılan Ulupınar İlköğretim Okulu binası 1952 yapımı eski bir bina olup, fiziki olarak yetersizdir. Binada 6 derslik bulunmaktadır.

4. Halit Tokul İmam Hatip Lisesi

Okul eğitim-öğretime, 1976-1977 Eğitim-Öğretim yılında Kula Hayır Cemiyeti tarafından tahsis edilen ve Kuran Kursu olarak kullanılan geçici bir binada başlamıştır. 1978-1979 Eğitim-Öğretim yılında orta kısmından ilk mezununu vermiş ve 1979-1980 Eğitim-Öğretim yılında lise kısmına öğrenci kaydı yapmıştır. Okul, lise kısmından ilk mezununu 1982-1983 Eğitim-Öğretim yılı sonunda vermiştir. Kendine tahsis edilen geçici binada eğitim-öğretime devam ederken Tokullar Deri A.Ş. sahipleri Hüseyin, Halim ve Sait Tokul kardeşler, babaları Halit Tokul adına bugün kullanılmakta olan binayı yaptırarak Milli Eğitim Bakanlığı'na bağışlamışlardır. Okul 1989-1990 Eğitim-Öğretim yılında yeni binasına taşınmış ve 25.09.1989 tarihinde açılışı yapılmıştır. Okul bünyesine 1990-1991 Eğitim-Öğretim yılından itibaren 75 öğrencilik Devlet Parasız Yatılı kontenjanı verilerek pansiyon açılmıştır. Okulun ismi de 1994 yılında Kula Halit Tokul İmam Hatip Lisesi olarak değiştirilmiştir. Okul 21 dersliklidir. Bunların 5'i eğitim-öğretim görülen sınıflara ayrılmış, 7 derslik D.P.Y. öğrencileri için yatakhane olarak kullanılmaktadır. Kula Ticaret Meslek Lisesi de eğitim-öğretimini aynı binada sürdürmektedir.

5. Kula Lisesi

Okul binası 1937 yılında zamanın Kula Kaymakamı Necmettin Silem tarafından mahalli imkanlarla 5 sınıflı Ticaret Ortaokulu olarak yaptırılmıştır. 1950-1951 Eğitim-Öğretim yılında ortaokula dönüştürülmüştür. 1961 yılında okul ve öğrencileri koruma derneğince yaptırılan pansiyon binası ile bu bina 1968 yılında sınıfa dönüştürülerek hizmete sunulmuştur. 1970-1971 Eğitim-Öğretim yılında liseye dönüştürülmüş, 07.11.1988 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı'na yaptırılan 16 derslikli yeni binaya geçilmiştir. İki ana binada toplam 22 derslik mevcuttur.

6. Ticaret Meslek Lisesi

1940 yılında Orta Ticaret Okulu olarak Kula Lisesi Müdürlüğü'ne ait 1937 yılında yapılmış bir binada eğitim-öğretime başlamıştır. 1949-1950 Eğitim-Öğretim

yılında ortaokula çevrilmiş, 1970-1971 Eğitim-Öğretim yılında ise lise kısmı açılmıştır. Zamanla okul yetersiz geldiğinden yeni bina yapılmış ve 1989-1990 Eğitim-Öğretim yılında bu binaya geçilmiştir. Daha sonra yeni binaya Kula Lisesi, eski binaya da Ticaret Meslek Lisesi geçmiştir. 2001-2002 Eğitim-Öğretim yılında binanın Celal Bayar Üniversitesi Kula Meslek Yüksek Okulu'na verilmesi üzerine okul, İmam Hatip Lisesi binasına geçerek orada eğitim-öğretimi sürdürmektedir. Okulda 5 derslik kullanılmaktadır.

C) DİĞER EĞİTİM KURUMLARI

1. Celal Bayar Üniversitesi Kula Meslek Yüksek Okulu

Kula Meslek Yüksek Okulu 1999 yılında kurulmuştur. Kula Lisesi'ne ait eski ortaokul binasında iki branşta 100 öğrenci ile 2001-2002 öğretim yılında öğretime başlamıştır. 2004 yılında Kula Lisesi bahçesinde inşa edilen dört katlı 18 derslikli yeni binasına taşınmıştır.

2. Hüseyin Sencer Pratik Kız Sanat Okulu

1967 yılında eğitime başlamıştır. Camicedit mahallesinde merhum öğretmen Hüseyin Sencer tarafından bağışlanan evin okul olarak düzenlenmesiyle eğitim burada devam ettirilmektedir.

3. Halk Eğitim Merkezi

1966 yılında kurulmuş olup Halk Kütüphanesi'nin üst katında görev yapmaya başlamıştır. Kendi hizmet binası olmadığından yıllar içinde değişik binalarda görev yapmıştır. 2002 yılında belediyeye ait 100. Yıl Ticaret Merkezi üçüncü katında belediyece tahsis edilen alanda hizmet vermektedir. Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü'nde biçki, nakış gibi kursların yanında bilgisayar, halıcılık, kumaş ve ahşap boyama, alüminyum kabartma, arıcılık, İngilizce, bağlama, okuma-yazma, güzel konuşma ve diksiyon, tiyatro gibi birçok branşta kurslar açılmaktadır.

4. Kütüphane

Kula Çocuk Kütüphanesi 22 Ekim 1957 tarihinde Sakarya İlkokulu'nun bir sınıfında açılmıştır. Daha sonra 4 Eylül İlkokulu'na taşınmış ve orada 17 Şubat 1958 tarihinden itibaren hizmete devam etmiştir. Buradan da 17 Eylül 1962'de o zaman Belediye hizmet binası olan binanın iki odasına taşınmıştır. 1968 yılında da şimdiki binasına taşınmıştır. Binanın temelleri Çocuk Kütüphanesi olarak 1958 yılında atılmıştır. Kula Çocuk Kütüphanesi 1968 yılı başlarında Kula Kütüphane Yaptırma Derneği tarafından tamamlattırılmıştır. Daha sonra Kula Halk Kütüphanesi'ne dönüştürülmüş, 1985 yılında restore edilerek bugünkü halini almıştır. Bina tek katlı büyük bir salondan ibarettir.

V. ÖĞRENCİ SAYILARI

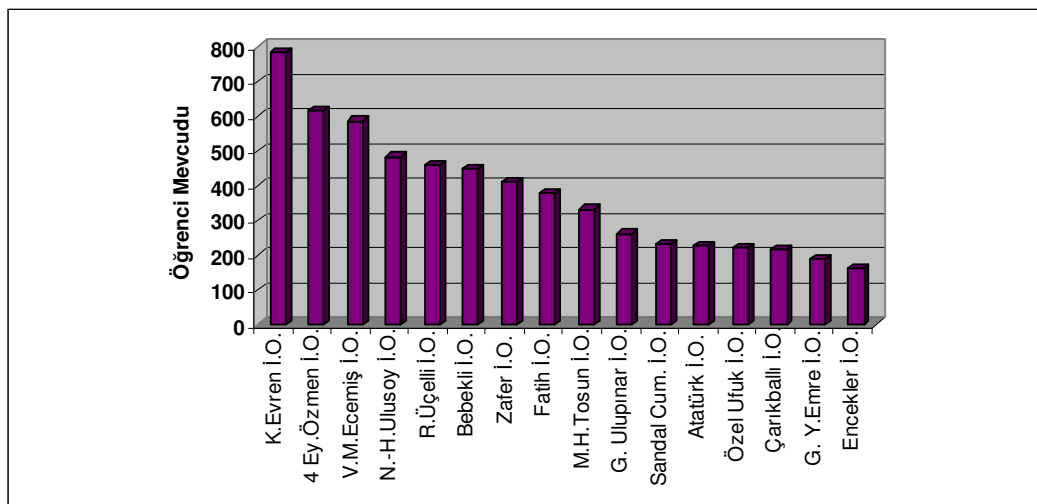
Eskiden beri eğitim ve öğretime önem verilen Kula'da, XIX. yüzyılın sonlarında 845'i erkek, 295'i kız ve 140'ı da azınlık olmak üzere toplam 1280 öğrenci eğitim görmekte idi. O dönemden bu yana nüfusun artmasına paralel olarak, Kula'daki öğrenci sayılarında da sürekli artış meydana gelmiştir.

2006-2007 Eğitim-Öğretim yılında; 6547 ilköğretim öğrencisi, 1481 ortaöğretim öğrencisi ve 139 yükseköğretim öğrencisi olmak üzere toplam 8167 öğrenci Kula'da eğitim görmektedir. Kula ilçesinde 2006-2007 Eğitim-Öğretim yılında, 8 yıllık olan 16 ilköğretim okulunda toplam 6013 öğrenci okumaktadır (Tablo 18). Bu okullardan 10 tanesi ilçe merkezinde, 6 tanesi ise kırsal yerleşmelerde bulunmaktadır. Kırsal yerleşmelerdeki ilköğretim okulları; Sandal Cumhuriyet İ.O., Encekler İ.O., Gökçeören Ulupınar İ.O., Gökçeören Yunus Emre İ.O., Bebekli İ.O. ve Çarıkbalı İ.O.'dur. Okullarda eğitim gören öğrencilerin 2884'ü kız, 3129'u ise erkektir.

Tablo 18. Öğrencilerin 8 Yıllık İlköğretim Okullarına Dağılımı (2006-2007).

Okulun Adı	1. Sın.	2. Sın.	3. Sın.	4. Sın.	5. Sın.	6. Sın.	7. Sın.	8. Sın.	Top lam
Atatürk İ.O.	27	28	37	24	30	26	23	31	226
4 Eylül Özmen İ.O.	75	80	78	73	71	85	88	68	618
Fatih İ.O.	53	41	55	44	39	49	46	51	378
Kenan Evren İ.O.	101	104	103	105	99	92	86	96	786
Naci-H.Ulusoy İ.O.	68	63	56	84	79	52	50	32	484
M.H.Tosun İ.O.	32	30	26	57	58	42	43	44	332
V.M. Ecemiş İ.O.	64	64	56	86	93	82	76	66	587
Zafer İ.O.	53	57	66	52	51	44	37	53	413
Rafet Üçelli İ.O.	63	68	55	70	49	54	45	54	458
Sandal Cum. İ.O.	33	25	31	32	24	32	31	23	231
Encekler İ.O.	19	22	26	23	22	22	15	11	160
G. Ulupınar İ.O.	33	28	40	43	38	28	27	25	262
G. Yunus Emre İ.O.	29	24	20	20	19	21	28	29	190
Bebekli İ.O.	46	47	43	56	60	61	59	75	447
Çankballı İ.O.	39	24	27	35	27	29	20	17	218
Özel Ufuk İ.O.	20	26	15	29	24	42	35	32	223
Toplam	755	731	653	833	783	675	709	707	6013

Kaynak: Kula İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü İstatistikleri.

Grafik 9. Öğrencilerin 8 Yıllık İlköğretim Okullarına Dağılımı (2006-2007).

İlköğretim okulları içerisinde en fazla öğrenci, 786 ile Kenan Evren İlköğretim Okulu'nda bulunurken, en az öğrenciye 160 ile Encekler İlköğretim Okulu sahiptir. Sınıflar bazında değerlendirildiğinde ise 833 ile en fazla öğrenci dördüncü sınıflarda yer almakta, en az öğrenci ise 653 ile üçüncü sınıflarda bulunmaktadır. Bu okullardan üçünün öğrenci mevcudu 500'ün üzerinde, iki tanesinin de 200'ün altındadır. Geriye kalan 11 ilköğretim okulunun öğrenci sayıları 200 ile 500 arasında değişmektedir.

Tablo 19. İlköğretim Okullarında OKS Sonuçları (2002-2005).

Okulun Adı	2002 Yılı		2003 Yılı		2004 Yılı		2005 Yılı		Başarı Yüzdesi
	Katı lan	Kaz an.	Katı lan	Kaz an.	Katı lan	Kaz an.	Katı lan	Kaz an.	
Atatürk İ.O.	10	2	13	2	11	0	21	4	19
4 Eylül Özm. İ.O.	38	18	50	14	57	17	44	26	59
Fatih İ.O.	10	1	28	16	17	2	38	34	89
Kenan Evren İ.O.	90	22	82	28	77	36	104	48	46
N-H.Ulusoy İ.O.	12	0	22	6	27	6	29	18	62
M.H.Tosun İ.O.	13	1	9	4	13	7	38	30	79
V.M. Ecemiş İ.O.	12	1	20	3	31	13	30	12	40
Zafer İ.O.	18	7	30	16	27	14	34	14	41
Rafet Üçelli İ.O.	30	8	32	10	37	11	39	13	33
Sandal Cum. İ.O.	25	2	27	4	30	3	41	12	29
Encekler İ.O.	10	3	7	7	12	11	21	20	95
G. Ulupınar İ.O.	-	-	13	4	14	5	17	14	82
G. Yun.Emre İ.O.	9	1	15	7	16	4	23	12	52
Bebekli İ.O.	27	8	19	6	29	9	75	23	31
Çarıkbalı İ.O.	-	-	-	-	-	-	8	2	25
Özel Ufuk İ.O.	31	26	29	20	29	26	43	39	91

Kaynak: Kula İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü İstatistikleri.

Günümüzde ilköğretim okullarının başarısı daha çok, öğrencilerin 8. sınıfta girdikleri Ortaöğretim Kurumları Sınavı'nı (OKS) kazanma oranlarına göre değerlendirilmektedir. Kula'da 2005 yılı OKS başarı yüzdelerine göre en başarılı okul, Encekler İlköğretim Okulu'dur. Başarısı en düşük olan okul ise Atatürk İlköğretim Okulu'dur. Okullardan 8 tanesinin OKS başarısı % 50'nin üzerindedir (Tablo 19).

Tablo 20. Öğrencilerin Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okullarına Dağılımı (2006-2007).

Okulun Adı	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	5. Sınıf	Toplam
Ayazören İ.O.	8	8	3			19
Balıbey İ.O.	10	7	13			30
Başbüyük İ.O.	10	9	15			34
Çiftçi İbrahim İ.O.	7	3	2			12
Dereköy İ.O.	11	10	9			30
Esenyazı İ.O.	22	8	18	10	7	65
Eroğlu İ.O.	16	15	10	10	18	69
Gölbaşı İ.O.	9	7	8			24
Güvercinlik İ.O.	9	9	4			22
Körez İ.O.	14	12	14	17	12	69
Kavacık İ.O.	15	16	11			42
Ortaköy İ.O.	10	3	11			24
Saraçlar İ.O.	6	8	10			24
Sarnıç İ.O.	8	5	7			20
Şehitlioğlu İ.O.	10	7	9			26
Ş. Er Mehmet Sarı İ.O.	8	8	8			24
Toplam	173	135	152	37	37	534

Kaynak: Kula İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü İstatistikleri.

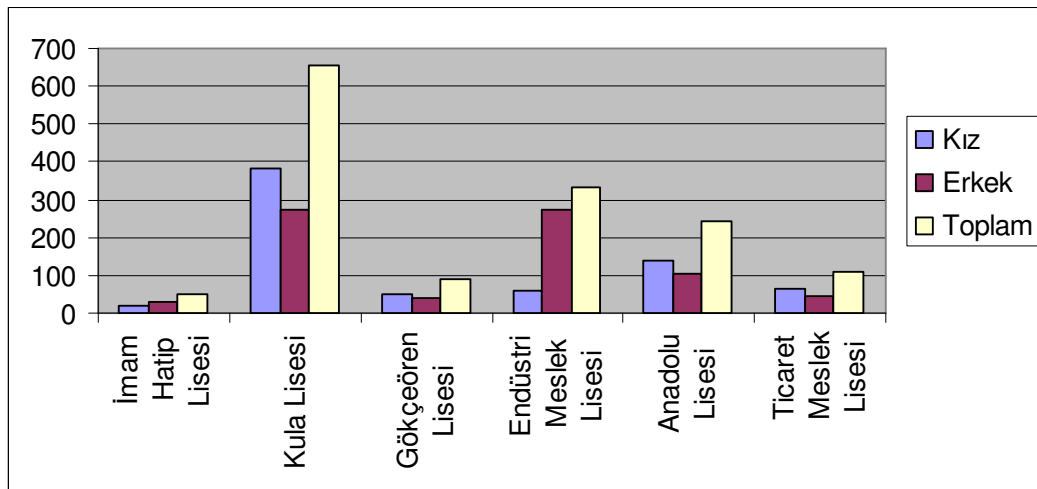
2006-2007 Eğitim-Öğretim yılında, Kula'da 16 tane birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okulu bulunmaktadır. Bunlardan Esenyazı, Eroğlu ve Körez ilköğretim okulları 5 yıllık eğitim verirken, diğer 13 tanesi 3 yıllık eğitim vermektedir. Bundan sonra da öğrenciler taşıma merkezi durumundaki okullara taşınmaktadırlar. Toplam 534 öğrencinin eğitim gördüğü bu okullarda en fazla öğrenci 173 ile birinci sınıflarda yer almaktadır (Tablo 20).

Tablo 21. Öğrencilerin Ortaöğretim Kurumlarına Dağılımı (2006-2007).

Lisenin Adı	9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf	Kız	Erkek	Toplam
İmam Hatip	23	12	17	20	32	52
Kula	263	164	228	384	271	655
Gökçeören	40	11	38	48	41	89
Endüstri Meslek	181	68	84	58	275	333
Anadolu	80	161	0	139	102	241
Ticaret Meslek	42	35	34	64	47	111
Toplam	629	451	401	713	768	1481

Kaynak: Kula İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü İstatistikleri.

Kula'da 2006-2007 Eğitim-Öğretim yılında 6 tane ortaöğretim kurumunda (lise) toplam 1481 öğrenci eğitim görmektedir. Bunların 713'ü kız, 768'i erkek öğrencidir. Liselerden bir tanesi Gökçeören kasabasında, diğerleri ise ilçe merkezinde yer almaktadır.

Grafik 10. Öğrencilerin Ortaöğretim Kurumlarına Dağılımı (2006-2007).

Ortaöğretim kurumları içerisinde en fazla öğrenci 655 ile Kula Lisesi'nde, en az öğrenci de 52 ile Halit Tokul İmam Hatip Lisesi'nde bulunmaktadır (Tablo 21, Grafik 10).

Tablo 22. Liselerde ÖSS Sonuçları (2002-2005).

Lisenin Adı	2002 Yılı		2003 Yılı		2004 Yılı		2005 Yılı		Başarı Yüzdesi
	Katı lan	Kaz an.	Katı lan	Kaz an.	Katı lan	Kaz an.	Katı lan	Kaz an.	
Kula	161	70	133	68	241	112	280	105	38
İmam Hatip	-	-	12	7	12	0	27	5	19
Endüstri Meslek	26	9	16	7	16	10	21	14	67
Ticaret Meslek	55	15	19	12	11	8	11	5	45
Gökçeören	9	4	34	21	28	16	27	17	63
Anadolu	2004-2005 Eğitim Öğretim Yılında Açılmıştır.								

Kaynak: Kula İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü İstatistikleri.

Ülkemizde eğitimin devam ettirilip iyi bir meslek sahibi olunabilmesi için liseden sonra muhakkak üniversite sınavının (ÖSS) kazanılması gerekmektedir. Ama Türkiye’de nüfus kalabalık olduğu için bunu gerçekleştirmek oldukça zordur. 2005 yılı ÖSS başarı yüzdelere göre, Kula’da en başarılı okul Hacı Ömer Özboyacı Endüstri Meslek Lisesi olmuştur (Tablo 22).

Tablo 23. Kula Meslek Yüksek Okulu’nda Öğrenci Dağılımı (2006-2007).

2006-2007 Eğitim-Öğretim Yılı	İşletme						Deri İşleme Tek.						Toplam
	1. Sınıf			2. Sınıf			1. Sınıf			2. Sınıf			
	K	E	Top	K	E	Top	K	E	Top	K	E	Top	
Normal Kayıt	22	20	42	31	15	46	1	4	5	3	5	8	101
Mazeret Kayıt	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	2
Ek Kont. Kayıt	6	5	11	0	0	0	1	2	3	0	0	0	14
Beklemeli	0	0	0	8	10	18	0	0	0	0	0	0	18
Toplam	28	26	54	39	25	64	2	7	9	3	5	8	135
Kayıt Donduran	2	2	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4
Genel Toplam	30	28	58	39	25	64	2	7	9	3	5	8	139

Kaynak: Kula Meslek Yüksek Okulu İstatistikleri.

Celal Bayar Üniversitesi'ne bağlı olarak eğitim veren Kula Meslek Yüksek Okulu'nda, İşletme ve Deri İşleme Teknisyenliği olmak üzere iki bölüm bulunmaktadır. Kayıtlı 139 öğrencinin bulunduğu 2006-2007 Eğitim-Öğretim yılında, bu öğrencilerden 122 tanesi İşletme Bölümü'nde, 17 tanesi de Deri İşleme Teknisyenliği Bölümü'nde okumaktadır. İşletme Bölümü'nde 69 kız, 53 erkek öğrenci eğitim görürken; Deri İşleme Teknisyenliği Bölümü'nde 5 kız, 12 erkek öğrenci bulunmaktadır (Tablo 23).

VI. ÖĞRETMEN SAYILARI

Kula'da 2006-2007 Eğitim-Öğretim yılında ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında 296'sı erkek, 151'i bayan olmak üzere 447 kadrolu öğretmen görev yapmaktadır.

Tablo 24. Öğretmenlerin İlköğretim Okullarına Dağılımı (2006-2007).

Okul Adı	Erkek	Bayan	Toplam
Atatürk İ.O.	16	5	21
4 Eylül A.-S. Özmen İ.O.	19	13	32
Fatih İ.O.	16	5	21
Kenan Evren İ.O.	25	13	38
Naci-H.Ulusoy İ.O.	13	9	22
M.H.Tosun İ.O.	13	6	19
V.M. Ecemiş İ.O.	13	7	20
Zafer İ.O.	16	3	19
Rafet Üçelli İ.O.	16	5	21
Sandal Cumhuriyet İ.O.	12	8	20
Encekler İ.O.	3	1	4
Gökçeören Ulupınar İ.O.	5	7	12
Gökçeören Yunus Emre İ.O.	10	3	13
Bebekli İ.O.	8	8	16
Çarıkbalı İ.O.	7	2	9
Özel Ufuk İ.O.	13	7	20
Birleştirilmiş Sınıflı İ.O.	10	15	25
Toplam	215	117	332

Kaynak: Kula İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü İstatistikleri.

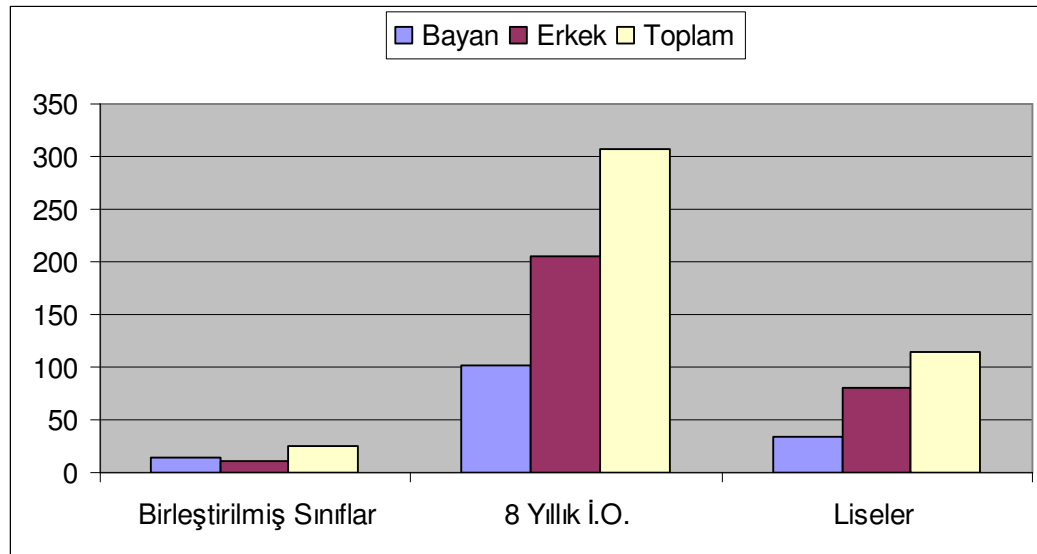
2006-2007 Eğitim-Öğretim yılında Kula'daki ilköğretim okullarında 215 erkek, 117 bayan olmak üzere toplam 332 kadrolu öğretmen görev yapmaktadır. İlköğretim okulları içerisinde en fazla kadrolu öğretmeni olan Kenan Evren İlköğretim Okulu'dur. Burada 38 öğretmen bulunmaktadır (Tablo 24).

Tablo 25. Öğretmenlerin Ortaöğretim Kurumlarına Dağılımı (2006-2007).

Lisenin Adı	Erkek	Bayan	Toplam
Kula	27	16	43
İmam Hatip	11	2	13
Endüstri Meslek	17	11	28
Ticaret Meslek	4	-	4
Anadolu	13	4	17
Gökçeören	9	1	10
Toplam	81	34	115

Kaynak: Kula İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü İstatistikleri.

Kula'daki liselerde 2006-2007 Eğitim-Öğretim yılında 81'i erkek, 34'ü bayan olmak üzere 115 kadrolu öğretmen görev yapmaktadır. En fazla öğretmene ise 43 ile Kula Lisesi sahiptir (Tablo 25).

Grafik 11. Öğretmenlerin Eğitim Kurumlarına Dağılımı (2006-2007).

Araştırma sahasındaki eğitim kurumları içerisinde, zorunlu ve temel eğitim dönemi olmasından dolayı, daha fazla öğrencinin ve daha fazla okulun bulunduğu ilköğretim okullarında daha fazla öğretmen görev yapmaktadır. 8 yıllık zorunlu eğitimi bitirdikten sonra özellikle kırsal kesimdeki öğrencilerin büyük kısmı eğitimine devam etmemekte, bu nedenle de liselerdeki öğrenci ve öğretmen mevcutları düşmektedir. Kırsal kesim öğrencilerinin liselere devam etmemelerinin temel sebebi, buralarda liselerin bulunmayışıdır. Şehirlerde eğitimlerine devam etmek istediklerinde ise karşularına kalacak yer sorunu çıkmaktadır.

VII. TAŞIMALI EĞİTİM

Günümüzde eğitim faaliyetleri bütün devletlerin en çok önem verdikleri konu haline gelmiştir. Çünkü ülkelerin, insanların gelişmişlik düzeyi eğitim durumlarıyla paralellik göstermektedir. Bir ülkenin eğitim seviyesi ne kadar yüksekse, o ülke, o oranda gelişmiş, kalkınmış durumdadır. İşte bu nedenle, ülkelerdeki hükümetler yıllık bütçelerinden en çok payı eğitim hizmetlerine ayırmaktadırlar. Bilgi çağı olan zamanımızda yeterli eğitime sahip olmayan insanlardan oluşan nüfus, ülkelerin kalkınmasında yardımcı olamaz. Devletimiz de ülke kalkınmasını gerçekleştirecek insanlar yetiştirebilmek, eğitimin kalitesini artırabilmek amacıyla ülkemizde taşımali eğitim uygulaması yapmaktadır.

Nüfusu az ve dağınık yerleşim birimlerinde bulunan ve birleştirilmiş sınıf uygulaması yapılan mecburi öğrenim çağındaki öğrencilerin merkez olarak seçilen ilköğretim kurumlarına günöbirlik taşınarak, eğitim-öğretim verilmesini sağlamak amacıyla, Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü'nce 1989-1990 öğretim yılının ikinci yarısından itibaren Kırıkkale ilinde 3, Kocaeli ilinde 2 merkezde olmak üzere, deneme mahiyetinde pilot uygulama olarak "Taşımali İlköğretim Uygulaması" başlatıldı. Milli Eğitim Bakanlığı, arzuladığı verimi elde etmesi üzerine de 1990-1991 Eğitim-Öğretim yılından itibaren fiilen "Taşımali İlköğretim uygulaması"na geçti. Bu uygulama zamanla ülke geneline yaygınlaştırılarak devam etti⁸⁴.

⁸⁴ Asım ARI, *İlköğretim Uygulamalarının Değerlendirilmesi Normal, Taşımali ve Yatılı İlköğretim Okullarının Karşılaştırılması*, Afyonkarahisar Kocatepe Üniv. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar, 2000, s.9.

Resim 22. Taşımalı Eğitim Öğrencilerinin Yemek Salonundan Bir Görünüm.

Taşımalı eğitim faaliyetleri ülkemizin topografik özelliklerinin ortaya çıkardığı bir sonuçtur. Arızalı topografya nedeni ile kırsal kesimde, küçük köy altı yerleşme grupları ortaya çıkmaktadır. Genelde bir ilköğretim okulu için gerekli sayıda öğrencinin bulunmadığı bu tip yerleşmelerde tam teşekküllü okulların açılması veya mevcut olanların açık tutulması pek mümkün olmamaktadır. Buralarda öğrencilerin tümü birleştirilmiş sınıflarda okutulmaktadır. Bu durum ise eğitimde kalitenin artırılmasını engellemektedir. Bu sorunun pratik bir çözüm yolu ise taşımalı eğitim uygulamasıdır.

Ülkemizde 18 Ağustos 1997 tarihinde uygulamaya konulan 8 yıllık zorunlu eğitim uygulaması nedeni ile küçük yerleşim birimlerindeki bazı okullar kapatılmıştır. Özellikle birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okullarının bir kısmı kapatılarak taşımalı eğitim uygulamasına başlanmıştır. Kula ilçesinde de, kırsal kesimde küçük yerleşim birimlerinin çok ve dağınık oluşu sebebiyle taşımalı eğitim sistemi yoğun bir şekilde uygulanmaktadır.

Kula İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü verilerine göre, taşımalı eğitimin başlatıldığı 1997-1998 Eğitim-Öğretim yılında 27 köy ve mahalle okulu, Taşımalı İlköğretim kapsamına alınmış ve bu yerleşim yerlerinde bulunan okul ve lojmanlar köy muhtarlarına teslim edilmiştir. Yalnız, kapatılan bu okul ve lojmanlar, köy halkı

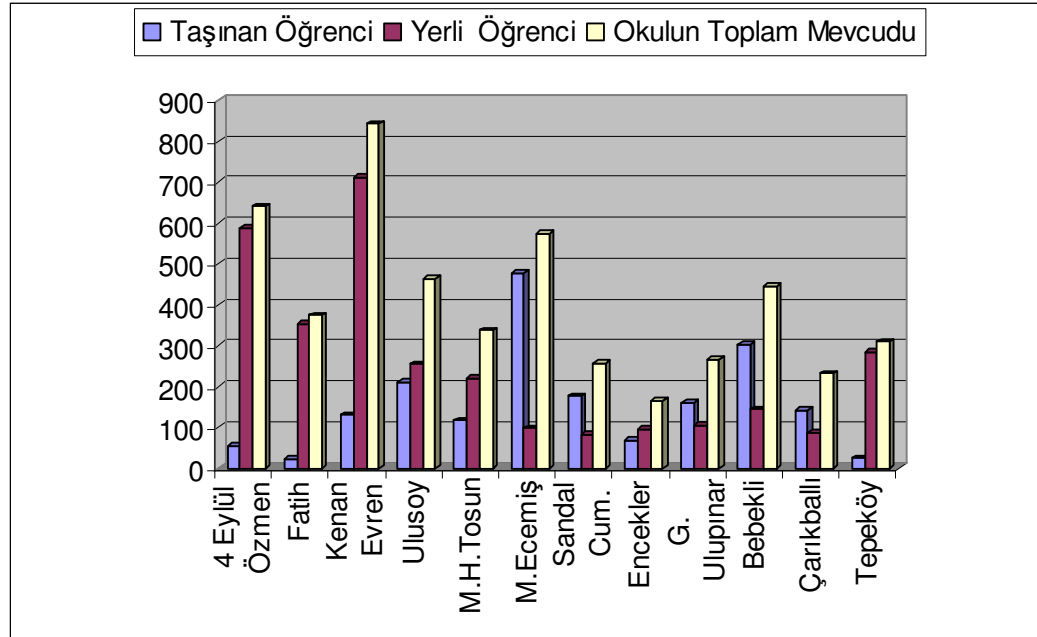
tarafından yeterli özen gösterilmediği için, zamanla harabe haline gelmiştir. Taşımali eğitimin uygulandığı ilk yıllara ait veriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 26. Uygulandığı İlk Yıllarda Kula'daki Taşımali Eğitim Değerleri.

Eğitim-Öğretim Yılı	Taşımali Merkezi Olan Okul Sayısı	Öğrencisi Taşımali Yerleşim Yeri Sayısı	Taşımali Öğrenci Sayısı
1998-1999	11	62	1843
1999-2000	11	62	1960
2000-2001	12	64	1575
2001-2002	10	72	1708
2002-2003	10	74	1856

Kaynak: Kula İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü İstatistikleri.

Kula'da, yeni okulların açılması gibi, zaman içinde meydana gelen çeşitli gelişmeler nedeniyle taşımali eğitimle ilgili sayılarda da birtakım değişiklikler yaşanmıştır.

Grafik 12. Kula'da Taşımali Eğitimin Dağılımı (2006-2007).

İlçe genelinde 2006-2007 Eğitim-Öğretim yılında 12 merkez okula toplam 1884 öğrenci taşınmaktadır. Taşınan öğrencilerin cinsiyet dağılımına bakıldığında erkeklerin daha fazla olduğu görülmektedir. Toplam taşınan öğrenci sayısı, taşıma merkezi olan okullardaki toplam okul mevcudunun yarısına yakındır. Bu da taşınmalı eğitimin yoğunluğunu ve önemini ortaya çıkarmaktadır.

Tablo 27. Kula'da Taşınmalı Eğitimin Dağılımı (2006-2007).

Merkez Okulun Adı	Derslik Sayısı	Taşınan Yerleşim Birimi Sayısı	Taşınan Kız Öğrenci	Taşınan Erkek Öğrenci	Taşınan Toplam Öğrenci	Yerli Öğrenci Sayısı	Okulun Toplam Mevcudu
4 Eylül Özmen İ.O.	21	2	27	27	54	587	641
Fatih İ.O.	9	1	12	10	22	352	374
Kenan Evren İ.O.	22	4	59	71	130	713	843
Naci-H.Ulusoy İ.O.	12	8	107	103	210	254	464
M.H.Tosun İ.O.	12	4	57	59	116	221	337
V.M. Ecemiş İ.O.	14	14	226	251	477	98	575
Sandal Cumhuriyet İ.O.	16	8	80	96	176	82	258
Encekler İ.O.	8	2	32	37	69	97	166
G.Ören Ulupınar İ.O.	8	6	82	79	161	105	266
Bebekli İ.O.	14	10	144	158	302	144	446
Çarıkballı İ.O.	9	5	67	76	143	88	231
Alaşehir Tepeköy İ.O.*	12	1	8	16	24	286	310
İlçe Toplamı	157	66	901	983	1884	3027	4911

* Kula Çarıktekke köyü öğrencileri, daha yakın olmasından dolayı, Alaşehir ilçesi Tepeköy İlköğretim Okulu'na taşınmaktadır.

Kaynak: Kula İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü İstatistikleri.

2006-2007 Eğitim-Öğretim yılında taşınan öğrenci sayısı en fazla olan okul, 477 öğrenci ile Vali Muzaffer Ecemiş İlköğretim Okulu iken, en az olan okul ise 22 öğrenci ile Fatih İlköğretim Okulu'dur (Tablo 27).

Taşımali eğitim sayesinde, en ücra yerlerdeki öğrenciler bile, öğretmen kadrosu tam, ders araç gereçleri yeterli olan büyük okullarda daha iyi bir eğitim alabilmektedirler. Bu da eğitimin kalitesini arttırmaktadır. Diğer taraftan, taşımali eğitim sisteminin olumsuz yönleri de bulunmaktadır. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

a) Taşıma merkezi olan okula, yolu uzun ve bozuk köylerden gelen öğrenciler yolculuk sırasında çok yorulmaktadırlar. Bu öğrenciler sabah derse araç yorgunu olarak geldiği için, bu durum öğrencilerin derse motivasyonunu bozmaktadır. Bu nedenle taşımali öğrencilerin başarısı düşmektedir.

b) Taşımali öğrenciler taşıma merkezine gelebilmek için en az bir saat erken kalmak zorundadırlar. Erken kalkan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu ise kahvaltı yapmadan, temizliğine dikkat etmeden okula gelmektedir. Bu durum derslerde öğrencileri olumsuz etkilemektedir.

c) Taşıma araçlarının bazen zamanında öğrenci almaya gelmemesi veya araç sahiplerinin öğrenci yoklamasını yapmadan hareket etmeleri sonucu öğrenciler okula geç kalmakta ya da gelememektedirler.

d) Taşımali okullarda, farklı yerleşim birimlerinden gelen öğrenciler arasındaki bilgi, beceri ve davranış farklılıkları zaman zaman sorun oluşturmaktadır. Bu farklı düzeydeki öğrencilerin aynı sınıf ortamında bir arada öğretim görmeleri eğitim-öğretimin kalitesi açısından birçok olumsuzluklara neden olmaktadır.

e) Taşımali eğitim sistemi aynı zamanda kaza riskini de beraberinde getirmektedir. Araçların donanımları, şoförlerin eğitim eksikliği, yolların trafiğe elverişsizliği gibi sebepler kaza riskini arttırmaktadır.

Bütün bu olumsuzluklara rağmen taşımali eğitim sayesinde fırsat eşitliği sağlanmakta, kaynak israfından kaçınılarak daha iyi bir eğitim verilebilmektedir. Bunun yanı sıra, farklı yerleşim birimlerinden gelen öğrenciler birbirleriyle kaynaşarak çevrelerini daha iyi tanımakta, derslerin işlenişinde kendi çevrelerinden örnekler sunarak derse zenginlik kazandırmaktadırlar. Böylelikle sosyal ve kültürel etkinliklerde bir zenginlik ortaya çıkmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ege Bölgesi'nin İç Batı Anadolu Bölümü'nde yer alan Kula, Manisa iline bağlı bir ilçedir. Kula'nın kapladığı alan 960 km².dir. Etrafı tepelerle çevrili çanak şeklinde olan Kula doğusunda Eşme ve Uşak, batısında Salihli, kuzeyinde Demirci ve Selendi, güneyinde de Alaşehir ilçelerinin toprakları ile çevrilidir. Kula ve çevresi ılıman Akdeniz iklimi ile iç bölgelerin karasal iklimi arasında geçiş özelliği gösteren bir iklim tipini yansıtır.

Çok eski bir geçmişi olan Kula, volkan konileri, peribacaları, tarihi evler gibi eşsiz doğal ve tarihi güzelliklere sahiptir. Kula'nın üzerinde bulunduğu bölge, siyah renkli volkanik toprakları nedeniyle eski çağlarda da insanların dikkatini çektiğinden yanık bölge anlamında "Katakekaumene" adı ile anılmıştır. Bu özelliklerinin yanında kıyı bölgesi ile iç bölgeleri birleştiren ulaşım ağı üzerinde bulunması, şehrin önemini sürekli canlı tutmuştur. Kula ve çevresinde çeşitli jeolojik zamanlara ait birimler bulunmaktadır. Bu jeolojik yapının şehir ve çevresine olumsuz etkileri yanında, olumlu birtakım katkıları da vardır. Bunlardan en önemlisi jeotermal enerjinin varlığıdır. Tektonik yapıya bağlı olarak oluşan faylar, deprem riskini ortaya çıkarsa da, jeotermal enerjinin oluşumunu hazırlayan temel koşullardandır. Jeotermal enerjinin konut ısıtmasında, sağlık turizminde hatta seracılıkta dahi kullanılabilir olması, bu enerji kaynağının daha çok araştırılmasını zorunlu kılmaktadır. Ayrıca mevcut debinin artırılması gerekmektedir.

Tarih boyunca önemli ulaşım güzergâhı üzerinde bulunmasından dolayı Kula'da yerleşme faaliyetleri çok eski dönemlerden beri görülmektedir. Yörede Lidyalılar, Persler, Büyük İskender (Makedonyalılar), Romalılar ve Bizanslılar yaşamışlardır. Daha sonra Türklerin eline geçen Kula, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde önemli bir idari merkez olmuştur.

Şehir nüfusu 1927 yılında 8.683 iken kır nüfusu 20.976 idi. Kula'da Cumhuriyet'in ilanından sonra şehrin gelişmesini sağlayan en önemli olay İzmir-Ankara karayolunun hizmete açılması olmuştur (1965). Yol, şehrin gelişim yönünü doğrudan etkilemiş ve hızlandırmıştır. Önceleri kuzey-güney yönlü olan gelişim bundan sonra doğu-batı doğrultusunda olmuştur. Nüfusu 2000 yılında 24.000 kişiyi geçmiş olan Kula, böylece nüfus miktarı açısından orta büyüklükte bir şehir olma özelliği kazanmıştır.

Kula'dan 1960-1980 dönemleri arasında ciddi şekilde göç yaşanmıştır. Ancak 1980 yılından sonra şehre, çevredeki kırsal yerleşmelerden büyük oranda göç olmuştur. Bu nedenle nüfusu hızla artan şehirde konuta olan ihtiyaç giderek artmaktadır. Dolayısıyla bundan sonra yapılacak planlamalarda bu hususun dikkate alınması gerekmektedir.

İnsan doğal kaynaklar üzerinde büyük bir baskı yaratmaktadır. Ormanlar, otlaklar, verimli tarım alanları, sular ve hava doğal özelliklerini yitirmekte, insanlar tarafından çeşitli etkilerle aşırı derecede kirletilmektedir. Bu durum araştırma yöresi ve diğer yaşam alanlarında düzeltilemeyecek problemleri ortaya çıkarmaktadır. Kula'nın engebeli bir araziye sahip olması ve doğal bitki örtüsünün antropojen etki ile tahrip edilmesi erozyonun hızlanmasına neden olmuştur. İnceleme alanında birçok saha erozyonun şiddetinden dolayı toprak örtüsünü kaybederek verimsiz arazileri oluşturmuştur. Ayrıca bitki örtüsünün tahribi arazilerde çıplak bir görüntü arz etmektedir. Toprak örtüsünü kaybetmeyen araziler üzerinde yapılacak olan ağaçlandırma çalışmaları sahanın bitki örtüsüne kavuşmasını ve doğal ortamın yeşillenmesini sağlayacaktır.

Kula'da alt yapı hizmetlerinde bazı eksiklikler göze çarpmaktadır (kanalizasyon sistemi, şehir içi ulaşım, vb.). Bugün için bir tehdit gibi görünmese de şehrin gelişimine paralel olarak kanalizasyon sistemi şehir için büyük bir sorun olarak ortaya çıkacaktır. Bu konuda yerel yönetim var olan çalışmalarını hızlandırmalıdır. Şehir içi ulaşım konusunda özellikle eski dokunun bulunduğu bazı alanlarda sıkıntılar ortaya çıkmaktadır. Kula cadde ve sokakları tarihin eski dönemlerinden kaldığı için günümüz trafiğini zor kaldırmaktadır. Bu mahallelerin çevresinde ulaşım ağı geliştirilerek, mahallelerdeki ulaşım sorunu çözümlenmelidir. Ayrıca köyler ile ilçe merkezi arasındaki yollar gerekli bakımlardan geçirilerek ulaşımın daha sorunsuz olması sağlanmalıdır. İlçe merkezinde bir de katı atık sorunu önem arz etmektedir. Kula'da katı atıklar şehrin kuzey batısındaki volkanik araziye dökülmektedir. Bu nedenle volkanik arazi üzerinde kirliliğe sebep olmaktadır. Kula yöresinin gelecekte jeopark alanı ilan edilmesi düşünülmektedir. Bu yönden çöplük hem görsel açıdan hem de ilerde yaratacağı çevre sorunları bakımından ciddi bir tehlike arz etmektedir. Gelecekte yerleşmelerin çöp dökme alanına yaklaşması ile birlikte ciddi sıkıntılar oluşabilecektir.

Yörede sanayi faaliyetlerinin gelişmiş olduğunu söylemek çok zordur. Ancak şehrin bulunduğu konum itibarıyla sanayi faaliyetlerinin gelişimi açısından olumlu bir

durum söz konusudur. Bugün şehirde iki önemli sanayi kolu mevcuttur. Bunlar tekstil ve deri sanayidir. Bunun yanında tarıma dayalı gıda sanayi de görülmektedir. Bölgede geleneksel el zanaatları da hâlâ varlığını sürdürmektedir. Şehirde, organize sanayi alanları en kısa sürede tamamlanmalıdır. Kula, çeşitli yönlerden gelen kara ulaşımının üzerinde oluşu, büyük tüketim merkezlerine yakınlığı sebebiyle olumlu yatırım koşullarına sahiptir. Bu nedenle yatırımcıların özendirilerek sanayinin geliştirilmesi ve bu sayede işsizliğin önlenmesi sağlanmalıdır.

Kula ilçesinde ticaret hayatı gerek Cumhuriyet öncesi dönemde gerekse Cumhuriyet sonrası dönemde canlı olmuştur. Bunda ulaşım faaliyetlerinin etkisinin yanında bölgedeki üretim özellikleri de etkili olmuştur. Ancak Kula ticari hayatının günümüzde yeterince gelişmiş olduğunu söyleyemeyiz. Ticari hayatın en üst düzeye ulaşması için ulaşım olanaklarının ve büyük pazarlara olan yakınlığın en iyi şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Araştırma alanı turizm açısından zengin bir potansiyele sahiptir. Ancak kültür turizmi, doğa turizmi ve sağlık turizmi açısından birçok farklı özelliğe sahipken, bu değerlerden yeterince faydalanılamamaktadır. Turizm değerlerinin birçoğu ne yurt içinde ne de yurt dışında tanınmamaktadır. Diğer taraftan, bunlar yeterince korunamadığı için yok olma tehlikesiyle karşı karşıya bulunmaktadır. Bu konuda kamu kuruluşları, özel kuruluşlar ve ilçe halkı iş birliği yaparak, şu anda var olan projelerin uygulanmasını hızlandırmalıdır. Şehrin sit alanı içerisinde bulunan Kula evlerinin restorasyon çalışmaları hızlandırılıp, en yakın zamanda geleneksel mimari tarzına uygun bir şekilde tamamlanması gerekmektedir. Sağlık turizminde ise jeotermal kaynakların iyi bir şekilde araştırılıp debinin arttırılması ve modern bir düzenlemeyle daha iyi hizmet vermesi sağlanmalıdır. Bölgedeki genç volkanik arazi korunarak, tanıtımı yeterince yapıp turizme kazandırılmalıdır. Bu konuda özellikle volkanik araziden cüruf alınması tamamen yasaklanmalıdır. Yörede turizm faaliyetleri açısından en büyük eksiklik tanıtım faaliyetlerinin yeterince yapılamamasıdır. Bu konuda atılacak adımlar geciktirilmeden atılmalıdır.

Tarihsel, kültürel ve coğrafi özellikleri bakımından çok önemli kaynaklara sahip bir kentimiz olan Kula'da, bu zengin potansiyelin tam olarak değerlendirilebilmesi, kentin öncelikle ekonomisine büyük katkılar sağlayacaktır. İşsizlik nedeniyle meydana gelen göçler önlenebilecek, yeni birçok iş alanı

kazanılabilecektir. Bu açıdan turizm, Kula'nın ekonomik ve toplumsal kalkınmasında öncelikli ve vazgeçilmez gücünü oluşturmaktadır. Turizmi canlandırabilmek için, Kula'da jeopark projesinin uygulamaya konması çok faydalı olacaktır. Turizm sayesinde yöre halkı ekonomik yönden daha iyi duruma gelebileceği gibi, Kula'da yok olma tehlikesi içinde bulunan el sanatları, tarihi evler gibi bazı değerler de korunabilecektir.

Genel olarak engebeli bir topografyaya sahip olan Kula'da, Ankara-İzmir karayolunun güneyinde kalan köyler çok dağınıktır ve bu köylerin tarım arazileri oldukça dardır. Anayolun kuzeyinde kalan köyler ise toplu yerleşme özelliği göstermekte ve nispeten düz bir volkanik araziye sahip bulunmaktadır. Buna rağmen, buralarda da volkanik faaliyetlerin üzerinden çok fazla zaman geçmemesi sebebiyle toprak oluşumunun tam olarak meydana gelmemiş olması tarımsal verimin düşüklüğüne neden olmaktadır. Ayrıca Kula civarında sulanabilen tarım arazileri çok azdır. Eşme çevresinde birçok sulama göleti olmasına rağmen Kula çevresinde sadece iki gölet (Kula ve Kenger göletleri) vardır. Sulama göletlerinin az olması geniş çaplı sulamayı olanaksız hale getirmektedir. Temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılık olan bu köylerde bahsedilen nedenlerden dolayı tarım gelirlerinin düşük olması yöre halkını ekonomik yönden sıkıntıya sokmaktadır. Tarımsal verimin artırılarak çiftçinin daha fazla gelir elde edebilmesi için sulama olanaklarının daha fazla olması gerekmektedir. Bunun için de yeni sulama göletleri yapılmalıdır.

İlçe merkez nüfusu 1955 yılı hariç düzenli bir artış gösterirken, kırsal nüfusta zaman zaman azalma söz konusu olmuştur. Bundan anlaşılacağı üzere kırsal nüfusta göç olayları ilçe merkezine göre oldukça fazladır. Kula ve köylerinde yaşanan göç hareketlerinin temelini ekonomik nedenler oluşturmaktadır. Toprak ve gelir dağılımındaki adaletsizlikler, tarımda makineleşme ve işsizlik gibi sorunlar, iş imkanlarının daha çok olduğu şehirlere göç edilerek aşılmaya çalışılmaktadır. Ayrıca köylerde eğitim, sağlık, alt yapı sorunlarının olması buna karşılık şehirlerin uygun yaşam koşulları ve cazibesi göç hareketleri üzerinde etkili olan önemli faktörlerdendir.

Köylerin yaklaşık % 40'ı 1990'lardan itibaren yoğun göç vermeye başlamıştır. 1950'lerden sonra 1.600'ün üstünde aile köylerinden göç etmiştir ve bu 8.000'in üzerinde bir nüfusun hareketine işaret etmektedir. Köylerinde birçok tarihi ve doğal değerler bulunan Kula'nın her köyüne ait özgün verilerin belirlenip, turizme açılmasıyla

hem bu değerlerin korunması hem de köylerin sosyo-ekonomik yapısının gelişmesi sağlanabilecektir. Ayrıca modern tarım tekniklerinin uygulanması ve sulama sistemlerinin oluşturulması ile göçler büyük oranda engellenebilecektir.

Kula'da okuma-yazma oranı Türkiye ortalamasından yüksektir. Eğitim kurumları Cumhuriyet ile birlikte artan ihtiyaaca bağlı olarak hem sayısal açıdan hem de kalite açısından artmıştır. Zamanla gelişen eğitim kurumları ile bugün Şehir, zel okullara, Anadolu Lisesi'ne, daha da önemlisi niversiteye kavuşmuştur. Kula'daki ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında birtakım fiziki yetersizlikler mevcuttur. Sorunun daha fazla yatırım yapılarak zm mümkündür.

Araştırma sahasındaki kırsal yerleşmelerde arazinin engebeli oluşu, eğitimin gelişimini güçleştirmektedir. Bununla birlikte arazinin düz ve ulaşımın kolay olduğu sahalarda, taşımalı eğitim ile eğitim kalitesi yükseltilmeye çalışılmaktadır. Alınan çeşitli önlemler ile eğitimin kalitesi arttırılmaya alışılmaktaysa da kırsal yerleşmelerin az nüfuslu ve dağınık oluşu, alınan pek çok önlemi etkisiz hale getirmektedir. Buna rağmen taşımalı eğitim sayesinde, en ücra yerlerdeki öğrenciler bile, ğretmen kadrosu tam, ders araç gereçleri yeterli olan büyük okullarda, daha iyi bir eğitim alabilmektedirler. Ancak taşımalı eğitim nedeniyle, taşıma merkezi durumunda olan okullarda ğrenci yoğunluğu artmaktadır. Bu da eğitimin kalitesini düşürmektedir. Merkezi durumda olan birkaç köye daha ilköğretim okulu inşa edilerek hem öğrencilerin buldukları yerde veya yakınında eğitim görmeleri sağlanabilir hem de ğrenci yoğunluğu azaltılabilir. Diğer taraftan okulların ğretmen ihtiyaacı da devletimiz tarafından karşılanmalıdır.

Kırsal yerleşmelerde yer alan birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okullarında verilen eğitim ile ilgili önemli sorunlar bulunmaktadır. Çağdaş anlamda bir eğitimin verilemediği bu okullardan mümkün olduğunca vazgeçilerek, birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okulları için harcanan imkanlar diğer okullara kaydırılmalıdır. Kula'da oldukça yaygın olan söz konusu okulların öğrencileri taşımalı eğitim uygulaması ile merkezi okullara yerleştirilerek modern bir eğitim almaları sağlanmalıdır.

Yörede ortaöğretim ğrencilerinin nüfusa ve ilköğretim ğrenci sayısına oranının düşük olduğu dikkati çekmektedir. İlköğretimden ortaöğretime geçişlerde büyük düşüşler görülmektedir. İlçede kırsal yerleşmelerin yaygın olması ile tarım ve hayvancılığın geçim kaynağı olması ortaöğretime olan ilgiyi azaltmaktadır. Bu durumu

engellemek amacıyla ortaöğretim kurumları kırsal alanda da yaygınlaştırılmalıdır. Nüfusun dağınık olması nedeni ile her türde ayrı ayrı okulun açılmasının mümkün olmadığı alanlarda Çok Programlı Lise uygulaması önemli çözüm yollarından biri olacaktır.

Kula, çeşitli sorunları olan aynı zamanda bunları çözebilecek çeşitli avantajlara sahip bir yerleşmedir. Önemli olan avantajların kullanılarak, yörenin her açıdan daha iyi bir duruma getirilebilmesidir. Araştırmamız sonucu ortaya çıkan bu çalışmanın, sahaya yönelik yapılacak yatırımların planlanmasında, stratejik kararların alınmasında ve sorunların çözümünde dikkate alınacağı ümit edilmektedir. Beklentimiz Kula'nın her türlü sorunlarını çözmüş ve gelişmiş bir yöre haline gelmesidir.

KAYNAKÇA

- AKYÜZ Yahya, *Türk Eğitim Tarihi (M.Ö. 1000-M.S. 2004)*, IX. Baskı, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2004.
- ATALAY İbrahim, *Türkiye Coğrafyası*, Ege Üniv. Basımevi, İzmir, 1994.
- ve MORTAN Kenan, *Türkiye Bölgesel Coğrafyası*, İnkılap Yayınları, İstanbul, 1997.
- BAŞARAN İbrahim Ethem, *Türkiye Eğitim Sistemi*, Gül Yayınevi, Ankara, 1993.
- BOZER Rüstem, *Kula Evleri*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları:892, Ankara, 1988.
- *Kula'da Türk Mimarisi*, Kültür Bakanlığı Yayınları:1123, Ankara, 1990.
- Cumhuriyetin 50. Yılında Manisa 1973 İl Yıllığı*, T.C. Manisa Valiliği Yayınları, İzmir, 1973.
- Coğrafi, Ekonomik, Sosyal, Kültürel ve Tarihi Yönleriyle Manisa'95*, T.C. Manisa Valiliği Yayınları, İzmir, 1995.
- DARKOT Besim, "Kula" Maddesi, *İslam Ansiklopedisi*, C.VI, İstanbul, 1977.
- ve TUNCEL Metin, *Ege Bölgesi Coğrafyası*, İstanbul Üniv. Yayınları No:2365, İstanbul, 1995.
- DOĞANAY Hayati, *Türkiye Ekonomik Coğrafyası*, Öz Eğitim Yayınları, İstanbul, 1995.
- ve ŞAHİN Cemalettin, *Türkiye Coğrafyası*, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara, 1999.
- ERDEM Ali Rıza, *Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim*, Anı Yayıncılık, Ankara, 2002.
- ERGÜL Teoman, *Kurtuluş Savaşı'nda Manisa (1919-1922)*, Manisa Kültür Sanat Kurumu Yayını, İzmir, 1991.
- ERGÜN Mustafa, *Atatürk Devri Türk Eğitimi*, Ocak Yayınları, Ankara, 1997.
- GÜLCAN Murat ve diğerleri, *Türkiye'de İlköğretim (Dünü, Bugünü, Yarını)*, MEB Basımevi, İstanbul, 2003.
- İZBIRAK Reşat, *Coğrafi Terimler Sözlüğü*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1998.
- KAFESOĞLU İbrahim, *Selçuklu Tarihi*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1972.

- KOÇMAN Asaf, *Türkiye İklimi*, Ege Üniv. Edebiyat Fakültesi Yayınları No:72, İzmir, 1993.
- Kula*, Kula Belediyesi Yayınları, İzmir, 1995.
- Kula Belediyesi Tanıtım Kitapçığı*, Arif Ajans, Kula, 2006.
- Manisa 2000*, T.C. Manisa Valiliği Yayınları, İzmir, 2000.
- Manisa Turizm Envanteri*, T.C. Manisa Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları:3, Manisa, 2003.
- ÖZAV Lütfi, *Sivaslı İlçesinin Coğrafi Etüdü*, Afyonkarahisar Kocatepe Üniv. Yayınları No:30, Afyonkarahisar, 2000.
- *Simav Depresyonu ve Çevresinin Coğrafi Etüdü*, Atatürk Üniv. Yayınları No:813, Erzurum, 1996.
- ÖZTÜRK Ahmet Nural, *2000 Yıl Önce Strabon'un Adını Koyduğu Yöre Kula Katakakumene (Yanık Yöre)*, Öğrenci Basımevi, İzmir, tarihsiz.
- PALA Cihat ve ERDOĞDU Ertuğrul, *Doğası, Tarihi, ve Folkloruyla Simav*, Simav İlçesi Halk Eğitim Hizmetlerini Geliştirme ve Folklor Araştırma Derneği Yayınları No:1, Ankara, 1991.
- SEZGİN A. Remzi, *Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu İlköğretim*, MEB Yayınları, Ankara, 1999.
- ŞAHİN Hüseyin, *Tarihin Güzel Mirası Kula*, Ezgi Yayınları, Kula, 2006.
- TOSUN İsmail, *Tarihi, Sosyal, Kültürel ve Turizm Yönü ile Kula*, II. Baskı, Kula Belediyesi Yayınları, İzmir, tarihsiz.
- TÜMERTEKİN Erol, *Türkiye'de İç Göçler*, İstanbul Üniv. Yayınları No:1371, İstanbul, 1996.
- ULUÇAY M. Çağatay, *XVIII ve XIX. Yüzyıllarda Saruhan'da Eşkiyalık ve Halk Hareketleri*, Berksoy Basımevi, İstanbul, 1955.
- UNAT Faik Reşit, *Türkiye Eğitim Sisteminin Gelişimine Tarihi Bir Bakış*, MEB Basımevi, Ankara, 1964.
- UZUNÇARŞILI İsmail Hakkı, *Kütahya Şehri*, İstanbul, 1932.
- *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri*, Ankara, 1984.
- VARLIK Mustafa Çetin, *Germiyanogulları Tarihi (1300-1429)*, Ankara, 1974.
- Yurt Ansiklopedisi*, "Manisa" Maddesi, C.VIII, Anadolu Yayıncılık, İstanbul, 1984.

Makaleler – Tezler

- AKAR TANRIVER Duygu Sevil, “Kula Yakınlarında Bir Antik Kent: Maionia (Gökçeören/Menye)”, *Geçmişten Geleceğe Yanık Ülke Kula Sempozyumu-Bildiriler*, Kula, 2006, s.197-209.
- AKYÜZ LEVİ Eti, “Kula Köy Evleri ve Yaşatılarak Korunmaları Bağlamında Öneriler”, *Geçmişten Geleceğe Yanık Ülke Kula Sempozyumu-Bildiriler*, Kula, 2006, s.287-300.
- ARI Asım, *İlköğretim Uygulamalarının Değerlendirilmesi Normal, Taşınabilir ve Yatılı İlköğretim Okullarının Karşılaştırılması*, Afyonkarahisar Kocatepe Üniv. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar, 2000.
- ARIKAN Zeki, “Tarih İçinde Kula”, *Geçmişten Geleceğe Yanık Ülke Kula Sempozyumu-Bildiriler*, Kula, 2006, s.33-59.
- ATASOY Kağan, *Kula (Manisa) Yöresi Bazaltik Cürüflerinin Çatı İzolasyon Malzemesi Olarak Değerlendirilmesi*, Hacettepe Üniv. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2003.
- BABACAN Recep, *Mesudiye ve Ayrancı Köylerinde Eğitim-Çevre İlişkileri*, Afyonkarahisar Kocatepe Üniv. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar, 2006.
- BORAN Güner ve diğerleri, “Yanık Ülke (Kula) Ayak İzleri, Peri Bacaları ve Evleriyle Bir Jeopark”, *Geçmişten Geleceğe Yanık Ülke Kula Sempozyumu-Bildiriler*, Kula, 2006, s.505-517.
- ELMACI Emin, “Milli Mücadele’de Ege’nin Kurtuluşu ve Kula”, *Geçmişten Geleceğe Yanık Ülke Kula Sempozyumu-Bildiriler*, Kula, 2006, s.481-491.
- GİRGİN Mustafa, *Eşme Çevresindeki Tabaka Basamaklı Yöre Reliefinin Problemleri*, Atatürk Üniv. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 1987.
- GÖKÇE Turan, “XVI. Yüzyılda Kula”, *Manisa Araştırmaları*, C.I, Celal Bayar Üniv. Manisa Yöresi Türk Tarihi ve Kültürünü Araştırma ve Uygulama Merkezi, Manisa, 2001, s.1-38.
- KARADAĞ Arife, “Kent Coğrafyası Yaklaşımıyla Kula’da (Manisa) Bir Kentsel Kimlik Araştırması”, *Geçmişten Geleceğe Yanık Ülke Kula Sempozyumu-Bildiriler*, Kula, 2006, s.455-474.

- KARAKÜR Süleyman, *Kula'nın Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası*, Uşak Üniv. Basılmamış Lisans Bitirme Tezi, Uşak, 2007.
- KAYA Ahmet, *Karahallı (Uşak) İlçesinin Coğrafi Etüdü*, Afyonkarahisar Kocatepe Üniv. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar, 2007.
- KAZANCI Nizamettin, "Jeoparklar ve Nitelikleri", *Geçmişten Geleceğe Yanık Ülke Kula Sempozyumu-Bildiriler*, Kula, 2006, s.73-81.
- MALAY Hasan, "Katakekaumene'de Yerleşimler, Yerel Dinler ve Tapım Merkezleri", *Geçmişten Geleceğe Yanık Ülke Kula Sempozyumu-Bildiriler*, Kula, 2006, s.1-32.
- MERCANGÖZ Zeynep ve TOK Emine, "Kula Yakınında Bir Bizans Kalesi: Tabala", *Geçmişten Geleceğe Yanık Ülke Kula Sempozyumu-Bildiriler*, Kula, 2006, s.367-382.
- MUTLUER Mustafa ve diğerleri, "Kula'da Göç Özellikleri ve Göç Yatırım Eğilimleri", *Geçmişten Geleceğe Yanık Ülke Kula Sempozyumu-Bildiriler*, Kula, 2006, s.421-430.
- OZANER F. Sancar, "Kula Çevresindeki Volkanik Şekillerin Jeopark/Jeoturizm Potansiyeli", *Geçmişten Geleceğe Yanık Ülke Kula Sempozyumu-Bildiriler*, Kula, 2006, s.83-103.
- ÖRS Feri, "Kula'nın Turizm Amaçlı Tanıtımı ve Bir Proje Önerisi", *Geçmişten Geleceğe Yanık Ülke Kula Sempozyumu-Bildiriler*, Kula, 2006, s.301-311.
- ÖZAV Lütfi, "Sivashlı İlçesindeki Köy Yerleşmelerinin Coğrafi Özelliklerine Genel Bir Bakış", *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, S.136, İstanbul, 2002, s.219-230.
- SÜTGİBİ Semra, "Kula ve Çevresinde Arazi Kullanımı", *Geçmişten Geleceğe Yanık Ülke Kula Sempozyumu-Bildiriler*, Kula, 2006, s.167-176.
- ŞAHİN Hüseyin, "İstiklal Savaşı'nda Kula Efeleri", *Geçmişten Geleceğe Yanık Ülke Kula Sempozyumu-Bildiriler*, Kula, 2006, s.499-504.
- ŞEN Erdal, *Kula Bölgesi (Batı Anadolu, Türkiye) Volkanizmasının Volkanolojik-Petrolojik Gelişiminin İncelenmesi*, Hacettepe Üniv. Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 2002.
- TANRIVER Cumhuriyet, "Antik Devirde Hermos (Gediz) Vadisinde Şehirleşme", *Geçmişten Geleceğe Yanık Ülke Kula Sempozyumu-Bildiriler*, Kula, 2006, s.177-195.

YALÇINLAR İsmail, “Gediz Vadisinde Prehistorik İnsanların Ayak İzleri”, *İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi Coğrafya Dergisi*, S.2, İstanbul, 1987, s.71-80.

YALDUZ Esat Abdullah, *Uşak'ta Eğitimin Dağılımı*, Afyonkarahisar Kocatepe Üniv. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar, 2003.

İnternet ve Diğer Kaynaklar

DİE Genel Nüfus Sayım Sonuçları, Ankara, 2000.

Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü İklim Rasatları, Ankara, 2005.

Kula İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü İstatistikleri.

Kula İlçe Nüfus Müdürlüğü İstatistikleri.

Kula İlçe Tarım Müdürlüğü İstatistikleri.

Kula Belediyesi Resmi İnternet Sitesi (www.kula-bld.gov.tr).

Kula Kaymakamlığı Resmi İnternet Sitesi (www.kula.gov.tr).

MEB Kula İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Resmi İnternet Sitesi (www.kula.meb.gov.tr).

www.kenthaber.com

www.kuladokya.com

www.yunusemrem.com